

SKUPŠČINSKI DOLENJSKI LIST

za občine
ČRNOMELJ,
METLIKA, NOVO
MESTO, RIBNICA
IN TREBNJE

Št. 24 leto XXII

CENA 20 DIN

22. december 1986

VSEBINA

316. Dolgoročni plan občine Novo mesto za obdobje od leta 1986 do leta 2000

317. Dogovor o temeljih družbenega plana občine Novo mesto za obdobje 1986—1990

318. Družbeni plan občine Novo mesto za obdobje 1986—1990

**DOLGOROČNI PLAN OBČINE NOVO MESTO
ZA OBDOBJE OD LETA 1986 DO LETA 2000**

**DOGOVOR O TEMELJIH DRUŽBENEGA PLANA
OBČINE NOVO MESTO ZA OBDOBJE 1986 – 1990**

**DRUŽBENI PLAN OBČINE NOVO MESTO
ZA OBDOBJE 1986 – 1990**

Na podlagi 136. člena Zakona o sistemu družbenega planiranja in o družbenem planu SR Slovenije (Uradni list SRS št. 1/80 in 33/80) ter 224. člena statuta občine Novo mesto (Skupščinski Dolenjski list št. 5/97 in 14/82) je Skupščina občine Novo mesto na seji zbora združenega dela, zbora krajevnih skupnosti in družbenopolitičnega zbora, dne 11. marca 1986 sprejela

SKLEP

o sprejetju dolgoročnega plana občine Novo mesto za obdobje od leta 1986 do leta 2000

1.

Sprejme se dolgoročni plan občine Novo mesto za obdobje od leta 1986 do leta 2000, ki v skladu s 142. členom Zakona o sistemu družbenega planiranja in o družbenem planu SR Slovenije vsebuje temeljne dolgoročne usmeritve, ki zajemajo zlasti:

1. Cilje dolgoročnega razvoja občine,
2. Globalne okvire dolgoročnega razvoja,
3. Usmeritve dolgoročnega razvoja na temeljnih razvojnih področjih in območjih:
 - 3.1. Gospodarski razvoj,
 - 3.2. Tehnološki razvoj, raziskovalna dejavnost informacijski sistemi ter finančne, tehnične in druge poslovne storitve,
 - 3.3. Socialni razvoj in razvoj družbenih dejavnosti
 - 3.4. Davčno politiko in splošno porabo,
 - 3.5. Razvojne usmeritve v prostoru in varstvu okolja,
4. Obvezna izhodišča za pripravo srednjeročnih planskih dokumentov,
5. Osnovni okvirji razvoja krajevnih skupnosti z vidika skladnega razvoja,
6. Razvoj splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite,
7. Osnove za medobčinsko sodelovanje.

2.

Kartografski del dolgoročnega plana je na vpogled in v hranjenju pri upravnih organih občine: Komiteju za družbeni razvoj, Komiteju za urbanizem in Geodetski upravi, ter pri Zavodu za družbeno planiranje Novo mesto.

3.

Skupščina občine pooblašča Izvršni svet občine, da opravi dokončno redakcijo besedila in poskrbi za objavo dolgoročnega plana občine Novo mesto za obdobje od leta 1986 do leta 2000 v posebni vezani izdaji.

4.

Ta sklep začne veljati z dnem sprejetja in se objavi v Skupščinskem Dolenjskem listu.

Številka: 30-02/85-1

Datum: 11. 3. 1986

Predsednik
skupščine občine Novo mesto
UROŠ DULAR

Sklep je objavljen v Skupščinskem Dolenjskem listu št. 6 z dne 31. 3. 1986.

Na podlagi 23. in 142. člena Zakona o sistemu družbenega planiranja in o družbenem planu SRS (Uradni list SRS št. 1/80 in 33/80), Smernic za dolgoročni plan občine Novo mesto v obdobju do leta 1995 oziroma za določena področja do leta 2000 (Skupščinski Dolenjski list, št. 14/84), na podlagi 17. in 224. člena Statuta občine Novo mesto (Skupščinski Dolenjski list, št. 5/79 in 14/82) ter na podlagi odloka o obvezni pripravi dolgoročnega plana občine Novo mesto (Skupščinski Dolenjski list, št. 8/79 in 21/83) so zbori skupščine občine Novo mesto dne 11. marca 1986 sprejeli

DOLGOROČNI PLAN OBČINE NOVO MESTO **za obdobje od leta 1986 do leta 2000**

1. CILJI DOLGOROČNEGA RAZVOJA V OBČINI NOVO MESTO

Izhajajoč iz osnovnih značilnosti dosedanjega družbenoekonomskega razvoja, analize razvojnih možnosti občine Novo mesto v obdobju 1986–1995/2000, smernic za dolgoročni plan občine Novo mesto (Skupščinski Dolenjski list, št. 14/84), načrta uresničevanja gospodarske stabilizacije v občini Novo mesto (Odločajmo, št. 5/83) in razvojnih usmeritev temeljnih nosilcev, opredeljujemo delavci, delovni ljudje in občani občine Novo mesto naslednje skupne interese in cilje dolgoročnega razvoja:

- temeljni dolgoročni cilj naše družbe je krepitev družbenega in materialnega položaja človeka, ki mora sloneti na delu, rezultatih živega in minulega dela, na zagotavljanju dinamične gospodarske rasti in kakovostnih osnovah ter na zagotavljanju stabilnega razvoja;
- zagotoviti moramo bogatejšo vsebino in kakovost družbenoekonomskega razvoja, zasnovano na višji ravni samoupravne družbene organiziranosti, na znatno večjem vplivu znanstvenega in tehnološkega napredka, razvoju domače znanosti in tehnologije, ob upoštevanju ekonomskih zakonitosti in kriterijev za dvig produktivnosti ter uspešnosti gospodarjenja;
- izboljševali bomo kakovost življenja, ki bo temeljila na humanizaciji dela in bivanja ter vsestranskem zadovoljevanju človekovih osebnih, družbenih, materialnih, socialnih in kulturnih potreb. Istočasno bomo zagotavljali tudi celovitost pri uveljavljanju potreb;
- združeno delo v materialni proizvodnji in družbenih dejavnostih bomo organizirali tako, da se bodo nemoteno nadalje razvijali in poglobljali samoupravni družbenoekonomski odnosi kot temeljne smeri in vsebine procesa osvobajanja človeka in dela;
- z naslonitvijo na lastne sile bomo postopno spreminjali strukturo gospodarstva v smeri kakovostnejšega gospodarjenja, večje prožnosti, boljše organiziranosti, dohodkovne povezanosti in tehnološke skladnosti. Na tej podlagi bomo zagotovili spodbudnejše pogoje za razvoj izobraževanja, tehnologije, organizacije dela, znanosti in informatike.

Razpoložljivi naravni viri in obstoječa struktura gospodarstva terjata selektivno razvojno strategijo pri izboru proizvodnih dejavnosti, čim višjo stopnjo finalizacije, hitrejšo obravnavanje vloženega kapitala in znatno višjo stopnjo raziskovalnega dela kot doslej. Uresničevali bomo načelo: prioritarno opiranje na lastne sile in zmogljivosti. Razvijali bomo prog-

rame, ki zahtevajo več znanja, manj energije in surovin na enoto proizvoda ter katerih proizvode in storitve je mogoče uveljavljati zlasti na konvertibilnem tržišču.

- Stabilno in dinamično rast zaposlenosti ter s tem socialno varnost delavcev in delovnih ljudi bomo zagotavljali usklajeno z rastjo produktivnosti. V zaostrenih gospodarskih razmerah, kjer bodo možnosti zaposlovanja odvisne od učinkovitosti gospodarjenja, bomo polno produktivno zaposlenost zagotovili s takimi preusmeritvami zaposlenosti v gospodarstvu in negospodarstvu, ki bodo ustrezale merilom razvitejših ekonomij. Potrebno bo tudi organizirano prekvalificiranje večjega števila delavcev.
- Z ovrednotenjem naravnih virov bomo za ves prostor občine smotrno porazdelili zemljišča za dejavnosti, ki so odvisne od naravnih virov in zemljišča za poselitev in infrastrukturo. Z odpravljanjem vzrokov bomo postopno vzpostavili ekološko ravnotežje, kar terja ustrežnejše vrednotenje in izrabo naravnih danosti, preprečevanje žarišč onesnaževanja in zavarovanje krajinskih značilnosti ter naravne in kulturne dediščine.
- Politiko policentričnega razvoja bomo izvajali tako, da bomo preprečili težnje k preveliki koncentraciji in preveliki razpršenosti proizvodnih, oskrbnih in družbenih dejavnosti. Skladnejši regionalni razvoj bomo uresničevali s hitrejšim razvojem manj razvitih območij ter na ta način zmanjševali razlike med nižinskim in hribovitim – kraškim svetom. Izenačitev pogojev življenja in dela prebivalcev bomo dosegli s hitrejšim razvojem najvitalnejših infrastrukturnih objektov: predvsem vodovodnega, cestnega, elektro in telefonskega omrežja. Družbene dejavnosti bomo razvijali v skladu s potrebami in možnostmi prebivalstva posameznih območij.
- Razvoj splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite bomo dosegli z nenehnim povečevanjem učinkovitosti, mobilnosti in celovitosti obrambne in samozaščitne sposobnosti ter odpornosti družbe za preprečevanje vseh vrst družbeno škodljivih pojavov in delovanj. Ob tem bomo stalno krepili vlogo, pobude in zavestno pripravljenost delovnega človeka in občana, organiziranega v samoupravnih organizacijah, skupnostih in družbenopolitičnih organizacijah. Krepili bomo materialne možnosti družbe, načrtno oblikovali vse vrste rezerv ter sprotno in stalno usklajevali obrambno samozaščitno dejavnost s celotnim družbenim razvojem.

2. GLOBALNI OKVIRI DOLGOROČNEGA RAZVOJA (OSNOVNE RAZSEŽNOSTI)

2.1. Položaj mesta Novega mesta v širšem prostoru

V dolgoročnem planu SR Slovenije ohranja Novo mesto vlogo središča regionalnega pomena, kar pomeni, da bo v dolgoročnem obdobju zaradi sedanjega zaostajanja potrebno načrtno usmerjanje določenih dejavnosti regionalne ravni tudi v Novem mestu kot nosilcu policentričnega razvoja. Takšne deficitarne dejavnosti so predvsem: trgovina, agroživilstvo, gostinstvo, storitvena obrt, znanost (raziskovalna dejavnost) in nekatere specialne dejavnosti kot npr. inženiring, marketing, informatika. Predvidevamo, da se bo pomen Novega mesta za razvoj regije prav zaradi prisotnosti nekaterih (sedaj) deficitarnih dejavnosti še povečala.

Razvoj Novega mesta bo potekal v več smereh:

- Industrijski razvoj bo šel predvsem v smeri diverzifikacije in razširitve proizvodnje predvsem v smeri propulzivnih industrijskih panog in panog, ki temelje na lastni surovinski osnovi. Zato pričakujemo, da bo v bodoče poudarek

na oblikovanju skupinskih lokacij za proizvodnjo, ki bodo preraščale v industrijske-obrtne cone s skupno gospodarsko infrastrukturo.

- Na področju družbenih dejavnosti je mogoče pričakovati razmah poleg zdravstva tudi pri različnih stopnjah usmerjenega izobraževanja, na področju znanstveno raziskovalne dejavnosti ter dejavnosti kot sta inženiring, informacijski sistemi, ipd.

Zelo pomembno izhodišče za politiko oblikovanja Novega mesta kot regionalnega centra je, da izkoristi lego v širšem sistemu prometnic, s tem da se posodobijo ter se nanjo naveže še močno deficitarna gospodarska infrastruktura. Zato izstopajo nekatere naloge, ki jih bo potrebno v naslednjem obdobju še preveriti in dograjevati:

- Nastajanje skupnih projektov, usklajevanje investicijskih pobud in usmerjanje sredstev bo trajna naloga, pomembna za skladen razvoj občine in regije.
- Po notnih kriterijih in na podlagi rezultatov strokovnega dela bomo določili industrijske cone regijskega značaja, opredelili območja za usmerjeno stanovanjsko gradnjo, za

določitev določenih regijskih institucij, energetskih vodov, območij za razvoj turizma, ipd.

- Pri razvoju sistema poselitve in omrežja centrov si bomo prizadevali za usklajen razvoj trgovinske mreže, regionalno pomembnih servisov drugih dejavnosti (kulture, zdravstva,...) s ciljem, da si centri ne bodo konkurirali, temveč predvsem smotrno delili regionalne funkcije.

2.2. Socialno-demografski okvirji in dejavniki

Dolgoročne usmeritve demografskega razvoja in zaposlovanja v občini Novo mesto izhajajo iz razvojnih potencialov v občini in deloma v regiji.

Demografski razvoj bo temeljil na naravni rasti prebivalcev in pozitivnih selitvenih tokovih, ki pa bodo manjši, kot so bili v preteklem obdobju in odvisni od intenzivnosti rasti delovnih mest v občini.

Prebivalstvo bo zadržalo rast na ravni gibanj, doseženih v sedemdesetih letih, vendar se bodo doselitve znatno zmanjšale. Število prebivalstva se bo po predvidevanjih v obdobju 1986–2000 povečalo v povprečju za 1,0 % letno.

Na območju občine bo leta 2000 živel okoli 66.000 stalnih in okrog 1.500 začasnih prebivalcev. Predvidevamo, da bo tedaj od vseh prebivalcev okoli 15 % prebivalcev starih nad 60 let, prav toliko bo prebivalcev starih od 15 do 24 let in okoli 24 % starih od 0 do 14 let. Dobrih 62 % prebivalstva bo predstavljalo delovno sposobno prebivalstvo v starosti od 15 do 60 let.

Demografski in poselitveni razvoj bomo razvijali v skladu z občinsko zasnovano policentričnega razvoja. Izogibali se bomo koncentraciji razvojnih zmogljivosti in stanovanjskih kapacitet. Na ta način želimo celoten prostor občine ohranjati vitalen z demografskega in poselitvenega vidika. To pomeni, da bo celotni naravni prirastek ostajal znotraj vseh krajevnih skupnosti. Prebivalstvo v odročnih naseljih bo načeloma stagniralo, viški prebivalstva se bodo načeloma naseljevali v centrih KS. Pozitivni selitveni saldo bomo usmerjali v Novo mesto in ostala vodilna naselja v občini.

Predvidevamo, da bo leta 2000 zaposlenih okoli 46 % vseh prebivalcev občine. Delež dnevnih migrantov bo ostal na ravni iz leta 1985, kar pomeni, da se bo relativna dnevna migracija do leta 2000 zmanjšala na okrog 10 % vseh zaposlenih zaradi povečanja števila delovnih mest.

V globalu predvidevamo 1,0 % povprečno letno rast zaposlovanja. Število delavcev bo v gospodarstvu naraščalo v povprečju za 0,9 % letno, v drugih dejavnostih pa za 1,4 %. Število zaposlenih v združenem delu bo leta 2000 okrog 30.400. V aktivno delo se bo vključilo letno okoli 1.000 delavcev. Od teh se jih bo za nadomestitev prenehanja rednega dela zaposlilo okrog 60 %.

Spremembe v strukturi zaposlenih bodo na vseh področjih gospodarskega življenja. Število se bo povečalo v primarnih, terciarnih in kvartarnih dejavnostih. Delež pa se bo zmanjševal v sekundarnih dejavnostih. Opazna rast števila zaposlenih bo predvsem v razvoju tehnološko intenzivnih nalog, turizma in drobnega gospodarstva, v informatiki, v družbenih dejavnostih pa predvsem v izobraževanju, zdravstvu in raziskovanju.

Kadrovska struktura zaposlenih se bo v naslednjem obdobju morala izboljševati hitreje, kot se je do sedaj. Tehnološke spremembe bodo v vseh panogah vplivale na opazno povečanje števila delavcev z visoko izobrazbo. Pričakujemo, da se bo odstotek delavcev z višjo in visoko izobrazbo povzpел od sedanjih 7,5 % na 16 % (SRS 15 %), petina zaposlenih bo imela srednjo štiriletno izobrazbo (SRS 25 %), 38 % triletno srednjo šolo (SRS 30 %) in četrtnina manj kot triletno srednjo šolo (SRS 30 %). Sprememba v strukturi zaposlenih pomeni, da bo potrebno do leta 2000 dodatno zaposliti okrog 3.290 delavcev z višjo in visoko izobrazbo. Priliv diplomantov iz rednega izobraževanja ne bo mogel v celoti pokriti družbenih potreb po delavcih z visoko in višjo izobrazbo. Zato bo

potrebno delavce vključiti v programe izpopolnjevanja iz dela in ob delu, v specializacijo in pridobivanje novih znanj.

Razporeditev novih delovnih mest po občini bomo usmerjali po kriteriju postopnega izravnavanja gostote prebivalcev z gostoto delovnih mest v posameznih delih občine. Temu bomo prilagajali strukturo zaposlenih v sektorjih dejavnosti, uporabnost prostora in con za graditev novih proizvodnih zmogljivosti, komunalno opremljenost, prometno dostopnost ter policentrično zasnovano poselitve in razvoja omrežja naselij v občini.

2.3. Globalni materialni okvirji razvoja

Načrt dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije opredeljuje, da bomo z ukrepi ekonomske politike šele po letu 1985 zaustavili nadaljnje poglobljanje neugodnih ekonomskih tokov, zlasti inflacijskih tendenc ter s tem omogočili pospešitev ekonomske rasti predvsem na podlagi povečanja proizvodnje in izvoza.

V občini smo zaradi nekaterih neustreznih investicijskih odločitev in še nedorečenih razvojnih perspektiv avtomobilske industrije dodatno obremenjeni z nesorazmerno visokimi izgubami. Vse to se odraža v celotnem gospodarskem in družbenem razvoju, saj je bila občina Novo mesto po stopnji razvitosti v obdobju 1980–1983 med povprečno razvitimi občinami v Sloveniji z elementi stagnacije.

Globalne usmeritve dolgoročnega gospodarskega razvoja so:

- usklajevanje investicijskih pobud in nastajanje skupnih projektov mora biti predpogoj za skladnejši razvoj v občini,
- sredstva za investicije moramo usmerjati v razvojno obetavne programe,
- ugotoviti moramo primerjalne prednosti možnih lokacij industrijskih con, določiti način skupnega investiranja v komunalno urejanje teh con ter v ta namen izrabiti tudi sredstva mestne rente, ki mora postati pomembnejši vir v okviru namenskih sredstev za izgradnjo komunalne infrastrukture,
- za uspešen razvoj gospodarstva je temeljnega pomena nadaljnji razvoj oskrbljenosti z gospodarsko makroinfrastrukturo (energetska, prometna, telekomunikacije) in družbeno infrastrukturo. Na tem področju bo moralo priti do združevanja sredstev in prelivanja sredstev znotraj DO in drugih zainteresiranih asociacij s sedežem v občini in zunaj nje,
- poleg industrije je treba v občini razvijati tudi dejavnosti, ki zastajajo v strukturnem deležu in učinkovitosti: intenzifikacija kmetijske proizvodnje, razvoj drobnega gospodarstva, razvoj turističnih in gostinskih zmogljivosti,
- za hitrejši razvoj osnovnih gospodarskih področij so pomembne tudi: učinkovita in organizirana trgovina ter servisne dejavnosti,
- razvojna strategija bo zahtevala povečano znanje in inventivnost na vseh področjih.

Na podlagi ocenjenih dolgoročnih razvojnih možnosti gospodarske rasti SR Slovenije in občine predvidevamo, da v prvem delu dolgoročnega obdobja realna rast družbenega proizvoda ne bo presegala 3,3 % letno. Po saniranju žarišč izgub in strukturnih neskladij pa v drugem delu (po letu 1991) pričakujemo rast družbenega proizvoda za 3,8 % letno. S tem načrtujemo, da bomo do konca planskega obdobja zopet dohiteli raven razvoja republike.

Ob takšni projekciji gospodarske rasti se bo družbeni proizvod v industriji v celotnem obdobju povečeval po 3,6 %, v gradbeništvu po 2,5 %, v prometu po 3,6 %, v trgovini po 3,7 %, gostinstvu in turizmu po 3,8 %, v stanovanjskem in komunalnem gospodarstvu po 3,6 % stopnji letno.

Pri 1,0 % letni stopnji rasti zaposlovanja se bo družbena produktivnost dela povečevala za 2,5 % letno. Tako bi delež

produktivnosti v prirastu družbenega proizvoda znašal 71 %. Ob taki rasti bi na koncu obdobja dosegli za okoli 69 % večji družbeni proizvod oz. za okoli 59 % večji družbeni proizvod na prebivalca.

Predvidena gospodarska rast temelji na povečanju kakovosti gospodarjenja (izboljšanju nizke stopnje izkoriščenosti proizvodnih zmogljivosti), boljšem izkoriščanju delovnega časa in strojev, prodoru avtomatizacije in robotizacije. Razmeroma nizka stopnja akumulativnosti in visoka stopnja odpisanosti osnovnih sredstev zahtevata že v obdobju do leta 1990 pospešena vlaganja v modernizacijo opreme.

Ostali pogoji izhajajo iz usmeritev iz dolgoročnega plana SRS in so predvsem uspešen prodor v svet. Tako bomo ustvarili možnosti za hitrejšo rast investicij v moderno opremo in normalno oskrbo s surovinami in repromaterialom.

2.4. Prostorski in ekološki okvir

Občina Novo mesto sodi s površino 75.889 ha med največje občine v Sloveniji. S svojim obsegom predstavlja 3,7 % površine Slovenije in 45,7 % območja dolenske regije. Osrednja os občine predstavlja dolinski pas ob zgornjem in srednjem toku Krke, ki ga obrobajo na zahodu Ajdovska planota s Suho krajino in Kočevski Rog, na jugu gorski masiv Gorjanec ter na severu razgibano Krško hribovje.

Območje občine leži na stičišču dveh geografsko pomembnih mejnic. Prva predstavlja stik med alpsko in dinarsko zgradbo, druga stik med visokim in nizkim krasom. Ti dve mejnici povzročata pomembne razlike na območju občine, ki se odražajo v naravnem, kakor tudi gospodarskem značaju.

Po izmeri rabe površin leta 1985 je bilo v občini 42.885 ha (56,5 %) gozdnih zemljišč, 29.738 ha (39,2 %) kmetijske zemlje in 2634 ha (3,5 %) pozidanih površin. Ostale površine so še prometne površine (gl. ceste in železnica izven naselij), ki predstavljajo 0,3 % površja občine in večje vodne površine z 0,5 % prostora občine. Pravega kmetijskega območja je 23.249,5 ha ali 30,6 % celotne površine občine oz. 78,2 % vseh kmetijskih zemljišč. Gozdovi pokrivajo torej skoraj 2/3 prostora občine. Vrednotenje je pokazalo, da je 65,5 % gozdov na najboljših rastiščih ter še 22,8 % gozdov na dobrih

rastiščih. To je dobra osnova za dolgoročni sistem gospodarjenja z gozdovi. Ob primernem gospodarjenju z gozdovi je mogoče, dolgoročno gledano, več kot podvojiti etat in s tem bistveno povečati delež gozdarstva v družbenem proizvodu občine.

Obseg za kmetijsko proizvodnjo sposobnih zemljišč se krči. Vse kmetijske zemlje je 29.738,5 ha. Od tega je štiri petine (78,2 %) zemljišč primernih, da se glede na sedanjo kvaliteto in možne melioracije trajno namenijo kmetijski proizvodnji. Naravne razmere torej odražajo, da ima kmetijstvo široke razvojne možnosti, čeprav bodo poleg organizacijskih, ekonomskih in socialnih ukrepov potrebna tudi obsežna vlaganja v izboljšanje zemljišč. Na približno 3000 ha bodo potrebne hidromelioracije, še obsežnejše bodo morale biti ostale agrarne operacije za dvig naravnih lastnosti tal ali reaktiviranje bodisi zemljišč v zaraščanju, bodisi čiščenje kamenja itd.

Ekološka problematika v občini Novo mesto lahko strnemo v naslednje značilnosti:

- Pretežni del občine pripada kraškemu svetu, pri čemer je ekološko pomembna zlasti kraška hidrografija, ki zahteva posebno skrb pri zaščiti voda pred onesnaženjem.
- Razen Novega mesta in še nekaj večjih središč je občina na gosto poseljena z manjšimi naselji, saj od 334 naselij kar 104 ali 31 % ne zmore več kot 50 prebivalcev. Tak tip poselitve omogoča po eni strani – zlasti glede kvalitete zraka – boljše pogoje bivanja kot večja naselja, po drugi strani pa se veže nanj (vsaj začasno) izrazito ekološka problematika odstranjevanja tekočin in trdih odpadkov. Upoštevati je treba, da vsebujejo tudi na kmetih tekoči odpadki vse več škodljivih komponent (praški, čistila, barve, laki, ...).
- Dosedanje ugotovitve o onesnaženosti zraka v občini so bolj rezultat aplikacije modelov kot neposrednih merjenj in ne kažejo realnega stanja. (Po mnenju **HMZ** spada glede onesnaženosti zraka v 3. cono, kar občino zavezuje za pripravo sanacijskega programa).
- Po območju občine poteka močan promet, ki povzroča znatno onesnaževanje zraka, vegetacije in tal v obcestnem pasu.

3. USMERITVE DOLGOROČNEGA RAZVOJA NA TEMELJNIH RAZVOJNIH PODROČJIH IN OBMOČJIH

3.1. Gospodarski razvoj

Ekspanziven gospodarski razvoj novomeške občine v obdobju po letu 1965 je bil sicer osnova za zagotavljanje pomembne vloge, ki jo ima občina v razvoju regijskega in tudi slovenskega prostora, toda neustrezna strukturna razmerja so zlasti v zadnjih letih pogojevala postopno zmanjševanje pomena gospodarstva na vseh ravneh in tudi v primerjavi z razvojem družbenega standarda v sami občini. Problemi kot so heterogenost gospodarskih dejavnosti, pomanjkanje razvojnih konceptov (pri IMV in nekaterih manj pomembnih DO), nizka opremljenost živega dela ter neugodna kadrovska struktura, neskladen razvoj posameznih sektorjev oziroma izrazito prevladujoča vloga sekundarnega sektorja in zaostajanje primarnega ter terciarnega sektorja, ki je še posebej pereča z vidika potreb in možnosti, razdrobljenost in nepovezanost gospodarskih subjektov ipd. so postopoma privedli do potrebe o selektivnem usmerjanju nadaljnjega razvoja gospodarstva, ki bi temeljilo na kvalitetnih dejavnikih razvoja in v katerih bi znanje postalo osnovno gibalo napredka.

Materialni razvoj bomo gradili na boljšem izkoriščanju in nenehni modernizaciji obstoječih in novih zmogljivosti ter

odpravljanju ozkih grl, na selektivnem zaposlovanju in prestrukturiranju gospodarstva, usmerjeni kadrovske politiki, večjem številu produktivnih delovnih mest, prednostnem ustanavljanju znanstveno-raziskovalnih enot na tistih področjih, kjer imamo možnosti za lasten tehnološki razvoj in za proizvodne programe, ki bodo vključevali in medsebojno povezovali visokokakovostne in konkurenčne izdelke z inženiringom in tehnološkimi dosežki ter celovito usposobljenimi in učinkovitimi poslovnimi in finančnimi storitvami. Na tej osnovi bomo zagotavljali dolgoročno rast dohodka in širili možnosti za hitrejši in skladnejši gospodarski in družbeni razvoj, polno zaposlenost in kakovostnejše zadovoljevanje celotnih potreb delovnih ljudi in občanov občine.

Temeljna dolgoročna usmeritev gospodarstva je pospešeno usposabljanje za intenzivno in enakopravno vključevanje v mednarodno delitev dela. Od uspešnosti uresničevanja te usmeritve je odvisno, s kakšnim tempom bomo odpravljali naš zaostanek v razvitosti, predvsem tehnologije, za razvitimi gospodarstvi v svetu in hkrati utrjevali položaj gospodarstva občine v Sloveniji in Jugoslaviji. Hitrejšo vključevanje v mednarodno delitev dela in gospodarjenje po merilih, ki jih priznavajo svetovni trgi ob upoštevanju strategije razvoja Slovenije in Jugoslavije terja, da v vseh dejavnostih in OZD dosežemo visoko proizvodno, tehnološko in dohodkovno učinkovitost. Maksimalno moramo izrabiti lastno znanje in usposobljenost delavcev, povečati vlaganja v razvojno raziskovalno

dejavnost, izpeljati produktivno specializacijo in usmerjati proizvodnjo v izdelke visoke stopnje obdelave z velikim deležem lastnega znanja.

Na dolgoročnih osnovah in ob uveljavljanju dohodkovnih odnosov se morajo OZD povezovati v enotnem jugoslovanskem trgu. Sestavni del vključevanja v mednarodno delitev dela bo trdnejše in enakopravno proizvodno-tehnično in poslovno povezovanje naših OZD na svetovnem trgu ter skupno nastopanje z razvitimi državami v ostalem svetu.

Naložbe bodo usmerjene v tehnološko zahtevne in razvojno intenzivne proizvodnje, ki ne bodo onesnaževale naravnega okolja, ki bodo uporabljale kompleksnejše materiale, proizvedene na osnovi novih tehnologij ali ob racionalni porabi energije, poudarjale večjo vlogo človeka proizvajalca in zahtevale več raziskovalnega dela v povezavi z razvitim informacijskim ter komunikacijskim sistemom.

Razvojno-raziskovalno delo bomo v procesu družbene reprodukcije obravnavali kot neposreden proizvodni dejavnik in s tem spremenili dosednji odnos do znanstveno-raziskovalnega dela. Na podlagi skupnih razvojnih interesov bomo odpravili dosedanja kadrovska, organizacijska in materialna neskladja med fazami pretvarjanja znanja v tehnološko, organizacijsko in ekonomsko uspešne inovacije.

Tako bodo naša prizadevanja vključena predvsem v naslednjih smereh: nenehno čim hitrejšo vključevanje sodobne komunikacijske tehnologije v naše življenje in delo, da še bolj ne zaostanemo za razvitim svetom ter zavestno povečevanje najširših dostopnosti sodobnih komunikacijskih in drugih tehničnih sredstev in omrežij, ki omogočajo dostop do javnih informacijskih sistemov oziroma prispevajo k modernizaciji izobraževalnih, poslovnih in proizvodnih procesov.

Vse to terja bistveno večja in dolgoročna vlaganja v izobraževanje in znanstveno-raziskovalno delo. V organizacijah združenega dela je treba oblikovati razvojne ekipe, jim dati sredstva in čas za razvoj in uvajanje novih proizvodov in tehnologij.

Pospeševali in uresničevali bomo kakovostno preobrazbo proizvodne strukture gospodarstva s prestrukturiranjem, ki se bo odrazilo v:

- prenosu razvojne dinamike na tiste proizvodnje oziroma proizvodne programe, ki so poslovno nadpovprečno uspešni, izvozno usmerjeni, ustvarjajo visok dohodek in akumulacijo na zaposlenega, so energetska, surovinska in ekološko manj zahtevni, v splošnem pa na tiste, ki lahko zagotavljajo proizvodno-tehniško preobrazbo gospodarstva,
- dvigovanju tehnološke ravni proizvodnih procesov z uvajanjem novih oblik in načinov uporabe energije, novih vrst tehnologije, novih surovin in materialov ter novih izdelkov in storitev.

Takšna proizvodna usmeritev ne bo iz nadaljnega razvoja vnaprej izključevala nobene gospodarske panoge v občini, pod pogojem, da bodo sposobne vključiti v svoj proizvodni program zahtevnejšo tehnologijo. Izrazite skupne usmeritve za nadaljnji razvoj so še: nadpovprečna stopnja rasti kadrov z visoko izobrazbo, koncentracija razvojno-raziskovalnih kadrov in ustanov, opremljenost z infrastrukturnimi objekti, boljša razvitost finančnih, tehničnih in poslovnih storitev in specializirana trgovinska dejavnost.

Poleg usmerjenosti v perspektivne panoge industrije bomo razvijali tudi dejavnosti, pri katerih smo v dosedanjem razvoju relativno zaostali (kmetijstvo, trgovina, obrt in servisne dejavnosti, gostinstvo in turizem).

Razpoložljiva sredstva za razširjeno reprodukcijo bomo usmerjali v naložbe, ki bodo ustrezale mednarodnim merilom produktivnosti in konkurenčne sposobnosti in jih bomo konkretizirali v srednjeročnih planih. Hkrati bomo morali dosežati čim hitrejšo uresničevanje vsakega naložbenega programa. Visoka izrabljenost opreme, še zlasti v panogah, ki

bodo nosilke tega razvoja, bo zahtevala skrajno smotrno in selektivno usmerjanje reprodukcijskih sredstev tudi v modernizacijo obstoječih proizvodnih zmogljivosti.

Kot sestavni del prizadevanj za kakovostno povečevanje deleža živega dela in znanja v ustvarjanju nove vrednosti bomo pospeševali produktivno zaposlovanje z večanjem deleža produktivnih delovnih mest, dvigovanjem motiviranosti za proizvodnjo in ustvarjalno delo, povezovanjem dela v neposredni proizvodnji z delom domačih znanstveno-raziskovalnih ustanov oziroma v splošnem s pospeševanjem zaposlovanja na tistih delovnih mestih, ki največ prispevajo k širjenju možnosti odpiranja novih delovnih mest.

Učinkovitejšo zaposlovanje mladih terja usklajevanje izobraževanja s kadrovskimi potrebami združenega dela in širše družbene skupnosti.

Pri tem je treba brezpogojno upoštevati dolgoročne razvojne trende v tehnologiji in strukturi gospodarstva in nastajanje novih poklicev. Mladino in že zaposlene moramo izobraževati in usposabljeni za potrebe 21. stoletja.

Rezultat selektivnega usmerjanja gospodarskega razvoja na osnovi tehnološkega razvoja, uveljavljanja znanja in dolgoročne izvozne usmeritve bo tudi spremenjena sektorska struktura družbenega proizvoda. Ohranila oziroma rahlo povečala se bo vloga primarnega sektorja. Stagnirala oziroma zmanjšala bi se zaposlenost v sekundarnem sektorju, ki pa bo kljub temu ohranjal oziroma le malo zmanjšal svoj delež v skupnem družbenem proizvodu občine, močnejše pa bi se povečala zaposlenost v terciarnem ter kvartarnem sektorju (družbene dejavnosti).

3.1.1. Primarni sektor

3.1.1.1. Kmetijstvo in živilska industrija

V dosedanjih planskih dokumentih občine se je kmetijstvu dajalo premalo poudarka, četudi po svojem pomenu in fizičnem obsegu proizvodnje ter zemljiških površin predstavlja pomemben dejavnik pri razvoju gospodarstva in prostora. V občini je 29.738 ha kmetijskih zemljišč, delež obdelovalnih površin od vse kmetijske zemlje znaša 85,5 %. Občina ima večji obseg obdelovalnih površin na prebivalca kot republika, in sicer 0,50 ha. Obdelovalne površine pa so močno razdrobljene, tako da na primer znaša povprečna površina parcele le 37 a, njivske pa samo 25 a. Kmetijska zemlja tudi nenačrtno prehaja v gozd. Zarašča se približno 2.900 ha zemljišč (9,2 % kmetijskih zemljišč). Tako bomo v letu 2000 razpolagali za okrog 29.500 ha kmetijske zemlje, med njimi bo 23.250 ha zemljišč (kot 1. območje kmetijskih zemljišč), kjer bomo na podlagi predhodno pripravljene agrokarte z agrotehničnimi in drugimi ukrepi v čim večji meri zagotavljali tržno proizvodnjo. Za nadomestitev izgubljenih kmetijskih zemljišč, racionalnejšo obdelavo in ustvarjanje večjih proizvodnih enot bomo usposobili okoli 4.280 ha zemljišč (1.910 ha z osuševanjem in 2.370 ha z agromelioracijami).

Za boljše izkoriščanje razpoložljivih kmetijskih zemljišč in povečevanje pridelovanja hrane bo potrebno:

- maksimalno varovati vse kmetijske površine, predvsem pa tista kmetijska zemljišča, ki so trajno namenjena za kmetijsko proizvodnjo,
- izboljšati kmetijska zemljišča s hidromelioracijami in aglomeracijami,
- aktivirati in vključevati v proizvodnjo vsa neobdelana in slabo obdelana zemljišča,
- združevati kmetijska zemljišča z medsebojno menjavo zainteresiranih lastnikov in pospeševanje komasacij, da se bo z zaokroževanjem zagotovila racionalnejša obdelava,
- povečevati hektarske pridelke na kmetijskih zemljiščih,
- opredeliti vse zaraščene površine skupaj z gozdarskima organizacijama ter zemljišča aktivirati za kmetijsko proizvodnjo,
- skupaj z gozdarskima organizacijama opredeliti vsa zara-

- šena kmetijska zemljišča ter podpisati ustrezen sporazum o gospodarjenju s temi zemljišči; dokler se ne uskladi trajen namen teh zemljišč, se v kataster ne sme vnašati sprememba kulture,
- povečati strokovno izobrazbo kmetov z rednim in izrednim šolanjem; strokovno kvalifikacijo moramo upoštevati kot prednost za odobritev posojil za razvoj kmetijstva,
- potrebno se je prizadevati za odkup vseh prostih zemljišč od zasebnih lastnikov in dokončati oddajanje zemljišč družbenega sektorja, ki jih le-ta ne obdeluje, v obdelavo kmetom za daljšo časovno dobo.

Število kmečkega prebivalstva se že bliža minimalnemu številu potrebnega prebivalstva, zato v prihodnje ne bi smeli zniževati deleža kmečkega prebivalstva pod 10 % (1981. leta 13 %) od vsega prebivalstva.

Ocena bodočega deleža (števila) kmečkih prebivalcev sloni na poznavanju razpoložljivih kmetijskih površin, predvideni boljši mehanizaciji, dejstvu, da bodo del površin obdelovali polkmetje in predpostavki, da bo imelo kmečko prebivalstvo ugodno starostno in spolno sestavo. Sedanja starostna sestava kmečkega prebivalstva je slaba in pričakovati je nadaljnje postopno zniževanje števila kmečkih prebivalcev ter nadaljnjo, vendar bistveno manj intenzivno deagrarizacijo, kar naj bi sovpadalo z razvojem agroindustrijske proizvodnje.

Potreben bo daljši čas za popraviljanje posledic prehitre deagrarizacije, ki se odraža predvsem v izredno slabi starostni strukturi kmečkega prebivalstva. Aktivni kontingent tega prebivalstva se mora povečati, s tem da stimuliramo mlade, da v naslednjih letih v večjem obsegu ostajajo v kmetijstvu.

Pri nadaljnjem razvoju kmetijstva bo tudi v prihodnje potrebno upoštevati obstoječo lastniško strukturo in s tem povezano vlogo mešanih kmetij. Z ustreznimi izbiro usmeritve in opreme ter z intenziviranjem proizvodnje, bodo te lahko prav tako pomembni proizvajalci tržnih viškov hrane kot čiste kmetije. Pomembnejša od socioekonomskega tipa kmetij je obdelanost kmetijske zemlje. Vendar si bo potrebno dolgoročno gledano prizadevati za racionalnejše gospodarjenje s kmetijskimi zemljišči in zato za postopno izboljševanje obstoječih struktur.

Glede na naravne in gospodarske pogoje bo glavna usmeritev kmetijstva v živinorejo, temelječo na krmi, predvsem v zasebnem sektorju, ker to narekuje kvaliteta in struktura zemljiških površin. V živinoreji predvidevamo povečanje proizvodnje za 40 %. V poljedelstvu bodo poleg krmnih rastlin pomembnejši pridelki: krompir, koruza in krušna žita.

Pri urejanju ekonomskih razmer v kmetijstvu bomo odpravljali tržno razdrobljenost, povečali odkup pridelkov ter z večjo povezanostjo kmetov v KZ dosegli večjo tržnost kmetijske proizvodnje. Zato razvoj kmetijstva narekuje tako kmetijsko politiko, ki bo zagotavljala:

- smotrno izrabo vseh kmetijskih zmogljivosti in v ta namen pripravljenih kvalitetnih strokovnih podlag (agrokarta),
- vnašanje znanja v kmetijsko proizvodnjo,
- pridobivanje novih obdelovalnih površin, izboljšanje rodnosti obstoječih zemljišč in skrajno varčno ter smotrno poseganje na nove površine,
- krepitev vseh oblik združevanja dela in sredstev,
- urejeno kreditno politiko,
- možnosti razvoja dopolnilnih dejavnosti kmetijskim proizvajalcem,
- razvoj ključnih nalog kmetijstva in še posebej tistih, ki so specifične za razvoj občinskega prostora,
- razvoj kmetijstva kot reprocloste,
- večanje produktivnosti, racionalizacijo proizvodnje, ustrežno tehnologijo,
- razvoj pospeševalne službe, ki bo zagotavljala hiter prenos znanja do vseh kmetijskih proizvajalcev,
- pravilno opredelitev vloge kmetijske zadruge,
- kvaliteten razvoj hribovskega kmetijstva,

- razvoj take organizacijske povezave med pristojnimi samoupravnimi, upravnimi in drugimi dejavniki v kmetijstvu, ki bodo omogočale enakopravno sodelovanje pri planiranju razvoja v prostoru.

Za celovit razvoj podeželja in kmetijstva kot ključnega dejavnika v prostoru občine bo potrebno izboljšati organizacijo odkupnih mest, zagotoviti odkup izdelkov domače obrti in zdravih zelišč, urediti oskrbovalne centre s kmetijskim repromaterialom v vseh opredeljenih lokalnih centrih, v hribovitih območjih pa tudi v drugih izbranih naseljih.

Izvajali bomo agrarne operacije: zlagali razdrobljena zemljišča, čistili meje in grmovje, urejali poti in pašnike, založno gnojili, osuševali zamočvirjena zemljišča. Preprečili bomo lastniško drobljenje kmetijskih zemljišč in opuščanje obdelave.

S sodobnimi agrotehničnimi ukrepi bomo zvišali hektarske pridelke. S selekcijo in intenzivno rejo bomo dosegli boljše uspehe pri prirabi živine ter pridelavi mleka in jajc ter drugih živalskih pridelkov. Z zložbami in načrtno družbeno organizirano tržno usmerjeno pridelavo bomo povečali storilnost ter tržne presežke.

V ravninskih predelih, na zemljiščih I. in II. kategorije bomo razvijali visoko produktivno, tržno usmerjeno poljedelstvo in govedorejo. Izvajali bomo zložbe zemljišč in uvajali načrtno, organizirano pridelavo po sodobnih tehnoloških postopkih ter delitev dela po proizvodnih programih. Ti predeli, kjer bo glavna kmetijskih zmogljivosti, so nižinska pas ob Krki in pritokih vzhodno od Novega mesta, nižinska zemljišča pretežno na desnem bregu Krke med Rumanjo vasjo in Novim mestom, Mirnopaška dolina in Globodolsko polje ter nižinska zemljišča ob Sušici, Radešci in Črmošnjici. V njih se bodo razvijale tako kmetijske TOZD, kakor tudi večje tržno usmerjene kmetije združenih kmetov, ki bodo specializirane zlasti za pridelovanje mleka in pridelovanje zelenjave.

V hribovitih predelih, kjer leži več kot 50 % kmetijske zemlje, bomo razvijali predvsem govedorejo z lastno krmo. Strma, za obdelovanje neprimerna zemljišča in grmišča bodo namenjena ovčereji. Hribovske kmetije, ki so družbeno potrebne tako zaradi pridelovanja hrane kot za ohranjanje kulturne krajine in ne nazadnje za splošno ljudsko obrambo, bodo deležne večjih spodbud, ugodnejših posojil in davčnih olajšav. Da bi zadržali mladi kmečki živelj na hribovskih kmetijah, bomo razvijali dislocirane proizvodne obrate in dopolnilne dejavnosti, predvsem turizem in domačo obrt. Na celotnem hribovitem območju bo, tako kot doslej, vzporedna dejavnost gozdarstvo.

Bolje bomo izrabili preko 3.500 ha mokrega in poplavnega sveta. Predpogoj za boljšo rodnost zemlje na tem območju pa je ureditev vodnega režima v povodju Krke. Območna vodna skupnost bo postopno gradila zadrževalnike na pritokih Krke in urejala vodotoke ter hudourniško zaledje gorjanskih potočkov. Hkrati z urejanjem vodnega režima bodo potekale hidromelioracije. Finančno zahteven projekt celovitega urejanja vodnega režima in hidromelioracij bomo izvajali etapno z združevanjem sredstev v republiškem merilu, povezovanjem v regiji in občini.

Pričakujemo, da se bo kmetijstvo v prihodnjih letih še trdneje povezovalo tako znotraj področja kot v okviru reprodukcijskih celot. Zmanjševalo se bo število kmetij, njihovo zemljo bodo prevzemale KZ oziroma združeni kmetje. Najpogostejši tip bo tudi v prihodnje mešana, v pridelovanje za trg naravnana kmetija združenega kmeta oziroma kmetija, ki bo dolgoročno povezana v temeljni zadružni organizaciji.

V skladu s proizvodnimi možnostmi in razpoložljivimi finančnimi sredstvi bomo obrate KZ in kmetije posodobili. Načrtujemo, da bomo na leto modernizirali ali na novo uredili v hlevih najmanj 150 stojišč za govedo.

Zavoljo racionalnosti, varovanja okolja in krepitev socialno-ekonomskega položaja kmetov bo večina stojišč urejena pri združenih kmetih.

Veliko pozornost bomo namenili izobraževanju za kmetijske poklice, dopolnilnem izobraževanju delavcev v kmetijstvu in kmetov ter pospeševanju kmetijstva. Kmetijskim poklicem bomo povečali družbeno veljavo. Razvijali bomo kmetijsko usmeritev v srednjem, višjem in visokem šolskem izobraževanju. Vodili bomo vzpodbudno štipendijsko politiko. Razširjali bomo kmetijski strokovni tisk in uporabljali za izobraževanje ter obveščanje tudi televizijo, radio, seminarje in druge medije.

Načrtovanih aktivnosti kmetijstvo ne bo zmoglo samo z lastnimi sredstvi, zato bo potrebno tudi dolgoročno za razvoj združevati sredstva.

Vsi dosedanja poizkusi, da bi vzporedno z razvojem kmetijstva spodbudili tudi razvoj živilsko-predelovalne industrije, niso bili dovolj uspešni zaradi ne dovolj trdne povezanosti v enotni agroživilski kompleks. Zato mora v dolgoročnem razvoju živilsko predelovalna industrija pridobiti mesto strateško pomembne dejavnosti. Jedro se mora razvijati v povezavi in skladno s hladilniškimi zmogljivostmi in predvideno krepitvijo trgovine.

3.1.1.2. GOZDARSTVO

Na območju občine je okrog 44.000 ha gozdov, kar predstavlja 58 % njene površine. Pretežno ležijo v hribovitem svetu in varujejo tla pred erozijo, vplivajo na ugodnejše klimatske razmere, preprečujejo odtekanje odvečne vode in ohranjajo biološko ravnovesje.

Gozdov s trajno varovalno funkcijo in gozdov s posebnim namenom je 282 ha, gozdov z lesno proizvodno funkcijo pa 43.605 ha. Med proizvodnimi je okrog 2/3 gozdov na zelo dobrih rastiščih in dodatna četrtina gozdov na dobrih rastiščih, kar predstavlja dobro osnovo za načrtno, dolgoročno in trajno gospodarjenje z gozdovi.

Z zaraščanjem opuščeni pašniki, travnikov in drugih kmetijskih zemljišč se gozdna površina še povečuje. Z narodno-gospodarskega vidika se površina gozdov ne bi smela bistveno povečevati, pa tudi GG Novo mesto in Brežice ne razpolagata z dovolj sredstvi za sanacijo zaraščajočih površin, saj morata prvenstveno vlagati v nego že obstoječih naravno in umetno zasnovanih gozdov posebno v zasebnem sektorju. Zato se bilanca lesa do leta 2000 ne bo bistveno spremenila.

Občina poseduje 4,7 % lesnih zalog Slovenije, oziroma 5,7 % letnega lesnega prirastka. V sedanjem obdobju se poseka približno 68 % etata. Zaradi gojitvenih vlaganj v gozdove v preteklem obdobju se bo prirastek postopoma povečeval.

Z načrtnim gospodarjenjem po gozdno-gospodarskih načrtih in smotrnimi vlaganji v gozdove bomo povečali naravne proizvodne zmogljivosti rastišč in sestojev in s tem zagotavljali trajno pridobivanje lesa po količini in kvaliteti.

Za zagotavljanje višje stopnje izkoriščanja proizvodne sposobnosti gozdov bo potrebno predvsem:

- povečati obseg nege gozdov, posebno v zasebnem sektorju
- sanirati gozdove, ki so ogroženi zaradi umiranja jelke,
- postopno izvajati premeno malodonosnih gozdov,
- uvajati kompleksno gospodarjenje v zasebnem sektorju, zaradi prevelike razdrobljenosti gozdne posesti,
- povečati gostoto omrežja gozdnih cest, posebno v zasebnem sektorju.

Gozd in gozdarstvo ostajata pomemben gospodarski dejavnik v občini. Prizadevati si moramo, da bo doseglo gozdno gospodarstvo višji delež v družbenem proizvodu (vsaj 3,9 %). Bolje kot sedaj je treba povezovali lesno predelavo z razvojem gozdarstva v občini in regiji.

Večjo vlogo pri gospodarjenju z gozdovi mora imeti območna SIS za gozdarstvo, tako da bo gospodarjenje dejansko interes vseh uporabnikov gozdov.

Oskrba porabnikov lesa se bo gibala predvidoma na sedanji ravni potreb po lesu v občini. Oskrbljenost porabnikov lesa bo

odvisna tudi od razvojnih in tehnoloških rešitev, ki bodo vplivale na racionalnejšo izrabo razpoložljive lesne surovine.

Na območju občine se mora zaposlovanje v gozdarstvu postopoma zmanjšati predvsem na račun uvajanja tehnologije, ki zmanjšuje težko fizično delo.

Gozdno gospodarstvo Novo mesto bo skupno z uporabniki lesne mase skoncentriral proizvodnjo žaganega lesa v centralnem mehaniziranem skladišču v Zalogu.

3.1.1.3. LOVSTVO, RIBIŠTVO, ČEBELARSTVO

Lovstvo, ribištvo in čebelarstvo so dejavnosti splošnega pomena, katerih dolgoročni razvoj je v tesni soodvisnosti z varstvom naravnih virov in okolja ter skrbi za biološko ravnotežje.

Lovske in ribiške družine ter čebelarstva morajo pogoje in možnosti za razvoj svoje dejavnosti usklajevati z razvojem kmetijstva, gozdarstva in turizma ter pravočasno opozarjati na vse negativne učinke, ki jih povzročata razvoj posameznih proizvodnih dejavnosti, vodnogospodarski posegi, prometne ureditve, kmetijske monokulture, umetni gozdni nasadi itd.

Divjad je integralni del ekosistemov, je le pogojno obnovljiva dobrina in odvisna izključno od primerne stopnje ohranjenosti okolja. Bistvenega pomena pri tem je uskladitev interesa gojitve divjadi z razvojem kmetijstva in gozdarstva, kjer so najpogostejši konflikti zaradi škode, ki jo povzročata divjad.

Opredelili bomo ukrepe za zmanjševanje škode, ki jo povzročata divjad, obenem pa morajo odgovorne lovske družine oziroma organizacije povrniti škodo, ki nastaja na obdelovalnih in gozdnih površinah. Taka usmeritev se bo potrjevala tudi z nadaljnjim podružbljanjem lovstva in krepitvijo odgovornosti za divjad kot sestavni del naravnega okolja.

Pravočasno bomo ocenili vplive posameznih posegov v prostor na gibanje in gojitvene pogoje za divjad ter iskali optimalne rešitve za razvoj vseh dejavnosti.

Razvijali bomo tudi ribištvo kot posebno panogo primarnega sektorja, za katero imamo naravne pogoje in tudi že zgrajene kapacitete (Dvor), s tem da bomo proučili možnost dograjevanja kapacitet na pritokih Krke. Osnovnega pomena za ribištvo je ohranitev čistosti voda in favne. Poleg dolgoročne usmeritve sistematične skrbi za zmanjševanje onesnaženja rek in potokov je potrebno v neonesnaženih vodah urediti ribnike za vzgojo rib. Pri planiranju vodnogospodarskih posegov je obvezno predhodno usklajevanje z ribiškimi družinami.

Ker imamo v občini za čebelarstvo dokaj ugodne naravne pogoje, bomo to panogo še nadalje širili kot dopolnilno kmetijsko in ljubiteljsko dejavnost, s tem da se bodo pridelovalci medu kooperacijsko in tržno povezovali s specializiranimi OZD v tej panogi.

3.1.1.4 VODNO GOSPODARSTVO

Osnovne naloge na področju vodnega gospodarstva so varstvo pred visokimi vodami, zagotavljanje potrebnih količin voda, varstvo kvalitetne vode in vodnih virov z učinkovitim varstvom vodnih virov, varstvo in sanacija voda, varstvo pred škodljivim delovanjem voda in urejanje odvodne mreže s hidromelioracijskih območij.

Kraška hidrografija, razpršena poselitev z neurejeno kanalizacijo in varovanje vrednot človekovega okolja zahtevajo dosledno izvajanje nalog na področju sanacije in varstva voda. Zato so najpomembnejše naloge vodnega gospodarstva naslednje:

- zagotavljanje zadostnih količin kakovostne pitne vode na vseh območjih, ob vsakem času, ob ekonomsko sprejemljivih načinih oskrbe. Posebna skrb bo namenjena oskrbi z vodo na deficitarnih območjih,

- uresničevanje dolgoročnih in večnamenskih vodnogospodarskih rešitev, ki jih je potrebno etapno izvajati tako do leta 2000 kot po letu 2000 za varstvo pred poplavami, hidromelioracije, namakanja, energetska izraba, šport in rekreacijo, ribištvo, oskrbo z vodo in drugo,
- usmerjeno odpravljanje posledic erozije in hudaourniškega delovanja z novogradnjo zajezitvenih objektov in s sodasnimi gozdnogospodarskimi, krajinskimi in kmetijskimi rešitvami,
- postopno izboljševanje kakovosti voda s sanacijo razmer v vodotokih in z ukrepi proti onesnaževanju (pravilno lociranje, sanacija virov ter odprava onesnaževanja, ki so posledica nepravilnega delovanja proizvodnih in drugih dejavnikov),
- proučili bomo tudi možnost vodooskrbe z višinskim vodom (gravitacijski vodovod) na Gorjancih.

Prednost v planu za obdobje do leta 2000 ima reka Krka, s tem da bo potrebno prioritarno preveriti zasnovo zadrževanja visokih voda bodisi na sami Krki, bodisi na pritokih Krke (Temenica, Pendarjevka, Kobila, ipd.). Sočasno bo potrebno proučiti tudi zmanjšanje dotoka s kraškega zaledja. Izdelana zasnova (študija) možne sanacije Krke s pritoki bo odgovorila na primernost, učinkovitost in etapnost posameznih rešitev. Vodnogospodarske rešitve bodo nakazale tudi reševanje vodooskrbe v občini. Pri tem bo potrebno proučiti tudi možnost gradnje zadrževalnikov (npr. na nekaterih gorjanskih pritokih), s tem bi lahko opustili neustrezne lokalne vodne vire.

V porečju Krke bomo redno izvajali tudi naslednje vodnogospodarske aktivnosti:

- minimalna ureditev struge Krke v večjih naseljih kot so Žužemberk, Straža – Vavta vas, Novo mesto, Otočec,
- sanitarni posegi brežin, ki povzročajo pri večjih vodostajih dodatne zajezitve,
- odstranitev vzrokov zamuljevanja in utrditev brežin,
- odprava primarnih vzrokov onesnaževanja reke Krke že od izvira dalje in njenih pritokov v gornjem toku (Višnjica, Temenica), kar bomo reševali skupno s sosednjima občinama Grosuplje in Trebnje.

Kot dodatno zaščito pred poplavami so potrebne delne regulacije vodotokov. Prioritetne regulacije v obravnavanem planskem obdobju so: Hrastovski potok, Zaplankovec, Kobila, Curek, Radulja, Radešca, Sušica, Temenica, Bršljinski potok, Težka voda, Brusničica, Pendarjevka, Maharovški potok, Čadraški potok, Črnivec, Prekopski potok, Kamnišček.

Pri regulaciji vodotokov bomo bolj kot doslej upoštevali ekološke, estetske in krajinsko oblikovalske vidike posegov v prostor kakor tudi možnosti izrabe vodnih površin za ribištvo, rekreacijo in energetiko. Prednostno bomo zagotovili potrebne vodno gospodarske pogoje in omogočili izrabo hidropotencialov za gradnjo malih hidrocentral.

Hidromelioracije in urejanje vodnega režima bomo uskladjali z zemljiško politiko in ekološkimi zahtevami s posebnim poudarkom na aktiviranju kmetijskih površin. V prvi fazi bomo s hidromelioracijami pridobili naslednja območja: Mokro polje, Šentjernejsko polje in Raduljo.

3.1.2. Sekundarni sektor

3.1.2.1. INDUSTRIJA

Industrija bo ostala najpomembnejša gospodarska dejavnost. Panožna struktura industrije občine je ugodna. Kar 47,5 % bruto dohodka znotraj industrije v letu 1984 so ustvarile t.im. razvojno intenzivne panoge (s 13,7 % zaposlenimi v združenem delu), ki bodo imele prednost tudi v dolgoročnem obdobju. Zato je nujno potrebno dolgoročni razvoj graditi na teh produktivnih industrijskih panogah.

Glede na dokajšnjo heterogenost industrijske strukture, ki je v sedanjih zaostrenih gospodarskih razmerah celo pozi-

tivna, bo nadaljnji razvoj temeljil ne le na razvoju prednostnih industrijskih panog (proizvodnja električnih strojev in aparatov oziroma sestavnih delov zanje s poudarkom na elektroniki, kemična industrija s farmacijo in biotehnologijo), temveč tudi na usmeritvi ostalih proizvodnih panog v proizvodnjo visokokvalitetnih ter prodornih izdelkov, kot so: proizvodnja končnih lesnih izdelkov, proizvodnja končnih tekstilnih izdelkov, proizvodnja termoizolacijskih materialov.

Intenzivnejši razvoj industrije v občini lahko pričakujemo le s tesnim povezovanjem v regiji in širšem prostoru.

Razvojne usmeritve OZD temelje predvsem na povečanju izvozne naravnosti in zmanjševanju odvisnosti od uvoza surovin ter manjši porabi energije na enoto proizvoda.

Naložbe v industrijo bodo morale biti temeljito pretehtane s širšega strokovnega in družbenega vidika. Sloneti bodo morale v velikem deležu na lastni akumulaciji in interesnem združevanju sredstev kooperantov kot članov reprovgerige in tehnološke soodvisnosti.

Glede na visoko stopnjo odpisanosti osnovnih sredstev, bomo morali akumulacijo zelo smotrno vlagati, predvsem v modernizacijo in zamenjavo opreme ter v kadre. Pri prizadevanjih za prestrukturiranje gospodarstva bo zato posebej pomembna kakovost investicijskih odločitev, ki se bo korenito spremenila. V prihodnje pričakujemo premik namena naložb v korist proizvodne opreme.

V prvi vrsti bomo posodobili tradicionalno delovno-intenzivne proizvodnje.

Posebno je še pomembno, da organizacije s področja industrije vlagajo sredstva v lastno raziskovalno delo, kadre in inovativno delo.

Razvijali bomo tudi strokovne službe za raziskave tržišča in s tem ustvarili pogoje za oblikovanje specializirane organizacije za področje marketinga in zunanje trgovine.

Predvidevamo, da bo družbeni proizvod novomeške industrije do leta 2000 rasel s povprečno letno stopnjo 3,6 % (v prvi etapi do leta 1992 okrog 3,3 % in v drugi etapi po stopnji 3,8 %). V tem okviru predvidevamo, da bo družbeni proizvod na prednostnih panogah rasel hitreje (s stopnjo rasti med 4 in 5 %), medtem ko bo rast družbenega proizvoda ostalih panog pod povprečjem.

Sestavni del procesa prestrukturiranja bo tudi razvoj drobnega gospodarstva. OZD s področja industrije morajo narediti izbor proizvodnih programov ter jih prenašati v drobno gospodarstvo. Sodobne tehnologije vse bolj omogočajo proizvodnjo malih serij visokokakovostnih izdelkov. Z razširitvijo sfere malih proizvodnih in z medsebojnim povezovanjem bomo učinkoviteje izkoriščali proizvodno opremo, združevali znanje in sredstva.

V skladu s temeljnimi razvojnimi usmeritvami bodo posamezne panoge industrije razvojno krepile predvsem naslednje programe:

Elektroindustrija je izrazita industrija znanja, zato je za nadaljnji razvoj tega kompleksa bistvenega pomena uveljavljanje znanja in raziskovalno-razvojne dejavnosti (še posebej povečevanja vlaganj v smeri dolgoročno raziskovalno-razvojnih projektov). Razvojne usmeritve se zato kažejo predvsem v povečanju deleža zahtevnejših programov. V okviru SOZD Iskra so pripravljene osnove ključnih strateških proizvodnih projektov za temeljne organizacije Iskre v občini in sicer:

- enoplastna in večplastna aktivna in pasivna hibridna vezja visoke stopnje integracije za inudstrijske in profesionalne namene,
- visokokvalitetni profesionalni potenciometri z vrsto različic po namenu uporabe,
- LCD prikazovalniki,
- upori s poudarkom prestrukturiranja v proizvodnji profesionalnih metal-film uporov.
- profesionalni enoplastni in večplastni keramični kondenzatorji in celoten spekter varistorjev,

- visokokvalitetni profesionalni konektorji in ostali elektrospojni elementi,
- usmerniki in pretvorniki v najrazličnejših izvedbah uporabe, kot profesionalne naprave ali sistemi na področju uporabe energetske elektronike,
- razvoj in proizvodnja avtomatizirane in robotizirane proizvodne opreme in nekaterih dopolnilnih programov.

Izdelke je potrebno hitro prilagajati zahtevam trga z izvirnimi rešitvami in uporabo mikroracionalniških komponent na osnovi lastnega znanja ter tako omogočiti večji in konkurennejši nastop na tujih in domačih trgih.

Za kemično in farmacevtsko industrijo je značilno, da se uvršča med propulzivne panoge zaradi njene izrazite inventivno-razvojne intenzivnosti ter majhne porabe surovin. Prvenstveno bodo modernizirali obstoječo proizvodnjo zdravil, kar bo omogočalo razvoj propulzivnih področij, kot so: biotehnologija, organska sinteza in tehnologija (antibiotiki), fitokemija, fermentacija, anorganska kemija. V bazni kemiji bo težišče že v prvi fazi (v srednjeročnem obdobju 1986-1990) na pridobivanju lastnih farmacevtskih surovin. Zadovoljitev teh potreb bo zahtevala povečanje števila visoko strokovnih kadrov, zlasti pri razvojno-raziskovalnem delu.

V skladu s svojim perspektivnim proizvodnim programom bo Krka zlasti v farmacevtiki razvijala lastne tehnološke postopke, tako da se bo licenčna odvisnost od tujih partnerjev zmanjšala na polovico. Stare preparate bodo zamenjali z novimi in boljšimi, ki bodo izvirali iz lastnega raziskovalnega dela in z njimi čim popolneje pokrivali vsa najbolj zanimiva indikacijska področja.

Na področju sinteze aktivnih substanc bodo opravljali znanstvene raziskave v sodelovanju z drugimi raziskovalnimi organizacijami in si tako povečali možnosti izvoza zlasti na konvertibilno področje. Z znanstvenimi in visokoškolskimi organizacijami bodo sodelovali v kliničnih raziskavah in evalvaciji specifičnih humanih encimskih inhibitorjev – potencialnih novih proizvodov za diagnostiko in zdravljenje v humani medicini. Prav tako bodo v bazični proizvodnji izboljšali obstoječo tehnologijo za proizvodnjo oksitetraciklina, tetraciklina in Zn-bacitracin s pomočjo metod genetskega inženiringa in procesnega računalništva.

V skladu z navedeno proizvodno usmeritvijo so tudi predvidene naložbe namenjene v pretežni meri proizvodnji zdravil, biokemije oziroma biotehnologije.

Kozmetični del proizvodnje bo temeljil na visokokakovostnih kozmetičnih preparatih.

Na področju **kovinsko predelovalne industrije** bo IMV v okviru samostojne DO za proizvodnjo prikolic še naprej izdeloval prikolice, ki jih bo plasiral na vsa dosedanja tržišča in poiskal tudi možnosti na drugih tržiščih.

Osnova za to bo dopolnjen sanacijski program, ki bo vključil vse potrebne aktivnosti, vključno z investicijami v posamezne obrate, ki sestavljajo kpl. proizvodnjo prikolic.

Na podlagi podpisanega aneksa k obstoječi pogodbi z RNUR-jem bo IMV v letu 1986 nadaljeval s proizvodnjo avtomobilov po sedanjem programu z RNUR-jem, s tem da bo do marca 1986 skušal podpisati s istim partnerjem dolgoročno pogodbo in na ta način zagotovil nadaljnjo proizvodnjo avtomobilov v IMV za najmanj srednjeročno obdobje 1986-90 in po možnosti tudi za obdobje do leta 2000.

V kolikor sporazum z RNUR-jem ne bo možno doseči, obstajajo resne možnosti za nadaljevanje avtomobilske proizvodnje z nekaterimi tujimi in domačimi partnerjem.

V primeru, da tudi te možnosti ne bodo dale ustreznih rezultatov, bo IMV moral v srednjeročnem obdobju 1986-1990 prestrukturirati avtomobilski program z realizacijo alternativnih programov, ki bodo znani do začetka leta 1986.

Na področju surovinske proizvodnje bo v dolgoročnem obdobju poudarek **na lesni industriji**, ki bo bolj kot doslej vezana na racionalno izkoriščanje domače surovinske osnove

in usklajevanju razvoja primarne in finalne predelave lesa. Pri tem bodo v okviru DO Novoles izvajali naslednje temeljne projekte: primarna predelava lesne surovine v smeri racionalno izkoriščene surovine, ekonomičnosti, organizacije dela, prestrukturiranja pohištvene industrije (predvsem design), razvoj akrilne kemije, razvoj proizvodnje obdelovalnih strojev za potrebe lesne industrije, povezan z racionalno porabo energije ter razvoj poslovnih sistemov, podprtih z avtomatizacijo proizvodnje. Na teh osnovah bodo razvojni programi usmerjeni v tehnologijo višje stopnje predelave in obdelave ter racionalnejšo porabo lesa in drugih nadomestnih surovin.

Uvoz deficitarnega lesa, tudi tropskega, se ne bo zmanjševal, del lesa pa bomo dobavljali še vedno iz sosednjih republik. Ohranjal se bo obseg proizvodnje v industriji žaganega lesa in vezanih plošč. Z izgradnjo sodobnega mehaniziranega skladišča v Zalogu se bo bistveno povečala uporaba lesnih ostankov.

Tekstilna industrija je v prelomnem obdobju, ko nad spodbujevalnimi dejavniki (izvoz, širok asortiman) že bolj prevladujejo omejitveni (surovinsko-energetska intenzivnost, uvozna odvisnost, tehnološko zaostajanje, nezadostno razvita razvojnoraziskovalna dejavnost in slaba kadrovska struktura), tako da bo za nadaljnji razvoj pomembna v prvi vrsti usposobitev na osnovi kvalitativnih dejavnikov razvoja ter nato opredelitev asortimanov, s katerim se bo novomeška industrija lahko uveljavila doma in v tujini. To pa pomeni dajanje poudarka v prvi vrsti kakovosti v specializirani proizvodnji tkanin na osnovi najsodobnejših kombinacij umetnih in naravnih vlaken ter v proizvodnji končnih tekstilnih izdelkov.

Uveljavljanje lastnega znanja, tehnično-tehnološka posodobitev proizvodnega procesa, znižanje energetske-surovinske odvisnosti in uvajanje marketing koncepta pomeni za tekstilno industrijo več kot samo spreminjanje strukture proizvodnih programov. V ospredju bo povečanje produktivnosti in predelave ter postopen izbor proizvodnih programov za tehnološko in razvojno zahtevnejše izdelke.

V **obutveni industriji** je v prvi vrsti potrebno uveljaviti kvalitativne dejavnike razvoja. Razvoj bo pogojen z nadaljnjo modernizacijo tehnološkega procesa, z uvajanjem in racionalno rabo sodobnih materialov, z visoko kakovostjo (poudarek dizajnu) ter s specializacijo na osnovi delitve dela in kompletiranja ponudbe.

Za zagotovitev nadaljnega razvoja industrije bo potrebno pričeti s kompletiranjem obstoječih površin za proizvodne dejavnosti v celovite industrijske cone. Večina proizvodnih dejavnosti v občini je namreč lokacijsko togih in jih zato ni možno svobodno razmeščati po prostoru. Po urbanistični dokumentaciji, predvsem na območju Novega mesta, je danes še preko 150 ha zemljišč, namenjenih razvoju proizvodnih dejavnosti. Čeprav gre za sorazmerno obsežne še proste površine, so vse interesno že opredeljene ali pa predstavljajo funkcionalna zemljišča za širitev obstoječih obratov. Dodatno oviro predstavljajo v letu 1984 uveljavljeni interesi kmetijstva. Zato ta območja niso vključena v dolgoročni plan, pač pa bo podan predlog za spremembo in dopolnitev dolgoročnega plana takrat, ko bodo znani konkretni razvojni programi in potrebe. Do tega časa pa obstajajo območja, namenjena današnji rabi, ki je pretežno kmetijska. Ta območja so: območje okoli DO Novoles v Straži, območje ZN Češča vas, območje okoli tovarne zdravil Krka ter območje okoli IMV.

Novo mesto z bližnjo okolico ima že sedaj preveliko število »industrijskih con« (Bršljin, Ločna, Žabja vas, Gotna vas, Cikava, Zalog) in predvideva odpiranje še novih con (Češča vas, Birčna vas). S tega vidika je potrebno selektivno usmerjanje v namensko opredeljene proizvodne cone. Osnovni pogoji, ki bodo zagotavljali usmerjanje proizvodnih con, so: koriščenje lokacijskih prednosti con kot so industrijski tir, večje količine tehnološke vode, zmogljiv energetski priključek, ustrezno reševanje ekološke problematike, zblíževanje

mesta bivanja in zaposlitve. V okviru celovite prenove Novega mesta bomo sanirali oziroma rekonstruirali tista industrijska območja, ki so dotrajana, ekološko neprimerna ali izkazujejo neracionalno rabo prostora in povzročajo neskladja z dejavnostmi v neposredni sosesčini. Celovito in postopno prenavo bomo izvedli v Bršljinu in coni opekarne Zalog.

V manjše cone proizvodnih površin – predvsem s širitvami obstoječih, bomo usmerjali delovno intenzivnejšo industrijo in proizvodni del drobnega gospodarstva. Te proizvodne cone bodo v območjih pomembnejših lokalnih središč: Žužemberk, Dvor, Soteska, Dolenske Toplice, Straža, Mirna Peč, Šmarjeta, Dobruška vas, Mokro polje in Šentjernej. Razvoj manjših proizvodnih obratov bomo načrtovali tudi v obrobni področjih občine kot so Suha krajina in Podgorje.

Intenzivno industrijsko rast lahko pričakujemo predvsem po letu 1990, zato je prednostna naloga, da v prvi fazi proučimo in pravočasno uskladimo navzkrižne interese za formiranje kompletnih industrijskih con, da zagotovimo ustrezen način združevanja sredstev ter da ob enotni ceni pravočasno pripravimo in opremimo zemljišča v proizvodnih conah.

3.1.2.2. ENERGETIKA

Dejstvo, da je potrebno praktično vso energijo v občino pripeljati, pomeni, da bo zanesljivo oskrbo z energijo mogoče doseči s povezovanjem v slovenski oz. jugoslovanski energetske sistem. Temeljna cilja pri energetske oskrbi sta: povečanje zmogljivosti energetske infrastrukture in njenega dopolnjevanja z energetskimi sistemi drugih vrst energije ter zmanjšanje porabljene energije na enoto družbenega proizvoda, kar pomeni, da bomo z energijo varčevali in jo racionalno uporabljali v gospodarstvu, v gospodinjstvih, javnih prostorih, objektih družbenega standarda in pri drugih uporabnikih.

Varčevanje z energijo in njena smotrna uporaba ne pomeni le omejevanje njene potrošnje na najnujnejši obseg, marveč tudi izpopolnjevanje tehnoloških postopkov v smeri zmanjševanja njene porabe, izboljševanja nadzora nad delovanjem energetskih naprav, zmanjševanje izgub pri prenosu in porabi energije itd. Učinkovito varčevanje z energijo ob sočasnem varovanju okolja pa bo možno doseči le z ustrezno dolgoročno energetske politiko in njenim doslednim izvajanjem, kakor tudi s permanentnim seznanjanjem prebivalstva z načini varčne uporabe energije v gospodinjstvu.

V občini Novo mesto bomo vire in porabo posameznih vrst energije določili z dolgoročno energetske bilanco, pri čemer bomo izhajali predvsem iz predvidenega družbeno-ekonomskega in prostorskega razvoja, iz potrebe po zagotovitvi zadostne količine energije, iz predvidenega razvoja posameznih energetskih sistemov v Sloveniji, iz potrebe po varovanju človekovega okolja itd..

Poraba električne energije v občini Novo mesto se bo predvidoma povečala od 205 GWh v letu 1985 na okoli 468 GWh v letu 2000 (povprečna letna stopnja rasti v obdobju 1986-1990 bo 6 %, po letu 1990 pa 5,4 %). Oskrba občine Novo mesto z električno energijo bo potekala v skladu z razvojem elektroenergetskega sistema SR Slovenije in sicer iz razmeroma oddaljenih virov.

Napajanje področja z električno energijo se trenutno vrši iz dveh smeri in sicer iz Brestanice in iz Beričevega preko Grospljega in Kočevja do Novega mesta. To napajanje je že sedaj prešibko in ga je potrebno v naslednjih letih okrepiti. Nujno je takoj pristopiti k izgradnji kompletnih zasavskih zbiralic, to je novih 110 kV daljnovodov na relaciji Trbovlje-Sevnica-Brestanica-Krško-Novo mesto s pripadajočimi razširitvami obstoječih 110 kV stikališč, nadalje izgradnji RP 110 kV v Hudem pri Novem mestu z vsemi vključitvami 110 kV daljnovodov. Predvidoma okoli leta 2000 (odvisno od porasta porabe) bo potrebno do Novega mesta iz Krškega zgraditi nov 380 kV daljnovod in v RP Hudo namestiti trans-

formacijo 380/110 kV. Potrebno bo zgraditi novo RTP Šentjernej 110/20 kV s priključnim 110 kV daljnovodom. Začetek izgradnje je odvisen od porasta porabe na tem območju.

Preko območja občine bo potekala gradnja 380 kV Krško-Boričevo. Pri opredeljevanju namenske rabe prostora bomo tudi rezervirali koridor za izgradnjo 380 kV daljnovoda Krško-Novo mesto in v ta namen varovali zemljišča pred nesmotrnimi posegi. Enako velja tudi za koridorje za vse načrtovane 110 kV daljnovode.

V tem obdobju bo potrebno povečati moč transformatorjev v obstoječih RTP 110/20 kV v Bršljinu in Gotni vasi.

Predvideni dolgoročni razvoj elektroenergetskega omrežja v občini Novo mesto vključuje še rekonstrukcijo in gradnjo srednjenapetostnega omrežja 20 kV v skupni dolžini okoli 400 km, rekonstrukcije in gradnjo okoli 200 pripadajočih transformatorskih postaj in približno 300 km nizkonapetostnega omrežja.

Za zagotovitev zanesljivejšega delovanja elektroenergetskega sistema v vseh razmerah bo treba nadaljevati z gradnjo manjših hidro elektrarn in pripadajočega omrežja. Istočasno bomo nadaljevali z raziskavami o možnostih gradnje malih hidroelektrarn za potrebe gospodarstva in SLO na Krki in njenih pritokih (Temenica, Radulja in močnejši vodotoki iz Gornjancev). Zaradi krajinskega in turistično rekreacijskega pomena gornjega toka reke Krke je možno energetske izkoriščanje obstoječih zajezev brez pomembnejših novih posegov v rečni režim Krke.

Tudi tekoča goriva bodo do leta 2000 ostala pomemben vir energije. Pri Birčni vasi bomo zgradili novo skladišče naftnih derivatov regijskega pomena, ki bo zgrajeno že v naslednjem srednjeročnem obdobju.

Dolgoročneje rešitev oskrbe območja občine z energijo bomo dosegli z izgradnjo južnega kraka slovenskega plinovoda, ki bo zgrajen na relaciji Koper-Postojna-Ribnica-Kočevje-Novo mesto-Brežice.

Ožje mestno območje, nove stanovanjske soseske Novega mesta ter nekatere večje porabnike bomo oskrbovali s toplotno energijo iz centralne toplotarne. Začeli bomo z investicijskimi pripravami za gradnjo 1. faze toplotarne z močjo do 40 MW v Bršljinu, ki jo bomo kasneje širili z novimi bloki do skupne moči pribl. 120 MW. Z izgradnjo toplotarne bomo izgrajevali tudi osnovno toplovodno omrežje ter nanj priključili zlasti tiste dele mesta, kjer zaradi njihove specifikke ni možna gradnja lokalnih kotlarn.

Postopoma bomo nadomeščali energijo iz konvencionalnih virov tako, da bomo pospeševali uvajanje naprav za zaje-manje sončne in geotermične energije, s čimer bomo prispevali tudi k zmanjšanju onesnaženosti zraka.

3.1.2.3. Gradbeništvo in industrija gradbenega materiala

Industrija gradbenega materiala v občini je dokaj razvejana (GIP Pionir, Strešnik, Krka – Izolacije, Opekarna Zalog) in heterogena. Na razvoj gradbeništva bodo odločilno vplivale strukturne spremembe na vseh področjih gospodarskega razvoja. Novogradnji gospodarskih objektov bo manj, še naprej pa se bo kontinuirano odvijala stanovanjska gradnja ter z njo povezana komunalna infrastruktura.

Gradbeništvo se bo moralo dolgoročno stabilizirati na nižjem obsegu del z upoštevanjem naslednjih razvojnih usmeritev:

- večja orientacija k stanovanjski graditvi s prilagajanjem modulov in materialov pričakovani racionalnejši stanovanjski gradnji (fleksibilni tlorisi stanovanj in vrsta gradnje, boljša toplotna in zvočna izolacija, itd.),
- višja stopnja industrializacije pri gradnji,
- uvajanje sodobnih tehnoloških dosežkov v gradbeno operativno in industrijo gradbenega materiala,
- specializacija in povezovanje v zaokrožene recelote pri proizvodnji gradbenega materiala in polproizvodov,

- pospešiti je treba industrializacijo inštalacijskih in zaključnih del v povezavi z drugimi industrijskimi panogami (keramičnih del v povezavi z drugimi industrijskimi panogami: keramična, lesna, kovinsko-predelovalna, kemična industrija itd.), strojogradnja in elektroindustrija se morata prilagoditi potrebam sodobnega gradbeništva,
- povezava razvojnih služb,
- jačanje kompleksnega inženiringa,
- večji obseg izvozne usmeritve.

Razvojna usmeritev gradbeništva in industrije gradbenega materiala je v tem, da se postopoma uvaja modernejšo mehanizacijo in zmanjšuje stopnjo zaposlovanja. Izvajalske kapacitete se bo z novogradnj deloma preusmerilo v prenavo zgradb in v obrtno-inštalacijska dela.

V dolgoročnem obdobju bomo zmanjševali delež gradbenih stroškov v strukturi naložb; ena od temeljnih dolgoročnih nalog gradbeništva je čim večja industrializacija gradnje, nadalje čim manjša udeležba živega dela in uporaba sodobnejših smotrnejših tehnologij.* Potrebno bo tudi uvajanje novih energetsko ustrežnejših materialov.

Za potrebe stanovanjske gradnje bomo razvijali in vgrajevali konstrukcijske sisteme, ki bodo omogočali večjo fleksibilnost tlorisov in s tem dolgoročno funkcionalnost stanovanj. Preučili in uvajali bomo nove tehnologije gradnje stanovanj, ki bodo zagotavljale večjo smotnost, boljšo toplotno in zvočno izolacijo stanovanj. Glede na vse večji pomen, ki ga bo v družbenem razvoju zavzemala prenova obstoječega stavbnega in komunalnega fonda, se bo moralo gradbeništvo bolj usposobiti tudi za te potrebe.

V prostorskem oziru bomo gradbeništvo in gradbeno industrijo usmerjali iz sedanjega velikega števila manjših in pogosto nefunkcionalnih lokacij v večjo, ustrezno opremljeno cono ob prometni komunikaciji z možnostjo oskrbovanja celotne regije.

Gradbeništvo bo moralo na področju vključevanja v mednarodno delitev dela primerno organizirano sodelovati in skupaj nastopati z industrijo, inženiring in projektantskimi organizacijami, ki predstavljajo strokovni potencial in odpirajo pota za vključevanje v mednarodno delitev dela na višjih oblikah sodelovanja.

Mineralne surovine, ki v potrošnji predstavljajo približno 3/4 nekovin, bomo zagotavljali iz širšega novomeškega območja. Strukturo po porabi: gramoz, apnenec, dolomit ipd. bomo preusmerjali v prid kakovostnih vrst lomljenca, predvsem apnenca in dolomita. Mineralne surovine bomo pridobivali iz novih virov, ki bodo omogočili pridobivanje zadostnih količin zahtevane kakovosti in ki so lokacijsko blizu težišč vgraditve oziroma porabe.

Industrija gradbenega materiala se bo v bodoče dohodkovno in razvojno povezovala z gradbeništvom v zaključne proizvodne celote. V dolgoročnem obdobju se bo zaradi močne energetske odvisnosti opekarska industrija, temelječa na domači surovini tehnološko posodabljalna in prilagajala potrebam trga v regiji.

Prestrukturirali bomo obstoječo proizvodnjo Opekarne Zalog, obstoječe izčrpane površine pa namenili primarni predelavi lesa. Razvijali bomo proizvodnjo toplotno izolacijskih materialov in betonskih izdelkov.

Zaradi naravnih zalog, ki jih imamo na razpolago, bomo na območju občine odprli novo lokacijo za črpanje in predelavo kamnitih agregatov. Izkop kamnitih agregatov bomo razvili vsaj v takšnem obsegu, da jih ne bo več treba dovažati od drugih.

* S tem mislimo na nadaljnjo uporabo in razvijanje nekaterih že znanih novih tehnoloških rešitev npr. visokostenska tehnologija opaženja, litobetonke konstrukcije, termoizolacijski materiali, uporaba polimerov ipd. ter uporabo novih in energetsko manj zahtevnih materialov.

Strokovno bomo proučili in opredelili ter uredili peskokope za dolgoročneje izkoriščanje (Žužemberk, Soteska, Cerov log, okolica Šmarjete, itd.).

3.1.2.4. Drobno gospodarstvo

Proces prestrukturiranja gospodarstva v občini Novo mesto vključuje tudi čedalje močnejše uveljavljanje drobnega gospodarstva, tako v družbenem kot zasebnem sektorju gospodarstva. Njegov pospešeni razvoj terja potreba po zadovoljevanju čimširšega spektra potreb prebivalstva in gospodarstva. Pospeševanje razvoja drobnega gospodarstva bo imelo vrsto pozitivnih učinkov: popolnejšo in pestrejšo oskrbo prebivalstva z blagom široke potrošnje in z osebnimi in tehničnimi storitvami, večjo zaposlenost prebivalstva, razbremenjevanje industrije in drugih dejavnosti za proizvodne programe in dele proizvodnih programov, ki so zaradi majhnih serij za industrijske organizacije združenega dela neekonomični, nekonkurenčni in zato nezanimivi ter s tem omogočajo doseganje kvalitetnejših učinkov poslovanja.

Organizacije združenega dela zlasti s področja industrije, gradbeništva in trgovine bodo v svojih razvojnih programih in načrtih opredeljevale proizvode, sklope in polproizvode, za katere je proizvodnja v okviru njihovega poslovnega procesa nesmotna in bi jo zato kazalo prenesti v obstoječe ali nove enote drobnega gospodarstva. V razvojnih programih in planih organizacij združenega dela bodo določeni pogoji za kooperacijsko sodelovanje z enotami drobnega gospodarstva.

Program za razvoj drobnega gospodarstva v občini bomo po potrebi spreminjali in dopolnjevali. Za njegovo realizacijo se bodo zavemale in se aktivno vključevale zlasti krajevne skupnosti in zainteresirane organizacije združenega dela ter regijski informacijski center, ki bo organiziran v okviru republiškega informacijskega sistema. Preko omenjenega informacijskega centra v Novem mestu bo potekala tudi izmenjava informacij med organizacijami združenega dela s področja industrije, gradbeništva, trgovine, idr. ter enotami drobnega gospodarstva o presežkih delovnih programov, prostih zmogljivostih, pretakale se bodo tržne, tehnične in tehnološke informacije ter informacije s področja investicijsko-kreditne politike, kadrov, poslovnih prostorov.

Posebno pozornost bomo pri nadaljnjem razvoju drobnega gospodarstva posvečali povezovanju večjih industrijskih in drugih organizacij združenega dela z enotami drobnega gospodarstva, ki bo osnovana na vzajemnih interesih in dohodkovnih odnosih.

Z izvedbenimi prostorskimi načrti bomo predvideli lokacije za storitvene dejavnosti – osebne in tehnične storitve – v območju stanovanjskih sosesk, pri čemer bodo njihove predvidene zmogljivosti morale zadoščati tudi za zadovoljevanje potreb občanov – stanovalcev bližnjih, obstoječih stanovalskih sosesk. V neorganizirani gradnji bodo imele prednost lokacije tistih obratov, katerih dejavnost bo namenjena zadovoljevanju potreb kmečkih gospodarstev. Prav tako bo posebna družbena skrb posvečena ustanavljanju enot drobnega gospodarstva na manj razvitih območjih, kar bo prispevalo k izboljšanju življenjskih in delovnih pogojev na teh območjih, s tem k enakomernejšem prostorskem razvoju in ne nazadnje k boljši pripravljenosti na SLO.

Proizvodni del drobnega gospodarstva in tiste njegove dejavnosti, ki povzročajo hrup, onesnažujejo zrak ali kako drugače negativno vplivajo na ekološke razmere, so prometno zahtevne in podobno, bomo locirali ob industrijskih in v posebnih obrtnih conah, npr. Cikava, Straža, Sela pri Dol. Toplicah, Bršljin, ipd.

Razvoj drobnega gospodarstva bodo pospeševale krajevne skupnosti, občina in Samoupravna stanovanjska skupnost tudi

z zagotavljanjem ustreznih poslovnih prostorov. Razpoložljive poslovne prostore bo Samoupravna stanovanjska skupnost dajala v najem po diferenciranih najemninah glede na intenzivnost družbene potrebe po posamezni dejavnosti ali stroki in glede na akumulativno sposobnost slednje. Pri gradnji novih poslovnih prostorov pa bo iskala možnosti za cenejšo gradnjo za prodajo ali najem.

Poenostavljali in skrajševali bomo postopke pri izdaji lokacijskih dovoljenj, dovoljenj za adaptacije, razširitev in gradnjo objektov drobnega gospodarstva. Izvršni svet občinske skupščine bo pospeševal razvoj industrijske obrti in kooperacije s posebnimi davčnimi olajšavami za ustanovitelje novih enot. Razvoj deficitarnih storitvenih dejavnosti pa bo spodbujal s selektivno davčno politiko. Pospešeni razvoj drobnega gospodarstva bomo podpirali tudi s stimulatивно kreditno politiko poslovnih bank.

Obrtna zadruga Hrast bo delovala kot pospeševalec proizvodnega dela zasebnega sektorja drobnega gospodarstva in v tej smeri uvajala specializacijo, razvijala kooperacijske odnose ter posredovala tudi tehnična in tehnološka dognanja. Za zagotavljanje potrebnih obratnih sredstev bo ustanovljena specializirana hranilno-kreditna služba.

3.1.3. Terciarni sektor

3.1.3.1. Trgovina

Trgovina ima v družbenem razvoju občine premajhno vlogo. Delež trgovine v družbenem proizvodu občine je nižji od republiškega povprečja. Zato mora trgovina postati eden od nosilcev razvoja občine. Svojo ekonomsko moč bo krepila ob boljši organizaciji dela in kadrovanju, povečani poslovnosti, tehnični opremljenosti ter z dohodkovnim povezovanjem s proizvajalci surovin in repromateriala, predelovalno industrijo, drobnim gospodarstvom in servisnimi dejavnostmi.

Sodelovanje trgovine s proizvodnimi dejavnostmi bomo izboljšali predvsem z uvajanjem novih oblik dela marketinga in informatike. V trgovini bomo postopno prilagodili delovni čas potrebam potrošnikov, zahtevam turizma in racionalnega poslovanja.

V OZD, kjer trgovina ni glavna dejavnost, bomo postopno zmanjševali obseg, preostali pa specializirali, kar bomo dosegli s povečanjem kvalitete ponudbe.

Razvoj trgovine za osnovno oskrbo prebivalstva bomo razvijali v kvalitetno preskrbo vsega prebivalstva, pri čemer bomo upoštevali, da se bodo zaradi varčevanja z energijo spremenila območja povpraševanja, tako da bodo osredotočena predvsem na ožji krog dostopnosti peš ali z javnim prevoznim sredstvom. Za mestno središče je zato smotno načrtovati predvsem modernizacijo in specializacijo že obstoječih trgovin oziroma prostorov, nove pa graditi izven mestnega središča v strnjениh stanovanjskih soseskah, zlasti v primestnih, ki imajo že sedaj slabo prodajno mrežo (Bršljin, Bučna vas, Gotna vas, Jedinščica). Skladno z razvojem poselitve bomo trgovinske kapacitete usmerjali v lokalna oskrbna središča (Šentjernej, Straža, Dolenjske Toplice, Žužemberk, Šmarješke Toplice). Prodajna površina na prebivalca bo v letu 2000 znašala blizu 0,60 m². Poleg novogradnje bomo kakovosten premik v trgovini zagotovili z izboljšanjem in modernizacijo obstoječega prodajnega prostora in s povečanjem produktivnosti v trgovini. Do leta 2000 bodo vse večje soseske in pomembnejša naselja imela svoji velikosti primeren preskrbovalni center. V manjših oziroma odročnejših krajih, kjer trgovinske organizacije niso zainteresirane za odpiranje prodajal, pa bomo omogočili odpiranje manjših prodajal z blagom dnevne oskrbe z zasebnim delom in sredstvi.

Razlika v prodajnem prostoru na prebivalca med posameznimi krajevnimi skupnostmi se bo zmanjšala, s tem bomo prispevali k izenačevanju družbenega standarda občanov. Trgovine z neživilskim blagom bomo v mestnem središču usmerjali v blagovne hiše oziroma trgovine s kompleksno ponudbo. Ob

tem bomo odpravljali razdrobljenost trgovinskih zmogljivosti z združevanjem oziroma oblikovanjem močnejših trgovinskih organizacij. Omogočili pa bomo naložbe v trgovinske zmogljivosti tudi trgovinskim organizacijam izven občine in republike. Za deficitarne trgovinske veje bomo omogočali pridobitev lokacij za nove kapacitete pod ugodnejšimi pogoji, kar zadeva stroške komunalnega urejanja stavbnih zemljišč.

Trgovina na veliko bo prerasla distribucijsko funkcijo ter se bo povezovala z OZD iz drugih gospodarskih dejavnosti. Njena glavna naloga bo boljša oskrba gospodarstva z reprodukcijskim materialom, zmanjševanje stroškov pretoka materiala in hitrejšo obračanje zalog. Trgovina bo bolj kot doslej prilagodila svojo ponudbo potrebam turizma. Povečala in izboljšala bo asortiman svoje ponudbe in s tem prispevala k hitrejšemu razvoju zdraviliškega in tranzitnega turizma.

3.1.3.2. Turizem in gostinstvo

Glede na sedanjo preskromno razvitost turizma v odnosu do povprečja Slovenije ter glede na določene primerjalne prednosti (ocena turističnega tržišča, rekreacijske potrebe zaledja) je potrebno turizmu v občini posvetiti večja razvojna prizadevanja. Izkoristili bomo ugodne naravne pogoje s krajinsko pestrostjo (gozdovi, dolina reke Krke), naravni viri (termalne vode), lovni ter ribolovni turizem, bogata kulturna dediščina (dolina gradov z objekti iz časa NOB) z že prisotnim povpraševanjem ter tranzitnim pomenom občine, kar vse pogojuje razvoj različnih vrst turizma.

S takimi usmeritvami bo možno slediti skupnim razvojnim ciljem, povečanju deviznega priliva in bistveno večji vlogi pri zadovoljevanju rekreativnih potreb domačega prebivalstva in prebivalcev velikih aglomeracij v širši okolici Novega mesta.

Turistično ponudbo bomo razvijali v okviru tistih turističnih vrst, kjer pričakujemo največji možni izkoristek od naravnih in drugih potencialov. Na podlagi dosedanjih ugotovitev se smeri nadaljnega razvoja turizma kažejo prednostno v oblikovanju določenih turističnih jeder:

- primarnega turističnega pomena bo še naprej orientacija v zdraviliški turizem, ki bo ponudbo bistveno razširil. Po predvidevanjih se bodo skupne prenočitvene zmogljivosti povečale v obeh zdraviliščih od 567 na okrog 2000, kar bo predstavljalo leta 2000 okrog 13 % slovenskih prenočitvenih zmogljivosti v zdraviliškem turizmu;
- dopolnilna jedra se bodo oblikovala ob posebnih točkah, kot so Otočec, Baza 20 na Partizanskem Rogu in Žužemberk z dolino gornje Krke, Pleterje, ipd.;
- spremljajoča turistična ponudba bodo kulturni, kmečki (vinogradniški turizem), izletniško-pohodniški (Gorjanci), lovski in ribiški turizem, v manjši meri tudi rekreativni zimski turizem.

Razvoj turizma bo zahteval poleg podrobnih raziskav naravnih in ustvarjenih potencialov najpomembnejših turistično rekreacijskih razvojnih območij tudi raziskave turistično rekreacijskega povpraševanja in ekonomike naložb s snovanjem ustrezne oblike organiziranosti na regionalni ravni. Pri razvoju turizma bo potrebno kvalitetno sodelovanje gospodarskih in negospodarskih udeležencev v turistični ponudbi, ki bo vključevala kakovostne storitve, dobro informativno dejavnost, športne, kulturne, zabavne in druge prireditve. V turistično ponudbo bomo integralno vključevali trgovino, obrt, promet (javni), ribištvo, lovstvo, kmetijstvo in druge dejavnosti, ki poleg gostinstva in turističnega posredovanja prispevajo k celoviti turistični ponudbi.

Turistično ponudbo bomo povečevali tudi z načrtno razvoju turizma prilagojeno prenovo mestnega jedra Novega mesta. Zasebni sektor bo bistveno bolj kot doslej prispeval k razvoju celovite kakovostne turistične ponudbe.

3.1.3.3. Promet in zveze

Osnovne usmeritve in naloge, ki jih moramo upoštevati pri

razvoju prometne infrastrukture delovnih organizacij s področja prometa in zvez, so:

- oblikovanje optimalne strukture celovitega prometnega sistema ter njegove smotrne povezanosti z republiški in jugoslovanskimi sistemi,
- izboljšanje kakovosti prometnega omrežja in storitev ter znižanje deleža transportnih stroškov v ceni proizvodov,
- racionalnejša uporaba energije v prometu,
- zmanjševanje negativnega vpliva prometa na bivalno okolje,
- razvijanje integralnega transporta,
- usmeritev prometne politike v hitrejšo posodobitev in razvoj železnice,
- zagotovitev večje varnosti prometa, kar bo posledica uresničitve navedenih nalog.

Železniški promet ima pred seboj zelo zahtevne razvojne cilje tako glede prevoza potnikov, še bolj pa glede prevoza blaga. Poglavitne naložbe v železniško infrastrukturo bodo: rekonstrukcija in posodobitev enotirne proge (povečanje osnega pritiska na 20 t na potezu proge Novo mesto-Trebnje in na 18 t na potezu proge Novo mesto-Metlika), posodobitev proge Ljubljana-Trebnje-Novovo mesto-hrvaška meja, modernizacija vozlišča in posodobitev SV in TK naprav ter vgradnja avtostop naprav. S tem bodo v blagovnem prometu doseženi boljši izkoristki prevoznih in prekladalno-skladišnih zmogljivosti ter vključevanje v organizacijo integralnega transporta.

V občini so v dolgoročnem programu razvoja železniškega omrežja pomembne še naslednje naloge:

- nadaljnja izgradnja in ureditev industrijskih tirov za potrebe industrije skladišča naftnih derivatov in blagovno-transportnega centra,
- proučitev in usposobitev proge Straža-Novovo mesto za potniški, primestni promet.

Cestni promet. Za občino Novo mesto so značilni veliki tranzitni cestni tokovi ter močan dnevni migracijski promet (dnevno okrog 20.000 delavcev in učencev v eno smer). Ti dve vrsti tokov se koncentrirajo na odseku magistralne ceste Ljubljana-Zagreb, (kjer je dnevno preko 15.000 ton tovornih obremenitev) in regionalnih cestah, ki vodijo v Novo mesto. Zaradi takšne preobremenitve je prednostna naloga čimprejšnja izgradnja drugega pasu avtoceste Ljubljana-Zagreb. Nujno moramo tudi izboljšati stanje regionalnih cest, predvsem pa jih moramo modernizirati in obnoviti na kritičnih potezih - partizansko magistralo, odsek Žužemberk-Straža-Novovo mesto-Šentjernej (Brežice), Dvor-Kočevje (že v obdobju 1986-1990) kot sestavnega dela povezave Dravograd-Celje-Novovo mesto-Kočevje, Smuka-Žvirče, Mokronog-Zbure-Šmarjeta in Zbure-Škocjan ter Novo mesto-Mirna Peč-Trebnje.

Zgradili bomo nov most v Novem mestu (poleg obstoječega železniškega mostu) ter zamenjali dotrajane pomembnejše lesene mostove na Krki z betonskimi.

Skladno z zasnovo poselitve v občini in z delom na urbaništvih zasnovah bomo posodabljali lokalne ceste in prometno organizacijo v pomembnejših naseljih. Med lokalnimi in regionalnimi cestami je še vedno 52 % makadamskih, pri čemer gre predvsem za ceste na manj razvitih območjih. Zato bomo v srednjeročnih planih določili ustrezen delež za posodobitev, da bomo ob koncu dolgoročnega obdobja dosegli vsaj 80 % modernizacijo teh cest.

Integralnemu transportu bo dan v dolgoročnem obdobju poseben poudarek z uvajanjem sodobne tehnike in tehnologije (poletizacije, kontejnerizacija) z razširitvijo mreže industrijskih tirov. Zato bo potrebna načrtna posodobitev gradnje primarnega blagovno prevoznega centra. To pa je zaradi disperznih lokacij industrijskih obratov v Novem mestu izredno kompleksen problem. Zato bomo ponovno že v prvi polovici planskega obdobja 1986-1990 proučili pogoje za

izgradnjo osrednjega blagovnega transportnega centra pri Češči vasi.

Po izgradnji BTC ne bomo dovolili dostopa cestnih vozil nad 5 t nosilnosti na območje mestnega središča in v stanovanjske soseske.

K racionalizaciji prometnih tokov bo v naslednjem obdobju morala prispevati tudi smotrnejša razmestitev industrijskih, obrtnih, trgovskih (grosističnih) in storitvenih dejavnosti. Zato bomo nove kapacitete teh dejavnosti, ki zahtevajo večje tovore blaga, locirali čim bližje blagovno-transportnega centra.

Javni promet bomo še nadalje razvijali kot dejavnost posebnega družbenega pomena. Osnovne povezave znotraj občine bodo še vedno v pretežni meri predstavljale avtobusne linije. Ob predpostavki relativnega upadanja osebnega avtomobilskega prometa bomo javni promet organizirali tako, da bo dostopen čim večjemu številu uporabnikov. To bomo dosegli:

- z izgradnjo avtobusne in železniške postaje na desnem bregu Krke v Novem mestu in uskladičevju voznih redov cestnih in železniških organizacij,
- z lociranjem novih stanovanjskih in zaposlitvenih območij v bližini železniških in avtobusnih postaj,
- z izboljšanjem mestnega in primestnega prometa v Novem mestu in okolici,
- z boljšo avtobusno povezavo vseh krajev občine z občinskim središčem,
- s ponovno usposobitvijo železniške proge Straža-Novovo mesto za javni primestni promet,
- z upoštevanjem kombinacije obsega in javnega prometa oziroma z zagotovitvijo zadostnega števila parkirnih mest za osebne avtomobile v bližini železniških oziroma avtobusnih postajališč,
- kolesarske steze, peš poti in parkovne površine bomo gradili vzporedno s prometnim omrežjem ter širitvijo in prenovno mesta.

Letališki promet na območju občine bomo v naslednjem obdobju razvijali tako, da bomo usposobili površine za športno-turistično in poslovno letališče v Prečni s stezo do 1.000 m in prostorskimi omejitvami, ki omogočajo vzlet in pristank STOL aviacije.

PTT promet. Vzporedno z razvojem tehnološko zahtevnih proizvodov je potreben razvoj oziroma investiranje v telekomunikacije, saj razvit sistem prenosa podatkov predstavljajo pogoj razvoja vsakega gospodarstva. Globalne usmeritve razvoja ptt prometa v občini bodo naslednje:

- ustrezno zadovoljevanje potreb po vseh vrstah ptt storitev, posebno v telefonskem prometu,
- uvajanje novih vrst ptt storitev, predvsem tistih, ki jih narekujejo nove in zahtevnejše oblike medsebojnega komuniciranja in tehnično tehnološki razvoj ptt zmogljivosti (prenos podatkov, prenos tekstov itd.),
- enakomerno pokrivanje potreb po ptt storitvah na vseh območjih občine, predvsem telefonskih storitev,
- razvoj ptt zmogljivosti v skladu z zadovoljevanjem potreb SLO in družbene samozaščite,
- posodabljanje organizacije procesa prenosa podatkov kot enega od ključnih dejavnikov za povečanje produktivnosti dela,
- razvoj ptt informacijskega sistema

Osnovni kazalci razvoja ptt prometa v občini Novo mesto do leta 2000:

a) Poštni promet

Že v obdobju 1986-1990 bomo zgradili oz. uredili prostore za pošto na desnem bregu Krke, do leta 2000 pa v Bršljinu. Po letu 1990 bomo nadaljevali z modernizacijo denarnega in drugega poslovanja (povezava preko računalniških sistemov s Poštno hranilnico in z informacijskim sistemom PTT Slovenije). Poleg izboljšanja denarnega poslovanja bo terminalizacija poštnega prometa omogočila uvajanje novih storitev (elektronska pošta).

b) Storitve prenosa tekstov

Na tem področju bomo poleg že obstoječega teleks prometa preko končne telegrafske centrale, ki bo imela skupaj s koncentratorki kapaciteto 400 priključkov (leta 1990 240) in v občini 2000 teleks naročnikov, uvajali nove storitve

kot so: teleteks (60 priključkov, videoteks 30 priključkov in faksimil 30 priključkov).

c) storitve prenosa podatkov

Vse večje potrebe po prenosu podatkov, ki so posledica naglega razvoja računalništva narekujejo, da se ptt vključi v ta gibanja. Zato bomo do leta 2000 omogočili na območju občine 300 priključkov za prenos podatkov in sicer 155 po zakupljenih vodih, 45 v telefonskem omrežju in 100 v javnem omrežju za prenos podatkov.

d) Storitve telefonskega prometa

Predvidene širitve telefonskih central

	pl.stanje 1990	pl.stanje 2000
Novo mesto	9.400	15.400
Brusnice	200	400
Hinje	200	400
Mirna Peč	200	600
Otočec	384	600
Stopiče	384	600
Straža	600	1.300
Šentjernej	800	1.600
Škocjan	384	600
Šmarješke Toplice	384	600
Žužemberk	384	1.100
Birčna vas	200	400
Dolenjske Toplice	576	1.100

Ocenjujemo, da bomo imeli na območju občine Novo mesto 20.000 naročnikov, kar pomeni 30,3 naročnikov na 100 prebivalcev.

3.1.3.4. Stanovanjsko gospodarstvo

Primerno in kvalitetno bivanje je eksistenčna potreba, ki mora biti bolj kot doslej skrb posameznika, pri tem pa bi morala družba delovnemu človeku ustvariti realne možnosti, da si na osnovi dela zadovolji stanovanjske potrebe.

Dolgoročne usmeritve razvoja stanovanjskega gospodarstva v občini Novo mesto so predvsem naslednje: nadaljnje zmanjševanje stanovanjskega primanjkljaja, še posebno v Novem mestu in lokalnih centrih, izboljšanje kvalitete in funkcionalnosti stanovanj, boljše izkoriščanje in racionalnejše gospodarjenje z obstoječim stanovanjskim skladom; pospeševanje preno-ve zastarelega in dotrajanega stanovanjskega sklada; zviševanje stanovanjskega standarda in kvalitete bivanja ob bistvenem znižanju relativne cene stanovanjske gradnje; racionalizacija obratovalnih stroškov v stanovanjskih objektih s poudarkom na zniževanju porabe energije.

V obdobju do leta 2000 bomo za zadovoljitev potreb zgradili skupno 4.200 stanovanj oziroma 280 stanovanj letno in sicer za naravno in priselivno rast prebivalstva, s tem bomo krili še preko tri četrtine stanovanjskega primanjkljaja. Istočasno bomo dosegli v povprečju okoli 24 m² stanovanjske površine na prebivalca, 335 stanovanj na 1.000 prebivalcev in povprečno velikost stanovanjske enote okoli 70 m².

Polovico stanovanj bomo gradili kot stanovanjske bloke različnih velikosti in etažnosti, 1135 stanovanj (ali 27 %) bomo gradili v zgoščenjših oblikah individualne graditve in zanje pripravili parcele na družbeno organiziran način 890 stanovanj (ali 21,2 %) bomo zgradili v individualnih hišah, ki bodo zgrajene kot dopolnilni objekti v manjših krajih in vaseh ter zgradili še 75 stanovanj (ali 1,8 %) v obliki manjših individualnih objektov za Rome.

Število potrebnih stanovanj in zemljišč za stanovanjsko gradnjo v obdobju 1986–2000

Obdobje	Skupaj	Ind.gradnja Niz.strnj.zaz.		Visoka zaz. 160 pr./ha	Delež dr. gradnje
		50 preb./ha	100 preb./ha		
1986–1990	1.400	770	150	480	45 %
1991–1995	1.400	700	190	510	50 %
1996–2000	1.400	630	240	530	55 %
Skupaj	4.200	2.100	580	1.520	50 %
Št.osebst.	3,3	3,7	3,2	2,9	
Št.preb.	14.040	7.770	1.860	4.410	
Potr.zemlj.	200 ha	155 ha	18 ha	27 ha	

Za gradnjo stanovanj bomo v obdobju 1986–2000 zagotovili okrog 200 ha komunalno opremljenih zemljišč in poskrbeli za kontinuirano stanovanjsko gradnjo po letu 2000.

Stanovanjske potrebe bomo usklajevali s poselitveno politiko, prostorsko razvojnimi in materialnimi možnostmi. Pri tem bomo upoštevali naslednje usmeritve:

- a) Zasnova sistema poselitve in zagotovitev prostorskih možnosti:
 - poselitev bomo usmerjali v bolj strnjena naselja, kar omogoča racionalnejšo komunalno, prometno in energetska infrastrukturo ter boljšo oskrbo prebivalcev,
 - družbeno stanovanjsko gradnjo bomo izvajali v naseljih z večjo koncentracijo delovnih mest v gospodarskih in družbenih dejavnostih. Boljšo izrabo zemljišč bomo dosegli z oblikami nižje strnjene pozidave s poudarkom na dobri organizaciji in oblikovanju stanovanjskih območij. Ustvarjanje humanega bivalnega okolja v naseljih mestnega značaja bo postopno zmanjšalo interes za razpršeno enodružinsko gradnjo,
 - stanovanjsko gradnjo bomo v manjši meri usmerjali tudi v ostala centralna naselja (praviloma so to centri KS), kjer se bo z večjo koncentracijo prebivalcev lahko razvijala tudi višja stopnja opremljenosti s komunalno infrastrukturo, družbenimi in oskrbnimi dejavnostmi,
 - z obvladovanjem prometa z zemljišči, pravočasno pripravo prostorskih izvedbenih aktov, s pravočasnim komunalnim opremljanjem, z zagotovitvijo dolgoročnega kreditiranja nakupa opremljenega stavbnega zemljišča in s spodbujanjem zadružništva bomo individualno gradnjo usmerjali v strnjenih območjih,
 - ohraniti je potrebno kulturno podobo krajev, ki jih ljudje zapuščajo in preprečiti propadanje zapuščenih stanovanjskih objektov z možnostjo spremembe namembnosti teh objektov v sekundarna bivališča,
 - gradnja stanovanj v družbeni in etažni lastnini se bo do leta 2000 v Novem mestu odvijala v velikem deležu v stanovanjski soseski Irča vas – Brod in na območjih Mrzle doline in Žabje vasi. Družbena stanovanja bomo gradili tudi v drugih urbanih središčih. To so predvsem: Žužemberk s Stransko vasjo, Dolenjske Toplice, Straža z Vavto vasjo in Šentjernej, v nekoliko manjšem obsegu pa še Otočec, Mirna Peč in Škocjan.
- Pri tem bomo upoštevali naslednje usmeritve:
 - v ruralnih naseljih naj gradijo občani, ki imajo tam kmetije,
 - v urbanih in polurbanih naseljih, kjer so delovna mesta, naj se s prostorsko dokumentacijo zagotovi potrebne stanovanjske površine za občane, ki so v kraju zaposleni,
 - ostale interesente za gradnjo se usmerja na zazidalna območja v večjih urbanih naseljih, prioriteto pa tja, kjer imajo mesto zaposlitve.
- b) Področje zadovoljevanja stanovanjskih potreb
 - novogradnje bodo imele v primerjavi s preteklim obdobjem manjši delež, večji poudarek bo na prenovi obstoječega stanovanjskega sklada; ocenjujemo, da bo potrebno prenoviti ali zamenjati približno 2.400 stanovanj (15 % obstoječega stanovanjskega fonda),
 - blokovna stanovanjska gradnja bo potekala v Novem mestu, v manjšem obsegu v Straži in Šentjerneju (zaradi varovanja plodne zemlje) ter v minimalnem obsegu v Žužemberku, Dolenjskih Toplicah in Otočcu. Ker ni interesa za nakup stanovanj v blokkih, je smiselno v družbeno gradnjo vključevati tudi strnjeno enodružinsko gradnjo,
 - ocenjena razmerja med novimi stanovanji v različnih oblikah zazidave bodo glede na značaj občine in pričakovane potrebe: stanovanja v blokkih okrog 30–35 %, stanovanja v strnjenih oblikah nizke pozidave 20–25 % in stanovanja v prostostojećih enodružinskih hišah 40–45 %,
 - v primeru navedenega razmerja med različnimi oblikami gradnje in ob predpostavki, da bo prenova stanovanj potekala na istih lokacijah, bi potrebovali za stanovanjsko gradnjo do leta 2000 od 200 do 250 ha zemljišč,
 - v prihodnjem dolgoročnem obdobju je potrebno izboljšati stanovanjski standard in kvaliteto bivanja,
 - večjo pozornost bomo posvetili organizirani in pospešeni akciji sanacije obstoječega zastarelega stanovanjskega

fonda in več napora vložili v gospodarjenje in vzdrževanje stanovanj in stanovanjskih hiš,

- pri projektiranju družbeno usmerjene stanovanjske gradnje bomo bolj prožno upoštevali potrebe bodočih uporabnikov stanovanj in zagotovili večjo funkcionalnost, kvaliteto stanovanj in prilagojenost varčevanju,
 - sočasno s stanovanjsko gradnjo bomo zagotovili izgradnjo objektov spremljajočih dejavnosti.
- c) Področje zadovoljevanja materialnih možnosti
- Glede na doseženo stopnjo zadovoljenosti stanovanjskih potreb lahko računamo v prihodnjem obdobju z relativno počasnejšim tempom novogradnje, kot je bila v preteklih letih, vendar pa bo treba več sredstev vložiti v sanacijo obstoječega stanovanjskega sklada. Ocenjujemo, da delež celotnih investicijskih vlaganj v stanovanjsko gospodarstvo ne bo občutneje nižji kot v tekočem srednjeročnem obdobju.
 - Občani naj v čim večji meri sami v skladu s svojimi možnostmi skrbijo za rešitev lastnega stanovanjskega problema ob učinkoviti politiki vzajemnosti in solidarnosti.
 - Za organizirano in pospešeno sanacijo obstoječega stanovanjskega sklada je treba v sistemu financiranja stanovanjskega gospodarstva zagotavljati potrebna sredstva, pri čemer je potrebno ekonomsko vzpodbuditi tako uporabnike družbenih kot lastnike zasebnih stanovanj, da bodo vlagali lastna sredstva za ohranitev stanovanjskega sklada.
 - Na področju gospodarjenja s stanovanjskim skladom je treba zagotoviti materialno osnovo za kvalitetno vzdrževanje obstoječega stanovanjskega sklada, uresničiti moramo postopni prehod na ekonomske stanarine.
 - S prehodom na realno višje stanarine in ustrezno davčno politiko bomo prispevali k racionalnejši zasedenosti obstoječega stanovanjskega sklada.
 - V organizacijskem smislu je treba v okviru družbeno usmerjene stanovanjske gradnje zagotoviti višjo raven dohodkovnih odnosov med uporabniki in izvajalci stanovanjske gradnje, ki bodo zagotovili racionalnejšo in cenejšo stanovanjsko gradnjo z večjim izkoriščanjem notranjih rezerv.
 - Individualne graditelje je treba organizirati v stanovanjske zadruge, ki odpirajo možnosti za racionalnejšo gradnjo enodružinskih hiš.
 - Problematiko mladih družin in z njim vezanega reševanja stanovanjskih problemov je treba reševati hitreje.

3.1.3.5. Komunalno gospodarstvo

Na področju komunalnega gospodarstva bomo izvedli naloge, ki so pogoj za skladnejši razvoj mesta in izven mestnih naselij.

Zato bomo izgrajevali in dopolnjevali nove vire za vodooskrbne in kanalizacijske sisteme. Organizacijo in izvedbo zbiranja, sortiranja, recikliranja, predelave in odlaganja odpadkov bomo posodobili tako, da bomo pridobili več sekundarnih surovin in zmanjševali količine odpadkov za odlaganje. Uresničili bomo programe obnove in razširitve zelenih površin, mestnih parkov, parkovnih gozdov. Pridobili bomo površine za širitev pokopališč.

Izvajali bomo programe izgradnje in obnove kolektivne komunalne rabe in skupaj z drugimi nosilci (stanovanjska gradnja, energetika, promet, vodno gospodarstvo) ustvarili pogoje za kvalitetnejše vzdrževanje. Potreba po načrtni in organizirani komunalni dejavnosti se pojavlja na celotnem območju občine, pri čemer bo treba komunalno infrastrukturo nujno selekcionirati.

Dimenzioniranje komunalne infrastrukture mora biti rezultat dolgoročno zasnovane politike urbanizacije, sicer lahko postane komunalna infrastruktura omejitveni faktor celotnega razvoja ali vsaj izredno veliko breme ob naknadnih sanacijah in dograjevanju sistemov. Pri zagotavljanju sredstev za učinkovito in smotno delovanje komunalnega gospodarstva morajo svojo vlogo odigrati cene komunalnih storitev, učinkovito zajemanje in namenska uporaba mestne rente ter dolgoročno kreditiranje razširjene reprodukcije. V strukturi cen komunalnih storitev bomo že v letu 1986 omogočili zadosten delež za enostavno reprodukcijo, v naslednjem obdobju pa postopoma tudi za razširjeno reprodukcijo.

Posodabljanje in dograjevanje komunalne infrastrukture bo

v prihodnosti zahtevalo intenzivno, sistematično in dolgoročno usmerjeno vlaganje zaradi višjega bivalnega standarda, predvsem pa zaradi nujne varovanja naravnih virov in okolja.

Oskrbi z vodo, električni infrastrukturi in cestnim povezavam je bila v dosedanjem razvoju dana posebna pozornost, ki jo bo do leta 2000 treba le še dokončati in s tem izenačevati pogoje bivanja prebivalstva. Temu pa doslej ni sledil razvoj sistema za odvajanje odplak ter odvoz in recikliranje odpadnega materiala. Zato bo posodabljanje in dograjevanje komunalne infrastrukture v prihodnosti zahtevalo veliko bolj intenzivno, sistematično in dolgoročno vlaganje, ne le zaradi višjega bivalnega standarda, temveč predvsem zaradi vse večje nujne po varovanju bivalnega okolja in naravnih virov, vse bolj integralni urbanizaciji prostora in zaradi zaostrenih potreb po smotni rabi na vseh področjih.

Kot dolgoročno pomembna področja razvoja komunalnega gospodarstva izpostavljamo:

- oskrbo s pitno vodo,
- odvajanje in čiščenje odpadnih voda,
- odvoz in ravnanje s komunalnimi in industrijskimi odpadki.

a) Oskrba s pitno vodo

Kljub dosedanjim sorazmerno obsežnim vlaganjem v oskrbo naselij s pitno vodo obstajajo še številni problemi na področju vodooskrbe, ki jih je treba sistematično reševati v naslednjih obdobjih, da bi zagotovili čimbolj izenačene razmere za oskrbo in kvaliteto pitne vode v vseh območjih občine. To bomo dosegli z novogradnjo sistemov, kjer še niso zgrajeni, s priključitvijo naselij, ki se sedaj oskrbujejo z lokalnimi vodovodi, z rekonstrukcijo nekaterih obstoječih sistemov na skupinske vodovodne sisteme in z ureditvijo črpališč. Na območjih, ki se bodo tudi dolgoročno oskrbovala iz lokalnih vodovodov, je nujna kontrola pitne vode in skrb za nemoteno vzdrževanje sistema.

Danes je približno 87 % prebivalstva občine preskrbljeno s pitno vodo iz vodovoda. Večji del (47 %) iz centralnega mestnega vodovoda, ostali del pa iz lokalnih vodnih vodovodov v občini (32 %), iz vodovodnih sistemov izven občine (Krško, Trebnje, Grosuplje 4 %) ter iz vaških vodovodov (4 %). Ostali prebivalci uporabljajo vodo iz vodnjakov in kapnic. Dolžina celotnega vodovoda znaša okoli 330 km, od tega je približno 125 km primarnega omrežja. Vodooskrbni sistem razpolaga s 5.546 m³ rezervoarskih kapacitet. Skupno je na razpolago iz obstoječih zajetij v normalnih razmerah okoli 360 l/s.

Za zagotovitev primerne oskrbe s pitno vodo so prioritete naloge naslednje:

- zagotoviti zadostne količine pitne vode oziroma nove vire za pokrivanje porabe do leta 2000,
- zagotoviti ustrezno kvaliteto vode, kar bomo dosegli z uvažanjem ustrezne zaščite oziroma sanacije, ureditvijo varstvenih območij vodnih virov in sodobnejših postopkov dezinfekcije,
- izgrajevati primarno vodovodno mrežo in objekte, kot je predvideno v planih in v skladu s širjenjem zazidalnih območij,
- zagotoviti uporabo tehnološke vode povsod, kjer je to mogoče, da bi s tem zmanjšali porabo kvalitetne pitne vode; ob koncu planskega obdobja bomo ustvarili pogoje za ločitev industrijske vodooskrbe od kvalitetnih vodnih virov,
- kvalitetno vzdrževati omrežje, da ne bi prihajalo do večjih izgub vode na omrežju, ki so sedaj nadpovprečno visoke (spraviti jih na minimum),
- čim več krajevnih vodovodov, ki so sedaj tehnično in higiensko slabo opremljeni in vzdrževani, bo treba sanirati,
- zagotoviti oskrbo s pitno vodo iz vodovoda čim večjem številu prebivalcev – torej oskrbeti tudi tiste predele, kjer danes vode še ni (23 % naselij je danes še brez organizirane vodooskrbe).

Naraščanje porabe izkazuje, da bomo do leta 2000 potrebovali okrog 150 l/sek dodatnih količin pitne vode. To pa je po analizah zmožljivosti že obstoječih virov pitne vode možno doseči iz obstoječih vodovodnih sistemov. Tako bo treba za Tomičev izvir in ostale vodne vire zagotavljati le učinkovito varstvo pred onesnaževanjem, za izkoriščanje pa pridejo v poštev šele po letu 2000. V okviru pospešenih raziskav vodnih

virov bomo proučili tudi možnosti gradnje zadrževalnikov na Gorjancih z gravitacijskim vodovodom.

b) Odvajanje in čiščenje odpadnih voda

Odvajanje in čiščenje odpadnih voda močno zaostaja za potrebami. Na kanalsko omrežje je priključenih okrog 33 % prebivalstva občine, dolžina omrežja znaša 75 km in je deloma zgrajeno le v 10 naseljih (3 %). Skupna kapaciteta ČN znaša okrog 46.000 PE, nanje je priključenih okrog 27 % prebivalstva in vsi pomembnejši onesnaževalci (industrije). Efekti čiščenja so nezadostni in ocenjeni kvečjemu na polovico. Rezultati tega so, da je Krka kot glavni vodotok pod Novim mestom že v III. kakovostnem razredu. Ostali vodotoki, kot so Sušica, Bršljinski potok, Bezgovca in Kobila, pa že postajajo fekalni kanali. Zato je z razvojem sistema odvajanja in čiščenja odpadnih voda treba intenzivneje slediti razvoju poselitve, predvsem pa razvoju gospodarskih dejavnosti, pri čemer morajo onesnaževalci s področja proizvodnje in nekaterih servisnih dejavnosti urediti naprave za tehnološko predčiščenje odpadnih voda.

Prioritetna naloga je izgradnja kanalizacijskega omrežja prispevnega območja obstoječih čistilnih naprav in zagotovitev njihovega delovanja. Stroške obratovanja in vzdrževanja čistilnih naprav bodo morali prevzeti uporabniki.

Pri zasnovi organizacije dejavnosti v prostoru moramo vsaj za bližnja planska obdobja kot pomemben lokacijski faktor upoštevati namestitve pomembnejših onesnaževalcev voda v območja, ki jih je mogoče priključiti na sedanje čistilne naprave.

V kasnejših planskih obdobjih bo treba sistematično urejati kanalizacijsko omrežje in čistilne naprave tudi za manjša naselja oziroma skupine naselij.

Pri razvoju odvajanja in čiščenja odpadnih voda moramo upoštevati:

- prioriteto je treba sanirati vse izlive odpadnih voda na območjih prispevnih površin izvirov pitne vode (tudi potencialnih),
- postopno je treba zagotoviti urejeno odvajanje in čiščenje odpadnih voda v naseljih z več kot 500 prebivalci oziroma, kjer gostota prebivalstva presega 20 preb./ha,
- v primerih, kjer dispozicija in čiščenje odpadnih voda ni zadovoljivo rešena, je treba omejiti porabo vode,
- do leta 2000 bo treba zgraditi ČN s skupno kapaciteto okrog 127.000 PE z ustreznim kanalizacijskim sistemom,
- vse napore bomo usmerili v take načine zbiranja sredstev, s katerimi bomo sposobni dolgoročno pokrivati stroške enostavne reprodukcije za vzdrževanje.

c) Ravnanje z odpadki

Zbiranje in odvoz odpadkov je organizirano v 27 naseljih občine (8 %) ter zajema 53 % prebivalstva občine in vse delovne organizacije. Letna količina zbranih in deponiranih odpadkov znaša 60.000 m³. Specifična količina odpadkov po vključenem prebivalcu znaša 2,06 m³ oziroma 0,005 m³ v kolektorskem dnevu.

Skladno z razvojem poselitve bomo vključevali prebivalstvo in gospodarstvo v organizirano ravnanje z odpadki in zmanjšali neorganizirane oblike (od 47 % na 23 %). Organizirali bomo reciklažo odpadkov in s tem prihranili gospodarstvu sekundarne surovine in energijo ter omogočili zmanjšanje potreb po prostoru za deponiranje.

Sedanje kapacitete deponije v Leskovcu bodo zadostovale do leta 1990, potem bo treba zagotoviti nove površine ob sedanji deponiji. Investicijska vrednost priprave bo sorazmerno nizka, ker bodo vsi objekti in infrastrukturne naprave ostali nespremenjeni. Ob tem bomo proučili možnosti ter opredelili lokacijo in postopke celovitega ravnanja z odpadki in začeli z recikliranjem industrijskih odpadkov.

Do leta 2000 bomo poenotili sistem zbiranja odpadkov in uvedli ločeno zbiranje organskih odpadkov, papirja, stekla, kovin. Z določitvijo odjemnih mest in s tipiziranimi zabojniki bomo omogočili enotnejši odvoz in uredili okolje.

Del posebnih odpadkov, ki jih do leta 2000 ne bomo mogli v okviru tehnoloških celot uporabiti, razstrupiti ali sežgati, bomo deponirali na regionalni deponiji, za katero se bomo dogovorili z drugimi občinami v regiji ali izven nje na podlagi vsestranske proučitve. Treba bo tudi določiti pogoje za odlaganje mulja iz čistilnih naprav.

d) Pokopališča

Za potrebe širšega območja Novega mesta bomo razširili obstoječa pokopališča. Ponovno bomo tudi proučili smotrno lokacijo za potrebe pokopavanja na območju Novega mesta. Ohranili bomo večino od obstoječih 57 krajevnih pokopališč. Vzporedno s to aktivnostjo bomo opredelili tudi rezervate za nova pokopališča. Nova pokopališča bomo v največji možni meri usmerjali na gozdne in travniške površine, na kmetijske pa le tam, kjer bo funkcionalna zaokrožitev površine pokopališča to zahtevala.

Razvijali bomo tudi sodobnejšo organizacijo pokopališke dejavnosti, ki bo prevzemala v upravljanje poleg mestnega še pokopališča v mestnih naseljih ter prevzemala določena opravila tudi na vaških pokopališčih.

Po grobih mortalitetnih prognozah in predvidevanjih bo do leta 2000 med 580 in 610 pokopov letno. Predvidevamo, da se bo tudi razmerje med klasičnimi in žarnimi pokopi, ki je danes 90 : 10 v korist klasičnih, spremenilo na ocenjenih 70 : 30. S povečanjem števila žarnih pokopov bodo pridobljene površine ustrezneje opremljene z objekti in napravami ter hortikulturnimi ureditvami.

3.2. TEHNOLOŠKI RAZVOJ, RAZISKOVALNA DEJAVNOST, INFORMACIJSKI SISTEMI TER FINANČNE, TEHNIČNE IN DRUGE POSLOVNE STORITVE

3.2.1. Tehnološki razvoj in raziskovalna dejavnost

Temeljni cilj dolgoročne politike na področju tehnološkega in znanstveno-raziskovalnega dela bo pridobivanje, ustvarjanje novega znanja in njegovo uvajanje v družbeno prakso ter krepitev tehnološko in razvojno intenzivnih panog gospodarstva, surovinsko racionalne in ekološko čiste tehnologije, informatike, organizacije dela ter večanje znanstvene ravni in kvalitete raziskovalnih dejavnosti.

Na podlagi razvojne strategije gospodarstva v občini bomo spodbujali in usmerjali raziskave predvsem na področju elektronike, strojništva in biokemije s farmacevtsko, s področja predelave lesa, končnih tekstilnih izdelkov, usnjene galanterije in konfekcije. Posebno pozornost bomo namenjali raziskavam s področja usmerjanja družbenega razvoja, med njimi kmetijske proizvodnje, drobnega gospodarstva, turizma in razreševanja prostorskih in ekoloških problemov. Že v obdobju 1986–1987 bomo izdelali posebno raziskovalno študijo, s katero bomo opredelili dejavnosti, ki so z ekonomskih vidikov perspektivne in jih bomo pospešeno razvijali v dolgoročnem obdobju.

Pogoj za uresničevanje teh ciljev bo oblikovanje take ekonomske politike pri oblikovanju dolgoročnih razvojnih ciljev gospodarstva, ki bo zagotavljala ustrezno akumulacijo za stalno vlaganje v raziskave in razvoj. Izdelani ekonomski motivi, ki bodo omogočali, da se bo vrednost, privarčevana z raziskovalno in inventivno dejavnost, prelila v dohodek in osebni dohodek. Vse oblike inventivnega dela bodo postale enakovredne sestavni del delovnega procesa.

V soodvisnosti z družbenimi usmerjanji in stabilizacijskimi programi bomo okrepili družbeno inovacijsko sposobnost in razvili njeno prilagodljivost naglim spremembam v svetovnem merilu.

Za zagotovitev potrebnih znanj za vodenje in upravljanje zapletenih tehnoloških sistemov ter razvijanje inovacijskega znanja, pa tudi prevzemanja tujega znanja, bomo neprestano in hitro razvijali izobraževanje, znanost, tehnologijo, organizacijske teorije in informatiko. Da si zagotovimo pospešen razvoj in gospodarsko razvitost, mora imeti prednostno mesto raziskovalno in razvojno delo, zato mora imeti vsaka primerno velika OZD razvit svoj lastni razvojni oddelek. Ustrezno usposobljen strokovni kader bo moral s svojo sposobnostjo in prizadevanjem zagotoviti razvoj v skladu s novo tehnologijo in oblikovati perspektivne programe, s katerimi se bomo uspešno vključevali v mednarodno delitev dela.

Za uresničevanje teh nalog bomo pospešeno združevali sredstva, kadre in opremo v skupne raziskovalne projekte, uveljavljali svobodno in neposredno svobodno menjavo dela v vseh okoljih in na osnovi, ki bo zagotavljala razširjeno reprodukcijo.

V okviru uresničevanja politike gospodarske stabilizacije bomo ustvarjali razmere za hitrejšo programsko, poslovno in

dohodkovno povezovanje OZD v materialni proizvodnji in v družbenih dejavnostih s celotnim sistemom raziskovalnih visokošolskih organizacij in raziskovalno-razvojnih enot pri OZD in drugih raziskovalnih organizacijah in zagotavlja razvoj stalnih načrtovanih inovacijskih procesov, od temeljnih, uporabnih, do razvojnih raziskav.

Pomemben prispevek k razvoju znanstveno-raziskovalne dejavnosti bo prispevala občinska raziskovalna skupnost, katere raziskovalni programi bodo predstavljali zadovoljevanje tistih raziskovalnih potreb in interesov, ki so skupnega ali posebnega pomena za občino in regijo. Raziskovalni programi se bodo prilagajali potrebam kontinuiranega procesa razvoja in dolgoročnem razvoju občine in regije.

Zaradi naraščajoče interdisciplinarnosti vplivov, ki jih bodo elektronika, temeljne mikroelektronske industrije, razvoj telekomunikacij in računalništva vnašali v druge industrijske panoge, družbene dejavnosti in življenje ljudi, bo posebna pozornost dana raziskovalnim področjem organizacije dela, informacijskih sistemov in družboslovnih ved.

Celotna sredstva za raziskovalno dejavnost se bodo povečevala v skladu s skupnimi usmerjanji in vlaganji v znanstveno-raziskovalno delo.

Nosilci razvojno-raziskovalne dejavnosti bodo raziskovalne skupnosti, raziskovalne organizacije in raziskovalni kadri, ki so se dolžni vključevati v vsa družbeno-ekonomska dogajanja v občini, sodelovati pri razvoju sistema usmerjenega izobraževanja, še posebej pri vzgoji in usposabljanju delavcev za odgovorne naloge na področju političnega, gospodarskega in družbenega življenja ter zagotavljali obvezen potek znanstveno-raziskovalnega in strokovnega dela iz raziskovalnih organizacij in univerze v gospodarstvu, predvsem v proizvodnji.

Povečali bomo obseg in kvaliteto pospeševanja racionalizatorske in inovatorske dejavnosti v organizacijah združenega dela. To dejavnost bomo planirali in organizirali. Pospeševali bomo raziskovalno delo mladih (Klub mladih raziskovalcev, Krkine nagrade, male Kidričeve nagrade, ipd.).

Zagotavljali bomo ustrezne pogoje za razvoj razvojno-intenzivnih proizvodenj in oblikovali rizični inovacijski sklad, v katerega bi prispevali vsi bodoči uporabniki rezultatov razvojno-raziskovalne dejavnosti.

3.2.2. Informacijski sistemi

Za uresničevanje nalog na področju družbenega sistema informiranja bomo pridobivali nove kadre in tudi podpirali izobraževanje ob delu obstoječih kadrov ter jih tako usposobili za strokovno delo na področju računalništva in širšega sistema informatike. Sedanje število ustrezno usposobljenih kadrov je zelo majhno in še zdaleč ne zadošča potrebam, ki bodo vse hitreje še naraščale. Vlagali bomo sredstva v hitri razvoj računalniške in komunikacijske opreme ter razvoj računalniškega inženjeringa.

Za uspešno premaganje tehnološkega in družbenega zaostanka bo treba zagotoviti organizacijske, kadrovske, tehnično-tehnološke in druge materialne pogoje za izgradnjo racionalno organiziranega in učinkovitega družbenega sistema informiranja. Treba bo proučiti možnosti in ustvariti pogoje za racionalno uporabo notnih programskih rešitev in skupno nabavo tehničnih naprav. Dosledno bo treba izvesti delitev dela pri zadovoljevanju organizacijskih potreb subjektov družbenega sistema informiranja, pripraviti in sprejeti usklajene kratkoročne in dolgoročne razvojne programe ter jih organizirati in prilagoditi za zbiranje, obdelavo, izkazovanje in prenos podatkov ter informacij v skladu s potrebami združenega dela, občine ter drugih uporabnikov na vseh področjih in vseh ravneh.

Služba družbenega knjigovodstva bo skladno z naraščanjem obsega proizvodnje in finančnega poslovanja zagotovila tak obseg in kvaliteto svojih storitev kot je zagotovljeno uporabnikom na drugih območjih Slovenije. Služba bo to dosegla s saniranjem obstoječih prostorskih in kadrovskih zmogljivosti ter z uvedbo novih računalniških tehnologij, zlasti opravljanja plačilnega prometa s telekomunikacijskim prenosom.

3.2.3. Finančne, tehnične in druge poslovne storitve

Dejavnost finančnih, tehničnih in drugih poslovnih storitev bo tudi v dolgoročnem obdobju pridobila na pomenu, saj bo

postala razvojna prednost, s katero bo razpolagala občina Novo mesto. Razvoj dejavnosti finančnih, tehničnih in drugih poslovnih storitev bo terjal kakovostno razvojno preobrazbo. V procesu preobrazbe bo šlo predvsem za dejavnosti, ki bodo lahko v celoti izkoriščale svoje lokacijske prednosti, ki jih s seboj prinaša regionalni center. Zato je nujno, da se bodo koncentrirale v ali v neposredni bližini središča Novega mesta.

Skladno s tem bomo v Novem mestu osnovali dejavnosti, ki so nujno potrebne za hitrejši družbeno-ekonomski razvoj občine in širšega prostora. Takšne dejavnosti s področja poslovno-tehničnih storitev so predvsem: inženjering, marketing, consulting, ipd.

Zavod za družbeno planiranje se bo že v začetku leta 1986 preoblikoval v razvojno-raziskovalno organizacijo za proučevanje družbeno-ekonomskega razvoja za potrebe občine in širše regije. Pri svojem delu se bo zato povezoval z informacijskimi sistemi in sorodnimi instituti v regiji in širšem slovenskem prostoru.

3.3. SOCIALNI RAZVOJ IN RAZVOJ DRUŽBENIH DEJAVNOSTI

Strateška razvojna orientacija družbenega razvoja občine Novo mesto mora temeljiti na vsestranskem zadovoljevanju osebnih, družbenih, materialnih, socialnih, kulturnih potreb in interesov delovnih ljudi in občanov.

Družbene dejavnosti so se v preteklih letih znatno razvile in prispevale k pospešenemu razvoju gospodarstva in družbe sploh.

Da bi odpravili neskladja v razvoju med gospodarstvom in družbenimi dejavnostmi, smo v občini v obdobju 1971-80 vlagali v negospodarske naložbe povprečno letno 17,9 % družbenega proizvoda, kar je bilo znatno več kot v republiki (15,8 %). Ker je bila značilnost preteklega razvoja družbenih dejavnosti neenakomeren razvoj posameznih dejavnosti ter neenaka razporeditev in dostopnost storitev, bo v prihodnjem obdobju potrebno doseči prestrukturiranje posameznih dejavnosti in celotne sfere družbenih dejavnosti.

Ne glede na pričakovani manjši obseg investicij bo potrebno v pogojih z manjšimi materialnimi zmoglostmi prestrukturirati obseg, vrste in načine zadovoljevanja skupnih družbenih in osebnih potreb. Pri tem niso najbolj pomembne materialne možnosti, temveč tudi spremembe v tehnologiji, načinih izvajanja posameznih dejavnosti in v večji ali manjši skrbni za posamezne sestavine družbenega standarda.

Razvijali bomo cenejše, posamezniku bolj prilagojene in kakovostnejše oblike zadovoljevanja potreb, ki so osnova za nemoteno delovanje vrste družbenih funkcij: ohranjanje zdravja in razvijanje delovne sposobnosti, prenos in ustvarjanje novega znanja, ohranjanje kulturnega spomina, socializacija ljudi, skrb za delovno nesposobno prebivalstvo, odpravljanje socialne neenakosti, pomoč brezposelnim, itd.

Temeljne usmeritve dolgoročnega razvoja družbenih dejavnosti so:

- V prvem obdobju uresničevanja dolgoročnega plana bomo predvsem ohranjali doseženo raven družbenih dejavnosti.
- V teh dejavnostih bomo v bodoče zagotovili bolj gospodarno izkoriščanje sredstev, opreme in drugih zmogljivosti, boljšo organizacijo skupnih strokovnih in drugih služb, itd.
- Določili bomo potrebe na tistih področjih, kjer ne smemo ogroziti pridobitev dosežanj razvoja (osnovno izobraževanje, zdravstvo, otroško in socialno varstvo).
- Hitreje bomo razvijali tiste programe, ki povečujejo gospodarsko in duhovno ustvarjalno moč družbe, njeno sposobnost prilagajati se spremembam v razvoju ter dogovorjeno raven socialne varnosti delovnih ljudi in občanov.
- Težili bomo k temu, da se v skladu s policentričnim razvojem občine zmogljivosti družbenih dejavnosti enakomerno porazdelijo v občinskem prostoru, da bodo približno enako dostopne vsem občanom po svoji oddaljenosti in po kakovosti.

3.3.1. Otroško varstvo

Na področju družbenega varstva otrok si bomo prizadevali vzpostaviti približno enake možnosti za celovit razvoj vseh otrok, varno in srečno otroštvo, staršem in drugim ljudem pa bomo zagotavljali pogoje za ustvarjalno in produktivno delo.

Z različnimi ukrepi bomo ustvarjali boljše pogoje za odgovorno in svobodno rojevanje ter zagotavljanje zdravega in skladnega razvoja otrok od njihovega spočetja do vstopa v šolo in usposobitve za delo.

V dolgoročnem razvoju bomo iskali nove vsebine, oblike in metode dela. Povezovali bomo ljudi v bivalnem in delovnem okolju ter vzpodbujali prostovoljno delo. Kakovostno zadovoljevanje potreb otrok in družin bo postalo temeljno vrednostno merilo razvoja, upošteva pri tem znanstvena, strokovna in družbeno-politična spoznanja.

V družbenem varstvu otrok bomo dajali prednost programom družbeno-organizirane vzgoje otrok. Izenačevali bomo socialno varnost, obseg in kakovost vzgojno-varstvene dejavnosti med različno razvitimi socialnimi okolji.

Število otrok od 0–7 let bo naraščalo do leta 1990 in bo znašalo 7.564 oziroma 12,3 % od vsega prebivalstva občine, v letu 2000 pa bo znašalo 7.109 otrok, kar pomeni zmanjšanje za 6 %.

Glede na to, da je v osnutkih srednjeročnih planskih dokumentov 1986–90 predvidena 49%-na vključenost otrok v oblike družbenega varstva in da je bilo v decembru 1984 v VVO na voljo 2.127 mest ter da bo v obdobju 1986–90 predvidoma pridobljenih še 450 mest, menimo, da bi v obdobju 1985–2000 lahko dosegli še višji (približno 55 %) odstotek vključenosti otrok v organizirane oblike družbenega varstva (tabela 9).

Problem vzgoje in varstva otrok do tretjega leta starosti bomo reševali predvsem s postopnim podaljševanjem porodniškega dopusta, širitvijo varstvenih družin in z razvijanjem različnih oblik skupnega reševanja varstva otrok. Prizadevali si bomo, da bi v družbeno organizirane vzgojno-varstvene oblike do leta 2000 zajeli približno 33 % otrok te starosti.

Otrokom do starosti od treh let do pet in pol let bomo zagotovili vzgojne programe in do leta 2000 postopoma uresničevali cilj, da bi bili vsi otroci te starosti deležni vsaj ene oblike družbeno-organizirane vzgoje. V obstoječih prostorih v VVO, v KS, itd. bomo širili skrajšane oziroma večizmenske oblike vzgoje in varstva.

Vsem otrokom pred vstopom v šolo, to je v starost pet in pol do šest in pol let, bomo do leta 1990 postopoma zagotovili 420 ur, do leta 2000 pa 525 ur priprave na šolo. Pri tem si bomo še naprej prizadevali, da bo priprava še bolj prilagojena starosti otrok in da ne bo pridobivala lastnosti osnovne šole.

Otroke z motnjami v telesnem in duševnem razvoju bomo vključevali v dejavnosti v VVO. Laže motene otroke bomo vključevali v redne oddelke, poleg tega bomo poskrbeli za težje in težko prizadete otroke. Organizirali bomo tudi mobilne specialno-pedagoške službe.

Dolgoročno bomo še naprej zagotavljali in izboljševali vzgojo in varstvo romskih otrok.

Da bi uresničili zastavljene cilje, bomo v obdobju do leta 2000 posebno pozornost namenili kadrom, to je, trudili se bomo za izboljševanje izobrazbene in poklicne strukture kadrov. Prostor in oprema sta pomembna pogoja za nadaljnji razvoj družbeno organizirane vzgoje in varstva otrok. Dolgoročno si bomo prizadevali za ohranjanje sedanjih prostorskih zmogljivosti ter za pridobivanje novih na čim racionalnejši način. Investicije bodo tudi v dolgoročnem obdobju omejene le na najnujnejše.

3.3.2. Osnovno šolstvo

Temelj dolgoročne strategije osnovnega šolstva je uveljavljanje kvalitativnih ciljev izobraževanja ter zagotavljanje približno enakih možnosti vsem učencem v dostopnosti, opremljenosti, v materialnih in kadrovskih pogojih za šolanje na vseh osnovnih šolah v občini.

Zasnova dela vsake osnovne šole se bo z menjavanjem izobraževalnih, rekreativnih in fakultativnih dejavnosti približala značilnostim celodnevne šole, oziroma se bo še naprej razširjal program življenja in dela osnovne šole, ki se v šole že uvaja.

Več poudarka bomo namenili kvaliteti vsebine dela, uvajanju sodobnih oblik in metod pouka, ki bodo prispevale k večji učinkovitosti ter boljšim učnovzgojnimi rezultatom v osnovni šoli. V zadnjih razredih osnovne šole je treba bolj razvijati oblike individualizacije in notranje diferenciacije pouka

ter še bolj uveljaviti v delu in življenju šol poklicno usmerjanje učencev.

Odprtost šole v okolje in sodelovanje z družbenim okoljem je ena od temeljnih usmeritev preobrazbe osnovnega šolstva. Potrebno je čim večje podružbljanje njene dejavnosti, zlasti v sodelovanju z vsemi dejavniki v krajevni skupnosti, z družbenimi organizacijami in društvi ter organizacijami združenega dela in starši.

Do leta 2000 se predvideva na ravni republike nižja vpisna starost otrok v osnovne šole (6 let), kar bo zahtevalo programske spremembe zlasti v višjih razredih in uskladitve s pripravo na šolo.

Planska projekcija prebivalstva predvideva nekoliko višje število šolarjev v letu 1990 – 8.683, oziroma 7.530 učencev od 6 do 13 let v letu 2000. Število učencev po tej projekciji bo naraščalo posebno v območju SKS Novo mesto, v Šentjerneju, Straži in Dolenjskih Toplicah.

Do leta 2000 se bo z novimi stanovanjskimi pozidavami število šolarjev v Novem mestu povečalo za približno 830 učencev (12 % od celotnega novopriseljenega prebivalstva), in sicer na območju KS Drska, KS Regrča vas, KS Šmihel in KS Žabja vas.

Pomembna naloga v osnovnem izobraževanju je tudi izboljšanje kakovostne strukture pedagoškega kadra.

3.3.3. Usmerjeno izobraževanje

Bistveni družbeni smoter usmerjenega izobraževanja je oblikovati svobodno, ustvarjalno, vsestransko razvito osebnost za delo, samoupravljanje in osebno življenje. Temeljne naloge na področju usmerjenega izobraževanja so nadaljnja izpolnitev vsebine in kvalitete dela ter načrtno in sistematično razvijanje sposobnosti in interesov učencev v skladu z razvojnimi usmeritvami regije in celotne družbe.

V letu 2000 bo v skupnem prebivalstvu občine znašal delež generacije med 15 in 18 letom 6,4 % (4.200 – 4.265 prebivalcev), delež generacije med 19 in 23 letom pa 7,1 % (4.698 – 4.731). V srednje usmerjeno izobraževanje se bo predvidoma vključevala vsa generacija učencev, ki bo končala osnovno šolo.

Izredno pomemben dejavnik razvoja usmerjenega izobraževanja je predvideni družbeno-ekonomski razvoj občine in regije.

Razvoj in prestrukturiranje gospodarstva ter uvajanje novih tehnologij bodo v dolgoročnem obdobju opredeljevale potrebe po določenih znanjih in s tem tudi po izobraževanju. Iz ugotovljene izobrazbene strukture potreb OZD do leta 2000 izhaja, da se mora dolgoročno bistveno izboljšati izobrazbena struktura prebivalstva, pri čemer moramo poskrbeti za večji priliv visokostrokovnega kadra (VI., VII. in VIII. stopnje izobrazbe) ter za hkratno upadanje priliva I. in II. stopnje. Povečale se bodo tudi potrebe po srednje izobraženem kadru, posebej V. stopnje, njegova letna stopnja rasti naj bi znašala 4,9 %.

S predvideno povprečno stopnjo zaposlovanja (1,0 %) in predvideno izobrazbeno strukturo zaposlenih do leta 2000 bomo v občini potrebovali 4.756 zaposlenih s III., IV. in V. stopnjo izobrazbe oziroma kadrov iz usmerjenega izobraževanja na srednji ravni ter 3.344 z višjo in visoko izobrazbo. Pomemben dejavnik za izboljšanje izobrazbene strukture zaposlenih bo poleg rednega izobraževanja tudi izobraževanje ob delu ter dopolnilno izobraževanje. Vpis v usmerjeno izobraževanje bo naravnano tako, da bo omogočil vključitev najmanj 70 % šolske populacije v tehnično-tehnološke usmeritve; pri teh pa moramo pospešeno izobraževati kadre za proizvodne programe, ki so opredeljeni kot nosilci razvoja in prestrukturiranja gospodarstva (kemiki, strojniki, elektroničniki, energetiki, lesarji, kmetijski tehniki, idr.). Da bi usmerjeno izobraževanje lahko postalo pomemben dejavnik tako predvidenega gospodarskega in družbenega razvoja občine, moramo strmeti za uresničitev naslednjih nalog na tem področju:

- programe srednjega, višjega in visokega izobraževanja bomo spreminjali in prilagajali novim potrebam in zahtevam, zlasti spremembam v znanstvenem in tehnološkem razvoju (prestrukturiranju gospodarstva, uvajanju novih tehnologij, razvijanju inovacijskega znanja, informatike, idr.),

- za uresničevanje smotrov usmerjenega izobraževanja mora delovni proces postati sooblikovalec izobraževalnih programov, združeno delo pa baza praktičnega življenja,
- izobraževanje naj postane stalen proces, ki spodbuja ustvarjalno mišljenje, kooperativnost, iniciativnost in s tem tudi večjo učinkovitost v delovnem procesu,
- celotno izobraževanje na vseh stopnjah mora producirati široko izobražen kader, kar ne pomeni izobrazbe zgolj v tehnično-tehnološkem smislu, temveč tudi družbeno in kulturno v najširšem smislu. Potrebno je odpraviti neskladja, ki se sedaj kažejo v premajhni povezanosti vsebin splošne izobrazbe s strokovnimi vsebinami programov v usmerjenem izobraževanju in hkrati omogočati izobraževanje za delo, prehajanje iz ene usmeritve v drugo, ponovno vključitev v izobraževanje zaradi nadaljevanja izobraževanja ali pa zaradi spremembe poklica,
- dvig kakovosti vzgoje in izobraževanja na vseh usmeritvah mora zato biti stalna naloga na področju izobraževanja, ki je tesno povezana z vprašanji štipendiranja, zagotavljanja ustreznega strokovnega kadra ter z izboljšanjem družbenega položaja pedagoških delavcev,
- mreža šol usmerjenega izobraževanja na srednji ravni zagotavlja možnost delovanja skoraj vseh usmeritev za kadrovske potrebe regije. Pri predvidenem združevanju vzgojno-izobraževalnih programov bo možno z obstoječo mrežo šol občasno izvajati tudi druge manjkajoče programe v skladu s potrebami regije in v sodelovanju z združenim delom ter posebnimi izobraževalnimi skupnostmi v SRS.

V izobraževanje na visoki in višji ravni bomo vključili najmanj 30 % mlade generacije starosti od 18 do 23 let ter tudi povečali obseg študija ob delu in iz dela.

Izobraževalne organizacije v občini imajo zadovoljive prostorske pogoje, ki bodo tudi zadoščali potrebam učencev do leta 2000. Materialna sredstva bomo namenili predvsem sodobnemu opremljanju šolskih učilnic in kabinetov ter nakupu novih metodoloških pripomočkov in učil, kar je podlaga za kvalitetno izvajanje in modernizacijo pouka. Do leta 2000 je treba zgraditi telovadnico in športne terene pri Centru usmerjenega izobraževanja v Šmihelu ter telovadnico in jedilnico v kompleksu šol ob Cesti herojev in Ulici talcev.

Število ležišč v domovih za učence v občini bo zadoščalo potrebam učencev do leta 1990. Do konca dolgoročnega obdobja predvidevamo nadaljevanje II. faze izgradnje doma Majde Silc ter povečanje kapacitet doma za učence na Trški gori.

Ravno tako kot pri osnovnem izobraževanju, je tudi pri usmerjenem izobraževanju prioriteta naloga v pridobivanju ustrezne strukture in zagotavljanje kvalitetnega pedagoškega kadra ob sočasnem postopnem zmanjševanju pogodbenih delavcev.

3.3.4. Kultura

Zmanjšane ekonomske možnosti vplivajo na kulturo bolj kot na druge dejavnosti. Kljub temu je kultura sestavni in kakovostni dejavnik celotne družbene reprodukcije ter potreba vsakega posameznika po izpolnitvi in obogatitvi svoje osebnosti.

Temeljna usmeritev na področju kulturnih dejavnosti je vzpodbujanje izvirne kulturne in umetniške ustvarjalnosti z upoštevanjem kvalitativnih kriterijev, širjenje in popestritev vseh oblik kulture ter ustvarjanje pogojev za dejansko podružbljanje in kakovostno vraščanje kulture v nadaljnjo rast ustvarjalnih sil dela in socialističnega samoupravnega razvoja v občini. Z nadaljnjim razvojem samoupravljanja in materialnih osnov bomo ustvarili pogoje, ki bodo zagotovili slehernemu posamezniku možnosti za svobodno ustvarjanje, uživanje in sprejemanje kulturnih dobrin. Kot pomembne usmeritve do leta 2000 opredeljujemo:

- razvoju kulturnih dejavnosti v občini zagotoviti dolgoročno stabilnost ter usklajeno mesto z drugimi družbenimi in gospodarskimi dejavnostmi,
- preseganje institucionalizacije in poudarjanje vloge poklicnih inštitucij kot oblikovalcev kulturne politike zagotoviti vpliva uporabnikov,
- hitrejši razvoj prednostno izbranih kulturnih programov, ki zagotavljajo množično osnovo za kakovostno in materialno

rast v občini (knjižničarstvo, varstvo kulturne dediščine, razvoj množične ljubiteljske dejavnosti),

- izenačevanje možnosti za kulturni razvoj in pogojev dostopnosti kulturnih dobrin tudi občanom izven Novega mesta kot kulturnega središča,
- kulturno osveščanje prebivalcev vseh starostnih kategorij,
- raziskovanje in samoupravno planiranje potreb in interesov na področju kulture,
- okrepitev materialnih temeljev posameznih kulturnih dejavnosti in vključevanje v njihovo financiranje dejavnike, ki neposredno segajo na področje kulture (izobraževanje, raziskovalna dejavnost, informatika) ali pa je kultura za njih pomembna kakovostna silnica (turizem, gostinstvo, promet, poslovna politika gospodarstva),
- uvajanje racionalnega sistema funkcionalne, organizacijske in strokovne povezanosti kulturnih institucij in ljubiteljstva v občini in regiji ter njihovo vključevanje v enoten slovenski kulturni program in program medrepubliškega sodelovanja naše občine,
- usposabljanje, pridobivanje in štipendiranje strokovnega kadra ter izboljšanje družbeno-ekonomskega položaja zaposlenih delavcev v kulturnih dejavnostih in izenačitev s položajem delavcev v gospodarstvu.

Po posameznih kulturnih dejavnostih je treba doseči naslednje cilje in naloge:

Knjižničarstvo in založništvo je opredeljeno kot prednostna dejavnost kulturnega razvoja. Do leta 2000 bomo povečali knjižne zaloge knjižnic in z večjo uporabo potujočih knjižnic knjižnično dejavnost približali bralcem. Poleg izboljšanja materialnih in kadrovskih pogojev delovanja vseh splošno-izobraževalnih knjižnic v občini je za matično knjižnico nujno potrebno do leta 2000 pridobiti dovolj funkcionalnega prostora (4.520 m²).

V dolgoročnem obdobju bomo oživel in okrepili založniško dejavnost na Dolenjskem ter podpirali izdajo izvirnih leposlovnih, znanstvenih in drugih del.

V prihodnje bomo gledališki, glasbeni, likovni in plesni dejavnosti zagotavljali kakovostni razvoj. Z zaposlovanjem ustreznega strokovnega kadra v teh dejavnostih bomo zagotovili polprofesionalno delo (polpoklicno gledališče v Novem mestu ipd.).

Prizadevali si bomo, da bomo glasbeno in plesno dejavnost približali občanom.

Varstvu naravne in kulturne dediščine bomo zagotovili večjo materialno in družbeno skrb, ki bo povečala obseg varovanja naravnih znamenitosti in kulturnih spomenikov ter zaustavila njihovo propadanje.

Za strokovno uresničevanje nalog bomo do leta 2000 zagotovili ustrezne kadrovske in prostorske pogoje. Glede na to, da so vrednejši naravni in kulturni spomeniki tudi v zasebni lasti ali lasti civilno pravnih oseb, je nujna pomoč širše družbe.

Posebno skrb bomo namenili varstvu spomenikov NOV – posebej najvrednejšim spomenikom NOB na Partizanskem Rogu, ki jih bomo varovali na podlagi sprejetega skupnega programa razvoja.

Za opravljanje arhivske dejavnosti bomo v povezavi z ostalimi občinami dolenjske regije s kadrovsko in prostorsko zagotovitvijo omogočili varovanje arhivskega gradiva in ustanovitve samostojne arhivske organizacije.

Dejavnost Dolenjskega muzeja kot osrednje regijske ustanove bomo širili s pomočjo kadrovskih okrepitev in z večjim odpiranjem v širše okolje ter razvijanjem njegove kulturno-izobraževalne in raziskovalne vloge v občini in regiji. Dolenjski muzej se bo vključeval v enoten program dela skupnosti muzejev republike in v okviru dolenjske in posavske regije. Večji poudarek bo dal ureditvi zbirke, modernizaciji in vključevanju v širši regijski in slovenski prostor.

3.3.5. Zdravstveno varstvo

Zdravstveno varstvo je ena ključnih funkcij socialne razvojne strategije, ki pomembno vpliva na naš hitrejši materialni, družbeni in duhovni razvoj. Temeljni cilj na področju zdravstvene dejavnosti je izboljšanje zdravstvenega varstva in zdravstvenega stanja prebivalstva.

Spremenjene materialne možnosti narekujejo preusmeritve tudi na področju zdravstvenega varstva in sicer naj bi okrepili razvoj preventivnih oblik dela ter osnovnega zdravstva.

Velik poudarek in primerna vloga bosta namenjena osnovni zdravstveni dejavnosti. Splošna zdravstvena služba bo postala zdravstveni in organizacijski temelj, na katerem bo slonela celotna strokovno-medicinska nadstavba s svojim preventivnim, kulturnim in rehabilitacijskim delovanjem. Te naloge so najtesneje povezane z uvajanjem in širjenjem dispanzerskih metod dela, s skrajševanjem čakalne dobe, povečanjem učinkovitosti dela ter razvijanjem zdravljenja in nege bolnika na domu. Poleg splošne medicine je treba krepiti in razvijati medicino dela ter splošno zobozdravstvo.

Samozaščita in kolektivna zaščita zaostajata v razvoju. Z ozirom na močno degradacijo okolja je treba izboljšati sanitarno-higienski nadzor in ustvarjati osnovne pogoje za zdravo življenje.

V prihodnje bo bistveni poudarek namenjen preventivi in zgodnjim odkrivanjem bolezenskih znakov pri rizičnih skupinah prebivalstva, pri čemer bo pomembno vlogo imelo poleg zdravstvenih programov aktivno vključevanje prebivalstva v različne oblike samozaščite in sozaščitne dejavnosti, da bi lahko učinkoviteje ukrepali za okrepitev in ohranitev zdravja ter preprečevali boleznim in njihove posledice. S tem je tesno povezana razširitev zdravstvene vzgoje prebivalstva.

Večjo skrb je treba nameniti zmanjševanju absentizma oziroma odpravljanju bolezenskih stanj, ki med delavci povzročajo največjo in najdaljšo odsotnost z dela ter zgodnjo invalidnost. Vse večje OZD naj bi zagotovile delovanje obratnih ambulant predvsem v smeri preventive in humanizacije dela.

Bolnišnica bo ostala regionalnega pomena, zato je njen razvoj tesno povezan s potrebami prebivalstva regije in s predvidenim razvojem in delitvijo dela v republiko. Posebno pozornost bomo posvetili prostorskim rešitvam, posodabljanju opreme, organizacijskemu in kadrovskega razvoju, kar bo vplivalo na manjši odliv pacientov v druge zdravstvene centre. V bolnišničnih organizacijah bomo prenesli večji del storitev na specialistično-ambulantno dejavnost v okviru bolnišnice ter zmanjševanjem trajanja zdravljenja, predvsem pa z boljšo organizacijo del in večjo medsebojno povezanostjo enot zdravstvene organizacije.

Zaposlovanje bi moralo biti intenzivnejše v prednostnih in tistih dejavnostih, ki so deficitarne, mora pa biti tudi usklajeno s ciljem, da bi dosegli takšno število zdravstvenih strokovnih in drugih delavcev, da bi se izboljšala kadrovska struktura in dosegla takšna razporeditev zdravstvenih kadrov, ki bi ustrezala zdravstvenim potrebam občanov in racionalni organizaciji zdravstvene dejavnosti.

Razvijanje zdravstveno-informacijskega sistema je eden od pogojev za boljše spremljanje zdravstvenega stanja prebivalstva, načrtovanja in omogoča vključitev v enoten zdravstveno-informacijski sistem republike. V I. fazi je potrebno realizirati avtomatsko obdelavo podatkov, registracijo zdravstvenih storitev, ekonomsko obdelavo statističnih podatkov ter spremljanje zdravstvene statistične dokumentacije in poročil.

Do leta 2000 bomo investicije usmerjali v:

- posodabljanje opreme in zdravstvu, posebej pa še v bolnišnici,
- zagotovitev ustreznih prostorov za centralno lekarno v Novem mestu,
- graditev bolnišničnih objektov (razširitev hemodialize, adaptacija prostorov na internem oddelku, ORL in ginekološke ambulante, izgradnja operacijskega trakta, polikliničnega trakta), preselitev objektov z leve strani Krke na desno stran,
- nabava opreme za zdravstveno-informacijski center.

Obstoječo mrežo zdravstvenih postaj osnovne medicine (splošne ambulante zobozdravstvene ordinacije) po KS in šolah bomo širili le v primerih, ko se ugotovi strokovna potreba in kjer obstajajo možnosti za racionalno delovanje.

3.3.6. Socialno varstvo

Socialno politiko obravnavamo kot del globalne politike naše družbe in celovitega družbenega in gospodarskega razvoja, ki temelji na načelih humanizma, solidarnosti in vzajemnosti.

Bistvena usmeritev in cilji, za katerimi stremimo, je razvijanje socialne varnosti na podlagi dela in rezultatih dela, večanje produktivnosti in ustvarjalnega dela in s tem zago-

tavljanje kakovostnega socialnega varstva. Ukrepi socialne politike morajo biti naravnani tako, da krepijo družbeni položaj človeka in prek odnosov pridobivanja in določanja o delitvi dohodka uveljavljajo njegovo vodilno vlogo v socialni politiki. Da bi uresničili tako zastavljene cilje, je potrebno:

- dosledno vgrajevati socialno-varstvene elemente v plane organizacij združenega dela ter s krepitvijo materialne podlage in položaja združenega dela izboljšati zadovoljevanje osebnih in skupnih potreb,
- aktivnejše in učinkovito povezovanje vseh dejavnikov pri zagotavljanju socialnega varstva občanov, posebej pri spremljanju socialnega položaja posameznika,
- že v naslednjem srednjeročnem obdobju odločneje preusmeriti socialno politiko v aktivne oblike, v razvoj dejavnosti za varstvo, vzgojo in izobraževanje otrok in mladine, invalidnih oseb in za delo manj sposobnih oseb. Krepili bomo preventivno dejavnost, da bomo omejevali in odpravljali vzroke za zmanjševanje delovne sposobnosti v primeru bolezni, nesreč pri delu in invalidnosti.

Zaradi visoke rasti življenjskih stroškov so se v zadnjih letih zmanjšali realni osebni dohodki, kar je vse vplivalo na večjo potrebo po ukrepih socialnega varstva, posebej pri zagotavljanju družbeno denarnih in drugih socialno varstvenih pomoči. Predvideni družbeno-ekonomski razvoj občine v obdobju 1986-1990 bo zahteval ustrezne ukrepe socialne politike za zavarovanje življenjske ravni družin in posameznikov, ki živijo v težjih socialnih razmerah. V obdobju 1990-2000, ko predvidevamo hitrejšo rast gospodarstva, bo omogočeno, da bomo lažje reševali probleme na področju socialnega varstva.

Dolgoročno bomo posebno pozornost namenili socialnemu varstvu otrok in mladine, da bi zmanjšali socialno-ekonomske razlike v pogojih življenja in dela, ki izhajajo iz različnega materialnega položaja njihovih družin ter krepili preventivno obliko dela. Do leta 2000 bomo vključili v dnevne oblike vzgoje in varstva 3.170 predšolskih otrok. V različne oblike družbene vzgoje bomo zajeli do leta 2000 75 % (3.800) predšolskih otrok v starosti od 1 do 7 let.

Delež starejših občanov v celotni strukturi prebivalstva občine se bo do leta 1990 nekoliko znižal, potem pa spet do leta 2000 dvignil na 9,8 %. Poleg zagotavljanja domskega varstva za 5 % te populacije bomo v občini hitreje razvijali tudi druge oblike socialno varstvene pomoči; sosedska pomoč, nega na domu, prostovoljne dejavnosti itd. Pomembno mesto v razvoju socialnega varstva v občini bo imelo aktivnejše vključevanje starejših občanov v življenje in delo okolja, v katerem živijo, v skladu z njihovimi možnostmi.

Z različnimi oblikami rehabilitacije, usposabljanja in prekvalifikacij bomo ustvarjali normalne pogoje za popolno integracijo vseh vrst invalidnih oseb v normalne življenjske in delovne pogoje, nosilci pri razreševanju (kurativno in preventivno) pa bodo predvsem OZD. Uveljavljanje sistema vzajemnosti in solidarnosti je posebej potrebno za odpravljanje razlik v družbeno-ekonomskem položaju delavcev, ki izvirajo materialne nerazvitosti in drugih neenakih možnosti za življenje. S tem namenom je potrebno dolgoročno izenačevanje razlik v ravni življenjskega standarda med posameznimi KS v občini, med mestom in vasjo, med posameznimi kategorijami prebivalstva in socialnimi skupinami.

Za realizacijo tako zastavljenih nalog na področju socialnega varstva je potrebno večje usklajevanje programov vseh skupnosti v okviru skupnosti socialnega varstva in drugih dejavnikov, ki tvorijo sistem socialnega varstva in drugih dejavnikov, ki tvorijo sistem socialnega varstva.

Pri razreševanju celotne problematike Romov ter izboljševanju njihovega družbeno-ekonomskega položaja v občini si bomo prizadevali za pospešeno realizacijo že sprejetih kratkoročnih in dolgoročnih programov.

Predvsem se bomo zavzemali za hitrejše izboljševanje osnovnih življenjskih razmer Romov v občini: reševanje stanovanjske problematike, zaposlovanja, izobraževanja ter otroškega in zdravstvenega varstva. Poleg sodelovanja vseh strokovnih služb in družbeno-političnih organizacij, moramo vključevati k aktivnejšemu sodelovanju same Rome.

3.3.7. Socialno skrbstvo

Temeljna usmeritev na področju socialnega skrbstva je krepitev preventivnih oblik dela, da bi v čim večji meri zagotovili

preprečevanje, zgodnje odkrivanje ter razreševanje socialnih problemov v občini.

Neugodne gospodarske razmere bodo v prvi polovici planškega obdobja vplivale na socialni položaj prebivalcev, zaradi česar bo treba še naprej zagotavljati različne oblike zadovoljevanja potreb za posamezne ogrožene kategorije oziroma skupine občanov, ki niso sposobni sami skrbeti zase. Naraščanje števila mladostnega prebivalstva kaže, da je treba izboljšati pogoje za aktivno usmerjanje prostega časa mladih in odraslih ter njihovo boljše vključevanje v delovanje različnih mladinskih organizacij, športnih, kulturnih in drugih društev v občini.

Treba je tudi okrepiti vzgojni del dejavnosti vzgojno-izobraževalnih organizacij ter uvajati nove in izboljšati obstoječe programe, v katerih sta zajeta načrtovanje družine in humanizacija odnosov med spoloma. Veliko bolj kot doslej bomo krepili prostovoljne oblike dela z mladostniki.

Naraščanje alkoholizma v občini opozarja, da moramo več družbene pozornosti usmeriti temu perečemu problemu. Posebej je pomembno pri preprečevanju alkoholizma razvijati in ustvarjati humane in kakovostne odnose v družini oziroma tam, kjer so prvi vzroki za njegovo nastajanje. Preprečevali bomo naraščanje števila alkoholikov, kar zahteva večjo pomoč vse družbe. Poleg večjega obsega preventivnega dela so pomembne tudi institucionalne oblike varstva in resocializacija alkoholikov za njihovo lažje vključevanje v vsakdanje življenje in delo.

Posebno skrb je treba nameniti starejšim občanom, katerih število bo v občini še naprej naraščalo. Poleg zagotovitve zadostnega števila mest v domovih za starejše občane je treba uveljavljati tudi druge oblike pomoči (nega na domu, sosedska pomoč) in druge ukrepe, ki omogočajo bivanje starejših občanov v lastnem življenjskem okolju. Projekcija po naravni rasti kaže upad absolutnega števila občanov nad 65 let med leti 1985 do 1990 ter potem spet naraščanje tega števila do leta 2000. V celotni strukturi prebivalstva občine je opazen upad deleža starejših občanov nad 65 let do leta 2000. Da bi lahko vključili v domsko varstvo 5 % občanov starosti nad 65 let, bo treba zagotoviti 322 mest oziroma povečati kapacitete v domu za starejše občane za 80 novih mest.

Še naprej bomo razvijali sistem čim bolj zgodnjega odkrivanja otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju, njihovu večjemu vključevanju v predšolsko varstvo in vzgojo, v osnovno šolo s prilagojenim programom, v poklicno izobraževanje in ustrezno zaposlovanje. Razrešiti je treba tudi prostorski problem domskega varstva teh učencev. Delavnice pod posebnimi pogoji bodo do leta 2000 vključile približno 45 srednje in težje prizadetih oseb.

Uspešno reševanje socialne problematike je odvisno od sodelovanja in koordiniranega delovanja Centra za socialno delo in vseh družbenih dejavnosti, od KS, OZD in interesnih skupnosti. Spodbujali bomo tudi organizirano in samostojno prostovoljno delo na področju socialnega skrbstva, kjer bo imela pomembno vlogo organizacija Rdečega križa.

3.3.8. Telesna kultura

Dejavnosti telesne kulture moramo dolgoročno zagotoviti stabilen razvoj v sklopu družbenih dejavnosti in splošnega družbenega razvoja z ozirom na njeno pomembno vlogo pri oblikovanju celovite človekove osebnosti in njegove ustvarjalnosti, pri humanizaciji medsebojnih odnosov, življenja in dela v skupnosti, pri utrjevanju zdravja in razvoju biopsihosocialnih značilnosti.

Temeljna naloga vseh dejavnikov na področju telesne kulture je vključitev čim večjega števila občanov v množično rekreativne dejavnosti, ki so najširša osnova za razvoj tekmovalnega športa. Na področju vrhunškega športa bomo ustvarjali pogoje, da bodo ekipe in posamezniki lahko dosegli vrhunske rezultate. Organizirano družbeno akcijo bomo usmerili za dvig kvantitativnih in kvalitativnih dejavnikov v telesnokulturni dejavnosti, razvoj te dejavnosti bomo prilagodili različnim potrebam starostnih skupin prebivalstva ter večjemu vključevanju vseh socialnih kategorij in žensk v različne oblike športne rekreacije. Zagotavljali bomo pogoje za razvoj strokovnega dela z izboljšanjem kadrovske strukture na področju telesne kulture, še naprej pa bomo razvijali prostovoljne oblike dela.

Telesna vzgoja je tudi del pedagoškega procesa, ki je nujen temelj pri razvijanju otrokovih telesnih in gibalnih sposobnosti, s tem pa tudi socialnih in psiholoških značilnosti njegove osebnosti.

Za otroke bomo urejali igrišča in igralne parke v stanovanjskih območjih, v peš dostopnem radiju od 100 do 500 m. Glede na to, da imamo v občini veliko razpršenih naselij, je treba urediti vsaj eno tako igrišče v večjih naseljih.

Temeljne dolgoročne naloge na področju šolske telesne vzgoje so krepitev kvalitetnega telesno-vzgojnega pouka v osnovnih in srednjih šolah ter povečanje števila aktivnih šolarjev v šolskih športnih društvih in množičnih športnih akcijah. V srednjeročnem obdobju 1986-1990 planiramo izgradnjo telovadnic pri osnovnih šolah Otočec, Straža, Mirna Peč, Škocjan in Šmarjeta, kar bo bistveno izboljšalo možnosti razvoja telesno-kulturne dejavnosti v izven mestnem območju občine. Za pospeševanje telesno-kulturne aktivnosti šolarjev na srednjih šolah je treba do leta 2000 zgraditi dve telovadnici, in sicer za potrebe SŠTZV »Boris Kidrič« in za šole ob Ulici talcev in Cesti herojev.

V dolgoročnem razvoju bomo v množično športnorekreativno dejavnost vključevali vse starostne skupine prebivalstva. Predvidevamo, da bo delež vključenih v redno in občasno množično rekreacijsko dejavnost narasel do leta 1990 na 27 %, do leta 2000 pa na 35 do 40 % vsega prebivalstva.

Kljub zmanjšanju sredstev za investicije na področju telesne kulture je dolgoročni cilj zagotoviti 6 m² skupnih ustreznih površin na prebivalca občine. Posebne možnosti vidimo v izboljšanju in sanaciji obstoječih športnih objektov in površin v občini ter v boljšem vzdrževanju in izkoriščanju.

3.3.9. Zaposlovanje

Skupnost za zaposlovanje bo na področju zaposlovanja usposabljanja, poklicnega usmerjanja, štipendiranja in socialne varnosti izpolnjevala predvsem tiste naloge, ki bodo prispevale k uresničevanju načrtovane politike zaposlovanja.

Posredovalno dejavnost bo skupnost izvajala v skladu z načeli in kriteriji samoupravnega sporazuma o zagotavljanju minimalnih standardov za življenjske razmere pri zaposlovanju delavcev, družbenega dogovora o uresničevanju kadrovske politike v občini in republikli ter družbenega dogovora o temeljih skupne politike zaposlovanja v Jugoslaviji.

Skozi politiko dolgoročnega načrtovanja kadrovske potreb v OZD bomo usmerjali mladino v take izobraževalne programe, ki bodo zagotavljali zaposlitev celotnemu generacijskemu prilivu oz. kritje prednostnih kadrovske potreb s ciljem izboljšanja kvalifikacijske strukture zaposlenih.

S štipendijsko politiko bomo izenačevali izobraževalne možnosti celotni generaciji s posebnim poudarkom usmerjanja v deficitarne poklice v skladu s sposobnostmi mladine.

Morebitne ekonomske oz. tehnološke viške kadrov bomo v sodelovanju z OZD preusposabljali v skladu s tekočimi potrebami po kadrih. Brezposelnim osebam pa bo skupnost zagotavljala uresničevanje pravic iz naslova brezposelnosti.

3.3.10. Tehnična kultura

V občini obstaja nekaj društev in krožkov tehnične kulture tako na šolah kot v krajevnih skupnostih ter več organizacij, ki imajo poleg svoje glavne dejavnosti opredeljene tudi posamezne oblike tehničnega usposabljanja in izobraževanja (taborniški odredi in aktivni mladih zadružnikov, krožki, mladinske organizacije). Njihovi uspehi se kažejo v rednem delu, raznih razstavah in dobrih rezultatih na posameznih tekmovanjih.

Zasledimo tudi vedno večji interes posameznikov za tehnično kulturo, ki se še neorganizirano, ljubiteljsko ukvarjajo poleg že prej naštetih oblik, na primer z gradnjo manjših hidroelektrarn in ostalih tehničnih naprav. Zadnje čase se je povečalo tudi zanimanje za računalništvo.

Preobrazba tehničnih, tehnoloških, surovinskih in energetskih komponent proizvodjalnih sil, nezadržna rast znanstveno-tehnološke revolucije s pomočjo katere dobiva znanost oblike in funkcijo neposredne proizvodne moči; izmenjava načina in vsebina proizvodnega in vsakega drugega človeškega dela, dviganje izobraževalno-kulturnih in strokovnih potencialov in širše ustvarjanje delovne in politehnične izobrazbe –

vse to vpliva na ustvarjalnost in delo delavcev in zadovoljevanje interesov in potreb občanov.

Vsa ta dejstva in začetne spodbude kažejo, da moramo ustvariti boljše pogoje in možnosti za razvoj različnih oblik od sedaj zapostavljene tehnične kulture predvsem z:

- detaljnješo analizo sedanjega stanja v občini in razkoraka med danimi možnostmi in potrebami,
- spodbudami za ustanavljanje novih organizacij in društev tehnične kulture,
- zagotovitvijo stalnega vira financiranja teh dejavnosti v OZD, KS in šolah ter po načelu svobodne menjave najti ustrezno mesto v načrtih družbenega in gospodarskega razvoja,
- postopno zagotovitvijo ustreznih prostorov in opreme,
- izboljšanjem potrebne strokovnosti mentorjev.

3.4. DAVČNA POLITIKA IN SPLOŠNA PORABA

3.4.1. Davčna politika

Prizadevali si bomo za usklajevanje davčne politike z medrepubliškimi, posebej pa z republiškim dogovorom.

Z določanjem davčnih stopenj, oprostitev in olajšav bomo prispevali k uresničevanju ciljev, k stabilnejšemu gospodarjenju, k večji pravni varnosti davčnih zavezancev in k večji zainteresiranosti za opravljanje dejavnosti, ki jih želimo pospeševati.

Davčno politiko bomo usklajevali tudi v regiji in v ta namen sklenili poseben dogovor o izvajanju enotne davčne politike. Z njim bomo poleg opredelitve elementov davčne politike določili tudi enotne davčne stopnje in merila za oprostitve in olajšave posameznih vrst davkov.

Upravo za družbene prihodke bomo ustrežneje organizirali, kadrovsko okrepili in tehnično usposobili. Zavzemali se bomo, da bo uprava za družbene prihodke dosledno zajemala tisti del dohodka občanov, ki zapade v obdavčitev, da bo preprečevala neupravičeno bogatenje na podlagi neprijavljenega dohodka ter da bo zagotavljala pravočasno izterjavo družbenih obveznosti.

3.4.2. Splošna poraba

Za normalno delovanje organov družbeno-politične skupnosti, delegatskega sistema, uprave, družbenopolitičnih organizacij in drugih splošnih družbenih potreb bo potrebno zagotoviti sredstva iz dohodkov, ki pripadajo občini.

Sredstva splošne porabe bomo racionalno uporabljali tako, da bomo dobro organizirali in racionalizirali dela v organih družbeno-politične skupnosti in spodbujali kakovost dela.

Skrbeli bomo za posodabljanje opreme in izboljševali kadrovsko strukturo v vseh organih družbenopolitične skupnosti.

Postopoma bomo izenačevali družbenoekonomski položaj delavcev v organih družbenopolitičnih skupnostih z delavci v gospodarstvu tako, da bomo imeli delavci enake osebne dohodke za primerljiva dela.

Posebej bomo skrbeli za nagrajevanje po delu v vseh organih družbenopolitične skupnosti.

3.5 RAZVOJNE USMERITVE V PROSTORU IN VARSTVO OKOLJA

3.5.1. Strategija urejanja prostora in organizacija dejavnosti v prostoru

Osnovni pogoji za skladnejši družbenogospodarski razvoj v prostoru je izoblikovati in izvajati strategijo razvoja poselitve, ki bo omogočala na eni strani učinkovito in ekonomsko opravičeno omrežje naselij, humanejše pogoje življenja v mestnih naseljih in na podeželju, nemoten razvoj in smotrno organizacijo vseh dejavnosti v prostoru, na drugi strani pa racionalno

koriščenje neobnovljenih naravnih virov, izboljšanje in varovanje okolja, naravnih in ustvarjenih vrednot.

Pri urejanju prostora bomo upoštevali naslednji temeljni načeli:

- varovanje dobrin splošnega pomena, zlasti plodne zemlje, vodnih virov, lesno-predelovalnih in varovalnih gozdov ter naravne dediščine,
- nadaljnji razvoj policentričnega urbanega razvoja občine s poudarkom na obstoječem sistemu centralnih naselij, gospodarski in prometni infrastrukturi ter možnostih razvoja potrebnih novih površin in infrastrukture.

Osnovo urbanega omrežja bodo poleg občinskega in regijskega središča – Novo mesto – zagotavljala še pomembnejša lokalna središča: Straža, Žužemberk, Šentjernej in Mirna Peč. V Dolenjskih in Šmarjeških Toplicah ter Otočcu in deloma Žužemberku bo poudarek na razvoju dejavnosti, ki služijo turistično-kulturnim potrebam. V ostalih centrih krajevnih skupnosti in nekaterih drugih razvojno pomembnejših naseljih bomo razvijali servisne dejavnosti za lokalno oskrbo. Straža in Šentjernej ostaneta poleg Novega mesta najpomembnejša zaposlitvena centra.

Na osnovi ovrednotenja variantnih zasnov in iz razprav o strokovnem gradivu v občini Novo mesto povzemamo v dolgoročni plan naslednje usmeritve:

Zaradi pomembne prometne vloge v Sloveniji je Novo mesto že sedaj v modelu urbanega sistema opredeljeno kot ena vodilnih aglomeracij v Sloveniji, ki naj bi tudi v prihodnje pridobivalo na pomenu in se še intenzivneje zraščalo s pripadajočim širšim prostorom v širšo regijo ter pospeševalo njen celovit razvoj. Pri usmerjanju razvoja poselitve v občini Novo mesto se bo kot dolgoročni vzorec upoštevala urbana zasnova, ki predstavlja sodobno obliko decentralizirane koncentracije. To pomeni, da se bo krepila vloga Novega mesta kot zgodovinsko-tradicionalnega in gospodarskega središča regije.

Novo mesto kot edino večje urbano naselje v občini se bo v prihodnosti razvijalo kot celovito območje z mestotvornimi aktivnostmi. Nadaljnji razvoj zahteva racionalno ureditev in sanacijo treh najpomembnejših namenov rabe prostora: novih proizvodnih površin, centralnih (servisnih) dejavnosti in stanovanjske graditve. Razvojne možnosti industrijskih dejavnosti (predvsem prostorsko nemobilna industrija) morajo upoštevati, da jih zaradi širših ekoloških razmer ni možno razvijati zahodno od mestne aglomeracije, ker tudi s sanacijo virov onesnaževanja ne bo celotna mestna aglomeracija dosegla kvalitete, ki so potrebne za razvoj stanovanjskih območij. Prostorski razvoj industrije za potrebe novih dejavnosti bodo omogočile gospodarske cone. Tu naj se v bodoče razvije tudi proizvodni del drobnega gospodarstva. Prostorski razvoj servisnih (centralnih) dejavnosti naj bo prvenstveno usmerjen v dopolnjevanje ponudbe v že oblikovanih soseskah. Nove centralne funkcije (za regijske potrebe) pa bodo morala prevzeti tudi območja ob stanovanjskih soseskah. Za razvoj stanovanjske graditve prihajajo prioritarno v poštev območja na desnem bregu Krke, na katerih pa bo nujno vzporedno razvijati vse spremljajoče servisne in družbene dejavnosti.

Tudi ostala pomembnejša lokalna središča imajo svoje specifične omejitve, ki jih je potrebno brezpogojno upoštevati: zgornja dolina Krke pri Žužemberku je utesnjena in iz krajskega ter ekološkega vidika izredno občutljiva, zato naj bi se del poselitve usmeril tudi na Dvor. Podobne ugotovitve veljajo tudi za Dolenjske Toplice, kjer so tako kot v Žužemberku ugodni bivalni pogoji, vendar obstajajo omejitve zaradi možnosti ranljivosti krajine (naravovarstveni in memorialni pomen območja Roga, vplivna območja kulturne dediščine, turistično-rekreacijska in zdraviliška območja). V vsakem primeru je širše območje Žužemberka in tudi Dolenjskih Toplic neprimerno za razvoj industrije (razen eventualno lahke industrije in drobnega gospodarstva).

Povsem svojstvena je poselitvena problematika Šentjerneja, ki ima zaradi širšega gravitacijskega zaledja vse možnosti, da si do leta 2000 pridobi značaj mestnega naselja. Toda njegov razvoj je v konfliktu s kmetijstvom in proizvodnjo hrane. Zato se v dolgoročni strategiji ponuja edina možna alternativa: izredno racionalna gradnja centralnih dejavnosti in stanovanj (visoka gostota), medtem ko je širše šentjer-

nejsko območje neprimerno za nadaljnji razvoj industrije, razen obstoječe in morebitne živilske. Izgubljene površine bo potrebno kompenzirati z agromelioracijami slabših zemljišč.

Podobne omejitve (ranljivost prostora in varstvo kmetijskih zemljišč) so prisotne v Straži, kjer se možni razvoj poselitve ponuja v prečni smeri od Vavte vasi proti gozdnim površinam. Konfliktnost tega predela pa zvišuje še prisotnost letališča, kar pa je v koliziji z razvojnimi interesi industrije in kmetijstva. Tudi tu bo potrebno morebitne izgubljene kmetijske površine nadomestiti.

Posebno pozornost bomo posvetili valorizaciji prostora na turistično-zdraviliških in rekreacijskih območjih Dolenjskih in Šmarjeških Toplic, Otočcu, zgornji dolini Krke ter na Gorjanjih na Rogu.

Glede na oskrbno storitvene dejavnosti bomo v dolgoročnem obdobju selektivno razvijali naselja po naslednjih kategorijah:

– **središče širšega regionalnega in občinskega pomena:**

– Novo mesto, ki bo oskrboval s svojimi funkcijami območje celotne občine

– **pomembnejša lokalna središča:**

– Žužemberk
– Dolenjske Toplice
– Straža
– Šentjernej
– Mirna Peč, ki bodo oskrbovali več krajevnih skupnosti s skupno 3-7000 prebivalci

– **lokalna oskrbno-storitvena središča:**

– Hinje, Dvor, Uršna sela, Birčna vas, Stopiče, Mali Slatnik, Otočec, Škocjan, Šmarjeta, Brusnice, Gabrje in Orehova, ki pokrivajo potrebe prebivalstva v naselju in okoliških naselij do skupno največ 1000 prebivalcev.

Glede na proizvodne dejavnosti delimo naselja na:

– **večje industrijsko središče:**

– Novo mesto z različnimi skupinami industrije
– **središča z večjimi industrijskimi obrati:**
– Straža, Šentjernej z 2-3 industrijskimi obrati s skupno nad 2000 zaposlenimi v industriji

– **naselja z monostrukturno dejavnostjo:**

– Žužemberk, Dvor, Soteska, Podturn, Mirna Peč, Zalog, Šmarjeta, Škocjan, Dobruška vas z enim industrijskim obratom z nad 50 zaposlenimi

– **naselja s posebnimi funkcijami:**

– Dolenjske Toplice, Šmarješke Toplice, Otočec in Žužemberk zaradi naravnih in ustvarjenih danosti bo v teh naseljih močno poudarjena turistična funkcija.

Pri usmerjanju razvoja naselij bomo dosegli kvaliteten premik v procesu urbanizacije:

Skladen in načrten razvoj naselij, njihovo urejanje in graditev bomo zagotavljali predvsem s

- smotrno uporabo obstoječih stavbnih zemljišč,
- prenavljanjem in izboljšanjem obstoječega stavbnega fonda,
- dolgoročnimi programi za pridobivanje in urejanje stavbnih zemljišč,
- usklajenim razvojem terciarnih in kvartarnih dejavnosti,
- urbanistično oblikovalskim urejanjem, ohranitvijo in izboljšanjem značilnega oblikovanega izraza posameznih naselij,
- dvigom komunalnega standarda,
- izboljšanjem prometnih povezav v naseljih in med naselji,
- učinkovitimi telekomunikacijskimi zvezami.

Pri usmerjanju razvoja v prostoru je potrebno postaviti selektivne kriterije za posege v prostor odvisno od sprejete poselitvene, urbanistične in kmetijske politike, gospodarske razvitosti posameznih območij, kvalitete naravnega in ustvarjenega okolja itd.

Najzahtevnejše usklajevanje, reševanje in dosledno izvajanje urbanistične, zemljiške, investicijske, komunalne, ureditve in drugih politik bo zahtevalo osrednje urbanizirano območje v Novem mestu z okolico ter poselitvene aglomeracije v nižinskem delu ob srednjem in spodnjem toku Krke.

Da bi dosegli zastavljene cilje, bomo na območju Novega mesta in vseh vodilnih naselij morali zaokrožiti nekatere pričetke pozidave in zlasti pospešiti prenovu objektov. Družbeno usmerjena gradnja bo prevladujoča oblika gradnje v razvojno

pomembnejših naseljih. Skladen in načrten razvoj naselij, njihovo urejanje in graditev bomo zagotavljali predvsem s:

- smotrno uporabo obstoječih stavbnih zemljišč,
- dolgoročnimi programi za pridobivanje in urejanje stavbnih zemljišč,
- usklajenim razvojem terciarnih in kvartarnih dejavnosti,
- dobro dostopnostjo do delovnih mest,
- prenavljanjem in izboljševanjem obstoječega stavbnega fonda.

Načrtovanje in urejanje posameznih naselij bomo izvajali ob upoštevanju njihove vloge v omrežju naselij. Zagotovili pa bomo zlasti:

- komunalno-higiensko izboljšanje naselij,
- gradbeno-tehnično izboljšanje in zavarovanje obstoječih zgradb,
- ohranitev in izboljšanje njihovega značilnega oblikovnega izraza,
- postopno usklajeno preobrazbo v rabi tal,
- izboljšanje infrastrukturnih povezav vseh vrst.

Za skladnejši razvoj poselitve in nujen pogoj dolgoročna zemljiška politika oziroma družbena kontrola nad prometom z zemljišči. Bolj načrtno bomo uveljavljali prednostno pravico družbenopolitične skupnosti in načrtno pridobivali zemljišča, ki bodo določena za poselitev v dolgoročnem planu. Z družbeno lastnino zemljišč bomo zavarovali vsa območja pred stihiskim razvojem in še posebej pred neusmerjeno individualno stanovanjsko gradnjo. V okviru te usmeritve bomo izvedli podružabljanje stavbnih zemljišč na širšem območju Novega mesta, Straže, Žužemberka, Dolenjskih Toplic, Šentjerneja, Mirne Peči, Otočca, Šmarjeških Toplic, Stopič, Škocjana in Birčne vasi. Nova stanovanjska območja bo potrebno oblikovati tako, da bodo imela takšne prednosti, da bo manj težnja po individualni razpršeni stanovanjski gradnji. To pa bomo lahko razreševali le v okviru družbeno usmerjene stanovanjske gradnje z bolj enakomerno obremenitvijo graditeljev s stroški komunalnega urejanja kot doslej. Tudi s pospešeno prenovi mestnih in vaških območij lahko zmanjšamo pritisk na novogradnje, in tako obseg novih posegov na nepozidani naravni prostor zmanjšamo na minimum.

Urbanistična ureditev mesta in naselij mora pospeševati dogovorjeni proces kvalitetne preobrazbe gospodarstva kot osrednjo družbeno nalogo, in to tako, da zagotavljamo prostorske možnosti za razvoj funkcionalno zaokroženih centrov tistih dejavnosti (predvsem terciarnih in kvartarnih), ki se lahko razvijajo pod pogojem tesnih medsebojnih stikov na vozliščnih točkah v sistemu poselitve, in da z razvojem industrijskih ter transportnih con zagotavljamo fizične možnosti za regionalno povezovanje gospodarskih dejavnosti. Vse dejavnosti, ki niso odvisne od aglomeracijskih ekonomij ali pa niso tehnološko vezane, bomo dekoncentrirali in tako zagotavljali osnove za bolj uravnoteženo poselitev in intenzivnejšo kmetijsko proizvodnjo.

V urbanističnem načrtovanju in oblikovanju naselij se bo v prihodnje potrebno zavzemati za večfunkcionalno zazidavo z izrazitejšimi izraznimi vrednotami. Z urbanističnimi zasnovami bo potrebno doseči večje varčevanje z energijo, znižanje komunalnih in prometnih stroškov ter boljše možnosti za nacionalno oskrbo.

Vprašanjem urbanističnega oblikovanja v širšem smislu mora smiselno slediti tudi oblikovanje krajinskega prostora. Zato bo potrebno v prihodnjem razvoju urejanja mesta in vseh drugih naselij posvečati veliko več pozornosti povezavi značilnih prostorskih izhodiščnih motivov krajinske podobe, kakršne so: razporeditev prostorskih dominant, silhete mesta in naselij, povezava značilnih in tipičnih prostorov, kakršni so ulice, trgi, osrednji vaški prostor, kraji posebnega pomena, kulturni spomeniki in »zrnatost« grajenih struktur. Med varstvom naravne in kulturne dediščine ter spomenikov in snovalci urbanistične zasnove naselij in arhitekture naselij mora zato obstajati tesno sodelovanje.

V naseljih, kjer ima kmetijska funkcija tudi dolgoročne razvojne perspektive, moramo vse prostorske posege prednostno podrežati kmetijski dejavnosti in izboljšanju bivalnih pogojev domačega prebivalstva, predvsem razvoju kmetijskih gospodarstev. Gradbeni razvoj teh naselij bomo praviloma prilagajali obstoječim mejam naselij, pri načrtovanju pa dajali večji poudarek celoviti in parcialni prenovi celotnih ali delov nase-

lij, sanacijskim programom, omogočali celovito zasnovano nadomestno gradnjo, zagotovili osnovno prometno in komunalno opremljenost.

– Osnovna usmeritev pri razvoju dejavnosti v prostoru bomo morali upoštevati obstoj in razvoj kmetijstva ter gozdarstva, kot osnovne funkcije tega prostora. Samo na osnovi razvitega kmetijstva in gozdarstva bo mogoče razvijati tudi dopolnilne dejavnosti kot je turizem, drobno gospodarstvo, itd.

– Posamezna naselja, ki se praznijo, bi lahko »nadomestile« le dobro opremljene in razvite kmetije ali kmetijski obrati z arondiranim ali komasiranim zemljiščem. Te kmetije ali obrati naj bi gospodarili z razpoložljivim zemljiščem in opravljali osnovno kmetijsko funkcijo. Pozornost pa bi morali tudi v teh primerih posvetiti dobri infrastrukturni povezanosti z lokalnimi (oskrbnimi) in središči višje stopnje. To razvojno usmeritev bi bilo potrebno uveljaviti predvsem na območjih ekstremne depopulacije, zavedajoč se dejstva, da bi tudi taka usmeritev zahtevala načrtni pristop in širšo družbeno pomoč.

– Poleg prostorsko urejevalskih morajo biti spodbujevalni ukrepi za razvoj hribovitih območij zlasti kreditne in davčne olajšave za vlaganja v razvoj kmetijstva, turizma, drobne gospodarstva ter organizacije dela na domu kot dodatnega vira dohodka kmečkih gospodarstev.

Problem sekundarnih bivališč v občini Novo mesto bomo reševali skladno z razvojem poselitve in razvojem turizma. To pomeni:

– obravnavati sekundarna bivališča kot posebno stanovanjsko gradnjo z vsemi prostorskimi in funkcionalnimi zahtevami in pogoji,

– varovati turistično razvojno zanimiva območja pred tovrstnimi posegi oz. v določenih primerih te usmerjati v posebne zazidljive cone naselij s turistično rekreacijskim značajem,

– v celotnem območju občine načeloma preprečevati odpiranje novih zazidljivih območij za počitniške objekte oz. dopustiti le smiselno dopolnjevanje obstoječih območij »počitniške« rabe, prenovo ter adaptacijo obstoječih objektov v sklopu naselij ali objektov samotnih domačij,

– poostri moramo nadzor inšpekcijskih služb.

Razvoj turizma in rekreacije v občini Novo mesto terja pri obravnavanju gradnje sekundarnih bivališč in razvoja poselitve ohranjanje kvalitete kulturne krajine, vključno z ohranjanjem in preoblikovanjem starega in novega vaškega stavbarstva ter varstvo okolja nasploh.

Vsekakor pa bo morala nadaljnja gradnja sekundarnih bivališč temeljiti na kompleksni in podrobni proučitvi obstoječih ali potencialno primernih območij ter na ugotavljanju dolgoročnih interesov v širšem ljubljanskem in zagrebškem prostoru skladno s potrebami po stanovanjski gradnji.

3.5.2. Raba in preobrazba prostora

Glede na obstoječe podatke je 42.88,5 ha ali 56,5 % gozdnih površin, 29.738,5 ha ali 39,4 % kmetijskih zemljišč in 2.634,7 ha ali 3,5 % pozidanih površin. Za planirani dolgoročni razvoj poselitve ocenjujemo potrebo po okoli 500 ha novih površin. Od tega bo okoli 210 ha na zemljiščih prvega območja.

Do leta 2000 se bo spremenilo medsebojno razmerje med posameznimi vrstami rabe zemljišča. Očitno je, da bo površina pod gozdovi (vključno s sedaj zaraščajočimi se površinami) dosegla (ali preseгла) 60 % celotne površine občine in da se bo površina kmetijskih zemljišč tako zmanjšala na komaj 2/5 površine občine. Spremembe bodo najmočnejše v kraških in hribovskih območjih (Suha krajina, Podgorje, Škocjansko hribovje – skratka mejni deli občine), kjer utegne biti opuščeni ponekod tudi preko 20 % sedaj obstoječih kmetijskih površin. Zato mora Kmetijska zemljiška skupnost v dolgoročnem razdobju tem območjem posvetiti maksimalno pozornost in z agrooperacijami preprečevati zmanjševanje kmetijskih površin, da ne bo doseglo kritičnih vrednosti. V nižinskem delu ob Krki (od Soteske navzdol in ob vseh pritokih Krke) bodo izvedene melioracije, s čimer bomo zagotovili 1910 ha dodatnih obdelovalnih površin. Poleg tega bomo z agromelioracijami v kraških območjih Suhe krajine in Globodola dodatno usposobili še 2370 ha. Tu je prednostna naloga

uskladitev interesov in možnosti vodnogospodarskih posegov, interesov kmetijstva, ribištva in varstva narave ter zagotoviti sredstva za izvajanje melioracijskih del.

Za zagotovitev smotrnejše namenske rabe in preobrazbe prostora bomo upoštevali naslednje usmeritve:

– Pri urejanju in pridobivanju stavbnih zemljišč mora biti temeljno vodilo racionalna raba površin znotraj obstoječih naselij s poudarkom na prenovi stavbnega fonda in kompleksnih območij. Vsi zapolnitveni posegi morajo biti predhodno preverjeni z ustrezno izvedbeno dokumentacijo, da si ne bi zaradi kratkoročnih rešitev zapirali dolgoročnejših smeri razvoja naselij in posameznih območij.

– Površine, ki bodo namenjene za dolgoročni razvoj naselij, morajo biti praviloma manj kvalitetne kmetijske in gozdne površine, razen v izjemnih primerih, ko resnično ni alternativnih rešitev. Kot izjemne posege na kvalitetno kmetijsko zemljo bomo upoštevali:

- a. Predvideni posegi za stanovanjsko pozidavo:
- blokovna gradnja – center Šentjernej 2,80 ha
 - individualna gradnja – Škocjan 3,90 ha
 - blokovna gradnja – Žabja vas 5,00 ha
 - blokovno individualna gradnja – Vavta vas 7,00 ha
 - Romska naselje – Dobruška gmajna 1,50 ha
 - vrstne hiše – Jedinšica 2,80 ha
 - blokovna in individualna gradnja – Dol. Topl. 3,95 ha

- b. Predvideni posegi za industrijo:
- Iskra Šentjernej TOZD Upori in Hipot – poslovni prostori 0,60 ha
 - IMV – širitev poslovnih prostorov 0,90 ha
 - tovarna zdravil Krka – širitev poslovnih prostorov, igrišč, camp – Dol. Toplice 6,10 ha
 - Pionir – poslovni prostori – Češča vas 2,90 ha
 - BTC – poslovni prostori – Češča vas 4,30 ha
 - dostopni do BTC in Pionir – Češča vas 1,60 ha
 - tovarna zdravil Krka – nova tovarna Cegelnica 4,50 ha
 - tovarna zdravil Krka – širitev poslovnih prostorov Cegelnica 5,50 ha
 - tovarna zdravil Krka – širitev poslovnih prostorov Ločna 16,00 ha
 - URN Bršljin (brez tovarne zdravil Krka) 19,50 ha
 - IMV – širitev prostorov Šmarjeta 2,50 ha
 - IMV – širitev Grm 10,00 ha
 - Iskra, Komunala, KZ Krka – Cikava 5,00 ha
 - Novoles – poslovni prostori – Straža 3,80 ha
 - GG, Novoles – poslovni prostori 4,80 ha
 - Gorjanci – poslovni prostori – Vavta vas 0,20 ha
 - Industrija na Jami 1,00 ha
 - Novoles – poslovni prostori Ruperč vrh 0,70 ha
 - Beti – širitev – Mirna Peč 0,60 ha
 - tovarna zdravil Krka – širitev – Otočec 0,30 ha

- c. Predvideni posegi za terciarne dejavnosti:
- KZ Krka trgovina – Mirna Peč 0,60 ha
 - Osnovna šola Vavta vas 2,00 ha

- d. Predvideni posegi za komunalno infrastrukturo:
- širitev pokopališč, ČN 29,15 ha
 - rekonstrukcije cest in priključkov 11,30 ha
 - avtocesta 50,00 ha

– Skupna naloga nosilcev razvoja kmetijstva in gozdarstva je opredelitev območij zaraščanja in dolgoročne namenske rabe teh območij ter uskladitev bilance površin. Zapuščanje kmetijske zemlje v hribovitih in kraških območjih oz. zaraščanje z gozdovi je potrebno preprečevati s stimulativnimi ukrepi za ohranitev poselitve in nadaljnega razvoja kmetijskih gospodarstev v teh območjih.

– Za vsa degradirana območja (sanitarna deponija, peskopki, onesnaženost voda in zraka, ipd.) je potrebno izdelati in izvajati sanacijske programe.

– Površine, ki so dolgoročno predvidene za razvoj naselij in drugo rabo, se do spremembe namembnosti obravnavajo kot kmetijska oz. gozdna zemljišča, s tem da niso dopustna vlaganja v ta območja. Sprememba namembnosti bo dokončno opredeljena v srednjeročnih planih.

3.5.3. Varstvo in izboljšanje okolja

Večina nalog, ki jih je občina Novo mesto sprejela v srednjeročnem družbenem planu za obdobje 1981-1985 na področju varstva in izboljšanja okolja, je ostala neuresničena. To dejstvo utemeljuje potrebo po drugačni ureditvi skrbi za varstvo okolja. Posebej še, ker večji del občine pripada ekološko izredno občutljivemu kraškemu svetu.

Varstvu okolja pred škodljivimi snovmi bomo namenili posebno družbeno skrb. Vodili bomo takšno gospodarsko in prostorsko politiko, ki bo omogočala, da bomo okolje zavarovali pred škodljivimi snovmi in ga izboljševali.

Spodbujali bomo razvoj sodobnih energetsko in surovinsko varčnih, čistih tehnologij. Vse naložbe bomo presojali tudi s stališča vpliva na okolje. Urbanistično dokumentacijo in investicijske programe tako za nove investicije kot za rekonstrukcije bomo izpopolnili s tehničnimi dokumenti o tehnologiji in napravah za preprečevanje škodljivih vplivov na okolje. Naložbe v tehnologijo, ki zmanjšuje onesnaževanje okolja, bomo obravnavali kot prednostno.

Med nalogami in usmeritvami razvoja, ki so dolgoročno najpomembnejše na področju varstva okolja v občini Novo mesto, so:

Pri obdelitvi namenske rabe bomo gospodarili tako, da bo zadovoljeno osnovnim ekološkim zahtevam. Zato bomo:

- kakovostnim kmetijskim zemljiščem izjemoma in pod pogoji, kot jih določa zakon, spreminjali namembnost, zaustavili bomo zaraščanje kmetijskih površin in jih ohranili za kmetijsko rabo,
- gozdove na najboljših rastiščih, varovalne gozdove ter gozdove s posebnim namenom varovali pred vsemi posegi, ki bi prizadeli njihovo funkcijo,
- varovali razpoložljive vodne vire za zagotovitev oskrbe s pitno in tehnološko vodo ter pri tem upoštevali tudi potrebe sosednjih območij,
- varstvo in izboljševanje voda in zraka izvajali z zmanjševanjem virov onesnaževanja ter tudi s sanacijo, kjer je to že potrebno,
- smotno pridobivali rudnine in uporabljali kamnite materiale, tako da ne bo zmanjšana kvaliteta naravnega in ustvarjenega okolja. Posebno ekološko vprašanje je pridobivanje mineralnih agregatov. V občini je poleg organiziranih kamnolomov in peskokopov še približno 50 evidentiranih črnih peskokopov, ki predstavljajo na kraškem terenu potencialno nevarnost za onesnaževanje virov pitne vode. Poleg skrbi za sanacijo in preprečevanje divjega črpanja moramo zahtevati tudi bolj organiziran način pridobivanja mineralnih agregatov. Z omejevanjem števila aktivnih kamnolomov in peskokopov se omejijo negativni vplivi na okolje na manjše število lokacij, intenzivnejše črpanje pa mora zagotavljati tudi sprotno sanacijo degradiranih območij.
- naravno primernost prostora, predvsem pa naravne znamenitosti in kulturno dediščino uporabljali kot osnovo za razvoj rekreacije in turizma na način, s katerim ne bodo ogrožene njihove kvalitete.

Na področju varstva zraka bomo:

- začeli z izgradnjo enotnega sistema oskrbe s toplotno energijo za potrebe posameznih stanovanjskih sosesk in industrijskih območij,
- dopolnjevali in vzdrževali mestne zelene površine in primestne gozdove,
- dosledno izvajali program urejanja prometnega režima z izgradnjo obvoznic, parkirišč na vpadnicah, širjenjem zaprtih con in urejanjem javnega prevoza potnikov in blaga.

Na področju izboljšanja kvalitete vseh voda bomo zaradi kraške hidrografije, razpršene poselitve s neurejeno kanalizacijo in varovanja vrednot naravne dediščine posebno pozornost posvetili varstvu voda.

Prednostna naloga je izboljšanje in ohranitev kvalitete vodotokov s sistematičnim odvajanjem in čiščenjem odpadnih voda. Enako pomembna naloga je opredelitev varstvenih pasov vodnih virov in izvajanje v režimih določenih nalog. Zato bomo:

- pospešeno dogradili potrebne čistilne naprave z osnovnim kanalizacijskim sistemom in zagotavljali njihovo trajno obratovanje,

- zaščitili območja izvirov pitne in termalne vode,
- skrbeli za varno ravnanje z odpadki vseh vrst in preprečevali njihovo nekontrolirano odlaganje v prostoru.

Na področju ravnanja z odpadki bomo:

- prešli na višji tehnološki nivo ravnanja s komunalnimi in industrijskimi odpadki (reciklaža),
 - dosledno ohranjali in dograjevali sistem odlaganja pogojno neuporabnih industrijskih odpadkov,
 - regijsko uredili problematiko ravnanja z nevarnimi odpadki,
 - preprečili vsakršno divje odlaganje odpadkov v prostoru ter prostor ustrezno sanirali.
- Za varstvo pred prekomernim hrupom bomo:
- v fazi načrtovanja nove ali spremenjene rabe prostora, izgradnje ali obnove industrijskih obratov dosledno izvajali določila zakonskih predpisov (lokacije, dopustni nivoji hrupa itd.),
 - vire s prekomernim hrupom sanirali na samem izvoru hrupa ali pa le-te protihrupno izolirali od ostalega okolja,
 - sprejeli in izvajali občinski odlok o posebej zaščiteneh območjih.

3.5.4. Varstvo naravne in kulturne dediščine

Naravno in kulturno dediščino bomo smiselno vključevali v urejanje prostora in iskali možnosti za poglobitev stikov med interesi družbenega razvoja ter potrebo po njeni ohranitvi in vzdrževanju.

Konkretne naloge in usmeritve pri ohranjanju, izboljšanju in varovanju naravne in kulturne dediščine so:

- sprotno ažuriranje topografske evidence naravne in kulturne dediščine in njeno ovrednotenje,
- registracija naravnih znamenitosti in kulturnih spomenikov,
- valorizacija dediščine in vključevanje le-te v vsak načrtni urbanistični poseg,
- izdelava konkretnih konservatorskih programov za posamezne objekte dediščine in njenih sklopov kot predpogoj aktivnega varstva,
- ustanovljati večja zavarovana območja, posebno redke in ogrožene tipe naravne dediščine pa razglasiti za posebej varovana območja,
- varovati površino nad kraškimi jamami in območja z mikrokraškimi oblikami,
- preprečiti onesnaževanje voda in urediti smetišča,
- zavarovati odseke posameznih vodnih tokov,
- preprečevati nepotrebne regulacije potokov,
- varovati in nasajati žive meje v sistemu monokultur,
- preprečevati zaraščanje kulturne krajine,
- urediti primere vrtno arhitekture in druge tipe oblikovanja narave,
- urbanistično načrtovanje naj upošteva primerno vključevanje in sožitje prezentirane dediščine v prostoru,
- ohranjati prostorske kvalitete in značilnosti, ki so pomembne za identiteto naselja,
- ohraniti historične zazidalne linije, parcelacijo in ustrezno izrabiti historični stavbni fond,
- ohraniti fragmente kvalitetnih urbanističnih ureditev iz preteklosti,
- ohranjati tipičnost nekaterih vaških naselij kot sooblikujočih dejavnikov kulturne krajine,
- ohranjati sestavine kulturne krajine,
- ureditveni programi morajo vključevati raziskavo in predstavitev arheološke dediščine in situ,
- urbanistično načrtovanje naj upošteva primerno vključevanje in sožitje prezentirane dediščine v prostoru,
- izboljšati moramo odnos javnosti do naravne in kulturne dediščine z vzgojnim in informativnim delovanjem.

Z namenom, da bi trajno zagotovili ohranitev posebno družbeno varstvo naravnih znamenitosti in kulturnih spomenikov, bomo varovali naslednja območja in objekte, ki imajo posebno kulturno, znanstveno, zgodovinsko, estetsko, krajinsko oblikovno in ekološko vrednost. Ta območja in objekte bomo varovali v skladu z odlokom o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih in zgodovinskih spomenikov.

3.5.5. Načini urejanja prostora

Za ureditvena območja prostorsko in funkcionalno med seboj povezanih mest, naselij mestnega značaja in drugih razvojnih središč določa Zakon o urejanju prostora izdelavo urbanističnih zasnov naselij.

Za območje izven ureditvenih območij razvojno pomembnih naselij, kjer je izražen poseben družbeni interes zaradi krajinskih in drugih vrednot ali predvidevanj večjih posegov itd. določa zakon o urejanju prostora izdelavo krajinskih zasnov.

Urbanistične in krajinske zasnove so sestavni deli dolgoročnih planov.

Dolgoročni prostorski razvoj se bo v posameznih pomembnejših območjih občine usmerjal z naslednjimi planskimi akti:

Z urbanističnimi zasnovami bomo prioritetenje urejali osrednja urbanizirana območja v občini: Novo mesto, Žužemberk, Dolenjske Toplice, Straža, Otočec, Šmarješke Toplice, Šentjernej in Mirna peč. Kasneje, v drugem obdobju dolgoročnega planskega obdobja (po letu 1990) bomo z urbanističnimi zasnovami urejali še lokalna središča kot so: Dvor, Hinje, Stopiče, Brusnice, Gabrje, Dolž, Birčna vas in Škocjan.

Kvalitetna naravna dediščina in naselbinska dediščina ter planirani posegi zahtevajo izdelavo krajinskih zasnov za naslednja območja:

1. za dolino gornje Krke do Soteske z vzhodno in zahodno Suho krajino,
2. Območje Partizanskega Roga z dolino Starih žag zaradi memorialne vloge in usmeritve v turistično eksploatacijo,
3. Območje Gorjancev zaradi skupnih razvojnih nalog s sosednjo SR Hrvatsko,
4. srednji tok reke Krke z obrečnim svetom.

Vsa ostala območja v občini bomo urejali na podlagi prostorsko ureditvenih pogojev.

V okviru samoupravnega družbenega planiranja mora urbanistično načrtovanje postati učinkovito sredstvo za uresničevanje predvsem tistih družbenih ciljev, ki so povezani z razvojem naselij, organizacijo dejavnosti v prostoru in namensko rabo tal. Zato bomo realizirali tudi naslednje naloge:

- dopolnili oz. uskladili obstoječe prostorske izvedbene dokumentacije z zakonom o urejanju prostora in o urejanju naselij in drugih posegov v prostor ter z novimi spoznanji o razvoju v prostoru,
- pripravili občinske predpise na podlagi prostorske zakonodaje,
- pravočasno izdelali zazidalne in ureditvene načrte za pridobivanje in urejanje stavbnih zemljišč za družbeno gradnjo in usmerjali gradbene pobude občanov,
- pripravili ureditvene načrte za vse pomembnejše posege v prostor (pridobivanje mineralnih agregatov, vodnogospodarske ureditve itd.),
- do sprejema vseh naštetih aktov se uporabljajo doslej sprejeti planski in izvedbeni dokumenti, razen v primerih, ko so določbe v nasprotju z usmeritvami iz tega dolgoročnega plana.

3.5.5.1. Urbanistične zasnove naselij

A. NOVO MESTO

Urbanistična zasnova Novega mesta podrobneje opredeljuje urejanje prostora v ureditvenem območju, ki obsega poleg SKS Novo mesto še dele KS Prečna. V globalnih opredelitvah urbanistične zasnove in arhitekture Novega mesta kot celote izhajamo iz dveh osnovnih predpostavk: prvič, da bomo Novo mesto razvijali v bodoče predvsem znotraj in iz obstoječega mestnega tkiva v procesu postopnega preobražanja oziroma preraščanja mestnega prostora od znotraj navzven, in drugič, da bomo mestni organizem razraščali v bodoče bolj umirjeno in uravnoteženo.

V bodoče bomo razvijali mestni organizem sklenjeno in kontinuirano s postopnim dograjevanjem in preurejanjem urbanih struktur in členov, na drugi strani pa bomo v razvijanju mesta vedno celoviteje obnavljali in nadgrajevali tiste izvorne topološke sestavine in tiste osnovne morfološke nastavke mestne pódobe, ki lahko generirajo specifično in razpoznavno mestno obliko. Na podlagi teh kriterijev in usmeritev je poglavitna usmeritev Novega mesta, da skrbno izkoristi vse možnosti zgotovitve, zlasti tiste, ki

niso v nasprotju z načeli o varovanju človekovega okolja, kar velja zlasti za odnos do zelenja, vprašanja zadostnih odmikov zgradb med seboj, zadovoljive rešitve mirujočega prometa, upoštevanja socialnih vidikov ipd. Čeprav ne moremo računati na obsežnejše oblike prenove v okviru večjih rekonstrukcij, v smislu rušenja in nadomeščanja starejšega stanovanjskega fonda, ki ga ne varujemo kot kulturno dediščino, pa si bomo prizadevali s prenovo, revitalizacijo in sanacijo povečati smotrnejšo rabo površin in grajenih struktur.

V nadaljnjem razvoju bomo Novo mesto usmerjali glede na vrsto omejitev zaradi varovanja kmetijskih zemljišč, krajinskih območij itd. v obstoječe, plansko že opredeljene površine, ki večinoma leže znotraj območja, ki ga predvsem po značaju zazidave smatramo kot mestno. Gre predvsem po površini, ki jih je opredelil že UN Novo mesto leta 1973. Iz tega okvira bomo uporabili za potrebe urbanizacije tudi nekatera območja, ki smo jih v skladu z zakonom o varovanju kmetijskih zemljišč pred spremembo namembnosti namenili v družbenih planih za obdobje 1981 – 1985 za kmetijsko proizvodnjo (npr. večji del Ragovega itd.).

Kmetijske površine, zlasti najkvalitetnejše (I. in II. kategorije), namenimo za potrebe rasti mesta le tam, kjer so bila v preteklih letih vložena relativno večja sredstva (predvsem za komunalno) in ki kažejo že zdaj visok odstotek že vložene, tako imenovane urbanistične cene ureditve ter ustrezajo tudi sicer kriterijem za poselitev, predvsem stanovanj in delovnih mest (npr. Mrzla dolina kot nadaljevanje pozidave v Irči vasi).

Nadomestno kmetijsko proizvodnjo bomo nadomeščali z vlaganjem v melioracije posameznih kmetijskih zemljišč in njihovo usposobitev za proizvodnjo v občini, ki niso I. ali II. kategorije, so pa primerne za kmetijsko proizvodnjo ob določenih sovlaganjih (pri tem računamo zlasti na poplavna območja v vzhodnem delu občine: Radulja, nižinski svet ob Krki, mirnopeška dolina, zaloška kotlina in tudi usposobitev kraških – kamnitih območij v Suhi krajini in Podgorju Gorjancev – agromelioracije).

Sredstva za te namene bomo združevali iz sredstev za spremembo namembnosti kmetijskih zemljišč in z namenskim združevanjem sredstev za pospeševanje in povečevanje kmetijske pridelave.

Namembnost kmetijskih zemljišč bomo do leta 2000 zaradi skupnih stanovanjskih potreb Novega mesta spremenili v naslednjih območjih in obsegu:

- Žabja vas – del, 2,5 ha,
- Jedinščica – del, 2,5 ha.

Po potrjeni urbanistični dokumentaciji so v Novem mestu naslednja območja, namenjena razvoju proizvodnih dejavnosti: Ločna (107 ha), Bršljin (26 ha), Žabja vas – Gotna vas (77,5 ha), Cikava (45,5 ha), Cegelnica (81,5 ha) in za dolgoročno plansko obdobje se Češča vas (60,0 ha). Danes ugotavljamo, da so bile nekatere cone zastavljene preveč velikopotezno ter jih istočasno omejuje tudi zahteva po varstvu kmetijskih zemljišč.

Na podlagi izkazanih potreb nosilcev dolgoročnega razvoja ugotavljamo, da bo za potrebe industrijske graditve do leta 2000 treba zagotoviti nove površine za proizvodnjo predvsem dejavnosti kemično-farmaceutvske proizvodnje in gradbeništva z blagovnim centrom. V primeru Krke, tovarne zdravil gre za širitev obstoječih proizvodnih kapacitet in bo v dolgoročnem obdobju potrebno spremeniti namembnost kvalitetnih kmetijskih zemljišč v obsegu 10 ha.

Okrog leta 2000 prihaja v poštev izgradnja industrijsko-energetske cone, vendar je še v proučevanju (v marsičem tudi še ni definirana, npr. še nedefinirana trasa plinovoda), zato bomo v obdobju 1986 – 1990 proučili pogoje, možnosti in potrebe po razvoju te dejavnosti tudi z vidikov urbane in regionalne ekonomike, skupnih družbenih stroškov in koristi, ekoloških pogojev ter se na podlagi podrobnih strokovnih in družbenopolitičnih presoj odločili do leta 1990.

Do leta 2000 bomo zagotovili nove površine za potrebe razširitve centralnih dejavnosti v historičnem jedru Novega mesta, ob Partizanski, Zagrebški cesti s podaljškom križišča v Žabji vasi in ob sedanji obvoznici proti Gotni vasi ter v kompleksu stanovanjske graditve visoke gostote v Mrzli dolini. Konkreten program bomo opredelili do leta 1990.

B. ŽUŽEMBERK

Žužemberk je središče kraškega in manj razvitega območja Suhe krajine, ki ga bomo z večanjem zaposlitvenih možnosti v industriji, storitvenih in oskrbnih dejavnostih (drobno gospodarstvo, turistična dejavnost) in hkrati z razširjenimi naselbinskimi možnostmi razvili v pomembnejše lokalno središče tega dela Suhe krajine. V njegovem vplivnem območju (KS Žužemberk in KS Hinje) bo leta 2000 živelo okoli 5.500 prebivalcev, od tega v naselju in njegovem zaledju (znotraj ureditvenega območja) okoli 1.350 prebivalcev.

Žužemberk ima v primerjavi z drugimi lokalnimi središči v občini, ki dobivajo z ojačitvijo zaposlitvenih in vsebinskih kapacitet vlogo pomembnega lokalnega središča (podobno vlogo je nekoč že imel – trg), prednosti za oblikovanje močnejše aglomeracije. Te prednosti so poleg primernosti prostora v ugodni legi (turistično atraktiven prostor v dolini zgornje Krke), pomembna prometna komunikacija ob regionalni cesti Ljubljana – Novo mesto z odcepom proti Beli Krajini in Kočevju. Ugodni prostorski pogoji in večja oddaljenost od pomembnejših regionalnih (Novo mesto) in občinskih središč (Grosuplje, Trebnje, Kočevje) ter Ljubljane, relativno obsežno gravitacijsko območje z danes močno dnevno migracijo proti Ljubljani, Ivančni gorici in Straži oziroma Novemu mestu narekujejo oblikovanje naselja večjih dimenzij. Zaradi kvalitetne naravne in naselbinske dediščine ter turističnih vrednot bo potrebno preveriti in uskladiti urbanistično zasnovo tega območja.

Ker teh prednosti razvoja v Žužemberku do leta 2000 ni mogoče v celoti izkoristiti, bomo v obdobju do leta 1990 podrobneje proučili možnosti in pogoje za hitrejši razvoj in rast. Dotlej pa bomo za poselitev namenili prioritarno na desnem bregu v Stranski vasi (5 ha, zemljišča so slabše kakovosti). Proti koncu dolgoročnega obdobja bomo ob istočasni prenovi središča Žužemberka (v turistično-oskrbnem smislu) in prometni sanaciji namenili tudi 3,5 ha kmetijskih površin, ki jih bomo po uspešno izvedeni sanaciji obeh peskokopov, vezanih na prometno ureditev, zagotovili (okrog 10 ha) v opušenih, vendar saniranih peskokopih. Tu bi lahko pridobili poleg stanovanjskih površin tudi ustrezne površine za okrog 200 pričakovanih novih delovnih mest.

C. DOLENJSKE TOPLICE

Dolenjske Toplice so in bodo ostale pomembno turistično-zdraviliško središče. To vlogo jim z urbanistično zasnovo povečujemo. Povečala se bo predvsem oskrba in turistično-zdraviliška zmogljivost v okviru razvoja balneologije in rekreacijsko-memorialnega razvoja območja Partizanskega Roga. Predvidevamo, da bo v gravitacijskem območju Dolenjskih Toplic živelo okoli 3.800 prebivalcev, od tega okoli 1.700 znotraj ureditvenega območja Dolenjskih Toplic, Sel in Meniške vasi.

Stanovanjske potrebe bomo zadovoljevali do leta 1990 v območju neposredne bližine tovarne Bor, pri čemer bo potrebno nameniti okrog 4 ha sicer kvalitetnih kmetijskih površin, zato da bomo v naslednjem obdobju po sanaciji oskrbe s pitno vodo namenili stanovanjski graditvi manj kvalitetne kmetijske in gozdne površine v neravnem in višjem predelu nad Dolenjskimi Toplicami. Za osrednji del Dolenjskih Toplic bomo pripravili program prenove oskrbne turistično-kulturne potrebe. Za turistične in športne rekreacijske potrebe bomo ob predhodni uskladitvi s kmetijskim sektorjem razvijali v pretežno gozdnih površinah ob Sušici do sotočja s Krko. Med temi površinami je tudi približno 9 ha kvalitetnih kmetijskih površin, ki bodo postopno spremenile namembnost zemljišč.

D. STRAŽA

Naselje leži takorekoč v geometričnem težišču občine, v delu, kjer se dolina Krke razširi v Prečensko kotlinico oziroma Novomeško kotlino. Istočasno leži na zahodnem robu osrednjega in gospodarsko najrazvitejšega dela občine. Po obsegu industrijske proizvodnje in številu zaposlenih v sekundarnih dejavnostih je Straža drugi industrijski center občine, kjer je skoncentrirana predvsem lesna industrija. Ostale dejavnosti

(kmetijstvo, proizvodnja gradbenega materiala in transportno podjetje) zelo zaostajajo v vseh kazalcih razvoja. Neposredna bližina Novega mesta s že razvitimi funkcijami srednje in višje ravni bo še nadalje ugodno vplivala na gospodarski razvoj in pomen Straže. Zato še nadalje v Straži pričakujemo znatna migracijska gibanja in še vedno močno dnevno migracijo (okrog 1.700 delavcev). Ožje gravitacijsko zaledje bo leta 2000 štel okoli 4.200 prebivalcev, širše (skupno z območjem Dolenjskih Toplic) pa okoli 8.500 prebivalcev. V ureditvenem območju Straže predvidevamo, da bo okrog 2.350 prebivalcev.

Večja koncentracija prebivalcev bo pogojevala in istočasno omogočala odpiranje potrebnih novih območij za stanovanja in spremljajoče dejavnosti, nadaljnja koncentracija industrije bo pogojevala racionalno ureditev industrijske cone na levem bregu Krke.

Sedanje ožje območje Straže je pretežno pozidano in prostorsko skoraj zaključeno, ker glede na naravne in ustvarjene danosti nima obsežnejših možnosti prostorske širitve v smislu sklenjene rasti v določeni smeri.

Dolgoročno usmeritev rasti razvojnega območja Straže je na desnem bregu Krke, v Vavti vasi, v smeri proti Drganjim selom, za kar sodimo, da predstavlja organsko nadaljevanje širitve naselij. Izjemoma se šola v Vavti vasi razširi v smeri proti Novemu mestu (na obstoječi lokaciji).

Izhajajoč iz gornjih ugotovitev bi se stanovanjska gradnja spremljajočimi dejavnostmi po izgradnji območja »Nad pošto« in »Gmajna« (pod cerkvijo) ki bosta realizirani do leta 1990 in zapolnitvami še prostih enklav v jedrih Straže in Vavte vasi (pri čemer bo potrebno do leta 1990 pripraviti konkreten program), proti koncu planskega obdobja nadaljevala gradnjo v Vavti vasi, kjer bi ob poudarjeni vpadnici v naselje postopoma dograjevali centralne dejavnosti. Vanj bi bila vezana stanovanjska gradnja srednje in visoke gostote. Zato bo potrebno približno 5 ha površin kvalitetne kmetijske zemlje.

Dolgoročne usmeritve prostorskega razvoja industrije, transportnih, servisnih in komunalnih dejavnosti so na levem bregu Krke, vendar je treba dejavnosti uskladiti z interesi kmetijstva in JLA. Za potrebe novih delovnih mest v Straži (predvsem Novoles) bo treba zagotoviti okrog 10 ha novih površin. V vsakem primeru bo treba poseči na kvalitetne kmetijske površine. Ostale manjkajoče potrebne površine, predvsem za razvoj primarne lesne predelave, bomo zagotovili v sklopu degradiranih površin Opekarne Zalag (skupna naložba z GG Novo mesto).

Glede na dovolj obsežne kvalitetne kmetijske površine v neposredni bližini Straže bomo v Jurki vasi postopno (s prenovi obstoječih objektov) dograjevali oskrbno središče za potrebe kmetijstva kot npr. odkupna postaja, specializirana trgovina, servisi kmetijskih strojev ipd.

E. OTOČEC

Otočec ima v usmerjanju razvoja specifično vlogo, ki je usmerjena v tranzitni in rekreacijski turizem. Tem funkcijam bodo podrejene vse ostale dejavnosti. Predvidevamo, da bo v gravitacijskem zaledju Otočca živelo okoli 2.000 prebivalcev, od tega okoli 700 znotraj ureditvenega območja Otočec.

Zadovoljevanje stanovanjskih in oskrbnih dejavnosti je usklajeno in sprejeto z ZN Otočec ter predstavlja organsko rast naselja (s cenuro pasu ob avtocesti) proti severu v manj kvalitetne kmetijske in gozdne površine.

Turistično-rekreacijske kapacitete bomo smiselno dopolnjevali s kompletiranjem obstoječih nad avtocesto ter s povezovanjem kulturnih vrednot gradu Otočec, gradu Struga in Staroga gradu.

F. ŠMARJEŠKE TOPLICE – ŠMARJETA

Šmarješke Toplice so poleg Dolenjskih Toplic drugo središče zdraviliškega turizma v občini. S funkcijskega vidika je poselitev na tem območju usmerjena na dve jedri: na naseljih Šmarjeta, ki združuje večino oskrbnih, proizvodnih in storitvenih dejavnosti ter na širši prostor Šmarjeških Toplic, ki je za poselitev privlačen predvsem zaradi naravnih vrednosti in dobre dostopnosti. Na ureditvenem območju UZN Šmarjeških Toplic bo leta 2000 živelo približno 1000 prebivalcev, od tega v naselju Šmarjeta približno 500.

Za stanovanjsko gradnjo bomo do leta 2000 namenili površine južno od šole (približno 3 ha), kasneje, po letu 1990, pa bomo dopolnili naselje Šmarjeta (proti Gorenji vasi), kjer bomo posegli s približno 2 ha na boljše kmetijske površine. Kasneje, po komunalni sanaciji, bomo locirali stanovanjske objekte z dopolnilno dejavnostjo turizma na približno 2,8 ha. Turistično dejavnost bomo dopolnili z dodatnimi oskrbnimi možnostmi in spremljajočimi dejavnostmi pri »Prinovcu«, nastanitvene zmogljivosti pa širili (po letu 1990) v smeri proti Brezovici. V tej zvezi se bo treba kasneje odločiti o možnem turističnem naselju na lokaciji severno od obstoječih hotelov do naselja Brezovica. Razvoj turizma bo zahteval manjše posege na boljša kmetijska zemljišča v skupni velikosti približno 2 ha. Tudi širše zdraviliško-turistično območje Šmarjetskih Toplic zahteva skrbno turistično-rekreativno valorizacijo in varstvo pred nenadzorovanimi posegi (vključno s termalnim vrelcem Klevevž).

G. ŠENTJERNEJ

Šentjernej predstavlja obsežno središče vzhodnega dela občine, istočasno je eno izmed središč obsežnega kmetijskega kompleksa, ki se pod Strugo močno razširi in sega na jugu do podgorja Gorjancev. Na severu pa se ob Radulji zajeda globoko v vinorodne gorice Krškega hribovja. V njegovem vplivnem območju (KS Šentjernej, Orehovica ter deli KS Škocjan in Bela cerkev) bo leta 2000 živel okoli 10.000 prebivalcev, od tega v Šentjerneju in njegovem najožjem zaledju blizu 3.000 prebivalcev.

Omenjena središčna lega in dobra dostopnost ustvarjajo pogoje za razvoj naselja v večjih dimenzijah. To vlogo bomo še povečali z družbenim in gospodarskim razvojem naselja. Kljub varovanju boljših kmetijskih zemljišč ima Šentjernej prostorske možnosti za razvoj in oblikovanje naselbinskih in zaposlitvenih površin. Zaposlitvene funkcije, ki so danes industrijsko poudarjene, bomo povečali v korist agrarnih in storitveno-oskrbnih dejavnosti. Pri bodočem razvoju, predvsem stanovanjskih in storitvenih površin, bomo Šentjernej razvijali v naslednji smeri: z nadaljevanjem in kompletiranjem obstoječe pozidave bomo postopno dograjevali center Šentjerneja z oskrbno-servisnimi dejavnostmi ter stanovanji višje in srednje gostote, za kar bo treba postopno spreminjati namembnost najboljšim kmetijskim površinam. Stanovanja nižje gostote bomo zagotavljali na manjvrednih zemljiščih v neposredni okolici Šentjerneja (za hipodromom).

H. MIRNA PEČ

Širše območje Mirne Peči je funkcijsko dokaj zaokroženo in obsega poleg osrednje Temeniške doline še Globodolsko polje in obrobje krškega hribovja. Prebivalstvo tega območja se oskrbuje v osrednjem naselju – Mirni Peči. Uslug višjih stopenj pa se prebivalci poslužujejo v Novem mestu ali Trebnjem. Opremljenost s centralnimi dejavnostmi in zaposlitvenimi mesti je nizka. Tudi proizvodna funkcija Mirne Peči je le lokalno pomembna (173 delovnih mest v tekstilni dejavnosti in drobnem gospodarstvu). Glede na to, da je Mirna Peč z obstoječim pretežno agrarnim zaledjem in s približno 2.500 prebivalci (v območju UZN 639 prebivalcev) tradicionalno centralno naselje in bo te funkcije tudi obdržalo, bomo zagotovili predvsem razvoj deficitarnih dejavnosti in povečali stanovanjske zmogljivosti z ocenjeno demografsko rastjo gravitacijskega zaledja do 2.800 prebivalcev do leta 2000.

Zaradi varovanja kmetijskih zemljišč bomo v Mirni Peči zagotovili cca 12 ha površin na degradiranih gozdnih površinah v Češenjski hosti. V središču Mirne Peči pa bomo postopno dograjevali oskrbno-servisne dejavnosti. Novo stanovanjsko območje pri postaji bomo opremljali s servisno-obrtnimi dejavnostmi. Tem smerem bo postopno sledila tudi izgradnja komunalne infrastrukture.

3.5.5.2 Krajinske zasnove

V občini Novo mesto bomo usmerjali urejanje krajine in izvenmestnih območij skladno s pogoji in omejitvami, ki izhajajo iz raznolikosti kulturno-krajinskih sistemov kot zaokroženih naravnih in antropogenih socioekoloških in planskih enot.

V okviru posameznih kulturno-krajinskih sistemov bomo

načrtovali razvoj, upoštevanje njihovo specifično prostorsko identiteto, identiteto posameznih prostorskih členov, specifično ekološko zgradbo, kulturno zgodovinsko izročilo ter produkcijske, ambientalne in krajinske značilnosti prostora.

Da bi zagotovili izvajanje načel kompleksnega varstva in razvoja kulturne krajine ob sočasni nemoteni kulturni, družbeni in gospodarski rabi njenih naravnih in kulturnih potencialov in značilnosti, bomo delili prostor občine glede na njegovo specifično v 5 različnih kulturno-krajinskih tipov. Prostor posameznega kulturno-krajinskega tipa bomo obravnavali kot značilen mozaični preplet različnih kulturno-krajinskih sekvenc ali podsistemov z različnimi karakterističnimi, naravnimi in ustvarjenimi prostorskimi elementi.

Razvoj v odprtem prostoru bomo načrtovali v skladu s spoznanjem, da veljajo znotraj posameznega kulturno-krajinskega tipa (sistema) zakonitosti, po katerih predstavlja podoba kulturne krajine celoto z nizom vzajemnih povezav in izmenjav kulturno-krajinskih elementov in sklopov. Zato bomo usmerjali oblike produkcije, rast in obliko naselij in oblikovanje krajine kot celote v medsebojno prepleteni soodvisnosti in pri tem težili k ohranjanju kulturno-krajinske identitete in kontinuitete, varovanju dobrin splošnega družbenega pomena ter varovanju in kvalitetne preobrazbe naravnega in grajenega okolja.

Ker sta agrarna proizvodnja in gozdarstvo s pričakovano turistično rekreacijsko usmeritvijo poglavitna generatorja podeželskega pejzaža, bomo pri načrtovanju prostorskega razvoja v odprtem prostoru posvečali posebno skrb ekološko skladnim oblikam intenziviranja agrarne in gozdarske dejavnosti, vezane na turistično izrabo, ki bo še nadalje ohranjala in nadgrajevala dosedanje značilnosti kulturno-krajinskega prostora. Pri melioracijskih posegih bomo dajali zato prednost sodobnim rešitvam, ki niso pogojene z visokimi investicijskimi vlaganji in ekološkim rizikom. Težili bomo k celoviti rekonstrukciji podeželja tako k preobrazbi proizvodnih površin in sistemov kot tudi k revitalizaciji ruralnih naselij. Pri tem bomo izhajali iz vaških naselij in njihovih funkcionalnih zemljišč kot osnovnih planskih enot. Predmet našega urejanja in rekonstrukcij bodo torej vaška gospodarstva kot ekološko, produkcijsko in socialno zaokrožene enote, v katerih veže prebivalce solidarnost ob skupnem urejanju vaške infrastrukture in vaške proizvodnje (vezanih na dohodek izven kmetijstva).

Sočasno bomo usmerjali v izvenmestni prostor tudi urbani razvoj, vendar tako, da z novimi urbani posegi ne bomo rušili in načenjali proizvodnih procesov v kmetijski dejavnosti ali bistveno poslabšali ekoloških razmer v prostoru. Novo urbano strukturo v izvenmestnem prostoru bomo v skladu s tradicionalnimi oblikami naslonili na obstoječa naselja, prometno omrežje ter jo komplementarno prepletli z obstoječimi elementi v prostoru.

Izhajajoč iz funkcionalnih, oblikovalskih in ekoloških kriterijev določamo s krajinskimi zasnovami 5 krajinskih sistemov oziroma tipov, in sicer:

- Dolina gornje Krke z vzhodno in zahodno Suho krajino,
- Gorski masiv Partizanskega Roga z dolino Starih žag,
- Veriga Gorjancev s Podgorjem,
- Srednji tok reke Krke z obrečnim svetom in obrobjem.

Pri usmerjanju prostorskega razvoja v teh različnih prostorskih sistemih bomo težili k varovanju njihovih krajinskih značilnosti in naravno ustvarjenih vrednot.

Istočasno bomo do tedaj proučili specifičnosti še nekaterih tipičnih krajinskih sistemov, npr. mirnopoške doline, Globodola, podolja od Birčne vasi proti izvira Sušice, priprava krajinskih zasnov ob avtocesti ipd.

A. Krajinska zasnova doline gornje Krke s Suho krajino

V Suhi krajini bomo ohranjali obstoječa naselja in pogoje, da prebivalstvo ostane. Težili bomo k ohranjanju naseljenosti, zmanjševanju agrarne prenaseljenosti in k oblikovanju novih delovnih mest v nekmečkih dejavnostih. Zaradi premajhne produkcijske vrednosti zemljišč bomo spodbujali poleg osnovne kmetijske usmerjenosti še razvoj dopolnilnih dejavnosti, vezanih bodisi na tradicionalne lesne izdelke ali turistično ponudbo. Z ureditvijo danes zaraščenih in kamnitih površin bomo pridobili vsaj 1.000 ha (plan KZS predvideva le 200 ha) kmetijskih površin, ki bodo dajale še boljšo gospodarsko osnovo naseljem. Usmeritev v živinorejo in posamezne spe-

cialne nasade (jagodičevje, zdravilne rastline, tobak itd.) bo narekovala rekonstrukcija obstoječega stavbnega fonda glede na sodobno živinorejsko tehnologijo.

Novejši rekreacijski potencial prostora, ki naj bi poleg naravnostvenih kvalitet in naselbinske dediščine predstavljal eno najpomembnejših izhodišč za oblikovanje turistične ponudbe, je dolina gornje Krke. Ob vodotoku bomo razvijali predvsem oblike pasivne rekreacije (sprehodi, ribolov, čolnarjenje), v Žužemberku in Dvoru pa tudi aktivnejše oblike športno-rekreacijski objekti in turistično gostinske zmožljivosti).

Kot lokalna središča bomo poleg Žužemberka razvijali še Dvor, Hinje – Prevole, Ajdovec in Šmihel.

B. Krajinska zasnova gorskega masiva Partizanskega Roga z dolino Starih žag

Celoten masiv Roga je danes takorekoč neposeljen in je gozd poleg naravnih znamenitosti in spomenikov NOB edina naravna dobrina tega izredno obsežnega območja. Dolina Starih žag je zato edino sklenjeno poselitveno območje na vzhodnih obronkih Roga.

Zato bomo v dolgoročnem obdobju to območje poleg skrbnega izkoriščanja gozdnih sestojev usmerjali v izkoriščanje rekreacijskih potencialov na podlagi predhodno pripravljene programa. V prvi fazi bomo s sanacijo Baze 20 ter ureditvijo gostinskih kapacitet ustvarili pogoje za nadaljnji in pospešeni rekreacijski razvoj Roga vezanega kot dopolnilno ponudbo zdraviliškemu turizmu. Dolina Starih žag bo v svojem spodnjem delu prioriteto namenjena kmetijski proizvodnji. Na Rogu se postavlja še urgentno vprašanje proučitve naravnih in družbenih razmer za reaktiviranje nekdanjih kočvarskih vasi (Podstrenice, Pogorelec, Rampoha) v živinorejsko-turistične namene.

C. Krajinska zasnova gorske verige Gorjancev s Podgorjem

V letu 1978 sklenjeni družbeni dogovor o spominskem območju Žumberak – Gorjanci je imel osnovni namen, da z vrsto ukrepov pospeši gospodarske aktivnosti v tem delu Slovenije in Hrvaške ter ohranja prebivalstvo.

S svojo zmerno nadmorsko višino, dostopnostjo, živahno razgibanim terenom, slikovito poselitvijo ter značilno mešanico naravnih in kulturnozgodovinskih vrednot v gorskem čoku Gorjancev predstavlja območje izjemno naravno okolico urbanim površinam Novega mesta in kontrast z ravnim dnem Doline Krke. Svet Gorjancev, ki oblikuje skoraj celotni južni in jugovzhodni horizont Novega mesta, bomo zavarovali pred novimi močnejšimi vidnimi posegi, hkrati pa z rekonstrukcijo kmečkih naselij ustvarili gospodarske pogoje za življenje prebivalstva in s tem za vzdrževanje in kvalitetno nadgrajevanje kulturne krajine območja. Potrebne nove posege bomo razmeščali in navezovali ob poselitvena jedra v dolini Krke, zlasti Novo mesto in Šentjernej ter posamezna naselja v hribovju, ki jih bomo razvijali kot manjša lokalna središča (Dolž, Gabrje, Brusnice, Orehovica).

4. OBVEZNA IZHODIŠČA ZA PRIPRAVO SREDNJE-ROČNIH PLANSKIH AKTOV

Samoupravne organizacije in skupnosti ter občina Novo mesto so pri pripravi in sprejemanju svojih srednjeročnih planskih aktov dolžne upoštevati naslednja obvezna izhodišča. Obvezna izhodišča, ki jih določa dolgoročni plan SR Slovenije za obdobje od leta 1986 do leta 2000 so:

- Območja najboljših kmetijskih zemljišč, kakor so opredeljena na karti predloga dolgoročnega plana SR Slovenije št. 13, upoštevanje spremembe namembnosti teh zemljišč, opredeljeno v tem planu.
- Območja pomembnejših varovalnih gozdov, kakor so opredeljena na karti predloga dolgoročnega plana SR Slovenije št. 14.
- Območja pomembnejših ožjih in najožjih varstvenih pasov zajetij podzemnih voda, območja pomembnejših podtalnic in glavne smeri napajanja z večjimi regionalnimi vodovodi, kakor je opredeljeno v predlogu dolgoročnega plana SR Slovenije na karti št. 12.
- Območja pomembnejših rezerv rudnin in mineralnih suro-

Tako bomo v razvoju območja težili, da pridejo do polnega izraza posamezne funkcije območja krajine Gorjancev kot so splošno koristne in lesnoproizvodne ter varovalne funkcije gozdov, relativno velike kmetijske površine, funkcija stalnega in začasnega bivalnega prostora, funkcija skoraj vseh oblik rekreacije in z njo povezanega turizma ipd. Družbeni razvoj v izvenmestnem prostoru bomo načrtovali v skladu s spoznanjem, da veljajo znotraj krajinskega območja zakonitosti več-funkcionalnega pomena izvenmestne kulturne krajine. Zato bomo usmerjali oblike dejavnosti, rast in obliko naselij in oblikovanje krajine kot celote v medsebojno prepleteni soodvisnosti, težili bomo k ohranjanju kulturno-krajinske identitete, varovanju in kvalitetni preobrazbi naravnega in grajenega okolja in hkrati s tem k ustvarjanju enakovrednih pogojev bivanja in dela.

Agrarna proizvodnja in gozdarstvo bosta glavna oblikovalca in sestavna dela podeželske krajine Gorjancev. Zato bomo posvečali posebno skrb razvoju teh dejavnosti pri nadaljnjem ohranjanju dosedanjih značilnosti kulturne krajine območja, v tesni povezavi z dejavnostmi, ki so z njima v celoti ali pa vsaj deloma združljive.

D. Krajinska zasnova srednjega toka reke Krke z obrečnim svetom in obrobjem

Nižinski svet ob Krki predstavlja krajino, v kateri se križa največ interesov v prostoru. Najbolj izpostavljene so višje terase ob Krki v okolici večjih naselij (Novo mesto, Šentjernej, Straža, Otočec, Dol. Toplice itd.), ki pomeni najkvalitetnejši kmetijski prostor ob sočasno najavbljivejšem prostoru za poselitev in proizvodnjo. V prihodnje bomo v največji meri zaščitili preostala kmetijska zemljišča ter kvalitetno preobrazili nanje vezane agrarne sisteme in naselja. Kmetijsko dejavnost bomo ohranjali in razvijali dotrajane in tehnološko zastarele objekte z nadomestnimi gradnjami, tipološko usklajenimi z morfološkimi značilnostmi naselij. V primeru morebitnih neagrarnih posegov bomo poskrbeli za njihovo ekološko in ambientalno prilagoditev obstoječemu krajinskemu sistemu. Producersko manj primeren, ekološko pa prav tako občutljiv je krški obrečni svet. To je območje, ki se proti vzhodu širi in predstavlja širše poplavno območje na nižjih terasah Krke s pritoki. Z osuševanjem posameznih območij ob istočasnem ohranjanju osnovnih ekoloških razmer bomo na tem območju še nadalje ohranjali in razvijali primarno, predvsem kmetijsko rabo zemljišč. S hidromelioracijami bomo izboljševali kvaliteto tal ter tako posredno ohranjali identiteto ter specifične krajinske podobe.

Z melioracijskimi ukrepi v vzhodnem in severovzhodnem delu (Radulja) občine (hidromelioracije, arondacije, komasacije) bomo zagotovili zadostne površine nadomestnih kmetijskih zemljišč za tista kmetijska zemljišča, ki jim bomo spremenili namembnost za razvoj Novega mesta in nekaterih vodilnih naselij v občini Novo mesto.

vin, kakor je opredeljeno v predlogu dolgoročnega plana SR Slovenije na karti št. 19.

- Območja narodnih in krajinskih parkov ter varstvena območja pomembnejših spomenikov kulturne dediščine, kakor so opredeljena v predlogu dolgoročnega plana SR Slovenije, karta št. 16 in 17.
- Območja sanacije kakovosti zraka, kakor so opredeljena v predlogu dolgoročnega plana SR Slovenije na karti št. 24.
- Območja prednostne sanacije potekov vodotokov, ki so opredeljeni v predlogu dolgoročnega plana SR Slovenije na karti št. 18.
- Zasnova funkcij Novega mesta v omrežju naselij SR Slovenije, kakor so opredeljene v predlogu dolgoročnega plana SR Slovenije.
- Zasnova omrežja magistralnih cest, kakor so opredeljene v predlogu dolgoročnega plana SR Slovenije, karta št. 7.
- Zasnova omrežja magistralnih in glavnih prog, kakor so opredeljene v predlogu dolgoročnega plana SR Slovenije na karti št. 6.
- Zasnova omrežja magistralnega plinovoda, kakor je opre-

deljen v predlogu dolgoročnega plana SR Slovenije, na karti št. 5.

– Zasnova elektroenergetskega omrežja (lokacija termoelek-

trarne – toplotne, hidroelektrarne, potekov prenosnega omrežja 110 kV, 220 kV in 400 kV), kakor jo opredeljuje predlog dolgoročnega plana SR Slovenije na karti št. 4.

5. OSNOVNI OKVIRI RAZVOJA KRAJEVNIH SKUPNOSTI Z VIDIKA SKLADNEGA RAZVOJA

V politiki razvoja krajevnih skupnosti bo še nadalje posebna skrb namenjena zmanjševanju razlik v stopnji razvitosti ter izenačevanju delovnih in življenjskih razmer stanovalcev v manj razvitih, še zlasti pa v hribovitih in gričevnatih območjih.

Zadovoljevanje potreb delovnih ljudi in občanov v krajevnih skupnostih bomo bolj kot doslej usklajevali in financirali v okviru samoupravnih interesnih skupnosti družbenih dejavnosti in materialne proizvodnje.

Povečali bomo medsebojno povezanost organov krajevnih skupnosti z delegacijami in OZD ter zagotavljali povečanje vpliva delovnih ljudi in občanov na načrtovanje, odločanje in izvajanje razvojnih načrtov v krajevni skupnosti.

Pri infrastrukturnem opremljanju krajevnih skupnosti bodo prednostne naloge: vzdrževanje in modernizacija cestnih povezav, izgradnja telefonskega omrežja, gradnja vodovodov,

avtobusnih postajališč, upoštevanje specifične potrebe posameznih krajevnih skupnosti.

V odročnejših krajevnih skupnostih bomo še posebej spodbujali razvoj gospodarskih dejavnosti, hitrejši razvoj kmetijstva, domače obrti in kmečkega turizma.

V skladu z materialnimi možnostmi bomo izboljšali oskrbljenost z družbenimi dejavnostmi, preskrbo in servise dejavnosti, kar bomo zagotovili z vsestransko večnamensko uporabo obstoječih družbenih objektov ter praviloma ne gradili novih.

Postopoma bomo zagotovili sistemsko financiranje dejavnosti krajevnih skupnosti.

Utrjevali bomo nadaljnje sodelovanje med OZD in KS po principu neposredne svobodne menjave dela.

V srednjeročnih družbenih planih bomo na podlagi strokovnih kriterijev preverjali stopnjo razvitosti posameznih krajevnih skupnosti ter vsakokrat določili manj razvite krajevne skupnosti. Za pospeševanje njihovega razvoja bodo SIS gospodarskih in družbenih dejavnosti in OZD v svojih srednjeročnih družbenih planih predvideli sredstva za realizacijo.

6. RAZVOJ SPLOŠNE LJUDSKE OBRAMBE IN DRUŽBENE SAMOZAŠČITE

Varnost, obrambna pripravljenost in njena podružbljenost bodo tudi v bodoče sestavni elementi družbenoekonomskih in samoupravnih odnosov v združenem delu, krajevnih skupnostih, interesnih skupnostih in drugih DPO in skupnostih.

Na področju splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite bomo zagotovili nadaljnji razvoj in krepitev podružbljanja tega področja. Krepili bomo vlogo in iniciativo občanov v obrambno-samozaščitno funkcijo kot neločljiv sestavni del samoupravljanja v celotnem družbenem razvoju.

Teritorialno obrambo bomo razvijali z upoštevanjem značilnosti njene vloge v celotnem obrambno-zaščitnem sistemu in potreb sodobne doktrine in prakse oboroženega boja. Organiziranost in nadaljnji razvoj narodne zaščite bo podrejena krepitvi obrambne moči, še posebej pa tistim nalogam, ki jih ima

ob naravnih in drugih nesrečah, izrednih razmerah in ob neposredni vojni nevarnosti in v vojni. Civilno zaščito bomo uskladili s potrebami temeljnih življenjskih okolij, zagotavljali kontinuiteto pri materializaciji priprav, vključno z zaklonišči ter izboljšali funkcionalno in organizacijsko povezanost vseh njenih sestavin.

Družbeno samozaščito bomo uresničevali kot del skupne idejno-politične, samoupravne in družbene aktivnosti. S stalnim spremljanjem varnostnih razmer v vseh samoupravnih okoljih bomo zagotavljali varovanje samoupravnega socialističnega sistema, pridobitev revolucije, samoupravnih pravic, družbenega premoženja ter osebne varnosti.

Zagotavljali bomo celovit, usklajen in racionalen sistem obrambnega in samozaščitnega usposabljanja.

Najprej bomo dograjevali in dopolnjevali sistem blagovnih in materialnih rezerv.

7. OSNOVE ZA MEDOBČINSKO SODELOVANJE

Na podlagi planskih analiz, ki utemeljujejo potrebo po medobčinskem sodelovanju, bomo morali v planiranje na medobčinski ravni vnesti več dinamike in iniciativnosti. Zato si bomo prizadevali za take oblike medobčinskega povezovanja, ki bodo preko skupno oblikovanih politik in ukrepov za izvajanje planov dosegle ugodnejše rezultate gospodarjenja in s tem onemogočali zapiranje v občinske meje ter preprečevali podvajanje proizvodnih in drugih kapacitet.

Skupne usmeritve, ki izhajajo iz predlogov skladnejšega razvoja v Dolenjski regiji, so smiselno vključene v vsa poglavja dolgoročnega plana. V tem poglavju izpostavljamo najpomembnejše naloge, ki jih bomo v regiji uresničevali na osnovi ugotovljenih skupnih razvojnih problemov z ostalimi sosednjimi občinami:

Temeljne naloge na področju medobčinskega sodelovanja so predvsem:

- Zagotoviti moramo enakomerni razvoj v regiji z usmerjanjem investicij v manj razvite občine regije.
- Nastajanje skupnih projektov, usklajevanje investicijskih pobud in usmerjanje sredstev mora biti trajna naloga in pogoj za skladnejši regionalni razvoj.
- Po enotnih kriterijih in na podlagi rezultatov strokovnega dela bomo opredelili pogoje za razmestitev določenih regijskih institucij, energetskih vodov, območij za razvoj turizma ipd. Za skladen razvoj bomo sproti proučevali skupna stališča do razvoja gospodarske, komunalne in družbene infrastrukture, ki oskrbuje več občin.
- Pri razvoju sistema poselitve in omrežja centrov si bomo

prizadevali za usklajen razvoj trgovinske mreže, regionalno pomembnih servisov in drugih dejavnosti, da si centri ne bodo konkurirali, temveč predvsem smotno delili funkcije.

- Vzporedno s pospešenim usposabljanjem kmetijskih zemljišč je na celotnem območju treba povečati vzrejo živine, proizvodnjo in stopnjo predelave kmetijskih pridelkov, predvsem mleka in mesa, ob hkratni povezavi vseh proizvajalcev. Prizadevati si je treba za take dolgoročne zasnove oblike organiziranosti, npr. skupna samoupravna interesna skupnost za pospeševanje razvoja kmetijstva in preskrbo potrošnih središč s prehrabnimi proizvodi za območje občin, regije, ki bodo sposobne oblikovati enotno med občinami usklajeno kmetijsko zemljiško politiko, usklajene proizvodne programe, zagotoviti stabilno preskrbo z živili. Problem samooskrbe občine s kmetijskimi proizvodi je treba reševati v okviru regije na podlagi dogovorjene kmetijske politike pridobivanja novih kmetijskih zemljišč in skupna pospeševanja kmetijstva.
- Usklajevanje primarne predelave lesa bo treba izvajati v okvirih gozdnogospodarskih območij ter z glavnimi porabniki lesne mase.
- Na področju razvoja turizma si bomo na medobčinskem nivoju prizadevali za skladen in uspešen razvoj izletniškega, kmečkega in drugih oblik turizma. Skupno bo treba oblikovati kreditne pogoje za pospešen razvoj najpomembnejših turističnih območij v občini: območja Krke, Dolenjskih in Šmarjeških Toplic z Rogom in Gorjanci v povezavi z ostalimi strokovnimi območji v regiji.

- Na regionalni ravni oziroma v povezavi z občino Grosuplje bo treba po notnih merilih opredeliti območje varstva reke Krke in določiti varstvene režime.
- Za hitrejši razvoj območja Suhe krajine bodo občine Grosuplje, Kočevje, Trebnje in Novo mesto v svojih dolgoročnih planih uskladile razvojne načrte za to območje varstva reke Krke in določiti varstvene režime.
- Za hitrejši razvoj območja Suhe krajine bodo občine Grosuplje, Kočevje, Trebnje in Novo mesto v svojih dolgoročnih planih uskladile razvojne načrte za to območje.
- Regionalnega in republiškega pomena je zagotovitev aktivnega varstva pomembnejših spomenikov naravne in kulturne dediščine predvsem na spominskih območjih Žumberka - Gorjanci in Partizanski Rog.
- Pri oblikovanju šolske mreže usmerjenega izobraževanja se bo treba usklajevati z občinami v regiji in s sosednjimi regijami.
- Pri zagotavljanju, izvajanju enotne politike zaposlovanja, planiranja kadrov bomo zagotovili skupno organiziranost strokovne službe v regiji.
- Pri koncipiranju prometnih prevozov bo treba izgrajevati in posodabljati celovito funkcionalno povezano prometno omrežje vseh vrst in uskladiti sistem na regijski ravni.
- Na regionalni ravni bo treba uskladiti sistem organizacije integralnega transporta.
- Preko občinskih meja sega tudi priprava enotne politike financiranja visoko in nizkonapetostnega omrežja, transformatorskih postaj in ojačitev povezav med občinskimi središči v regiji.
- Regionalnega pomena je uskladitev vprašanja pridobivanja kamnitih agregatov.
- Prednostno in skupno si bo treba prizadevati za izvajanje

- vodnogospodarskih ukrepov za trajno varovanje pomembnejših virov pitne vode, še posebno na kraških delih občine.
 - Razvoj bolnišnične dejavnosti bomo razvijali skladno z regijskimi potrebami.
 - Kulturne dejavnosti so prav tako predmet skupnih regijskih razvojnih usmeritev (muzejsko-galerijska, knjižničarska, založniška dejavnost itd.).
 - Poslovne banke in zavarovalnica bodo pri namenskem usmerjanju svojih sredstev podpirale tiste razvojne programe svojih članic iz vsega območja občine, ki bodo predhodno strokovno ocenjeni kot izraziti pospeševalci dinamične rasti gospodarstva, pri čemer bodo še posebej podpirale razvojne projekte s področja izvozno usmerjenih proizvodnih dejavnosti, kmetijstva, turizma in drobnega gospodarstva.
 - Služba družbenega knjigovodstva bo v regiji zagotavljala informiranje o finančnem poslovanju uporabnikov družbenih sredstev, opravljala kontrolo, oceno in revizijo njihovega poslovanja in pospeševala kroženje finančnih sredstev uporabnikov z uvedbo telekomunikacijskega prenosa.
- Organiziranost strokovnih in upravnih služb na medobčinski ravni je povezana z uresničitvijo začrtanega sistema planiranja. Pri tem se srečujemo s problemom neustrezne organiziranosti in razvitosti strokovnih služb. Planerske probleme je možno razreševati, če oblikujemo ustrezno strokovno službo za območje regije, ki bo z ustrezno organizacijo in z ustrezno tehnično infrastrukturo zagotavljala kvalitetne strokovne osnove za sprejemanje planskih odločitev v združenem delu in družbeno političnih skupnostih, kar bi po naših ocenah prispevalo k hitrejšemu uveljavljanju prednostno-opredeljenih ukrepov za preseganje obstoječih poselitvenih tokov.

1.	Cilji dolgoročnega razvoja v občini Novo mesto	6
2.	Globalni okviri dolgoročnega razvoja (osnovne razsežnosti)	6
2.1.	Položaj mesta Novega mesta v širšem prostoru	6
2.2.	Socialno-demografski okviri in dejavniki	7
2.3.	Globalni materialni okviri razvoja	7
2.4.	Prostorski in ekološki okviri	8
3.	Usmeritve dolgoročnega razvoja na temeljnih razvojnih področjih in območjih	8
3.1.	Gospodarski razvoj	8
3.1.1.	Primarni sektor	9
3.1.1.1.	Kmetijstvo in živilska industrija	9
3.1.1.2.	Gozdarstvo	11
3.1.1.3.	Lovstvo, ribištvo, čebelarstvo	11
3.1.1.4.	Vodno gospodarstvo	11
3.1.2.	Sekundarni sektor	12
3.1.2.1.	Industrija	12
3.1.2.2.	Energetika	14
3.1.2.3.	Gradbeništvo in industrija gradbenega materiala	14
3.1.2.4.	Drobno gospodarstvo	15
3.1.3.	Terciarni sektor	16
3.1.3.1.	Trgovina	16
3.1.3.2.	Turizem in gostinstvo	16
3.1.3.3.	Promet in zveze	16
3.1.3.4.	Stanovanjsko gospodarstvo	18
3.1.3.5.	Komunalno gospodarstvo	19
3.2.	Tehnološki razvoj, raziskovalna dejavnost, informacijski sistemi ter finančne, tehnične in druge poslovne storitve	20
3.2.1.	Tehnološki razvoj in raziskovalna dejavnost	20
3.2.2.	Informacijski sistemi	21
3.2.3.	Finančne, tehnične in druge poslovne storitve	21
3.3.	Socialni razvoj in razvoj družbenih dejavnosti	21
3.3.1.	Otroško varstvo	21
3.3.2.	Osnovno šolstvo	22
3.3.3.	Usmerjeno izobraževanje	22
3.3.4.	Kultura	23
3.3.5.	Zdravstveno varstvo	23
3.3.6.	Socialno varstvo	24
3.3.7.	Socialno skrbstvo	24
3.3.8.	Telesna kultura	25
3.3.9.	Zaposlovanje	25
3.3.10.	Tehnična kultura	25
3.4.	Davčna politika in splošna poraba	26
3.4.1.	Davčna politika	26
3.4.2.	Splošna poraba	26
3.5.	Razvojne usmeritve v prostoru in varstvo okolja	26
3.5.1.	Strategija urejanja prostora in organizacija dejavnosti v prostoru	26
3.5.2.	Raba in preobrazba prostora	28
3.5.3.	Varstvo in izboljšanje okolja	29
3.5.4.	Varstvo naravne in kulturne dediščine	29
3.5.5.	Načini urejanja prostora	30
3.5.5.1.	Urbanistične zasnove naselij	30
3.5.5.2.	Krajinske zasnove	32
4.	Obvezna izhodišča za pripravo srednjeročnih planskih aktov	33
5.	Osnovni okviri razvoja KS z vidika skladnega razvoja	34
6.	Razvoj SLO in DS	34
7.	Osnove za medobčinsko sodelovanje	34

Na podlagi 135. člena Zakona o sistemu družbenega planiranja in o družbenem planu SR Slovenije (Uradni list SRS št. 1 in 33/80) ter 25. člena Statuta občine Novo mesto (Skupščinski Dolenjski list št. 5/79 in 14/82) je izvršni svet skupščine občine Novo mesto na seji dne 25. 3. 1986 sprejel

SKLEP

o ugotovitvi, da je dogovor o temeljih družbenega plana občine Novo mesto za obdobje 1986 – 1990 sklenjen

1. Izvršni svet skupščine občine Novo mesto ugotavlja, da je dogovor o temeljih družbenega plana občine Novo mesto za obdobje 1986 – 1990 (v nadaljevanju dogovor) sklenjen, ker ga je sprejela večina udeležencev.

2. Zbori občinske skupščine Novo mesto so na zasedanjih dne 25., 26. in 27. novembra 1985 pooblastili izvršni svet skupščine občine Novo mesto, da poskrbi za podpis dogovora in sicer do 24. decembra 1985.

Izvršni svet je podpis dogovora organiziral od dne 24. 12. 1985 dalje.

3. Izvršni svet z ugotovitvenim sklepom seznanil zbere občinske skupščine.

4. Ta sklep se objavi v Skupščinskem Dolenjskem listu.
Številka: 30-02/85
Datum: 25. marec 1986

Predsednik
izvršnega sveta
JOŽE SUHADOLNIK, l.r.

Sklep je objavljen v Skupščinskem Dolenjskem listu št. 6 z dne 31. 3. 1986.

Na podlagi 17. člena statuta občine Novo mesto (Skupščinski Dolenjski list št. 5/79, 14/82), 38., 137. in 138. člena zakona o sistemu družbenega planiranja in o družbenem planu SR Slovenije (Uradni list SRS št. 1/80 in 33/80) in smernic za družbeni plan občine Novo mesto za obdobje 1986–1990 (Skupščinski Dolenjski list št. 2/85 sklepamo udeleženci:

1. organizacije združenega dela in druge samoupravne organizacije in skupnosti,
2. banke:
 - Ljubljanska banka Temeljna dolenjska banka Novo mesto,
 - Jugobanka Temeljna banka Ljubljana,
 - Beogradska banka Temeljna banka Ljubljana,
3. Zavarovalna skupnost Triglav Dolenjska območna skupnost Novo mesto,
4. samoupravne interesne skupnosti,
5. krajevne skupnosti,
6. Medobčinska gospodarska zbornica za Dolenjsko Novo mesto,
7. Zveza sindikatov Slovenije Občinski svet Novo mesto,
8. Izvršni svet Skupščine občine Novo mesto

DOGOVOR

o temeljih družbenega plana občine Novo mesto za obdobje 1986–1990

1. UVODNE DOLOČBE

1. člen

Z dogovorom o temeljih družbenega plana občine Novo mesto opredeljujemo udeleženci (podpisniki) skupne interese in cilje, materialne in druge obveznosti ter ukrepe za realizacijo nalog skupnega pomena za nadaljnji družbeno-ekonomski razvoj občine Novo mesto. V zvezi s tem prevzemamo konkretne naloge in obveznosti, ki jih je občinska skupščina določila že v smernicah za pripravo družbenega plana občine Novo mesto za obdobje 1986–1990.

Podpisniki se obvezujemo, da bomo prevzete naloge in zadolžitve izvrševali v dogovorjenih rokih ter pri tem upoštevali tudi obveznosti, prevzete v okviru medobčinskih dogovorjanj in dogovorov na ravni-republike.

Ta dogovor vsebuje:

- osnovne kriterije prestrukturiranja gospodarstva,
- ustvarjanje in razporejanje dohodka,
- zaposlovanje,
- ekonomske odnose s tujino,
- znanstveno-raziskovalno dejavnost,
- razvoj gospodarstva,
- stanovanjsko in komunalno gospodarstvo,
- družbene dejavnosti,
- krajevne skupnosti in ukrepe za pospešeni razvoj manj razvitih krajevnih skupnosti,
- urejanje prostora in varstvo okolja,
- družbeni sistem informiranja,
- medobčinsko sodelovanje,
- splošno ljudsko obrambo in družbeno samozaščito,
- končne določbe.

2. OSNOVNI KRITERIJI PRESTRUKTURIRANJA GOSPODARSTVA

2. člen

Udeleženci dogovora soglašamo, da bomo za doseganje optimalnega in skladnejšega razvoja gospodarstva v občini v skladu s kriteriji Ljubljanske banke Temeljne dolenske banke, Jugobanke Temeljne banke Ljubljana, Beogradske banke Temeljne banke Ljubljana ter sprejetimi kriteriji SR Slovenije o prestrukturiranju razvijali tiste programe, ki bodo podlaga za hitrejši tehnološki razvoj celotnega združenega dela. Zato bomo prioriteto investirali v modernizacijo proizvodne opreme.

Pri tem bomo upoštevali naslednje pomembnejše kriterije za presojo razvojnih in investicijskih programov:

- ustvarjanje višjega dohodka na zaposlenega in na vložena sredstva,
 - izvozna usmerjenost,
 - razvojno-tehnološka intenzivnost proizvodnje in storitev, za katere je značilna visoka stopnja avtomatizacije proizvodnih procesov in visoka udeležba visoko kvalificiranega ustvarjalnega dela,
 - gospodarna raba energije in surovin,
 - produktivnost in racionalizacija zaposlovanja,
 - varovanje okolja,
 - racionalizacija transporta s postopnim uvajanjem integralnega transporta.
- Banke, podpisnice dogovora, bodo te kriterije v svojih samoupravnih sporazumih o temeljih plana podrobneje razčlenile in kvantitativno opredelile s kazalci.

3. USTVARJANJE IN RAZPOREJANJE DOHODKA

Udeleženci: organizacije združenega dela, krajevne skupnosti, samoupravne interesne skupnosti, ZSS Občinski svet Novo mesto, Ljubljanska banka Temeljna dolenska banka Novo mesto, Jugobanka Temeljna banka Ljubljana, Beogradska banka Temeljna banka Ljubljana, Zavarovalna skupnost Triglav Dolenjska območna skupnost Novo mesto in Izvršni svet Skupščine občine Novo mesto.

3. člen

Družbeni proizvod se bo povečal s povprečno letno stopnjo rasti 3,3 % in se bo v petih letih povečal za 17,7 %.

K rasti družbenega proizvoda bodo v največji meri prispevala ta gospodarska področja: industrija, kmetijstvo, trgovina, gostinstvo in turizem ter drobno gospodarstvo.

Sredstva za amortizacijo se bodo povečala za okoli 5 % letno, kar bo imelo za posledico nekoliko počasnejšo rast dohodka.

Rast dohodka pa bomo v največji možni meri povečevali z izvajanjem varčevalnih ukrepov, predvsem pri porabi surovin in energije.

4. člen

Sredstva za družbene dejavnosti bodo naraščala usklajeno z rastjo dohodka gospodarstva, sredstva za splošno porabo pa bodo ostajala realno na sedanji ravni.

Sredstva za osebne dohodke in skupno porabo v združenem delu se bodo oblikovala v skladu z rastjo dohodka, doseženo stopnjo produktivnosti in povečevanjem izvoza blaga in storitev.

S takšno politiko okvirne delitve in usmerjanja sredstev dohodka bo omogočena hitrejša rast sredstev za razširjeno reprodukcijo. Akumulacija bo naraščala po povprečni letni stopnji 3,9 %.

4. ZAPOSLOVANJE

Udeleženci: organizacije združenega dela in druge samoupravne organizacije in skupnosti, Občinska skupnost za zaposlovanje Novo mesto, Zveza sindikatov Slovenije Občinski svet Novo mesto

5. člen

Na področju zaposlovanja bomo:

- uresničevali politiko produktivnega zaposlovanja,

- zmanjševali brezposelnost in širili zaposlitvene možnosti,
- z ustreznim poklicnim usmerjanjem mladine in že zaposlenih delavcev v izobraževalne programe ter z ustreznim štipendiranjem zagotavljali načrtovano prestrukturiranje kadrovskega potenciala skladno z dolgoročno opredeljenimi cilji družbenega razvoja,
- omogočili zaposlovanje pripravnikov najmanj za čas, da dobijo možnost za enakopravno konkuriranje na razpisana dela in naloge.

6. člen

Povprečna letna stopnja rasti zaposlovanja bo 1,0 %.

V občini bomo zaposlili 3.950 novih delavcev, od tega za pokritje naravnega odliva 2.375 delavcev. Število zaposlenih se bo tako povečalo za 1.575 delavcev.

7. člen

Udeleženci dogovora bomo na podlagi posebnega samou-

pravnega sporazuma usklajevali letne načrte za zaposlovanje OZD v občinski skupnosti za zaposlovanje in sprejemali občinske načrte za zaposlovanje. Zavzemali se bomo za medsebojno usklajevanje občinskih in regijskih letnih načrtov za zaposlovanje z letnimi načrti na ravni republike, pri čemer bomo vztrajali, da dosežemo usklajeno zaposlitveno politiko, ki bo temeljila na hitrejšem zaposlovanju strokovnih kadrov, predvsem kadrov z visoko in višjo strokovno izobrazbo.

5. EKONOMSKI ODNOSI S TUJINO

Udeleženci: organizacije združenega dela, Medobčinska gospodarska zbornica za Dolenjsko Novo mesto, Ljubljanska banka Temeljna dolenska banka Novo mesto, Beogradska banka Temeljna banka Ljubljana – poslovna enota Novo mesto, Jugobanka Temeljna banka Ljubljana ekspozitura Novo mesto in Izvršni svet Skupščine občine Novo mesto

8. člen

Organizacije združenega dela bomo do leta 1990 povečale obseg izvoza blaga in storitev, tako da bo v povprečju izvoz naraščal po povprečni letni stopnji 4,5 %, na konvertibilno področje pa po stopnji 5 % letno.

V okviru svojih sprejetih izvoznih in uvoznih obveznosti bomo izvozniki v letu 1990 dosegli naslednjo zunanjetrgovinsko menjavo:

Organizacija združenega dela	v 000 USA \$	
	izvoz	uvoz
IMV – proiz. avtomobilov	78.130	80.530
IMV – proizvodnja prikolic	35.425	11.925
Krka tovarna zdravil	68.679	47.590
Novoles	26.400	9.550
Iskra Avtomatika Tenel	11.350	2.420
Novoteks	8.100	6.200
Iskra IEZE TOZD HIPOT	6.000	3.000
Gorjanci	5.923	3.800
GIP PIONIR	6.900	650
Iskra IEZE TOZD KEKO	4.000	1.600
Iskra IEZE TOZD UPORI	2.309	1.081
Labod	1.228	551
Tovarna obutve	1.000	590
Mercator KIT KZ Krka	615	645
Gozdno gospodarstvo	351	297
Beti Tozd konfekcija Mirna Peč	504	74

6. ZNANSTVENO-RAZISKOVALNA DEJAVNOST

Udeleženci: organizacije združenega dela in druge samoupravne organizacije in skupnosti, Medobčinska gospodarska zbornica za Dolenjsko Novo mesto, Občinska raziskovalna skupnost Novo mesto

9. člen

Za program raziskovalnih nalog, v katerega so uvrščene raziskave s področij: usmerjanje družbenega razvoja, energije, hrane, surovin, varstva okolja, aplikativnih raziskav,

bodo udeleženci namenili od 60 do 75 % vseh zbranih sredstev, za program pospeševanja raziskovalne dejavnosti pa 10 % vseh združenih sredstev.

Za financiranje pospeševanja inovacijske dejavnosti bomo udeleženci namenili približno 5 % vseh zbranih sredstev.

Za uresničitev programa občinske raziskovalne skupnosti bomo udeleženci združevali sredstva iz dohodka po stopnji 0,1 % od dohodka in bomo v planskem obdobju združili 201,2 mio din.

Organizacije združenega dela bodo povečale aktivnosti in sredstva za svojo lastno raziskovalno in inovacijsko dejavnost.

7. RAZVOJ GOSPODARSTVA

7.1. Energija

Udeleženci: Elektro Ljubljana TOZD Elektro Novo mesto TOZD Elektro Ljubljana – okolica in TOZD ELEKTRO Kočevje, Savske elektrarne Ljubljana, Samoupravna stanovanjska skupnost občine Novo mesto, Sklad stavbnih zemljišč občine Novo mesto, Samoupravna komunalna skupnost občine Novo mesto, Ljubljanska banka Temeljna dolenska banka Novo mesto, krajevne skupnosti, organizacije združenega dela, Posebna samoupravna interesna skupnost za nafto in plin SRS, Posebna SIS za elektrogospodarstvo in premogovništvo SRS, Medobčinska gospodarska zbornica za Dolenjsko Novo mesto ter Energetska skupnost za Dolenjsko in Posavje Krško

10. člen

Elektro Ljubljana TOZD ELEKTRO Novo mesto bo z obnavljanjem in modernizacijo obstoječih ter gradnjo novih prenosnih in distribucijskih zmogljivosti skrbel za urejeno in

zanesljivo oskrbo s kvalitetno električno energijo na pretežnem delu občine Novo mesto; Elektro Ljubljana TOZD Elektro Ljubljana-okolica na območju Žužemberka, na območju Hinj pa TOZD Elektro Kočevje.

V srednjeročnem obdobju 1986–1990 bodo za potrebe občine Novo mesto zgrajene 110 kV zasavske zbiralnice od Trbovelj preko Sevnice, Brestanice, Krškega do Novega mesta in podaljšek do Trebnjega.

11. člen

Elektro Ljubljana TOZD ELEKTRO Novo mesto bo za sanacijo in dopolnitev elektroenergetskega omrežja srednje in nizke napetosti obnovil in na novo zgradil 130 km daljnovodov 20 kV, 75 transformatorskih postaj in 100 km priklopnega nizkonapetostnega omrežja.

Investicijska vrednost teh objektov iz tega člena je okoli 1260 mio din.

Zgrajene bodo delavnice in skladišča pri nadzorništvu Šentjernej.

Poleg navedenih objektov bo Elektro Ljubljana TOZD Elektro Novo mesto skladno s programom gradil majhne hidroelektrarne.

12. člen

Elektro Ljubljana TOZD ELEKTRO Ljubljana – okolica bo v srednjeročnem obdobju 1986–1990 zgradil oziroma obnovil tiste objekte, ki so najnujnejši zaradi sanacije obstoječih elektroenergetskih razmer in možnosti priklopa novih odjemalcev in novogradenj. V izbor je vključenih 10 objektov – daljnovodi srednje napetosti v skupni dolžini 4,1 km, 8 transformatorskih postaj skupne moči 350 kVA in 9 km nizkonapetostnega omrežja (od 0,2 km do 1,9 km posamezne razdalje). Celokupna predračunska vrednost znaša 78 mio din.

13. člen

Elektro Ljubljana TOZD Elektro Kočevje bo gradil in obnavljal elektroenergetske objekte in sicer skupno 1,7 km daljnovodnega omrežja, 2 transformatorski postaji 110 kVA in 6,8 km obnove nizkonapetostnega omrežja. Predračunska vrednost del bo 47 mio din.

14. člen

Samoupravna stanovanjska skupnost občine Novo mesto, Samoupravna komunalna skupnost občine Novo mesto in drugi udeleženci bomo s pospeševanjem graditve centralnih energetskih sistemov prispevali k zmanjšanju izgub energije in k njeni racionalni porabi, kakor tudi k varstvu zraka in okolja.

Do leta 1990 bodo Samoupravna stanovanjska skupnost in večji porabniki pripravili dokumentacijo in lokacijo za gradnjo toplarne v Novem mestu.

Samoupravna stanovanjska skupnost bo pripravila predlog za obliko povezave obstoječih kotlovnice v Novem mestu, ki so sedaj v upravljanju hišnih samouprav.

15. člen

Uporabniki plina in IS SOB se bodo zavzemali za izvedbo priprav na gradnjo južnega slovenskega plinovoda na relaciji Koper-Kočevje-Novno mesto-Krško kot dela plinovodnega omrežja po osnovni naftovodnega in plinovodnega omrežja v SR Sloveniji do leta 2000.

V Birčni vasi bo zgrajeno večje skladišče naftnih derivatov posebnega pomena.

16. člen

Podpisniki dogovora bodo vzpodbujali in uvajali tako imenovane nekonvencionalne vire energije, kakor npr. sončno energijo, toplotno črpalko.

7.2. Industrija in rudarstvo

Udeleženci: organizacije združenega dela s področja industrije, Medobčinska gospodarska zbornica za Dolenjsko Novo mesto, Ljubljanska banka Temeljna dolenska banka Novo mesto, Beogradska banka Temeljna banka Ljubljana, Jugobanka Temeljna banka Ljubljana, Zavarovalna skupnost Triglav Dolenjska območna skupnost Novo mesto in Izvršni svet Skupščine občine Novo mesto

17. člen

V srednjeročnem obdobju 1986–1990 bomo v industriji še naprej pospeševali obstoječo strukturo dejavnosti, pri kateri bodo visokokvalificirano ustvarjalno delo, tehnologija in znanja imeli odločilno vlogo pri povečevanju dohodka na zaposlenega in na vložena sredstva. Povečali bomo delež tehnološko zahtevnih, razvojno intenzivnih ter ekološko ugodnih proizvodnih programov, ki bodo racionalno izrabljali surovine, energijo in prostor.

Kot propulzivne industrijske panoge so opredeljene predvsem: elektronika z mikroelektroniko, nekatere vrste bazične

in predelovalne kemije, farmacevtika z biotehnologijo, lesna industrija z visoko stopnjo predelave.

18. člen

KREMEN INDUSTRIJA IN RUDNIKI NEKOVIN

Program Kremena bo temeljil na višji stopnji predelave nekovinskih rudnin – kremenčevega peska, kvarcita in gline v ognjeodporne in livarsko-gradbene materiale. Modernizirali in povečali bodo obstoječo proizvodnjo in jo priključili na že zgrajeno moderno sušilno linijo v Mokrem polju.

Predračunska vrednost te rekonstrukcije je približno 50 mio dinarjev.

Kremen bo odprl novo ležišče kremenčevega peska Polhovica II.

19. člen

ISKRA IEZE TOZD KEKO ŽUŽEMBERK

Dokončno bo osvojena proizvodnja keramičnih polizdelkov, ki so jo skupaj z opremo prenesli iz Stegen v Žužemberk, kar pa zahteva investicijo v razširitev proizvodne opreme in v proizvodne materiale v višini 29 mio din ter v opremo za izdelavo orodij ter vzdrževanje.

V proizvodnji večslojnih keramičnih kondenzatorjev-MLC bodo intenzivno nadaljevali z razrešitvijo tehnoloških problemov (osvojitve proizvodnje lastnih metalizacijskih materialov) in optimizirali proizvodnjo na osnovi zastavljene tehnologije.

Program elektromagnetskih sklopov bodo razširili s profesionalnimi javljalniki plina.

Število zaposlenih se bo v petih letih povečalo za 24 %.

ISKRA IEZE TOZD UPORI ŠENTJERNEJ

Program proizvodnje uporov bo tudi v bodoče ključni proizvodni program. Usmeritev v tej proizvodnji bo postopni prehod iz klasičnih ogljenih uporov na MF upore ter prehod na kapično zasnovano. Poleg glavnega programa bodo krepili tudi vzporedne dopolnilne programe t.j. brezprašne in ultrazvočne komore ter proizvodnjo opreme in tehnologije za upore.

Glavne investicije v srednjeročnem programu bodo:

- Investicija razširitve, prestrukturiranja in modernizacije proizvodnje plastnih uporov je že v teku in zanjo je potrebno zagotoviti še 120 mio din.
- Rekonstrukcija proizvodnih prostorov in sprememba tehnologije za proizvodnjo uporovnih vezij, senzorjev in vzporednih proizvodov v predračunski vrednosti 936 mio din.
- V pripravi je projekt za povečanje proizvodnje opreme za čiste tehnologije v vrednosti 684 mio din.

ISKRA IEZE TOZD HIPOT ŠENTJERNEJ

Vrednost proizvodnje potenciometrov bo na obstoječem nivoju, medtem ko se bo najbolj povečevala proizvodnja prikazalnikov na tekoči kristal. Deleži vrednosti proizvodnje hibridnih vezij in opreme se do leta 1990 ne bodo spreminjali. V srednjeročnem obdobju planirajo realizacijo naslednjih projektov:

- Polavtomatizacija oziroma avtomatizacija montažnih postopkov v proizvodnji potenciometrov. Vrednost investicije je ocenjena na 1710 mio din.
- Pričela se bo II. faza investicije v razširitev programa proizvodnje hibridnih vezij v vrednosti 1.080 din.
- Modernizacija galvanizacije bo zahtevala investicijo v višini 270 mio din.

ISKRA AVTOMATIKA TOZD TENEL NOVO MESTO

Postopoma bo odpravila neakumulativne programe bivše TOZD ELA in jih nadomestila z akumulativnejšimi programi. Bodoča programska usmeritev se sestoji iz proizvodnje napajalnih naprav in napajalnih sistemov za avtomatizacijo proce-

sov, napajalnih naprav in napajalnih sistemov za telekomunikacije ter proizvodnjo modulnih napajalnih naprav.

V pripravi je investicijski projekt za povečanje kapacitet in modernizacijo proizvodnje profesionalnih napajalnih naprav na novi lokaciji na Cikavi. Z realizacijo bodo začeli že v letu 1985. Rok dokončanja pa je predviden do leta 2000. Predračunska vrednost investicije je 2880 mio din.

20. člen

IMV NOVO MESTO

V prikoličarski dejavnosti bo še vnaprej izdeloval prikoličnice, ki jih bo plasiral na vsa dosedanja tržišča in poiskal tudi možnosti na drugih tržiščih ter znatno povečal izvoz.

Razvoj te dejavnosti bo temeljil na dopoljenem sanacijskem programu. Za to dejavnost so predvidene naložbe v višini 652 mio din.

Na podlagi podpisanega aneksa k obstoječi pogodbi z RNUR-jem bo do leta 1988 nadaljeval s proizvodnjo avtomobilov po sedanjem programu. V primeru, da bo marca 1986 podpisana dolgoročna pogodba z istim partnerjem, bo sočasno pripravil program aktivnosti in naložb za realizacijo dolgoročne pogodbe.

21. člen

KRKA TOVARNA ZDRAVIL NOVO MESTO

Vrednost zdravil in farmacevtskih surovin bo zavzemala blizu 70 %-ni delež v vrednosti prodanih proizvodnih in storitev in se bo povečevala s povprečno letno stopnjo rasti 6 %.

Krka bo zlasti v farmaceutiki razvijala lastne tehnološke postopke, tako da se bo odvisnost od tujih licenc zmanjšala na polovico. Stare preparate bodo zamenjali z novimi in boljšimi proizvodi, temelječimi na izsledkih lastnega znanja in raziskovalnega dela.

Investicije, ki se bodo v skupnem znesku gibala okoli 15.390 mio din, bodo namenjene pretežno, in sicer okoli 90 % modernizaciji obstoječih zmogljivosti, rekonstrukcijam obratov in odpravi ozkih grl, razširitvam in dopolnitvam programov. Del naložb bodo namenili tudi nabavi in instalaciji naprav za racionalizacijo porabe toplotne energije, za proizvodnjo električne energije in njen prenos.

Do leta 1987 bodo zgradili industrijsko čistilno napravo v Ločni in napravo za biološko predčiščenje vseh odpadkov.

Zaposlenost bo predvidoma porasla za 390 delavcev.

Izvoz bo porasel za blizu 30 %.

TOZD Zelišča bo zgradila nove prostore za predelavo in skladiščenje.

Proizvodnja TOZD IZOLACIJE, ki zavzema približno 6 % v skupni realizaciji delovne organizacije Krka in obsega 8000 ton izolacijskih materialov, se bo do leta 1990 povečevala na 11.000 ton letno.

22. člen

Opekarna Zalog bo ohranila proizvodnjo opečnih izdelkov, obseg proizvodnje pa bo prilagajala tržnim razmeram. Deloma bo tudi prestrukturirala svojo dejavnost in se tesneje povezala z DO Novoles.

23. člen

STREŠNIK INDUSTRIJA GRADBENEGA MATERIALA DOBRUŠKA VAS

Dokončal bo I. fazo avtomatizacije proizvodnje betonskih strešnikov. Pričetek II. faze avtomatizacije je predviden v letu 1989, njeno dokončanje pa 1990. leta. V obdobju 1987-1988 bodo modernizirali in razširili kapacitete za proizvodnjo betonskih garaž.

Zamenjali bodo tudi transportno opremo, kupili računalnik ter vlagali v raziskave in v nakup zemljišč za peskokop.

Skupno vrednost vseh investicij ocenjujejo na 841,5 mio din.

24. člen

NOVOLES LESNI KOMBINAT NOVO MESTO - STRAŽA

Proizvodni program v občini Novo mesto bo obsegal proizvodnjo žaganega lesa in vezanih plošč v primarni predelavi in proizvodnjo predelav, stolov, gugalnikov ter garniturnega pohištva v finalni proizvodnji. V skladu z dolgoročnim konceptom prestrukturiranja lesne proizvodnje v celotni DO bodo že v tem srednjeročnem obdobju pričeli z realizacijo naslednjih investicijskih projektov:

Dolgoročni razvoj gospodarstva in primarne predelave lesa, ki bo skoncentriral celotno proizvodnjo žaganega lesa ob bodočem centralnem mehaniziranem skladišču oblovine v Zalogu.

Razvoj lesnega strojništva in energetike, ki vsebuje modernizacijo opreme ter boljše izkoriščenje večjih količin odpadne lesne surovine v energetske namene, ki se bo sprostila z realizacijo prvega projekta.

Prestrukturiranje pohištvene proizvodnje-projekt bo vseboval reorganizacijo proizvodnje po proizvodnih enotah s ciljem specializacije dela na posameznih fazah obdelave izdelka. Hkrati s tem bodo zamenjali in modernizirali tehnološko opremo praktično v vseh fazah dela.

Razvoj integralnega poslovanja, v okviru katerega bodo postopno prešli na enoten poslovni in proizvodni informacijski sistem, ki bo preko terminalov medsebojno povezoval vse Novolesove proizvodne enote.

Vsi projekti imajo dolgoročni značaj in so v medsebojni soodvisnosti. Pričetek realizacije je predviden v tem srednjeročnem obdobju, dokončanje pa bo potekalo etapno do leta 2000. Višina potrebnih sredstev za srednjeročno obdobje je ocenjena na približno 1800 mio din letno.

25. člen

NOVOTEKS TEKSTILNA TOVARNA NOVO MESTO

V programu česanih tkanin v klasičnih mešanicah bodo prestrukturirali del proizvodnje v tkanine, proizvedene iz prej v različnih mešanicah umetnih in naravnih vlaken, efektnih prej s prisotnostjo domačih umetnih vlaken finejšega značaja, kar bo zmanjšalo uvozno odvisnost in porabo energije.

Dopolnitev obstoječega programa bo proizvodnja mikanih tkanin, ki bo temeljila na raciklaži odpadkov iz lastnih predilnic in deloma na uvoženi volni.

V dopolnitev programa tkanin bodo vključevali razvoj prej in tkanin za tehnične namene.

V proizvodnji volnenih tkanin bodo sledili modnim tokom zunanjskega trga.

V skladu z načrtovanim razvojnim programom v tem srednjeročnem obdobju bodo potrebna intenzivnejša vlaganja v modernizacijo opreme, ki se ocenjuje za metražno proizvodnjo približno v višini 1.710 mio din. Z načrtovanim prestrukturiranjem proizvodnega programa je potrebno povečati prostorske kapacitete na področju oplemenitenja tkanin in skladišča preje, za kar se načrtuje investiranje tudi v gradbene objekte.

Del naložb bo namenjenih za racionalizacijo porabe energije. V tem srednjeročnem obdobju načrtujemo zamenjavo poslovne računalniške opreme in uvedbo procesnega računalnika za barvno metriko.

V konfekciji bodo razvijali proizvodnjo zgornjih delov oblačil, oblačil za prosti čas in program za mlade in otroke. Na področju dodelavnih poslov se bo večal obseg proizvodnje v smeri večjega deleža klasičnega izvoza. Zaradi velike iztrošenosti opreme bodo v njeno modernizacijo vložili 360 mio din, v kar je vključen tudi procesni računalnik za krojenje.

LABOD TOVARNA OBLAČIL NOVO MESTO

Ostal bo na dosedanjem proizvodnem programu, ki bo usmerjen v zahtevnejše izdelke z več vložene kvalitete dela in znanja. Zmanjševali bodo serije posameznih modelov in s tem povečali tržno prilagodljivost. Program klasičnih srajc se bo v strukturi proizvodnje zmanjševal na račun večje udeležbe ženske konfekcije. Tudi v bodoče bo izvoz usmerjen več kot 95-% na konvertibilni trg. Do leta 1990 si bodo prizadevali ustvariti razmerje med klasičnim in dodelovalnim izvozom 50 : 50. Glavna investicijska prizadevanja bodo usmerjena v obnavljanje zastarele opreme, ki jo bodo zamenjavali etapno skozi vse srednjeročno obdobje v višini sredstev minimalne stopnje amortizacije, in v drugo fazo opremljanja proizvodnje z računalniško tehnologijo v višini 270 mio din. Zgradili bodo centralizirano, avtomatizirano, računalniško vodeno skladišče gotovih izdelkov s predvideno površino 3.000 m². Vrednost investicije znaša 432 mio din. Poleg tega bodo adaptirali in razširili še obstoječi industrijski paviljon v Ločni.

27. člen

BETI METLIKA TOZD KONFEKCIJA MIRNA PEČ

Nadaljevali bodo s proizvodnjo moškega, otroškega in ženskega spodnjega perila, povečeval pa se bo tudi delež ostale konfekcije v vrednosti skupne proizvodnje. Investicij v nove kapacitete ne predvidevajo, kakor tudi ne povečanja števila zaposlenih. Z nakupom procesnega računalnika v začetku srednjeročnega obdobja bodo modernizirali proizvodnjo v fazi krojenja. V petih letih bodo izvoz povečali za 12 %, uvoz pa za 4 %.

28. člen

TOVARNA OBUTVE NOVO MESTO

bo v svojih temeljnih organizacijah TOZD Obutev Novo mesto Lahka obutev Bor Dolenjske Toplice povečala fizični obseg proizvodnje do konca leta 1990 nasproti letu 1984 za preko 31 % pri povečanju povprečnega števila zaposlenih za 12 %.

Investirala bo 439 mio din, od tega skoraj 60 % za zamenjavo opreme.

Delovna organizacija si bo tudi v prihodnje prizadevala za ustrezen asortiman in kvaliteto proizvodov, kar ji bo omogočalo plasiranje njenih izdelkov na zunanjem trgu.

29. člen

ŽITO LJUBLJANA TOZD PEKARNA IN SLAŠČIČARNA DOLENJSKA NOVO MESTO

V letu 1986 bodo dokončali investicijo v rekonstrukcijo pekarnice in skladišč. Vrednost investicije je 340 mio din. Viri so lastna sredstva Žita Ljubljana, združena sredstva gospodarstva občine, blagovne rezerve občine in bančna sredstva.

30. člen

TISKARNA NOVO MESTO

bo podvojila fizični obseg proizvodnje in pri tem spremenila njeno strukturo tako, da bo delež zahtevnejših tiskovin porasel na okoli 80 %. Njena prizadevanja bodo usmerjena v pokrivanje potreb združenega dela Dolenjske in bo svoj proizvodni program prilagajala temu cilju. Poleg nadomeščanja zastarele opreme in njene modernizacije bo izpopolnila svoje tiskarske zmogljivosti še z linijo za izdelavo t.im. neskončnih obrazcev.

Strojno opremo bo dopolnila še z linijo za izdelavo kartonažne embalaže v manjših serijah.

Od okoli 300 mio din potrebnih investicijskih sredstev bo 40 % lastnih, 30 % pa zbranih od sovlagateljcev.

31. člen

DIC Novo mesto TOZD Grafika bo razvijal obdelavo besedil za potrebe množičnega obveščanja, barvno reprotehniko in laserski tisk. Izpolnjeval bo obstoječo opremo in razvijal lastno vhodno enoto za vnos podatkov na računalniško obdelavo besedil. V te namene bo vložil 70 mio din sredstev.

7.3. Kmetijstvo, ribištvo in živilstvo

Udeleženci: Poslovna skupnost za razvoj kmetijstva in živilske industrije Slovenije, Mercator KIT KZ Krka Novo mesto, Kmetijska zemljiška skupnost občine Novo mesto, Sklad stavbnih zemljišč občine Novo mesto, Območna vodna skupnost Dolenjske Novo mesto, Medobčinska gospodarska zbornica za Dolenjsko Novo mesto, Emona ribarstvo ribogojnica Krka Dvor, Ljubljanske mlekarne zbiralnica Trška gora, Srednja kmetijska šola Grm Novo mesto, Dolenjski veterinarski zavod Novo mesto, Ljubljanska banka Temeljna dolenska banka Novo mesto, Jugobanka Temeljna banka Ljubljana, Beogradska banka Temeljna banka Ljubljana, Zavarovalna skupnost triglav Dolenjska območna skupnost Novo mesto, KZ Metlika TOZD Vinska klet, Gozdno gospodarstvo TOZD Vrtnarstvo in hortikultura Novo mesto, Krka tovarna zdravil, Izvršni svet Skupščine občine Novo mesto.

32. člen

Za nadomestitev površin, ki bodo uporabljene v druge namene, bodo izvedene dokaj obsežne agrarne operacije.

Hidromelioracije se bo izvajalo v obsegu 1.200 ha in sicer na območju Šentjernejskega polja na površini 500 ha in Radulje 700 ha.

Komasacije bodo izvedli na melioracijskem območju Šentjernejskega polja v delu k.o. Ostrog, k.o. Gradišče, k.o. Šentjernej; na melioracijskem območju Radulje v delu k.o. Tomažja vas, k.o. Dobrava, k.o. Mršča vas, k.o. Stara vas, k.o. Dole, k.o. Zagrad, k.o. Zbure, k.o. Gorenja vas; na melioracijskem območju Mokro polje v delu k.o. Gradišče, k.o. Polhovica; na agromelioracijskem območju Globodol v delu k.o. Globodol, k.o. Golobinjek, na skupni površini 2.100 ha.

Agromelioracije bomo izvajali na območju Globodola, Šentjernejskega polja, Dol. Stare vasi pri Škocjanu, Gornji Križ, Veliki Kal, Podgrad, Kamence – Kamenje na skupni površini 2.500 ha. Na območju Suhe krajine bomo izvajali programe za revitalizacijo kmetijskih zemljišč v zaraščanju na površini 200 ha. Poleg tega bodo izvedene še melioracije trajnih nasadov in sicer: Brezovica 60 ha nasadov jabolk in na Vinjem vrhu 60 ha vinogradov.

Za uresničitev navedenih nalog bomo vložili 1.628,8 mio din. Pri financiranju bodo sodelovali Zveza vodnih skupnosti Slovenije z 985,9 mio din, Območna vodna skupnost Dolenjske s 413 mio din, Zveza kmetijsko zemljiških skupnosti Slovenije in Kmetijska zemljiška skupnost občine Novo mesto s 102,7 mio din ter banke s 127,2 mio din.

33. člen

Na družbenih zemljiščih in pri razširjanju kooperacijske proizvodnje bo z večjo intenzifikacijo kmetijske pridelave dosežena naslednja tržna proizvodnja:

vrsta proizvoda	enota mera	leto 1990
mleko	000 l	17.730
goveje meso	t	1.650
svinjsko meso	t	600
pšenica	t	3.000
koruza – zrnje	t	1.084
koruza – silaža	t	4.700
krompir	t	4.500
sadje	t	1.200
vrtnine	t	200
grozdje	t	1.000
jajca	000 kosov	800
hmelj	t	65
ostala žita	t	1.000
proizvodnja krmil	t	24.000
proizvodnja mesnih izdelkov	t	1.000
ribe	t	200

Ker je kmetijska proizvodnja v občini usmerjena predvsem v živinorejo, bodo po pokritju domačih potreb še vedno izkazani tržni viški, predvsem pri govejem mesu in mleku, od rastlinske proizvodnje pa bodo viški le pri krompirju. Živinoreja se bo razvijala predvsem na lastni krmni osnovi.

34. člen

Povečanje tržne proizvodnje bomo zagotovili z boljšimi agroukrepimi, spremembo kolobarja, vključevanjem slabo obdelanih in neobdelanih površin v organizirano pridelavo. V tem obdobju bomo posodobili in usmerili 500 kmetij v tržno proizvodnjo. Kmetijska zemljiška skupnost bo z zakupom in najemanjem razpoložljivih kmetijskih zemljišč skrbela za oblikovanje skupnih zemljiških kompleksov združenih kmetov.

35. člen

S pomočjo dobro organizirane pospeševalne službe bomo realizirali naslednje naloge:

- porabo gnojil bomo povečali od sedanjih 248 kg/ha na 300 kg/ha do konca planskega obdobja z upoštevanjem, da se koncentracija hranil v gnojilih povečuje,
- nujno za povečano kmetijsko proizvodnjo je zamenjava semen; tako bomo pri družbeno organizirani proizvodnji dosegli naslednjo zamenjavo: pri koruzi 100 %, pri pšenici 100 % in pri krompirju 25 %, kar pomeni v celoti vsaka 4 leta,
- uvedena bo setev novejših sort trav in detelj za večjo pridelavo krme, uvajanje soje kot vitaminski dodatek krmi in zamenjan bo plodored rastlinske proizvodnje z uvajanjem industrijskih rastlin, predvsem oljne repice,
- nadaljevali bomo z ustanavljanjem različnih pridelovalnih skupnosti (strojne, pašne, hlevske, vinogradniške in sadjarske),
- pospeševali bomo dopolnilne dejavnosti – kmečki (vinogradniški) turizem, čebelarstvo in pridelovanje semen,
- v sodelovanju s Krko TOZD Zelišča bomo začeli s pridobivanjem zdravilnih zelišč.

Kmetijsko pospeševalna služba bo v program nalog vključila:

- pospeševanje vinogradništva za tržno proizvodnjo grozdja v sodelovanju s KZ Metlika TOZD Vinska klet Metlika,
- zaradi ugodnih pogojev za razvoj sadjarstva izdelala program razvoja sadjarstva,
- pospeševala organizirano tržno proizvodnjo zelenjave,
- v sodelovanju s Kmetijsko zemljiško skupnostjo, Srednjo kmetijsko šolo Novo mesto in KZ Krka izdelala program organiziranega vrtničarstva za potrebe gospodinjstev.

36. člen

Ustanovili bomo kmetijsko živinorejski zavod kot institucijo višje oblike za pospeševanje poljedelstva in živinoreje.

37. člen

Udeleženci tega dogovora bomo za povečanje družbeno-organizirane kmetijske proizvodnje, za dolgoročne naložbe in naloge, ki predstavljajo pogoj za trajno in dolgoročno stabilno kmetijsko proizvodnjo in preskrbo, zagotovili sredstva za izvedbo intervencij v kmetijstvu in porabi hrane z letnimi resolucijami.

38. člen

Za uresničitev dogovorjene proizvodnje kmetijskih proizvodov bodo sprejeti samoupravni sporazumi in setveni plani za pridelavo pšenice, koruze, krompirja in vrtnin, grozdja in sadja, oljnic, mesa, mleka, jaje in vzrejo rib.

Tako bodo vključeni v realizacijo tega dogovora Dolenjski veterinarski zavod pri pospeševanju živinorejske proizvodnje, Emona Ribarstvo Dvor pri vzreji kakovostnih rib in Srednja kmetijska šola Grm Novo mesto s svojo lastno rastlinsko in živinorejsko proizvodnjo.

39. člen

Nadaljnji razvoj primarne kmetijske proizvodnje terja uresničitev programov izgradnje predelovalnih in skladiščnih zmogljivosti.

Z izgradnjo večnamenske hladilnice je dana možnost predvsem za povečano pridelavo vrtnin in sadja.

40. člen

Investirali bomo v:

- predelovalnico mesa na Cikavi; predračunska vrednost investicije znaša 80 mio din. Opredeljena je v planu skupnih investicij SOZD Mercator KIT z izgradnjo v letu 1988,
- oskrbni center in dogonsko mesto v Jurki vasi v višini 25 mio din,
- kmetijsko oskrbni center in dogonsko mesto Dvor v višini 20 mio din,
- posodobitev agroservisa,
- sovlaganje v kooperacijsko proizvodnjo z zasebnimi proizvajalci, s čimer se bo povečalo število stojišč za živino: pri kravah za 1.000, pitancih 1.000, plemenskih svinjah 480 in prašičih – pitancih za 4.800 stojišč v višini 1.276,5 mio din.

41. člen

LJUBLJANSKE MLEKARNE bodo posodobile svoje prostore za zbiralnico mleka na Trški gori in pripravile dokumentacijo za določeno vrsto predelave mleka v Novem mestu.

7.4. Gozdarstvo

Udeleženci: Gozdno gospodarstvo Novo mesto, Novoles Straža, GIP Pionir Novo mesto, Industrija motornih vozil Novo mesto, Ljubljanska banka Temeljna dolenska banka Novo mesto, Gozdno gospodarstvo Brežice, Kmetijska zemljiška skupnost občine Novo mesto, Mercator KIT KZ Krka in Izvršni svet Skupščine občine Novo mesto

42. člen

GOZDNO GOSPODARSTVO Novo mesto za proizvodnjo kvalitetne lesne surovine bo zagotovilo povprečno letno:

– posek v obsegu	178.716 m ³
– iglavci	61.661 m ³
– listavci	117.055 m ³

- gozdna proizvodnja bo znašala 159.965 m³
 - . iglavci 52.411 m³
 - . listavci 107.554 m³
- blagovna proizvodnja gozdnih sortimentov bo znašala 127.870 m³ lesa, struktura sortimentov pa bo naslednja:
 - . les za mehansko predelavo 43 %
 - . les za celulozo 18 %
 - . les za iverne plošče – listavci 12 %
 - . tehnični les za druge namene 12 %
 - . drva – listavci 15 %

43. člen

Za enostavno gozdno-biološko reprodukcijo bo nadalje zagotavljalo:

- obnovo gozdov na 225 ha,
- nego gozdov na 1.508 ha,
- varstvo gozdov na 577 ha,
- urejanje gozdov na 4.110 ha,
- odkazovanje drevja za 178.716 m³.

Razširjeno gozdno-biološko reprodukcijo pa bo izvajalo z osnovanjem nasadov na 112 ha in vzdrževanjem nasadov na 181 ha zemljišč.

Gozdno gospodarstvo bo skrbelo za razširitev gozdnih prometnic. V ta namen bo letno na novo zgrajenih 4,2 km cest in rekonstruiranih 2 km cest.

44. člen

Za uresničevanje navedenega programa se bodo sredstva združevala na sledeči način:

1. za financiranje enostavne gozdnobiološke reprodukcije združuje sredstva pri območni SIS Gozdno gospodarstvo v višini 14 % od prodajne vrednosti gozdnih sortimentov;
2. za razširjeno gozdnobiološko reprodukcijo se združujejo sredstva od skupne vrednosti vlaganj: porabniki lesa 65 %, republiška SIS za gozdarstvo 22 % in Gozdno gospodarstvo Novo mesto 13 %;
3. za izgradnjo gozdnih prometnic so viri financiranja naslednji: Gozdno gospodarstvo Novo mesto 58 %, porabniki lesa 31 % in republiški SIS za gozdarstvo 11 % od skupne vrednosti cest.

45. člen

Zaradi racionalne porabe lesne mase se bo skupaj z Novo lesom in drugimi porabniki lesa realiziral skupni projekt »MELES« (mehanizirana lesna skladišča) v Zalogu. Vrednost te investicije znaša 720 mio din.

V namen nemotene oskrbe z lesom bo samoupravni sporazum o skupnem prihodu razširjen na IMV in GIP Pionir ter druge porabnike lesa.

46. člen

Zaradi zaraščanja slabših kmetijskih površin, predvsem v Suhi krajini bodo Kmetijska zemljiška skupnost, KZ Krka in GG Novo mesto opredelili zemljišča, ki za intenzivno kmetijsko proizvodnjo niso primerna, bodo pa primerna za namensko vzgojo celuloznega lesa.

7.5. Vodno gospodarstvo

Udeleženci: Območna vodna skupnost Dolenjske Novo mesto, Kmetijska zemljiška skupnost občine Novo mesto, Mercator KIT KZ Krka Novo mesto, Vodnogospodarsko podjetje Novo mesto, Izvršni svet Skupščine občine Novo mesto

47. člen

Podpisniki bodo na območju občine Novo mesto realizirali naslednje naloge:

- a) tekoče vzdrževati vodnogospodarske objekte in naprave v splošni rabi ter naravne struge nižinskih vodotokov reke Krke in njenih pritokov za ohranitev in izboljšanje obstoječega stanja vodnega režima;
- b) urejani vodni režim za obrambo pred poplavami na naslednjih nižinskih vodotokih in lokacijah:
 - Kobilica – Šmalčja vas v dolžini 0,529 km,
 - Toplica – avtocesta v dolžini 0,2 km,
 - Črmošnjica – Podturn v dolžini 1 km,
 - Krka (jezovi);
- c) uredili vodni režim Draškoveškega potoka v namen osušenja kmetijskih zemljišč;
- d) vlagali v študijsko-raziskovalno dejavnost in sicer v vodnogospodarske katastrofe po enotni metodologiji za SRS in v hidrologije manjših pritokov, v študije za vodnogospodarske programe in kompleksne optimalne ureditve spodnje Krke z Raduljo in povodja Temenice;
- e) spremljali stanje vodnega režima, sofinancirali pripravo strokovnih podlog in hidrogeološke raziskave za ugotavljanje vodnih virov in sanacijo virov onesnaženja, sofinancirali opremo in intervencije v zvezi z razlitjem nevarnih snovi ter zaščitili vodne vire v Suhi krajini in Novem mestu.

48. člen

Po družbenem planu SRS in po zakonu o vodah so predvidene na območju občine Novo mesto investicije v:

- a) hidromelioracijske sisteme
 - HMS Radulja z regulacijo Radulje in njenih pritokov: Dolski potok, Pijavnik, Goriški potok, Podbrežinski potok in Laknica v skupni dolžini 14,361 km in melioracijskim območjem 600 ha;
 - HMS Šentjernejsko polje I – potok Curk v dolžini 1,4 km in pripadajočimi 530 ha;
 - HMS Pendarjevka – Mokro polje – Kamnišček v skupni dolžini 1,583 km in melioracijskim območjem 60 ha;
- b) varstvo kakovosti voda z naložbo v čistilni sistem Novo mesto.

49. člen

Na podlagi dodatnih samoupravnih sporazumov so predvidene tudi naložbe v ukrepe za zaščito vodnih virov in ukrepe za zmanjšanje onesnaženosti vodotokov (čistilna naprava Novo mesto).

50. člen

Predračunska vrednost vseh investicij v vodno gospodarstvo na območju občine Novo mesto v obdobju 1986 – 1990 znaša 1039 mio din, za redno vodnogospodarsko dejavnost pa bo predvidoma potrebnih v petletnem obdobju še 490 mio din.

51. člen

VODNOGOSPODARSKO PODJETJE NOVO MESTO

bo v sodelovanju s Hidrogeo-poslovno skupnostjo s področja vodnega gospodarstva, Območno vodno skupnostjo Dolenjske Novo mesto, vsemi vodnogospodarskimi podjetji, vsemi kmetijskimi organizacijami z območja Dolenjske, gradbenimi in projektantskimi organizacijami vzdrževalo vodotoke, pripravljalo in melioriralo kmetijska zemljišča, izvajalo regulacije, gradilo kanalizacije in nasipe. Posebno skrb bo posvečalo preprečevanje onesnaženja tekočih vod in vodnih virov ob nenadnih razlitjih snovi, nevarnih za onesnaževanje voda. Za izvajanje te naloge se bo pogodbeno vezalo s specializirano organizacijo ali pa se ustrezno opremilo in usposobilo kadre.

Na Cikavi bo zgradilo skladišče, pomožne delavnice in spremljajoče objekte, za kar znaša naložba približno 126 mio din.

7.6. Gradbeništvo

Udeleženci: organizacije združenega dela s področja gradbeništva: GIP Pionir Novo mesto, Gradbenik Žužemberk in Cestno podjetje Novo mesto, Ljubljanska banka Temeljna dolenska banka Novo mesto, Jugobanka Temeljna banka Ljubljana, Beogradska banka Temeljna banka Ljubljana, Izvršni svet Skupščine občine Novo mesto, Samoupravna stanovanjska skupnost občine Novo mesto, Krka TOZD Izolacije tovarna steklene volne Novo mesto, ONPZ Hrast Novo mesto

52. člen

GIP PIONIR NOVO MESTO

Svoj proizvodni program gradnje industrijskih, stanovanjskih in turističnih objektov in negospodarskih objektov ter nizkih gradenj bo postopno zaradi upadanja investicij v objekte zmanjševal in preusmerjal na specializirane dejavnosti, kot so kovinarstvo, lesna dejavnost in keramičarstvo, razvoj montažno instalacijskih dejavnosti, zaključna dela in ostale dejavnosti.

Še nadalje bo razvijal dejavnost projektive in inženiring poslov.

Širil bo tudi dejavnost izvajanja del v tujini.

Postopoma bo dejavnost, ki jih sedaj izvaja v Bršljinu in ne drugih obstoječih lokacijah v Novem mestu, selil na novo lokacijo v Češči vasi.

GIP Pionir bo skupaj z drugimi porabniki kamnitih agregatov pripravil dokumentacijo in odprl kamnolom na relaciji Birčna vas – Uršna sela.

Projekta, ki sta v izvajanju, montažna stanovanjska gradnja in kombinirano prednapenjanje, bosta stala približno 108 oziroma 27 mio din. Prvi predstavlja uvedbo novega proizvodnega programa v obstoječih prostorih, drugi pa uvedbo novega proizvodnega programa v novih prostorih na obstoječi lokaciji.

53. člen

CESTNO PODJETJE NOVO MESTO

Svojega proizvodnega programa ne bo širilo, ampak strukturno deloma spremenilo. Preusmerilo se bo na vzdrževanje in varstvo cest – od 27 % deleža v vrednosti celotne proizvodnje v letu 1984 na 50 % v letu 1990. Delež nizkih gradenj v vrednosti celotne proizvodnje gradbenih del se bo znižal od 40 % na 27 %, proizvodnja asfaltov in ostalo pa bo ostalo na istem nivoju – okoli 25 % vrednosti celotne proizvodnje.

Skrbelo bo za odpravo zastojev in motenj na cestah. Za izvajanje te naloge se bo ali pogodbeno vezalo s specializirano organizacijo ali pa samo ustrezno opremilo in usposobilo kadre.

54. člen

GRADBENIK ŽUŽEMBERK bo izvajal gradbene, strojne in transportne storitve. Povečal bo odkop peska in razširil peskokop, s tem da bo eksploatirane površine usposobil za kmetijske in druge namene. Vlagal bo sredstva v separacijo v peskokopu in v sanacijo izkoriščenih površin.

7.7. Promet in zveze

Udeleženci: organizacije združenega dela s področja prometa in zvez ŽG – Železniško transportna organizacija Novo mesto, Avtopromet, gostinstvo in turizem Gorjanci Novo mesto TOZD Avtobusni promet Novo mesto in TOZD Tovorni promet Vavta vas, GIP Pionir TOZD Mehanizacija, kovinarstvo, instalacije Novo mesto, BTC Ljubljana TOZD Skladišča Novo mesto, Podjetje za

PTT promet Novo mesto, območna SIS PTT prometa Novo mesto, Ljubljanska banka Temeljna dolenska banka Novo mesto, Jugobanka Temeljna banka Ljubljana, Beogradska banka Temeljna banka Ljubljana, Medobčinska gospodarska zbornica za Dolensko Novo mesto in Izvršni svet Skupščine občine Novo mesto

7.7.1. Železniško gospodarstvo

55. člen

ŽG – ŽELEZNIŠKA TRANSPORTNA ORGANIZACIJA NOVO MESTO sicer ne predvideva razširitev kapacitet v potniškem prometu, vendar kljub temu porast prodanih vozovnic. V blagovnem prometu načrtujejo nakup dveh dizel lokomotiv. Na osnovi rasti potniškega in blagovnega prometa so planirane naslednje stopnje rasti do leta 1990:

- prevoz potnikov 1,0 %,
- prevoz blaga (prepeljane tone blaga) 1,4 %.

Ta obseg dela zahteva optimalni izkoristek obstoječih kapacitet ter vlaganje v modernizacijo in nabavo prevoznih sredstev.

Tendenca preusmerjanja prevoza s ceste na železnico temelji na bistveno manjši porabi energije na enoto transportnega dela. Prednosti železnice pred ostalimi prometnimi verigami so še v pogledu varovanja okolja in racionalnosti porabe prostora.

ŽTO NOVO MESTO bomo omogočili izvajanje začetnih del pri rekonstrukciji postaje Novo mesto (I. faza), za kar je projekt v pripravi na isti (delno razširjeni) lokaciji, potrebne površine pa so 8 ha. Obseg investicije je 576 mio din po cenah iz leta 1985.

Izdelali bodo programe za posodobitev progovnega odseka Trebnje-Novno mesto-Karlovac ter povečali osni pritisk na vseh progovnih odsekih Novo mesto-Trebnje na 20 t, gradili avtostop naprave, uvajali računalniško vodenje železniškega prometa in hitreje razvijali železniški integralni transport.

7.7.2. Prevozniška dejavnost

56. člen

AVTOPROMET, GOSTINSTVO IN TURIZEM GORJANCI NOVO MESTO – STRAŽA bo skrbel za povečanje stanja vlečnih vozil, povečanje fizičnega obsega dejavnosti in pospešeno vključevanje v mednarodni promet.

V dejavnosti tovornega prometa se bodo preusmerili na vozila z večjo nosilnostjo za vključitev v mednarodni promet. Nosilnost vlečnih vozil se bo do leta 1990 povečala v primerjavi z letom 1985, še hitreje pa se bo povečal fizični obseg dejavnosti.

Pri avtobusnem prometu bo v naslednjem srednjeročnem obdobju poudarek predvsem na izboljšanju mestnega in primestnega prometa ter posebnih voženj in prevozov delavcev.

Do leta 1987 bo zgradilo delavnice v Vavti vasi v obsegu približno 1700 m².

7.7.3. Blagovni transport

57. člen

TOZD SKLADIŠČA, ki deluje v okviru DO BLAGOVNO TRANSPORTNI CENTER LJUBLJANA, predvideva nekoliko spremenjeno strukturo proizvodnega programa: skladiščenje carinskega blaga naj bi se zmanjšalo, skladiščenje izvoznega in ostalega blaga pa povečalo, tako da bi struktura proizvodnega programa v letu 1990 obsegala skladiščenje:

- carinskega blaga 16 %,
- izvoznega blaga 6 %,
- ostalega blaga 78 %.

V namen hitrejšega razvoja integralnega transporta bodo zgradili novi blagovno transportni terminal na novi lokaciji ob industrijskem železniškem tiru pri Češči vasi. Investicija bo znašala 648 mio din.

Posodabljali bodo tudi obstoječe skladišče površine. Obseg paletiziranega blaga naj bi se zvečal od 25 % na 40 %.

V občini si bomo prizadevali, da bo Blagovno transportni center Novo mesto uvrščen v osnovno mrežo blagovno-transportnih centrov Jugoslavije, ko bo izpolnil predpisane pogoje.

7.7.4. PTT dejavnost

58. člen

PODJETJE ZA PTT PROMET, Območna SIS PTT prometa Novo mesto ter uporabniki bodo pospeševali razvoj vseh ptt zmogljivosti:

- poštne storitve bodo naraščale po letni stopnji 2 %,
- storitve prenosa tekstov bodo naraščale po stopnji 6,8 % letno, kar bo posledica vključevanja novih kapacitet v telegrafski promet v letu 1985 in 1986,
- telefonske storitve bodo naraščale po letni stopnji 8 %,
- novi vrsti storitev, teleteks in faksimil storitve bodo naraščala po povprečni stopnji 50 % letno,
- uvedli bodo posebno omrežje za prenos podatkov.

Uresničili bodo več razvojnih projektov:

1. širitev GATC (glavne avtomatske telefonske centrale) Novo mesto (1.000 priključkov),
2. širitev GATC Novo mesto II. faza,
3. VF (visokofrekvenčni) ali PCM kabelski sistemi, ki bodo povezovali: Brusnice, Hinje, Mirno Peč, Otočec, Šentjernej, Škocjan, Šmarješke Toplice, Žužemberk, Stražo, Dolenjske Toplice z Novim mestom,
4. kabelske povezave:
Ločna-Šmarješke Toplice-Škocjan,
Ločna-Stopiče,
Dvor-Žužemberk,
Novo mesto-Birčna vas,
5. širitve končnih avtomatskih telefonskih central Brusnice, Dolenjske Toplice, Hinje, Mirna Peč, Otočec, Stopiče, Straža, Šentjernej, Škocjan, Šmarješke Toplice, Žužemberk, Birčna vas,
6. izgradnja nove pošte v Novem mestu na desnem bregu Krke, s čimer bi zadostili potrebam po poštnih storitvah v sedmih krajevnih skupnostih.

Po samoupravnem sporazumu predvidena sredstva za ureditve teh investicij znašajo 2.170 mio din. Zaradi širšega programa predvidevajo povečati površine, ki služijo obratovanju, od sedanjih 16. 557 m² leta 1990.

7.8. Trgovina

Udeleženci: Emona Dolenjka Novo mesto, Mercator Velepreskrba Ljubljana TOZD Standard Novo mesto, Novotehna Novo mesto, Mercator KIT Kmetijska zadruga Krka Novo mesto, Novoteks TOZD trgovina Novo mesto, Novoles TOZD Blagovni promet Novo mesto, Kurivprodaja Ljubljana, Petrol Ljubljana TOZD trgovina na drobno Brežice, krajevne skupnosti, Medobčinska gospodarska zbornica za Dolenjsko Novo mesto, Ljubljanska banka Temeljna dolenjska banka Novo mesto, Jugobanka Temeljna banka Ljubljana, Beogradska banka Temeljna banka Ljubljana, OS ZSS Novo mesto in Izvršni svet Skupščine občine Novo mesto

59. člen

Udeleženci dogovora bomo:

- razvijali dohodkovne odnose med proizvodnjo, trgovino in v potrošniških svetih organiziranimi potrošniki,
- podpirali združevanje tako med trgovskimi organizacijami v občini kakor tudi v SOZD trgovskih organizacij izven občine ter tako odpravljali razdrobljenost trgovinskih zmogljivosti v občini,
- omogočali naložbe v trgovinske zmogljivosti tudi trgovskim

organizacijam iz drugih občin SR Slovenije in drugih socialističnih republik,

- organizirali bomo trgovino na debelo v skladu z zakonodajo,
- organizirali bomo nove oblike prodaje (diskontna, komisijska trgovina),
- zagotovili bomo večjo založenost, kakovost in izbiro blaga,
- zagotovili preskrbo novih sosesk v okviru družbeno usmerjene gradnje,
- razvijali maloprodajno mrežo trgovin v oskrbovalnih centrih in že zgrajenih soseskah, kjer ta še ni zadovoljivo razvita,
- spodbujali odpiranje prodajaln z blagom dnevne oskrbe v manjših oziroma odročnejših krajih, s tem da se v krajih, kjer trgovinske organizacije niso zainteresirane za odpiranje prodajaln, omogoči odpiranje manjših trgovin z zasebnim delom in sredstvi,
- krepili strokovno usposobljenost zaposlenih,
- skrbeli za oskrbo kmetijstva, industrije, gradbeništva, drobnega gospodarstva, drugih gospodarskih področij in široke potrošnje z reprodukcijskim materialom, polizdelki, opremo in drugimi materiali iz domačih virov in uvoza.

60. člen

Izvršni svet Skupščine občine Novo mesto bo s financiranjem prostorskih izvedbenih aktov omogočal vsem zainteresiranim trgovskim organizacijam, da zgradijo v občini Novo mesto nove trgovske prodajne zmogljivosti na ustreznih lokacijah. Nove lokacije za trgovino bodo zagotovljene že v letu 1986 tudi ob magistralni cesti Novo mesto – Metlika na relaciji most v Ločni – Žabja vas.

61. člen

V srednjeročnem obdobju 1986–1990 bomo zgradili najmanj 8.000 m² novih maloprodajnih površin in s tem povečali prodajne površine na prebivalca od 0,39 m² na 0,50 m².

Povečali bomo tudi grosistične skladiščne površine za najmanj 5.500 m² ter skladiščne površine za potrebe maloprodaje za najmanj 6.500 m².

Z graditvijo grosističnih skladišč in z izdelavo ureditvenega načrta za širše območje Bršljina in z ojačanjem ter rekonstrukcijo infrastrukture bomo omogočili izgradnjo in oblikovanje blagovno transportnega centra v Novem mestu.

Emona Dolenjka bo v Novem mestu zgradila večjo blagovnico na prvotno določeni lokaciji na Novem trgu ali na drugi ustrejni lokaciji. Razširila bo skladiščne površine za grosistično dejavnost. Na Malem Slatniku bo zgradila trgovino površine 300 m².

Mercator TOZD Standard Novo mesto bo zgradil samopostrežni trgovini v Prečni in Ljubljanski cesti v Novem mestu ter trgovino v Gotni vasi ter I. fazo grosističnega skladišča v Češči vasi.

Novotehna bo adaptirala blagovnico na Glavnem trgu in usposobila dve prodajalni na Partizanski cesti. Z adaptacijo skladiščnih prostorov v Bršljino bo pridobila 3.100 m² skladiščnih površin. Razširila bo prodajno servisno enoto v Bršljino ter razširila in rekonstruirala objekt v Mirni Peči.

KZ Krka bo razširila blagovnico v Žabji vasi, rekonstruirala trgovino v Bršljino, razširila in obnovila trgovino v Straži in rekonstruirala preskrbovalni kmetijski center v Grabnu.

Trgovinske organizacije bodo zgradile večjo trgovino za dnevno oskrbo v soseski Irča vas – Brod in posodobile še najmanj 10 obstoječih prodajaln v občini.

63. člen

V obdobju 1986–1990 bomo povečali blagovne rezerve v občini, tako da bomo dosegli 3-mesečno rezervo živil in blaga, ki je potrebna za preskrbo prebivalstva. Večali in obnavljali

bomo tudi skladiščne zmogljivosti za blagovne rezerve. Za stabilnejšo oskrbljenost prebivalstva in združenega dela bomo organizirali skupnost za preskrbo.

7.9. Gostinstvo in turizem

Udeleženci: organizacije združenega dela s področja turizma in gostinstva: Krka tovarna zdravil Novo mesto, Avtopromet, turizem in gostinstvo Gorjanci Novo mesto-Straža, Srednja šola za gostinstvo in turizem Novo mesto, Mercator KIT KZ Krka Novo mesto, Dolenjska turistična zveza Novo mesto, Ljubljanska banka Temeljna dolensjska banka, Jugobanka Temeljna banka Ljubljana, Beogradska banka Temeljna banka Ljubljana, Medobčinska gospodarska zbornica za Dolenjsko Novo mesto, Izvršni svet Skupščine občine Novo mesto

64. člen

Organizacije združenega dela s področja turizma in gostinstva bodo še nadalje razvijale zdraviliški turizem ter gostinske storitve (hoteli, moteli, penzioni in turistična naselja).

Usmeritev vseh organizacij s tega področja je predvsem izboljšati kvaliteto tovrstnih storitev oziroma ponudbo in povečevati tujski turizem.

Vlaganja na tem področju bodo v DO Krka in sicer:

- v PE Grad Otočec bodo dogradili športna igrišča, adaptirali nočni lokal in restavracijo Pri vodnjaku, razširili motelsko restavracijo (začetek del 1990) ter izdelali študijo za nov avtokamp. Za našete investicije bodo morali vložiti 355 mio din po cenah iz leta 1985;
- v PE Zdravilišče Dolenjske Toplice bodo dogradili kopalniški in zdraviliški dom (200 ležišč) ter povezovali trakt s potrebno infrastrukturo (I. faza) – kompletna investicija bo dokončana po letu 1990, dogradili camp in športna igrišča, sanirali bife in vlagali v geološko vrtino, po cenah iz leta 1985 pa vse skupaj znaša 477 mio din;
- v PE Zdravilišče Šmarješke Toplice bodo adaptirali objekte ob športnem bazenu v apartmaje (40 ležišč), adaptirali zunanji bazen, začeli graditi prizidek k hotelu (120 ležišč) – kompletna investicija bo končana v obdobju 1991–1995 in vlagali v geološko vrtino, po cenah iz leta 1985 bo potrebno zbrati 477 mio din;
- v Novem mestu bodo adaptirali in razširili Kavarno na Glavnem trgu in adaptirali gostilno Rotovž, kar bi po cenah iz leta 1985 znašalo 117 mio din.

65. člen

Nosilec razvoja družbene prehrane v Novem mestu je Srednja šola za gostinstvo in turizem Novo mesto. Zaradi zastarelosti obratov in opreme bo potreben večji rekonstrukcijski poseg in nabava nove opreme, v skupni predračunski vrednosti 150 mio din, po cenah iz leta 1985. Prostorska rešitev bo izvršena v obstoječih prostorih objekta na Glavnem trgu št. 30. Z naložbo bi tako povečali zmogljivosti družbene prehrane za okoli 30–40 % (5.500 obrokov hrane), kar bi zadoščalo potrebam razvoja prehrane do leta 1990. Plan izvedbe je 1988. leto. Prenovitev restavracije Breg do stekla v letu 1987, po cenah iz leta 1985 pa bi to znašalo 110 mio din. Pretežni del naložb bo pokrit z lastnimi sredstvi.

66. člen

Dolenjska turistična zveza in turistična društva v občini bodo izdajala propagandni in reklamni material ter pripravljala programe različnih turističnih prireditvev.

V izvedbo programov se bodo vključevale turistično-gostinske in kulturne organizacije v občini. V celovito turi-

stično ponudbo se bo vključilo tudi zasebno gostinstvo s celovito gostinsko ponudbo.

Kot spremljajočo turistično ponudbo bomo razvijali kmečki (vinogradniški) turizem.

7.10. Drobno gospodarstvo

Udeleženci: organizacije združenega dela s področja drobnega gospodarstva: Obrtna zadruga Hrast Novo mesto, Kovinar Novo mesto, Tiskarna Novo mesto, Obrtno združenje Novo mesto, Krojaško podjetje Krojač Novo mesto, DIC TOZD Grafika Novo mesto, Fototehnika Novo mesto in Zavod za družbeno planiranje Novo mesto, Samoupravna stanovanjska skupnost občine Novo mesto, Sklad stavbnih zemljišč občine Novo mesto, Vodnogospodarsko podjetje Novo mesto, GIP PIONIR Novo mesto, Krka Tovarna zdravil Novo mesto in druge OZD s področja industrije, gradbeništva in trgovine, Ljubljanska banka Temeljna dolensjska banka Novo mesto, Jugobanka Temeljna banka Ljubljana, Beogradska banka Temeljna banka Ljubljana, Zavarovalna skupnost Triglav Območna skupnost Dolenjske Novo mesto, Medobčinska gospodarska zbornica za Dolenjsko Novo mesto Obrtno združenje Novo mesto, Izvršni svet Skupščine občine Novo mesto

67. člen

KOVINAR NOVO MESTO, katerega osnovna dejavnost je opravljanje storitev kovinskopredelovalne obrti, bo spremenil svoj proizvodni program tako, da bo najmočneje zastopana izdelava raznih strojev in naprav ter izdelava in montaža raznih konstrukcij. Izboljšal bo kvalifikacijsko strukturo zaposlenih delavcev.

68. člen

KROJAČ NOVO MESTO se bo povezal in integriral s tekstilno industrijo.

69. člen

Udeleženci bodo na svojih področjih in v okviru lastnih pristojnosti in finančnih možnosti zagotavljali pogoje za pospešen razvoj drobnega gospodarstva, ki bo omogočilo zadovoljevanje čim širšega spektra potreb združenega dela in prebivalstva, povečanje števila zaposlenih, povečanje izvoza, nadomeščanje uvoza in doseganje kvalitetnejših učinkov v gospodarstvu.

Organizacije združenega dela zlasti s področja industrije, gradbeništva in trgovine bodo v svojih dolgoročnih, srednjeročnih in letnih planih opredeljevale proizvodne programe in posamezne njihove dele, ki so primerni za prenos v enote drobnega gospodarstva. Določale bodo tudi pogoje za kooperacijsko sodelovanje in ustanavljanje nove enote drobnega gospodarstva.

Skrbeli bomo za ohranjanje, oživljanje in širjenje izdelovanja izdelkov domače in umetne obrti.

70. člen

Izvršni svet občinske skupščine bo po potrebi predlagal dopolnitev programa razvoja drobnega gospodarstva v občini.

Pospeševal bo razvoj drobnega gospodarstva v družbenem in zasebnem sektorju. Izvršni svet občinske skupščine in krajevne skupnosti bodo v skladu z izraženimi družbenimi interesi in potrebami ter v skladu z obstoječimi prostorskimi možnostmi dajali pobudo za ustanavljanje in organiziranje novih enot drobnega gospodarstva ter aktivno sodelovali pri pridobivanju potrebnih lokacij.

71. člen

Pri prostorskem in urbanističnem načrtovanju bo Zavod za družbeno planiranje omogočal lokacije za storitvene dejavnosti v območju stanovanjskih sosesk, pri čemer bodo njihove predvidene zmogljivosti morale zadoščati tudi za zadovoljevanje potreb občanov bližnjih obstoječih stanovanjskih sosesk. Za proizvodne dejavnosti in tiste dejavnosti drobnega gospodarstva, ki povzročajo hrup, onesnažujejo zrak in so prometno zahtevne, bo predvidel lokacije v industrijskih in posebnih obrtnih conah.

Izvršni svet bo z Zavodom za družbeno planiranje, Skladom stavbnih zemljišč in Samoupravno stanovanjsko skupnostjo zagotovil zadostno število primerno prostorsko razporejenih lokacij za servisne dejavnosti za osebne in tehnične storitve. Te lokacije bo omogočil po programu razvoja drobnega gospodarstva ter skladno s potrebami občanov in ekološkimi pogoji. Skrajševali bomo postopke pri izdaji dovoljenj v zvezi z lociranjem, adaptacijo in gradnjo objektov drobnega gospodarstva.

Prednost pri pridobivanju lokacij bodo imeli občani, ki se bodo ukvarjali z najbolj deficitarnimi poklici, v neorganizirani gradnji pa obrtniki, katerih dejavnost bo namenjena zadovoljevanju potreb kmečkih gospodarstev.

Po programu sklada stavbnih zemljišč je za potrebe drobnega gospodarstva predvidenih v občini 32 lokacij, od tega 25 v Novem mestu, 7 pa v ostalih krajih, in sicer: v Žabji vasi (1), na Cikavi (17), v dopolnilni gradnji v Novem mestu (7) in na Selih pri Dolenjskih Toplicah (7).

Lokacije za obrtno dejavnost bodo v skladu s programom komunalno le delno opremlili. Dokončno komunalno opremljanje bo sledilo v naslednjem srednjeročnem obdobju v breme posameznih investitorjev.

V skladu z razvojnim programom drobnega gospodarstva in ugotovljenimi prioritetskimi strokami in programi bo Izvršni svet skupščine pospeševal razvoj proizvodne obrti in kooperacije s selektivno davčno politiko.

72. člen

OBRTNO NABAVNA PRODAJNA ZADRUGA HRAST NOVO MESTO bo skrbel za zagotavljanje del svojim članom, plasman izdelkov, uvajala bo specializacijo, še intenzivneje razvijala kooperacijske odnose ter posredovala nova tehnična in tehnološka dognanja.

8. STANOVANJSKO IN KOMUNALNO GOSPODARSTVO TER CESTE

Udeleženci: organizacije združenega dela in druge samoupravne organizacije in skupnosti, samoupravne interesne skupnosti občine Novo mesto s področja gospodarstva, Sklad stavbnih zemljišč občine Novo mesto, krajevne skupnosti, Ljubljanska banka, Temeljna dolenska banka Novo mesto, Jugobanka Temeljna banka Ljubljana, Beogradska banka Temeljna banka Ljubljana, Medobčinska gospodarska zbornica za Dolenjsko Novo mesto, Zveza sindikatov Slovenije Občinski svet Novo mesto, Zavarovalna skupnost Triglav Dolenjska območna skupnost Novo mesto in Izvršni svet Skupščine občine Novo mesto

8.1. Stanovanjsko gospodarstvo

75. člen

Pri določanju osnov srednjeročnega plana za obdobje

Sodelovala bo pri pridobivanju in urejevanju prostorov za obrtno dejavnosti.

73. člen

Obrtno združenje Novo mesto bo poskrbelo za organiziranje pravne pomoči, knjigovodskega servisa in druge strokovne pomoči obrtnikom. Ustanovilo bo posebno kreditno službo za drobno gospodarstvo. Ljubljanska banka Temeljna dolenska banka in druge poslovne banke pa bodo razvoj drobnega gospodarstva, zlasti njegove prednostne programe, kreditirale pod ugodnejšimi pogoji.

7.11. Bančništvo in zavarovalništvo

Udeleženci: Ljubljanska banka Temeljna dolenska banka Novo mesto, Jugobanka Temeljna banka Ljubljana, Beogradska banka Temeljna banka Ljubljana, Zavarovalna skupnost Triglav Dolenjska območna skupnost Novo mesto

74. člen

Poslovne banke, ki delujejo na območju občine Novo mesto, bodo s svojo politiko:

- skrbele za stalno rast sredstev, še zlasti sredstev prebivalstva pa tudi drugih uporabnikov družbenih sredstev,
- skrbele, da v skladu s prioritetami selektivnega kreditiranja pridobijo čimveč sredstev za naložbe pri drugih bankah in finančnih organizacijah (Narodna banka, JUBMES),
- usklajevale svoje kreditne možnosti plansko in operativno na vseh tistih področjih, ki so opredeljena kot prioriteta v občini.

Zavarovalnica bo svoje aktivnosti usmerila zlasti v:

- vsestransko zavarovanje družbenega in zasebnega premoženja v realni vrednosti,
- organiziranje in vsestransko podporo akcij, ki imajo za cilj preprečevanje nastajanja škodnih primerov.

Poslovne banke in zavarovalnica bodo pri namenskem usmerjanju svojih sredstev podpirale tiste razvojne programe svojih članic z vsega območja regije, ki bodo predhodno strokovno ocenjeni kot izraziti pospeševalci dinamične rasti gospodarstva. Pri tem bodo še posebej podpirale razvojne projekte s področja izvozno usmerjenih proizvodnih dejavnosti, kmetijstva, turizma in drobnega gospodarstva.

1986–1990 in pri realizaciji plana bomo upoštevali naslednje usmeritve in cilje:

- nadaljevati z družbeno usmerjeno gradnjo stanovanj v blokih v Novem mestu in v vseh razvojnih središčih občine, predvsem tam, kjer udeleženci dogovora izkazujejo potrebe,
- omogočiti individualno gradnjo, predvsem organizirano, v Novem mestu in v vseh razvojnih središčih,
- zmanjšati stanovanjski primanjkljaj predvsem v urbanih središčih in industrijskih centrih, kjer je primanjkljaj sedaj največji,
- zaustaviti propadanje stanovanjskega fonda oziroma zagotoviti sredstva za vzdrževanje in prenovno.

76. člen

Udeleženci dogovora bomo zagotovili izgradnjo 1.170 stanovanj, od tega 506 stanovanj v blokovni gradnji in 664 individualnih stanovanjskih hiš.

Povprečna površina stanovanja, zgrajenega v blokovni gradnji, bo 54 m², individualne stanovanjske hiše pa okrog 135 m². V družbeno usmerjeni gradnji bo zgrajenih 344 družbeno najemnih stanovanj, 140 solidarnostnih stanovanj in 22 etažnih stanovanj.

Prostorsko prioriteto izgradnje bomo določili na osnovi teh kriterijev:

- prevenstveno nadaljevanje gradnje na kompleksih, ki se dograjujejo na osnovi prejšnjega srednjeročnega plana,
- pripravljenost urbanistične dokumentacije, komunalna opremljenost in ostali spremljajoči objekti.
- strnjena stanovanjska gradnja, kar bo omogočilo racionalno rabo zemljišč in relativno manjše stroške komunalne opreme ob že določenih urbanističnih rešitvah.

V družbeno usmerjeni gradnji bomo v Novem mestu v soseskah Irča vas-Brod in v Mrzli dolini zgradili 435 stanovanj ter na Otočcu, v Straži, Šentjerneju, Žužemberku, Šmarjeti in Dolenjskih Toplicah 100 stanovanj. V organizirani gradnji individualnih stanovanjskih hiš bomo v Novem mestu zgradili 164 stanovanjskih hiš in sicer v Irči vasi-Brod, Regrških košenicah, Jedinskih, Žabji vasi in v dopolnilni gradnji Irča vas-Brod, Žibertov hrib in Cegelnica. Izven Novega mesta bomo v organizirani gradnji zgradili 157 stanovanjskih hiš.

Poleg tega bomo na območju občine zgradili še 343 stanovanjskih hiš.

77. člen

Na podlagi enotne metodologije bo Samoupravna stanovanjska skupnost občine Novo mesto evidentirala stanje in stopnjo dotrajanosti stanovanjskega fonda in na teh osnovah oblikovala dolgoročni program prenove s posebnim poudarkom na prenovo stanovanjskega fonda v starem mestnem jedru Novega mesta in stavb, ki so pomembne z vidika ohranjenja naravne in kulturne dediščine, s ciljem pridobitve novih stanovanjskih površin in izboljšanja bivalnega standarda.

Konkretne naloge s področja prenove stanovanjskega fonda bomo oblikovali v letnih načrtih Samoupravne stanovanjske skupnosti občine Novo mesto.

78. člen

Proizvajalci stanovanj bodo zagotovili zadostne zmogljivosti za uresničevanje predvidenega programa stanovanjske graditve, prenovo stanovanj in vzdrževanje stanovanjskega fonda. Zavzemali se bodo za večjo produktivnost in racionalizacijo stroškov pri gradnji stanovanj, za posodabljanje tehnologije gradnje in za varčevanje z energijo.

79. člen

Za predvideni program gradnje stanovanj, prenovo in modernizacijo obstoječega stanovanjskega sklada ter za vzajemne in solidarnostne namene v občini in republiki bomo zagotovili 12,3 milijard din.

Za reševanje stanovanjskih problemov delavcev bomo namenjali sredstva iz čistega dohodka v višini 3,8 % od BOD in 1,1 % od BOD iz dohodka za vse namene solidarnosti v občini in republiki. Del sredstev iz čistega dohodka v višini 1,2 % od BOD bomo združevali za namene vzajemnosti, s sredstvi v višini 2,6 % od BOD pa bodo OZD reševale stanovanjske probleme svojih delavcev.

V samoupravnem sporazumu o temeljih plana Samoupravne stanovanjske skupnosti občine Novo mesto bodo opredeljeni kriteriji za lastno udeležbo za pridobitev družbeno najemnega stanovanja ali solidarnostnega stanovanja in za lastna sredstva pri gradnji ali nakupu zasebne stanovanjske hiše in etažnega stanovanja.

80. člen

V občini Novo mesto bomo prešli na stroškovne stanarine. Delež stanarin v revalorizirani vrednosti stanovanjskega sklada bo omogočil pokrivanje enostavne reprodukcije. Da bi omogočili redno vzdrževanje obstoječega stanovanjskega sklada družbenih stanovanj, udeleženci dogovora soglašamo,

da bomo v letih 1986–1990 namenili za vzdrževanje do 2/3 sredstev amortizacije.

8.2. Urejanje stavbnih zemljišč

81. člen

Program urejanja stavbnih zemljišč temelji na smernicah za družbeni plan občine ter na razvojnih programih posameznih dejavnosti, panog in organizacij združenega dela. Usklajen je tudi s programom stanovanjske graditve v občini ter spoštuje načelo racionalnosti, varčevanja s sredstvi in prostorom, varovanja kmetijskih zemljišč, pri čemer tudi upošteva širše družbene interese.

Sklad stavbnih zemljišč bo pridobival stavbna zemljišča za gradnjo stanovanj in gradnjo objektov drobnega gospodarstva v naslednjih krajih:

Novo mesto: Mrzla dolina I, Regrške košenice, Žabja vas, Cikava – obrtna cona,

Otočec

Dolenjske Toplice: na Kamenju

Sela pri Dolenjskih Toplicah

Straža

Žužemberk

Šmarjeta

Mirna Peč

Šentjernej

Lokacije za Rome bo pridobil v Novem mestu – Žabjek, v Žužemberku, Dobruški vasi in na Ruperč vrhu.

Program urejanja stavbnih zemljišč predvideva pripravo lokacij za:

- 631 stanovanj v družbenousmerjeni gradnji,
- 283 stanovanj v organizirani gradnji,
- 32 obrtnih lokacij,
- druge objekte gospodarskih in družbenih dejavnosti,
- 55 stanovanj za Rome,
- ter nadaljevanje izgradnje komunalnih objektov in naprav v soseskah, ki so bile v izvajanju v obdobju 1981–1985 v obsegu razpoložljivih sredstev.

Sklad stavbnih zemljišč bo izvajal pripravljala dela za gradnjo stanovanj v Dolenjskih Toplicah (77) in individualnih stanovanjskih hiš v Dolenjskih Toplicah (39), Straži (71), Šentjerneju (40) in Mirni Peči (35).

82. člen

Program urejanja stavbnih zemljišč predvideva različno stopnjo komunalnega opremljanja. Pri blokovni gradnji bo zagotovljena popolna komunalna oprema stavbnih zemljišč, pri individualni pozidavi in obrtnih lokacijah pa bo komunalna oprema omejena le na izgradnjo cest, vodovoda, kanalizacije in nizkonapetostnega omrežja brez javne razsvetljave. Lokacija za Rome bodo opremljene z osnovno komunalno opremo.

Za potrebe organizacij združenega dela bo potekalo urejanje stavbnih zemljišč v skladu s prostorskim delom srednjeročnega družbenega plana in po dinamiki, ki jo bodo opredelile same delovne organizacije. Sredstva za urejanje bodo zagotavljale iz investicijskih sredstev.

Obstoječe stanovanjske soseske bomo v skladu z razpoložljivimi finančnimi sredstvi opremljali z manjkajočimi komunalnimi objekti in napravami (do stopnje komunalne opremljenosti, ki je predvidena za nove soseske).

83. člen

Predračunska vrednost programa urejanja stavbnih zemljišč znaša 1556 milijonov din. Za zagotovitev zadostnih virov za njegovo financiranje bomo združevali sredstva po prispevni stopnji 1,1 % od BOD iz dohodka.

Viri financiranja bodo:

- sredstva združena iz čistega dohodka po stopnji 1,1% na osnovi BOD

608 mio din,

- nadomestilo za uporabo stavbnega zemljišča 55 mio din,
- sredstva investitorjev družbenega sektorja 311 mio din,
- sredstva individualnih graditeljev 482 mio din,
- krediti 100 mio din.

8.3. Komunalno gospodarstvo

84. člen

Podpisniki dogovora pri določanju nalog v komunalnem gospodarstvu izhajamo predvsem iz potrebe po:

- sanaciji vodovodnih sistemov zaradi ogroženosti normalne oskrbe s pitno vodo v nekaterih predelih občine, vključno z izgradnjo čistilnih naprav,
- zaščiti vodnih virov in zajetju novih količin pitne vode,
- izvajanju naložb usklajeno z ostalimi udeleženci prostorskega razvoja, zlasti na področju družbeno usmerjene stanovanjske gradnje,
- izgradnji tistih sistemov in naprav, za katere posamezni soinvestitorji zagotavljajo namenska sredstva,
- saniranju in povečanju zmogljivosti čistilne naprave v Ločni,
- pospeševanju razvoja manj razvitih krajevnih skupnosti v občini,
- čiščenju in vzdrževanju vodnjakov in kapnic, kjer ni vodovodov.

85. člen

Po programu Samoupravne komunalne skupnosti občine Novo mesto bomo za vzdrževanje objektov in naprav kolektivne rabe, to je za čiščenje ulic in trgov, vzdrževanje ulic, pešpoti in konzolnega mostu, vzdrževanje zelenic, parkov in ostalih površin, javnih sanitarij, javne razsvetljave s tokovino ter za zimsko službo namenili 444,6 mio din.

Program komunalne skupnosti zajema še naslednje naloge:

- razširitev in ureditev pokopališč v Novem mestu in ostalih krajih 259,1 mio din,
- ureditev osrednjega odlagališča odpadkov v Leskovcu 105,4 mio din.

Za anuitete in obresti od najetih kreditov, za delovanje organov skupnosti in strokovnih služb, sofinanciranje komunalnih programov v nerazvitih krajevnih skupnostih, za projekte in študije bo predvidoma potrebnih 151,2 mio din.

86. člen

Na področju vodovodnih sistemov bodo izvedeni sanacijski posegi in ukrepi za izboljšanje kvalitete vode in zagotovitev obstoječega standarda oskrbe z vodo, in sicer:

- izvedba sanacijskih ukrepov na varstvenih pasovih obstoječih zajetij vodnih virov v skladu s sanacijskim programom,
- sanacija vodovodov Žaloviče, Gabrje, Karteljevo,
- sanacija vodovodne mreže pri vodovodnih sistemih Novo mesto in Globočec - Suha krajina,
- naložba za zajetje novih količin pitne vode: v Družinski vasi, vodovod Javorovica in vodovod Pendarjevka,
- gradnja primarnih cevovodov in objektov za potrebe družbene usmerjen stanovanjske gradnje v KS Dolenjske Toplice, Mirna Peč, Straža, Šentjernej, SKS Novo mesto,
- širitev organizirane oskrbe z vodo na še nepreskrbljena območja (Suha krajina),
- projekti in študije.

Navedeni program bo veljal 768,9 mio din.

Na področju kanalizacijskih sistemov in čistilnih naprav so predvidene naslednje naloge:

- industrijska čistilna naprava Krke tovarne zdravil v Ločni,
- izvedba sanacijskih ukrepov pri čistilni napravi v Ločni,
- kanalizacijski sistem Straža - Toplice in čistilna naprava Straža,
- kanala »A« Bučna vas - II.b faza,

- projekti in študije.

Predračunska vrednost navedenih nalog znaša 847,8 mio din.

Izgradnjo industrijske čistilne naprave v Ločni bo financirala Krka tovarna zdravil. Za izgradnjo ostalih kanalizacijskih sistemov in čistilnih naprav pa bo Samoupravna komunalna skupnost sklenila posebne dogovore za sofinanciranje z OZD in krajevnimi skupnostmi, kjer se bodo ti sistemi gradili.

87. člen

V okviru programa pospeševanja razvoja manj razvitih krajevnih skupnosti v občini bo Samoupravna komunalna skupnost občine Novo mesto:

- v KS Žužemberk nadaljevala gradnjo vodovodnega sistema Malo Lipje - Veliko Lipje in pripravila projektno dokumentacijo za izgradnjo vodovodnega sistema Križer-Reber-Ajdovska planota v predračunski vrednosti 72 mio din, od tega bo delež sofinanciranja iz posebej združenih sredstev (0,1 % ČD) znašal 25 mio din, ostali vir pa bodo sredstva komunalne skupnosti;
 - priprava dokumentacije in začetek izgradnje kanalizacijskega sistema in čistilne naprave v Žužemberku v predračunski vrednosti 86,4 mio din;
- v KS Birčna vas izgradila I. in II. etapo primarnega vodovoda v predračunski vrednosti 36,7 mio din, pri čemer bo delež sofinanciranja posebej združenih sredstev (0,1 % iz ČD) znašal 10 mio din;
- V KS Uršna sela, kjer v obdobju 1981-1985, ko je KS štela med nerazvite, ni bila dokončana izgradnja vodovoda Uršna sela-Laze, bo komunalna skupnost sofinancirala dela in vrednosti 12 mio din.

88. člen

Za financiranje vseh nalog s področja komunalnega gospodarstva bomo udeleženci zagotovili 2.556,2 mio din, in sicer z združevanjem 0,80 % prispevka od BOD iz dohodka in 0,5 % prispevka od BOD iz čistega dohodka, sredstev Območne vodne skupnosti Dolenjske, sredstev DO Komunale (del amortizacije, prispevki za priključke vode in priključke kanalizacije, sredstva za sanacije, zajetih v ceni storitev), prispevkov organizacij združenega dela, prispevkov krajevnih skupnosti in kreditov.

8.4. Ceste

89. člen

Na področju cestnega gospodarstva bomo uresničevali naslednje cilje:

- vzdrževanje cest v takšni meri, da bodo omogočale varen promet,
- modernizacija lokalnih cest prve skupine,
- vzpostavitev in vzdrževanje prometne signalizacije, še posebej v Novem mestu,
- ohranjanje v preteklosti moderniziranih lokalnih cest,
- zagotavljanje za varnost prometa nujne signalizacije,
- zagotavljanje obnov mostov,
- sodelovanje pri gradnji avtobusnih postajališč,
- pospeševanje modernizacije in sanacije cest in njihovih elementov v manj razvitih krajevnih skupnostih po republiških in občinskih kriterijih,
- sofinanciranje sanacij elementov cest po krajevnih skupnostih.

Za redno vzdrževanje lokalnih cest bomo namenili 365 mio din.

Dokončali bomo rekonstrukcijo ceste Kandija - Uršna sela in zgradili most preko Temenice v Prečni s priključki na obstoječo cesto Bršljin - Straža. Predračunska vrednost teh del znaša 85,2 mio din.

Modernizirali bomo lokalno cesto Uršna sela – Laze.

Sanirali bomo naslednje cestne odseke: Kronovo – Dobrava, Bršljin – Straža, Vavta vas – Dolenjske Toplice – Podturn in Mokro polje – Orehoviča – Šentjernej v skupni dolžini 17,8 km in predračunski vrednosti 441,9 mio din.

Za opremljanje cest s cestno signalizacijo bomo porabili 12,6 mio din.

Za večja popravila mostov bomo namenili 172,8 mio din.

Za izboljšanje elementov cest po krajevnih skupnostih bo Cestna skupnost namenila 160 mio din in za ureditev avtobusnih postajališč 9 mio din.

90. člen

Modernizacije in rekonstrukcije magistralnih in regionalnih cest bodo potekale v skladu s programom Skupnosti za ceste Slovenije.

V obdobju 1986–1990 bomo:

1. modernizirali magistralno cesto Novo mesto-Kočevje na odseku Dvor – Lašče že v letu 1986;
2. modernizirali, rekonstruirali in asfaltirali naslednje odseke regionalnih cest:
 - Zbure-Šmarjeta 6 km
 - Zbure-Škocjan 4 km
 - Lakenc-Zbure 3 km
 - Škocjan-Bučka 3 km
 - Žužemberk-Dobrnič 3 km;
3. modernizirali partizansko magistralo na odseku Soteska-Žužemberk-Bič;
4. zgradili most preko Krke v Novem mestu s potrebnimi priključki;
5. rekonstruirali regionalno cesto Novo mesto – Straža.

91. člen

V okviru programa pospeševanja razvoja manj razvitih krajevnih skupnosti bo Samoupravna interesna skupnost za ceste občine Novo mesto:

1. – v KS Hinje modernizirala I. etapo (2,5 km) ceste Smuka – Hinje – Struge v predračunski vrednosti 68,7 mio din, pri čemer bo znašal delež sofinanciranja iz posebej združenih sredstev (0,1 % iz ČD) 14 mio din;
2. – v KS Dolž bo modernizirala cesto – I. etapo (5 km) ceste Stopiče – Dolž – magistralna cesta v predračunski vrednosti 37,5 mio din, pri čemer bo delež iz posebej združenih sredstev (0,1 % iz ČD) znašal 7 mio din;
3. – v KS Podgrad bo modernizirala I. etapo ceste Koroška vas – Jurna vas (1,8 km) v predračunski vrednosti 15,1 mio din, pri čemer bo delež iz posebej združenih sredstev (0,1 % iz ČD) znašal 7 mio din.

9. DRUŽBENE DEJAVNOSTI

Udeleženci: vse organizacije združenega dela in druge samoupravne organizacije, samoupravne interesne skupnosti družbenih dejavnosti, krajevne skupnosti, Izvršni svet Skupščine občine Novo mesto

94. člen

Planirana gibanja družbenega proizvoda, dohodka in osebnih dohodkov dovoljujejo letno stopnjo rasti sredstev za skupno porabo 3,3 %. Sredstva za družbene dejavnosti bodo rasla usklajeno z rastjo dohodka gospodarstva, pri čemer bodo imela prednost: izobraževanje, zdravstvo in razvojno-raziskovalna dejavnost.

Sredstva bomo zagotavljali tudi za povečane programe, ki izhajajo iz zakonsko določenih pravic.

Izvajalci v družbenih dejavnostih se bodo racionalno organizirali in s tem prispevali k učinkovitejšemu programu.

Za izvajanje programa Samoupravne interesne skupnosti za ceste občine Novo mesto so potrebna sredstva v višini 1541 mio din.

Sredstva bomo združevali 0,8 % iz dohodka in 0,4 % iz čistega dohodka, vse na osnovi BOD.

Pri realizaciji programa bodo sodelovale tudi krajevne skupnosti s svojimi sredstvi ter sredstva od pristojbin za cestna motorna vozila in prispevek od prodaje pogonskih goriv ter bančna posojila.

8.5. Požarna varnost

Udeleženci: organizacije združenega dela in druge samoupravne organizacije in skupnosti, Samoupravna interesna skupnost za varstvo pred požari v občini Novo mesto, Zavod za požarno varnost Novo mesto, Občinska gasilska zveza Novo mesto, Območna vodna skupnost Dolenjske Novo mesto, Samoupravna interesna skupnost za ceste občine Novo mesto, Petrol Ljubljana TOZD Trgovina na debelo in drobno Brežice, Triglav Dolenjska območna zavarovalna skupnost Novo mesto, Izvršni svet Skupščine občine Novo mesto

93. člen

Na področju požarne varnosti bomo izvajali program SIS za varstvo pred požari v občini Novo mesto.

Za zagotovitev enakomernega in skladnega razvoja požarne varnosti v občini bomo združevali sredstva po stopnji 0,50 % od BOD iz dohodka in iz prispevkov od zavarovalnih premij. Z združenimi sredstvi se bo prioritarno financirala dejavnost poklicne gasilske enote.

Sredstva za delovanje interventne enote za odstranjevanje posledic nevarnih snovi bomo zagotovili s posebnim sanfoupravnim sporazumom med izvajalci in uporabniki storitev.

Zavod za požarno varnost bo izvajal naloge na področju požarnega varstva, tehničnega varstva in dimnikarske dejavnosti. Za uspešno sodelovanje se bo ustrezno organiziral tako, da bo najmanj 20 % sredstev pridobil z dopolnilno dejavnostjo. Sredstva za delovanje interventne enote za odstranjevanje posledic nevarnih snovi bomo zagotovili s posebnim samoupravnim sporazumom med izvajalci in uporabniki storitev.

Izvajalci v družbenih dejavnostih bodo združevali del sredstev amortizacije in s temi izvajali skupno dogovorjene naloge v posamezni dejavnosti.

Samoupravne interesne skupnosti družbenih dejavnosti bodo v obdobju 1986–1990 združevale sredstva za izvedbo sprejetih programov v višini 24.448 mio din.

9.1. Otroško varstvo

95. člen

Občinska skupnost otroškega varstva bo, upoštevajoč predvidene možnosti gospodarskega in socialnega razvoja občine, uresničevala naslednje naloge:

- izenačevanje pogojev za kakovostno in učinkovito vzgojo ter varstvo vseh predšolskih otrok,
- dogovorjeno raven socialne varnosti otrok,
- varstvo materinstva, nege in varstva otrok ob rojstvu in po njem.

Naloge bodo udeleženci sporazuma uresničevali z naslednjimi programi:

1. zagotovljeni program in program solidarnosti zajema:
 - vzgojni program, ki obsega pripravo otrok na osnovno šolo,
 - vzgojni program namenjen otrokom z motnjami v telesnem in duševnem razvoju,
 - socialno varstvene pomoči otrokom iz družin, katerih dejanski dohodek na družinskega člana ne dosega dogovorjene ravni socialne varnosti;
2. program vzgojno varstvene dejavnosti in druge naloge, ki zajema:
 - program vzgoje in varstva otrok v vzgojno varstvenih organizacijah in varstvenih družinah, kjer bomo povečali zajetje na 49 % leta 1990,
 - program vzgoje in varstva otrok, ki niso vključeni v vzgojno varstvene organizacije, kjer predvidevamo vključitev 280 otrok, starih od 3 do 4 leta in 280 otrok od 4 do 5 let;
3. program skupnih nalog v SR Sloveniji, ki zajema:
 - nadomestila za zadržanost z dela zaradi poroda, nege in varstva otroka,
 - pomoč pri opremi novorojenca,
 - druge skupne naloge družbenega varstva otrok, ki so pomembne za vso republiko.

9.2. Izobraževanje

9.2.1. Osnovno izobraževanje

97. člen

Občinska izobraževalna skupnost bo na podlagi samoupravnega sporazuma o temeljih plana za obdobje 1986–1990 združevala sredstva za programe osnovnega izobraževanja in druge naloge skupnosti.

Program osnovnega izobraževanja obsega program dela in življenja osnovne šole, brezplačni prevoz šoloobveznih učencev, obvezne šolske ekskurzije, program glasbene šole, program vzgojne posvetovalnice, hospitacijske dejavnosti za učitelje, program uresničevanja delovne prakse za učence in študente pedagoške usmeritve, štipendiranje kadrov, regresiranje prehrane in učbenikov za učence, program Zavoda za izobraževanje kadrov ter program izobraževanja v organizacijah in društvih.

V program osnovnega izobraževanja bo v letu 1990 vključenih 7.550 učencev v osnovne šole, 116 učencev v osnovno šolo s prilagojenim predmetom, 540 učencev v glasbeno šolo in 110 v osnovno šolo za odrasle. V program podaljšanega bivanja bo v letu 1990 vključenih 849 učencev, v oblike celodnevne šole pa 2.354 učencev.

Pri izvajanju vzgojno izobraževalnih programov bomo upoštevali standarde in normative, ki so določeni v samoupravnem sporazumu o temeljih plana Občinske izobraževalne skupnosti.

Zagotovljeni program bomo uresničevali ne glede na gospodarsko moč občine.

9.2.2. Usmerjeno izobraževanje

98. člen

Do leta 1990 bomo obdržali sedanjo mrežo šol in programe usmerjenega izobraževanja za vse smeri in stopnje strokovne usposobljenosti. Spreminjali jo bomo le v primeru, če bodo to zahtevale potrebe združenega dela v občini in regiji, pri tem pa bomo upoštevali racionalnost mreže šol in materialne možnosti uporabnikov.

Zagotavljali bomo možnosti, da se v usmerjeno izobraževanje vključijo vsi učenci, ki dokončajo osmletno šolanje in to pretežno v tehnično-tehnološke usmeritve.

Organizacije združenega dela bodo zagotovile izvajanje programa praktičnega dela in na ta način učencem omogočile uspešno pridobivanje strokovnih znanj in usposobljenosti.

Mladino bomo usmerjali na šolanje v višjih in visokih šolah, uporabniki pa bodo z ustreznjšo kadrovske in štipendijsko politiko omogočili večjemu številu mladih študij na višji in visoki stopnji ter podiplomski študij.

9.3. Kultura

99. člen

Kulturna skupnost opredeljuje kot prednostne naloge:

- razvoj knjižničarstva in zagotovitev pogojev študijske knjižnice Mirana Jarca za opravljanje dejavnosti matične knjižnice po veljavnih normativih in standardih;
- Varstvo naravne in kulturne dediščine, predvsem varstvo najbolj ogroženih kulturnih spomenikov;
- izboljšanje kadrovske strukture in štipendiranje potrebnih kadrov za kulturne dejavnost.

Skupnost bo sodelovala pri razreševanju prostorske problematike zgodovinskega arhiva – enote za Dolenjsko in Belo krajino, Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine Novo mesto ter sodelovala pri uresničevanju programov, opredeljenih z družbenimi dogovori in samoupravnimi sporazumi, katerih podpisnik je.

9.4. Telesna kultura

100. člen

Občinska telesnokulturna skupnost bo uresničevala dogovorjene usmeritve na področju telesne kulture z realizacijo naslednjih nalog:

- povečanje števila udeležencev v programu športne značke predšolskih otrok,
- izboljšanje kvalitete vadbe šolske mladine v šolskih športnih društvih,
- izboljšanje kvalitete šolanja in izpopolnjevanje strokovnega kadra,
- spodbujanje rekreativne dejavnosti v krajevnih skupnostih in organizacijah združenega dela ter organiziranje množičnih akcij tako, da bo dosežena 27 % vključitev prebivalstva v organizirano športno rekreacijo,
- zagotavljanje ustreznih pogojev tako, da bo omogočeno perspektivnim športnikom dosegati vrhunske rezultate.

Občinska telesnokulturna skupnost bo zagotavljala financiranje:

- občinskega programa, ki zajema telesnokulturne dejavnosti na področju športne rekreacije, množičnega športa in programe posameznikov in ekip v sistemih tekmovalnega športa,
- dogovorjenega programa,
- dogovorjenega republiškega programa.

Športna dejavnost bo financirana v razmerju 55 % za športno rekreacijo in 45 % za posameznike in ekipe v sistemih tekmovalnega športa.

9.5. Zdravstveno varstvo

101. člen

Občinska zdravstvena skupnost bo kot prednostne izvajala naslednje naloge:

- ukrepe in aktivnosti za večjo samozaščito in zaščitno dejavnost občanov, predvsem na področju kroničnih obolenjih in poškodb,
 - širitev zdravstveno-vzgojne dejavnosti,
 - večanje obsega preventivnih in dispanzerskih metod dela pri preprečevanju, odkrivanju, zdravljenju in rehabilitaciji.
- Zato bomo pri načrtovanju zdravstvenih dejavnosti in zmogljivosti zagotovili materialne in druge pogoje predvsem v splošni medicini, medicini dela, pri razvoju zdravljenju in nege bolnikov na domu, preventivnem zobozdravstvu in psi-

hiatrični dejavnosti. Zmanjšali bomo stopnjo hospitalizacije in skrajšali čas zdravljenja.

V zdravstveni skupnosti bomo uporabniki po načelih solidarnosti zagotavljali celovite potrebe po zdravstvenih storitvah v zvezi s preprečevanjem, odkrivanjem, zdravljenjem in rehabilitacijo obolenih ter poškodovanih občanov izven dela. Obseg pravic bo ostal v primerjavi z letom 1985 nespremenjen. Za storitve v zvezi s preprečevanjem, odkrivanjem, zdravljenjem in rehabilitacijo poklicnih bolezni in poškodb na delu bomo uveljavili solidarnost med temeljnimi organizacijami združenega dela v občini. Širili bomo obseg storitev, ki si jih bomo zagotavljali z vzpostavljanjem odnosov neposredne menjave dela.

102. člen

V okviru osnovne zdravstvene dejavnosti bomo ustanovili dispanzer za mentalno zdravje, ki bo opravljal tudi naloge s pedopsihiatrije in ki bo deloval za celotno območje medobčinske zdravstvene skupnosti. V okviru zobozdravstvene dejavnosti bomo v skladu z materialnimi možnostmi formirali nove zobozdravstvene skupine na območjih, ki so oddaljena od Novega mesta in ki so izrazito deficitarna.

V občini bomo ohranili sedanjo raven participacij uporabnikov pri uveljavljanju pravic do zdravstvenih storitev. Na ta način bomo od občanov zbrali okoli 2,5 % potrebnih sredstev za pokrivanje stroškov zdravstvenih storitev.

Z združenimi sredstvi v občinski zdravstveni skupnosti bomo zagotavljali uresničevanje dogovorjenih pravic do zdravstvenih storitev in socialne varnosti po načelih medsebojne solidarnosti. Poleg tega bomo zagotavljali:

- uresničevanje nalog pri usposabljanju in opremljanju zdravstvenih organizacij za delovanje v izrednih razmerah in pogojih splošnega ljudskega odpora,
- za solidarnostne naloge v okviru republiške zdravstvene skupnosti,
- izvajanje skupnih nalog na ravni medobčinske zdravstvene skupnosti in
- izvajanje skupnih nalog na ravni republiške zdravstvene skupnosti.

9.6. Socialno varstvo

103. člen

Skupnost socialnega varstva si bo prizadevala za zagotavljanje in razvoj socialne varnosti in varstva delavcev, delovnih ljudi in občanov.

Vsebinsko in obseg programov bomo usklajevali na naslednjih področjih:

- družbeno varstvo otrok in mladine,
- družbena skrb in pomoč družini,
- socialno-varstvene pomoči,
- zaposlovanje,
- solidarnost na stanovanjskem področju,
- družbeno varstvo invalidov,
- socialna varnost starejših občanov,
- varstvo borcev,
- socialno varstvo v zdravstvenem varstvu.

Usklajevanje socialno varstvenih programov bo temeljilo na naslednjih izhodiščih:

- obseg programov in socialno varstvenih pomoči bo usklajen z gospodarsko rastjo in materialnimi možnostmi združenega dela,
- posebno skrb bomo namenili aktivni demografski politiki in otrokom,
- uveljavljanje in valorizacija socialno-varstvenih pomoči bo uresničeno v takem obsegu, osnovah, merilih ter postopkih, ki jih določa samoupravni sporazum o uresničevanju socialno-varstvenih pravic.

Na področju socialnega varstva opredeljujemo kot prednostne naslednje naloge:

- zaposlovanje mladih po končanem šolanju,
- zagotavljanje enakih razvojnih možnosti otrokom in mladini, pri vključevanju v izobraževanje in usposabljanje za delo, v skladu z njihovimi sposobnostmi ne glede na socialni položaj družine,
- reševanje stanovanjskih potreb mladih družin,
- pomoč in skrb za starejše občane, ki niso vključeni v domsko varstvo.

104. člen

Večjo pozornost bomo namenjali sistematičnemu reševanju problemov Romov in njihovi socializaciji. V programe socializacije se bodo vključevali: Občinska skupnost otroškega varstva, Občinska skupnost socialnega skrbstva, Občinska skupnost za zaposlovanje in občinska izobraževalna skupnost.

Postopoma bomo reševali bivalne pogoje Romov in do leta 1990 zgradili 55 stanovanj. Pri financiranju izgradnje bodo sodelovali: sklad stavbnih zemljišč, samoupravna komunalna skupnost, samoupravna stanovanjska skupnost in skupnost socialnega skrbstva.

9.7. Socialno skrbstvo

105. člen

V okviru skupnosti socialnega skrbstva bomo izvajali temeljni program, ki zajema:

- varstvo v splošnih in posebnih socialnih zavodih,
- varstvo otrok in mladostnikov v zavodih za usposabljanje ter mladostnikov v vzgojnih zavodih,
- rejnine otrokom,
- delovanje centrov za socialno delo,
- varstvo težje prizadetih oseb,
- časne in enkratne pomoči občanom,
- razvoj nege na domu.

Na podlagi samoupravnega sporazuma bomo sofinancirali tudi občinski dopolnilni program, ki zajema: dejavnost socialno-humanitarnih organizacij v občini, določene preventivne dejavnosti, program socializacije Romov ipd.

Po načelu vzajemnosti bomo sodelovali pri financiranju programa skupnih nalog skupnosti socialnega skrbstva Slovenije.

9.8. Zaposlovanje

106. člen

Povprečna letna stopnja zaposlovanja bo v obdobju 1986-1990 1 %. Skupnost za zaposlovanje bo iskalce zaposlitve usmerjala v prednostne dejavnosti, določene v bilanci za poklice. Zavzemali se bomo za zaposlovanje in usposabljanje invalidnih oseb.

Vzdrževali bomo stike z delavci, ki so na začasnem delu v tujini ter pospeševali njihovo vračanje in zaposlovanje.

Z ustrezno politiko poklicnega usmerjanja in štipendiranja bomo zmanjšali strukturno neskladnost med potrebami združenega dela in kadrovskimi potenciali.

Občinska skupnost za zaposlovanje bo v sodelovanju z organizacijami združenega dela skrbela za zaposlovanje Romov ter njihovo izobraževanje in usposabljanje.

Upravičenim brezposelnim občanom bomo skladno z njihovimi pravicami zagotavljali njihovo socialno varnost.

9.9. Investicije v družbenih dejavnostih

107. člen

V obdobju 1986-1990 bomo izvajali izgradnjo, dozidavo in rekonstrukcijo osnovnih šol po referendumskem programu, ki zajema:

- dokončanje gradnje osnovne šole Otočec,
- dograditev osnovne šole Vavta vas,
- dozidava osnovne šole Mirna Peč,
- dozidava osnovne šole Škocjan,
- dozidava osnovne šole Šmarjeta.

Za realizacijo referendumskega programa bomo občani združili sredstva v višini 374 mio dinarjev. Pri financiranju referendumskega programa bodo sodelovala sredstva amortizacije, ki jih združujejo osnovne šole v višini 90 mio din.

108. člen

Po posebnem samoupravnem sporazumu bomo v občini združevali sredstva iz čistega dohodka na osnovi BOD za realizacijo naslednjega programa investicij:

- otroško varstvo · izgradnja po dveh igralnic s pripadajočimi prostori ob osnovnih šolah Vavta vas, Mirna Peč, Škocjan in Šmarjeta,
- osnovno izobražev: · izgradnja vrtca v Novem mestu, · razširitev osnovne šole Bršljin,
- kultura · prenova Študijske knjižnice,
- telesna kultura · rekonstrukcija stadiona Bratstva in enotnosti,
- zdravstvo · novogradnja lekarne - I. faza, · izgradnja polikliničnega trakta in priprava dokumentacije za zgradnjo objekta Zavoda za socialno medicino in higieno.

Predračunska vrednost programa znaša 1.070 mio dinarjev.

109. člen

V usmerjenem izobraževanju bomo izboljšali pogoje dela z naslednjimi naložbami, ki jih bodo financirale posebne izobraževalne skupnosti in šole z lastnimi sredstvi:

1. pri srednji šoli Tehničnih in zdravstvenih usmeritev Boris Kidrič Novo mesto bomo zgradili telovadnico,
2. Srednja kmetijska šola Grm bo usposobila sadovnjak na površini 4 ha, zgradila večnamenski kmetijski objekt za praktični pouk in učni čebelnjak ter dokončala opremljanje doma za učence.

110. člen

V okviru nastajajočega memorialnega in kulturnega centra Baza 20 bomo zgradili Dom pionirjev Slovenije. Za potrebe doma bo ob osnovni šoli Baza 20 dograjena kuhinja ter vzgojno varstveni oddelki.

Za financiranje naložb bo sklenjen poseben sporazum.

10. DAVČNA POLITIKA IN SPLOŠNA PORABA

Udeleženci: organizacije združenega dela, Medobčinska gospodarska zbornica za Dolenjsko Novo mesto, Zveza sindikatov Slovenije Občinski svet Novo mesto, Izvršni svet Skupščine občine Novo mesto

111. člen

Izvršni svet skupščine občine Novo mesto se bo zavzemal, da bo Uprava za družbene prihodke dosledno zajemala tiste dele dohodkov občanov, ki zapadejo v obdavčitev, da bo preprečevala neupravičeno bogatenje na podlagi neprijavljenega dohodka ter zagotavljala pravočasno izterjavo družbenih obveznosti občanov.

Sprejeli bomo dogovor o oblikovanju in izvajanju enotne davčne politike v regiji.

Širili bomo računalniško obdelavo na davčnem področju ter posodabljali računalniško opremo.

112. člen

Zagotavljali bomo gospodarno porabo zagotovljenih sredstev ter zagotavljali dogovorjeni obseg in kakovost nalog, ki jih določajo sklepi občinske skupščine in veljavni predpisi.

Prizadevali si bomo zagotoviti tolikšen obseg sredstev splošne porabe, ki bo omogočal kvalitetno in pravočasno izvajanje uprave, pravosodja in drugih organov, ki financirajo svojo dejavnost iz proračuna.

11. KRAJEVNE SKUPNOSTI IN UKREPI ZA POSPEŠEN RAZVOJ MANJ RAZVITIH KRAJEVNIH SKUPNOSTI

Udeleženci: organizacije združenega dela, krajevne skupnosti, samoupravne interesne skupnosti materialne proizvodnje in družbenih dejavnosti, Ljubljanska banka Temeljna dolenjska banka Novo mesto, Izvršni svet Skupščine občine Novo mesto.

113. člen

Nadaljevali bomo z uveljavljanjem in poglobljanjem samoupravnih in družbeno-ekonomskih odnosov v krajevnih skupnostih z razvijanjem in utrjevanjem delegatskih odnosov.

Razvijali bomo različne oblike dela, da bodo delovni ljudje in občani v največji meri vključeni v odločanje o vseh zadevah. Razvijali bomo sodelovanje delegacij in delegatov z organi krajevne skupnosti. Izpopolnjevali bomo sistem informiranja in obveščanja občanov v krajevni skupnosti.

Da bi dosegli boljše uspehe pri izvajanju programov dela, bodo krajevne skupnosti svoje srednjeročne in letne programe usklajevale med seboj. Programe in plane bodo zastavile tako, da bo njihova uresničitev vodila k izenačevanju pogojev življenja znotraj krajevne skupnosti.

Za reševanje prostorskih problemov bomo vključevali v svoje programe gradnjo večnamenskih družbenih centrov oziroma se bomo vključevali v izgradnjo takih centrov, če so ti načrtovani pri družbeno usmerjeni gradnji sosesk, ali če jih gradijo društva in druge družbenopravne osebe.

114. člen

Kot nerazvite krajevne skupnosti so za obdobje 1986-1990 opredeljene: Birčna vas, Dolž, Hinje, Podgrad in Žužemberk.

Za uresničevanje hitrejšega razvoja manj razvitih krajevnih skupnosti bo Samoupravna komunalna skupnost občine Novo mesto vnesla v svoj program naslednje naloge:

KS ŽUŽEMBERK 1. Nadaljevanje gradnje vodovodnega sistema Malo Lipje-Veliko Lipje

2. Pripravo projektne dokumentacije za izgradnjo vodovodnega sistema Križe-Reber-Ajdovska planota
 3. Pripravo dokumentacije in začetek gradnje kanalizacijskega sistema in ČN v Žužemberku.
- Predračunska vrednost nalog je 158,4 mio din. Pri izvedbi bodo sodelovala posebej združena sredstva (0,1 % iz ČD) v višini 25,0 mio din, pri gradnji kanalizacijskega sistema in ČN pa OZD v višini 30 % od predračunske vrednosti.

KS BIRČNA VAS: Izgradnja primarnega vodovoda I. in II. etapa v predračunski vrednosti 36,8 mio din. Pri izvedbi bodo sodelovala posebej združena sredstva v višini 10 mio din.

KS URŠNA SELA: Krajevna skupnost je v obdobju 1981–1985 sodila med nerazvite KS. V tem obdobju je izvajala dela v zvezi z vodooskrbo, ki pa so ostala nedokončana. Zato bo komunalna skupnost vnesla v svoj program in delno sofinancirala izgradnjo vodovoda Uršna sela-Laze v višini 12 mio din.

Občinska skupnost za ceste bo vnesla v svoj program naslednje naloge:

KS HINJE: Modernizacija ceste Smuka – Hinje – Struge – I. etapa v dolžini 2,5 km s predračunsko vrednostjo 68,8 mio din. Pri financiranju bodo sodelovala sredstva iz 0,1 % v višini 14 mio din.

KS DOLŽ: Modernizacija ceste Stopiče – Dolž – magistralna cesta – I. etapa v dolžini 5 km v predračunski vrednosti 37,5 mio din. Pri financiranju bodo sodelovala sredstva od 0,1 % od ČD v višini 7 mio din.

KS PODGRAD:

1. Modernizacija ceste Koroška vas – Jurna vas – I. etapa v dolžini 1,8 km v predračunski vrednosti 15,1 mio din. Pri financiranju bodo sodelovala sredstva od 0,1 % od ČD v višini 7 mio din.
2. Pri dograditvi večnamenskega doma v Podgradu bodo sodelovala sredstva od 0,1 % od ČD v višini 7 mio din.

V skladu z uresničevanjem politike skladnejšega regionalnega razvoja v SRS bomo z občinami Trebnje, Kočevje in Grosuplje pripravili program razvoja Suhe krajine.

115. člen

Za zadovoljevanje splošnih in skupnih potreb delovnih ljudi in občanov v krajevnih skupnostih bomo dograjevali sistem financiranja krajevnih skupnosti, ki bo temeljil na samoupravnem združevanju dela in sredstev med delovnimi ljudmi in občani, organizacijami združenega dela, samoupravnimi interesnimi skupnostmi in drugimi organizacijami in skupnostmi.

Za izvajanje programov in nalog v krajevnih skupnostih bomo združevali sredstva iz čistega dohodka po stopnji 0,6 % BOD po domicilnem principu. Od te stopnje bomo 0,1 % združevali za uresničevanje hitrejšega razvoja manj razvitih krajevnih skupnosti v občini.

Krajevne skupnosti bodo sredstva, združena iz čistega dohodka, namenjale predvsem:

- modernizaciji in rekonstrukciji cest,
- izgradnji vodovodov,
- izgradnji kanalizacijskih naprav,
- izgradnji PTT omrežja,
- vzdrževanju in obnovitvi objektov na pokopališčih,
- modernizaciji nizko napetostnega elektro omrežja,
- izgradnji avtobusnih postajališč,
- dograditvi družbenih domov ter otroških in športnih igrišč.

O uporabi sredstev se bodo krajevne skupnosti dogovorile v samoupravnem sporazumu o usklajevanju planov krajevnih skupnosti v občini Novo mesto.

12. UREJANJE PROSTORA IN VARSTVO OKOLJA

12.1. Urejanje prostora

Udeleženci: Sklad stavbnih zemljišč občine Novo mesto, Samoupravna stanovanjska skupnost občine Novo mesto, Samoupravna komunalna skupnost občine Novo mesto, Območna vodna skupnost Dolenjske Novo mesto, Kmetijska zemljiška skupnost občine Novo mesto, Komunalna Novo mesto, Elektro Ljubljana TOZD Elektro Novo mesto, Samoupravna interesna skupnost za gozdarstvo Novo mesto, Samoupravna interesna skupnost za ceste občine Novo mesto, Ljubljanska banka Temeljna dolenjska banka Novo mesto, Zavod za družbeno planiranje Novo mesto, Medobčinska gospodarska zbornica za Dolenjsko Novo mesto, Izvršni svet Skupščine občine Novo mesto.

116. člen

Namenska raba prostora bo določena za ves prostor občine z določili prostorskega dela družbenega plana občine za obdobje 1986–1990. V okviru tega plana bomo podrobneje obdelali kot urbanistično zasnovo naselij naslednja ureditvena območja:

- Novo mesto z naselji Mala Cikava, Mali Slatnik, Smolenja vas, Krka, Mala Bučna vas, Velika Bučna vas, Dol. in Gor. Kamence, Hudo, Potočna vas, Češča vas, Prečna in Kuzarjev kal;
 - Gor. Straža z naselji Rumanja vas, Vavta vas, Jurka vas, Potok, Hrušavec, Sela, Dol. Straža in Loke;
 - Dolenjske Toplice z naselji Meniška vas, Suhor, Obrh, Podturn, Sela pri Dolenjskih Toplicah, Dol. in Gor. Gradišče, Podhosta, Loška vas, Dol. Sušice, Gor. Polje in Dol. Polje;
 - Otočec z naselji Črešnjice, Jelša, Lešnica, Žihovo selo, Dolenja vas in Luterško selo;
 - Šentjernej z naselji Šmalčja vas, Vrh pri Šentjerneju in Dobravica;
 - Žužemberk z naselji Prapreče, Stranska vas in Zafara;
 - Šmarješke Toplice z naselji Šmarjeta, Gorenja vas, Brezovica, Družinska vas in Strelac;
 - Mirna Peč z Ivanjo vasjo in Črešnjicami.
- Ostala naselja bomo urejali s prostorsko ureditvenimi pogoji.

117. člen

Dokončali bomo naslednje začete prostorsko-izvedbene načrte:

- Mrzla dolina I,
- Straža Gmajna,
- obrtno servisna cona Cikava,

- cona terciarnih dejavnosti Ragovo,
- romsko naselje Budganska luža,
- romsko naselje Dobruška gmajna,
- ureditveni načrt Bršljin.

V okviru območij, ki jih bomo urejali z urbanističnimi zasnovami naselij in v nekaterih naseljih, ki jih bomo urejali s prostorsko ureditvenimi pogoji, bomo izdelali naslednje prostorsko izvedbene akte:

Novo mesto	- Spremembe in dopolnitev ZN Žabja vas,
	- Dopolnilni zazidalni načrt za območje Drske, Broda in Irče vasi,
	- Regrške košenice II,
	- Zazidalni načrt za čisto farmacevtsko industrijo v Cegelnici,
	- Načrt dopolnilne gradnje v Novem mestu,
	- Zazidalni načrt za blagovno transportni center v Češči vasi,
	- Ureditveni načrt mestnega jedra,
	- Zazidalni načrt Ločna;
Straža	- Zazidalni načrt stanovanjskega območja cone v Vavti vasi,
	- Zazidalni načrt za objekte Novoles in GG;
Dolenjske Toplice	- Zazidalni načrt za individualne hiše na Cvibljah,
	- Ureditveni načrt krajevnega jedra,
	- Zazidalni načrt za zdravstveno zdraviliško cono;
Žužemberk	- Zazidalni načrt za stanovanjsko gradnjo ZN Klek;
Šentjernej	- Zazidalni načrt za stanovanjsko gradnjo za hipodrom,
	- Zazidalni načrt za centralni del Šentjerneja;
Otočec	- Sprememba in dopolnitev zazidalnega načrta Otočec;
Birčna vas	- Zazidalni načrt za skladišče tekočih goriv;
Škocjan	- Zazidalni načrt za individualno stanovanjsko gradnjo;
Dvor	- Zazidalni načrt za individualno stanovanjsko gradnjo;
Mirna Peč	- Zazidalni načrt Črešnice za individualno stanovanjsko gradnjo;
Stopiče	- Dopolnilni zazidalni načrt;
Šmarjeta	- Zazidalni načrt
Gorjanci	- Zazidalni načrt za rekreacijsko območje Gorjanci - I. faza.

Na osnovi določil prostorsko ureditvenih pogojev bomo na novih površinah gradili individualne hiše in druge objekte še v naslednjih naseljih: Bela cerkev, Birčna vas, Velike Brusnice, Dolž, Gaberje, Hinje, Orehovica, Dol. Mokro polje, Ratež, Zbure.

V ostalih naseljih bomo gradili le nadomestne in dopolnilne objekte in ne bomo širili obsega teh naselij.

Krajino izven obsega naselij bomo urejali s krajinskimi zasnovami območij. Krajinske načrte bomo izdelali za naslednja območja:

- rekreacijsko območje Gorjanci,
 - memorialno območje Starih žag in Roga.
- Za infrastrukturne naprave v odprti krajini bomo izdelovali lokacijske načrte. V srednjeročnem obdobju 1986 - 1990 bomo na nivoju predlokacijske dokumentacije obdelali:
- traso plinovoda,
 - možne zaježitve in zajetja na Krki in njenih pritokih.

12.2. Varstvo okolja

119. člen

Na področju varovanja in izboljšanja okolja bomo pri presoji vseh investicij upoštevali vpliv na okolje in spodbujali razvoj sodobnih surovinskih in energetsko varčnih, čistih tehnologij.

Izdelali bomo kataster onesnaževalcev vod in proučili možnosti izvedbe kompleksnega sistema čiščenja pri vseh onesnaževalcih ter zmanjševali emisijo škodljivih snovi v ozračje. Izvajali bomo odloke o zaščiti vodnih virov. Ponovno bomo preverili bilanco pitne vode in izdelali dolgoročno regionalno zasnovano oskrbo za neoporečno pitno vodo.

V skladu s potrebami bomo razvili optimalno tehnologijo zbiranja, transporta, sortiranja in obdelave komunalnih odpadkov, tako da se bodo koristni vrtili proizvodnji.

Postopno bomo odstranjevali in sanirali divja odlagališča komunalnih odpadkov in odlagališča OZD ter namesto njih uredili zbirna mesta.

Vzpostavili bomo celovit družbeni nadzor nad nevarnimi snovmi - surovinami in proizvodi v proizvodnji, transportu, hranjenju, uporabi, predelavi ter odlaganju. Pozornost bomo posvetili tudi nevarnim snovem ter proučili možnost odlaganja na regijskem nivoju.

Dokončno bomo proučili možnosti daljinskega ogrevanja in pospeševali uporabo čistejših goriv ter okrepili dimnikarsko službo.

Pri vseh posegih v prostor bomo aktivno ohranjali vidik ohranjanja in izboljševanja okolja z namenom zmanjšati negativne posledice posegov na čim manjšo mero.

12.3. Varstvo naravne in kulturne dediščine

120. člen

Naloga varstva naravne in kulturne dediščine bodo na podlagi odloka o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih in zgodovinskih spomenikov v občini usmerjene v aktivno varovanje naravnih znamenitosti in kulturnih spomenikov pred negativnimi vplivi drugih porabnikov prostora. Nosilci družbenega planiranja so dolžni pri oblikovanju, sprejemanju in izvajanju planskih aktivnosti upoštevati varstvene režime, omejitve in prepovedi ter razvojne usmeritve, ki izhajajo iz pregleda zavarovanih objektov in območij naravne in kulturne dediščine.

13. DRUŽBENI SISTEM INFORMIRANJA

Udeleženci: Medobčinska gospodarska zbornica za Dolenjsko Novo mesto, DIC TOZD časopis Dolenjski list Novo mesto, SDK Podružnica Novo mesto, Ljubljanska banka Temeljna dolenjska banka Novo mesto, ISKRA-DELTA Ljubljana, KRKA Tovarna zdravil Novo mesto, IMV Novo mesto, Novoles Straža - Novo mesto, vse TOZD ISKRE v občini, Novoteks

Novo mesto, GIP Pionir Novo mesto, Labod Novo mesto, Medobčinska zdravstvena skupnost Novo mesto, Občinska raziskovalna skupnost Novo mesto, Podjetje za PTT promet Novo mesto, Zavarovalna skupnost Triglav Dolenjska območna skupnost Novo mesto, Zavod za družbeno planiranje Novo mesto, Študijska knjižnica Mirana Jarca Novo mesto, Radio Novo mesto v ustanavljanju, Izvršni svet Skupščine občine Novo mesto

Udeleženci se zaveujemo, da bomo:

- razvijali in nadalje izpopolnjevali obdelavo informacij in baze podatkov za potrebe subjektov informiranja, predvsem pa za namene planiranja, upravljanja, odločanja in delovanje delegatskega sistema,
- enotni družbeni sistem informiranja bomo razvijali postopoma in v skladu z možnostmi nabave računalniških zmogljivosti in razvojem aplikativne programske opreme,
- s tehničnega in programskega vidika tako usklajevali nadaljnji razvoj informacijske baze, da bo možno okvirno oblikovati integracijsko vez med vsemi informacijskimi službami v občini,
- vlagali sredstva v izobraževanje in izpopolnjevanje strokovnih kadrov za področje informatike in sicer preko rednih oblik izobraževanja in v izobraževanje ob delu.

Informacijske službe bodo medsebojno usklajevale svoje programe in zlasti vzpostavile in vodile tak statistično-informacijski sistem, ki bo omogočil celovitejše planiranje in tekoče ukrepanje na podlagi predpisanih metodologij.

- Zavod za družbeno planiranje bo organiziral osrednjo informacijsko službo za potrebe planiranja družbenega razvoja.
- Preko sredstev javnega obveščanja in delegatskih gradiv bomo vsem občanom in delegatom skupščin zagotavljali kakovostno obveščanje. Zato bo glasilo ODLOČAJMO še naprej služilo potrebam obveščanja in dela delegatov in delegacij.
- Dolenjski list in novo ustanovljeni Radio Novo mesto ter tovarniški časopisi bodo tudi v prihodnje opravljali funkcijo medija javnega obveščanja delavcev in občanov v občini.
- Z oddajnim centrom Trdinov vrh bo dokončno zagotovljen kvaliteten sprejem TV programa in prenos programa Radio Novo mesto na območju celotne občine in regije.
- Študijska knjižnica bo z opravljanjem informacijskega dela zadovoljevala potrebe interesentov povezanih z izobraževanjem, kulturo in raziskovanjem. V okviru tega bo še posebej vodila in vzdrževala registre javnih delavcev in tekočo domoznansko bibliografijo.

14. MEDOBČINSKO SODELOVANJE

Udeleženci: Industrija motornih vozil Novo mesto, Novoteks Novo mesto, Novoles Straža, GIP Pionir Novo mesto, Gozdno gospodarstvo, Vodnogospodarsko podjetje Novo mesto, Podjetje za ptt promet Novo mesto, ŽG Ljubljana ŽTO Novo mesto, Emona Dolenjka Novo mesto, Zdravstveni center Novo mesto, šole usmerjenega izobraževanja, Območna vodna skupnost Dolenjske, Samoupravna interesna skupnost za gozdarstvo, območna SIS za ptt promet, Elektro Ljubljana TOZD Elektro Novo mesto, Medobčinska zdravstvena skupnost, Medobčinska skupnost za zaposlovanje, Medobčinska gospodarska zbor-

nica za Dolenjsko, Izvršni svet Skupščine občine Novo mesto

122. člen

Da bi zagotovili skladnejši regionalni razvoj, bomo sodelovali z občinami Črnomelj, Metlika in Trebnje na vseh področjih gospodarskega in družbenega razvoja. Pripravili bomo dogovor o skupnih temeljih plana štirih dolenjskih občin in se dogovorili za način razreševanja skupnih nalog.

V skladu z uresničevanjem politike skladnejšega regionalnega razvoja bomo z občinami Trebnje, Kočevje in Grosuplje pripravili 10-letni razvojni program za Suho krajino ter program aktivnosti za njen hitrejši razvoj.

V sodelovanju z občinami Brežice, Krško, Metlika, Črnomelj, Ozalj, Jastrebarsko in Samobor bomo sprejeli odločitve o razvoju območja Žumberak - Gorjanci.

15. SPLOŠNA LJUDSKA OBRAMBA IN DRUŽBENA SAMOZAŠČITA

Udeleženci: organizacije združenega dela, krajevne skupnosti, Samoupravne interesne skupnosti občine Novo mesto in Izvršni svet Skupščine občine Novo mesto

123. člen

Udeleženci dogovora bomo na podlagi nalog, določenih po zaključnih splošnih in posebnih ocen, v pripravah na splošno ljudsko obrambo in pogojih in možnostih delovanja v izrednih razmerah, neposredni vojni nevarnosti in vojni s samoupravnim sporazumom zagotavljali sredstva za skupne potrebe ljudske obrambe in družbene samozaščite in za realizacijo dogovorjenega programa, zlasti pa:

- krepili obrambe in samozaščitne sposobnosti kot neločljivega dela temeljne dejavnosti vsakega nosilca družbenega razvoja,
- dopolnjevali in usklajevali obrambne in varnostne načrte na vseh ravneh in s tem zagotavljali nemoteno delovanje gospodarskih in družbenih dejavnosti v vseh razmerah,

- opremljali enote teritorialne obrambe s sodobnim orožjem in ostalo opremo, izboljšali mobilizacijsko pripravljenost in krepili njeno zaledno oskrbo z oslonitvijo na zaledno oskrbljenost vseh struktur SLO na območju občine,

- dopolnili načrte narodne zaščite z organizacijskimi, kadrovske in drugimi rešitvami, jih uskladili z razvojem teritorialne obrambe in drugimi rešitvami, jih uskladili z razvojem teritorialne obrambe ter zagotavljali materialne pogoje za njeno delovanje,

- opremljali enote in štabe za civilno zaščito s sodobno zaščitno in reševalno opremo; pri tem bomo prioriteto usposobili specializirane enote za protipožarno zaščito;
- razvijali bomo sistem za obveščanje in opazovanje.

Za financiranje skupnih nalog ljudske obrambe in družbene samozaščite bomo v občini namenili sredstva v višini 0,4 % od narodnega dohodka ali 862 mio din do leta 1990.

45 % sredstev ali 388 mio din bomo združevali po samoupravnem sporazumu po stopnji 0,35 % od BOD iz dohodka, 40 % sredstev ali 344,8 mio din bo zagotovil proračun občine, 15 % sredstev ali 129,2 mio din pa bodo porabili nosilci planiranja neposredno za financiranje lastnih programov na področju ljudske obrambe in družbene samozaščite.

16. KONČNE DOLOČBE

124. člen

Udeleženci dogovora se obvezujemo, da bomo v svoje planske akte planov vključili vse naloge in obveznosti, ki jih prevzemamo s tem dogovorom. Za uresničevanje nalog iz tega dogovora bomo poleg samoupravnih sporazumov o temeljnih planov SIS sklepali še posebne sporazume za namensko združevanje sredstev.

125. člen

Izvršni svet skupščine bo redno spremljal, analiziral in ocenjeval obveznosti iz tega dogovora. Še posebej bo spremljal uresničevanje investicijskih programov v času izvajanja in obratovanja in če se učinki, predvideni v investicijskem programu, ne bodo uresničevali, bo predlagal ustrezne ukrepe.

126. člen

Pri izvajanju nalog iz tega dogovora bo sodelovala Občinska konferenca SZDL Novo mesto in dajala politične

pobude za njihova uresničevanja.

Zveza sindikatov Slovenije Občinski svet Novo mesto bo izvajal naloge iz dogovora, za katere je podpisnik in bo na osnovi lastnih programov aktivnosti dajal pobude za uresničevanje nalog iz tega dogovora, ki so pomembne za družbeno-ekonomski položaj delavcev.

127. člen

Dogovor o temeljnih družbenega plana se spremeni in dopolni po enakem postopku, kot je bil sprejet.

128. člen

Ta dogovor je sklenjen, ko ga sprejmejo organi udeležencev in podpišejo njihovi pooblaščenici ali pa podajo pismeno izjavo o pristopu. Sklep o ugotovitvi, da je dogovor sprejet se objavi v Skupščinskem Dolenjskem listu.

Prične veljati osmi dan po objavi, uporablja pa se od 1.1.1986 dalje.

Številka: 30-02/85

Datum: marec 1986

Podpisniki

Na podlagi 136. člena Zakona o sistemu družbenega planiranja in o družbenem planu SR Slovenije (Uradni list SRS št. 1/80) ter 222. člena Statuta občine Novo mesto (Skupščinski Dolenjski list št. 6/79 in 14/82) je skupščina občine Novo mesto na seji zbora združenega dela, zbora krajevnih skupnosti in družbenopolitičnega zbora dne 11. marca 1986 sprejela

SKLEP

o sprejetju družbenega plana občine Novo mesto za obdobje od leta 1986 do leta 1990

1.

Sprejme se družbeni plan občine Novo mesto za obdobje od leta 1986 do leta 1990, ki v skladu s 141. členom Zakona o sistemu družbenega planiranja in o družbenem planu SR Slovenije vsebuje temeljne srednjeročne usmeritve, ki zajemajo zlasti:

1. cilje in usmeritve družbenega razvoja,
2. globalne materialne okvire razvoja,
3. razvojne naloge v gospodarstvu in gospodarski infrastrukturi
 - 3.1. smeri prestrukturiranja,
 - 3.2. kmetijstvo in živilstvo,
 - 3.3. gozdarstvo,
 - 3.4. naravni viri in rudarstvo,
 - 3.5. gradbeništvo in industrija gradbenega materiala,
 - 3.6. industrija,
 - 3.7. drobno gospodarstvo,
 - 3.8. energetika,
 - 3.9. trgovina,
 - 3.10. gostinstvo in turizem,
 - 3.11. promet in zveze,
 - 3.12. komunalno gospodarstvo,
 - 3.13. vodno gospodarstvo,
 - 3.14. stanovanjsko gospodarstvo,
 - 3.15. požarna varnost,
 - 3.16. ostale dejavnosti;
4. razvojne naloge na področju družbenih dejavnosti:
 - 4.1. raziskovalna dejavnost,
 - 4.2. izobraževanje,
 - 4.3. zdravstveno varstvo,
 - 4.4. otroško varstvo,
 - 4.5. kultura,
 - 4.6. telesna kultura,
 - 4.7. socialno varstvo,
 - 4.8. socialno skrbstvo,

5. prostorske sestavine družbenega plana:
 - 5.1. cilji v zvezi z urejanjem prostora in varstvom okolja,
 - 5.2. namenska raba prostora na območjih, kjer so predvidene naloge v zvezi z urejanjem prostora,
 - 5.3. razvoj dejavnosti v prostoru,
 - 5.4. načini urejanja prostora,
 - 5.5. seznam posegov na I. območju kmetijskih zemljišč,
 - 5.6. kartografski del in programske zasnove,
6. krajevne skupnosti,
7. splošna ljudska obramba in družbena samozaščita,
8. skladnejši regionalni razvoj,
9. okviri in ukrepi za uresničevanje družbenega plana.

2.

Kartografski del srednjeročnega družbenega plana je na vpogled in v hranjenju pri upravnih organih občine: Komiteju za družbeni razvoj, Komiteju za urbanizem in Geodetski upravi ter pri Zavodu za družbeno planiranje Novo mesto.

3.

Skupščina občine pooblašča izvršni svet občine, da opravi dokončno redakcijo besedila in poskrbi za objavo srednjeročnega družbenega plana občine Novo mesto za obdobje od leta 1986 v posebni vezani izdaji.

4.

Ta sklep začne veljati z dnem sprejetja in se objavi v Skupščinskem Dolenjskem listu.

Številka: 30-02/85
Datum: 11. 3. 1986

Predsednik
skupščine občine Novo mesto
UROŠ DULAR, l.r.

Sklep je objavljen v Skupščinskem Dolenjskem listu št. 6 z dne 31. 3. 1986.

Na podlagi 20. in 136. člena Zakona o sistemu družbenega planiranja in o družbenem planu SR Slovenije (Uradni list SRS št. 1/80 in 33/80) ter 17. in 224. člena Statuta občine Novo mesto (Skupščinski Dolenjski list št. 5/79 in 14/82) so zbori občinske skupščine Novo mesto dne 11. marca 1986 sprejeli

DRUŽBENI PLAN OBČINE NOVO MESTO ZA OBDOBJE 1986/1990

UVOD IN IZHODIŠČA

Pri opredeljevanju razvojnih usmeritev v naslednjih petih letih izhajamo iz rezultatov dosedanjega razvoja, smernic za dolgoročni in srednjeročni družbeni plan, iz dolgoročnega plana občine Novo mesto za obdobje od leta 1986 do leta 2000 načrta uresničevanja dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije ter usmeritev, ki izhajajo iz republiških planskih dokumentov.

Obdobje do leta 1990 predstavlja prvo obdobje dolgoročnega plana občine Novo mesto, zato srednjeročni družbeni plan pomeni konkretizacijo usmeritev in strategije dolgoročnega razvoja.

Družbeni plan občine Novo mesto je oblikovan na podlagi dogovora o temeljih družbenega plana občine, v katerem so opredeljene konkretne obveznosti in naloge nosilcev planiranja.

2. CILJI IN USMERITVE DRUŽBENEGA RAZVOJA

2.1. RAZVOJ SAMOUPRAVNIH DRUŽBENO-EKONOMSKIH ODNOSOV

Pri razvoju samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosov bomo posebno pozornost namenili uveljavljanju odločilne vloge delavcev v združenem delu, svobodni menjavi dela, samoupravnem združevanju sredstev na dohodkovnih temeljih ter nadaljnjemu razvoju in krepitvi vloge delegatskega sistema.

Zagotavljali bomo odločilno vlogo in odločanje delavcev v združenem delu o možnostih razvoja, sredstvih in rezultatih dela v celotni državni reprodukciji.

Zaradi večje učinkovitosti pri gospodarjenju bomo pospeševali integracijske procese. Združevanje sredstev bomo uveljavljali kot prevladujoč odnos pri financiranju skupno dogovorjenih nalog.

Doseči bomo morali kakovostne premike pri uveljavljanju delitve osebnih dohodkov po delu, rezultatih dela in minulem delu. Sistem razporejanja dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke mora delavca ekonomsko stimulirati za uredničenje nalog gospodarske stabilizacije. O razvoju in o sredstvih za razširjeno reprodukcijo morajo odločati delavci.

Krepili bomo samoupravno sporazumevanje in družbeno dogovarjanje.

2.2. POVEČANJE IZVOZA

Uspešnejše vključevanje v mednarodno delitev dela bomo dosegli z boljšo kvaliteto izdelkov, z uveljavljanjem izvozno zanimivih novih programov in povečanjem izvoza storitev. Nadaljnja gospodarska rast bo temeljila predvsem na povečanem vključevanju gospodarstva v mednarodne ekonomske tokove, s čimer bo zagotovljen selektiven vpliv zunanjih trgov na gospodarjenje, kar bo spodbudilo uveljavljanje kvalitativnih dejavnikov razvoja. S tesnejšim poslovnim sodelovanjem v okviru reprodukcijskih verig bomo zmanjševali odvisnost od uvoza iz tujine.

2.3. TEHNOLOŠKO POSODABLJANJE GOSPODARSTVA

Prehod k tehnično in tehnološko intenzivnejšim oblikam gospodarjenja bo mogoč le s stimulatивно mobilizacijo vseh domačih razvojno-raziskovalnih potencialov in tesnejšim sodelovanjem z znanstveno raziskovalnimi institucijami.

Pri razvoju osnovnih proizvodnih faktorjev bo odločilno vlogo odigral človek, saj lahko le na podlagi znanja gradimo nadaljnji razvoj na lastnih silah. Zato bomo povečali intelektualni potencial, ki bo poglaviti dejavnik rasti delovne in tehnične produktivnosti.

Na področju zaposlovanja bo najpomembnejša naloga izboljševanje izobrazbene strukture zaposlenih. Bistveno

Pri opredeljevanju ciljev razvoja, posebej še pri načrtovanju gospodarskega razvoja, smo poleg republiških planskih usmeritev upoštevali tudi specifični položaj občine, ki se kaže:

- v neugodni strukturi gospodarstva, visoki zadolženosti, nizki akumulativnosti ter v slabših kazalcih gospodarjenja od republiških;
- v slabo razviti energetske, prometni in komunalni infrastrukturi;
- v nedorečenem razvojnem konceptu proizvodnje avtomobilov v Industriji motornih vozil;
- v velikem številu naselij v občini.

Izhodiščni položaj občine je slab in ne omogoča hitrejšega gospodarskega razvoja, zahteva pa izredno selektiven pristop pri prestrukturiranju in izvajanju naložbene politike.

moramo omejiti ekstenzivno zaposlovanje nekvalificiranih delavcev in zaposlovati kadre s srednjo, višjo in visoko izobrazbeno stopnjo, hkrati pa bolj stimulirati izobraževanje ob delu in iz dela.

Pri alokaciji investicijskih sredstev bomo ob upoštevanju selektivnih investicijskih kriterijev pomembnejši del sredstev namenili zamenjavi iztrošene opreme, predvsem pa posodabljanju proizvodnje v smeri tehnološko- in razvojno intenzivnih in računalniško podprtih proizvodnih programov, ki zagotavljajo trajnejše možnosti za uspeh na tujem trgu in temeljijo na višji stopnji predelave in lastnem tehnološkem znanju.

Z vlaganjem sredstev za reprodukcijo v novo, sodobno opremo bomo poskrbeli, da se bo stopnja odpisanosti opreme do konca planskega obdobja znižala. Vzporedno s procesom posodabljanja proizvodne opreme bo potekala tudi zamenjava tehnologije, odpravljanje ozkih grl v proizvodnih procesih ter pospešena integracija raziskovalnih zmogljivosti.

2.4. STABILNA GOSPODARSKA RAST

Zagotoviti moramo stabilno in skladno gospodarsko rast v občini. To bomo dosegli z boljšim koriščenjem obstoječih proizvodnih zmogljivosti in delovnega časa, z boljšo organizacijo dela in prestrukturiranjem proizvodnje, ki ni v zadostni meri rentabilna ter s sanacijo žarišč izgub.

Pospeševali bomo razvoj drobnega gospodarstva z ukrepi davčne in kreditne politike. Poleg proizvodne bomo posebno pozornost namenili storitveni dejavnosti.

2.5. KMETIJSKA PROIZVODNJA

Povečanje obsega tržne kmetijske proizvodnje in smotrnejše izkoriščanje obstoječih kmetijskih površin bomo dosegli z izboljšanjem kmetijskih zemljišč z agro in hidro melioracijami in z zviševanjem ha donosov. Povečanje živinorejske proizvodnje bo temeljilo na lastni krmni osnovi. Bolje bomo izkoristili možnosti v sadjarstvu, vinogradništvu in pridelavi povrtnin. Zastavljene cilje bomo realizirali spomočjo kmetijske pospeševalne službe ter s stimulativnimi ukrepi davčne in kreditne politike. S sredstvi za intervencije na področju proizvodnje hrane bomo motivirali kmete v odročnih predelih, da bodo ostajali in delali na kmetijah.

2.6. GOSPODARSKA IN KOMUNALNA INFRASTRUKTURA

Začeli bomo razreševati problematiko energetske oskrbe s plinom in izboljšali položaj v elektro-prenosnem omrežju.

Razpoložljiva sredstva bomo prvenstveno usmerjali za modernizacijo regionalnih cest in cest, ki povezujejo središča krajevnih skupnosti z Novim mestom.

Z rekonstrukcijami objektov komunalne infrastrukture bomo izboljšali obstoječi komunalni standard. Sanirali in posodabljali bomo zastarela omrežja, izvajali novogradnje

vzporedno z naraščajočimi potrebami stanovanjske, gospodar-
ske in druge gradnje. Varovali bomo vire pitne vode in urejali
okolje. Posebno pozornost bomo posvečali zadovoljevanju
potreb po kvalitetni oskrbi s pitno vodo.

2.7. DRUŽBENE DEJAVNOSTI

Temeljna cilja na področju družbenih dejavnosti sta ohran-
janje družbenega standarda ter prilagajanje razvoja družbe-
nih dejavnosti materialnim možnostim. V skladu s programom
dolgoročnega programa stabilizacije bomo intenzivirali tiste
programe, ki najbolj vplivajo na ustvarjalno moč posameznika
in družbe kot celote. Zato bomo dajali prioriteto razvojno-
raziskovalnemu delu, izobraževanju in zdravstvenemu var-
stvu.

2.8. SMOTRINA RABA PROSTORA IN VAROVANJE OKOLJA

Racionalno rabo prostora bomo dosegli z usklajeno pro-
storsko, zemljiško, in urbanistično politiko. Dosledno bomo
izvajali politiko policentričnega razvoja občine in pri tem
odpravljali neuskklajenosti procesa deagrarizacije in urbaniza-
cije ter zmanjševali strukturna neskladja urbanega omrežja.
Preprečevali bomo nesmotrne posege, ki spreminjajo kme-
tijska zemljišča v območja za neagrarne namene.

Ustrezneje bomo varovali okolje, predvsem s sanacijo
obstojećih virov onesnaževanja. Predvsem bomo varovali
tekoče vode, zmanjševali onesnaženost zraka in preprečevali
naraščanje hrupa.

Varstvo okolja in izboljševanje njegove kvalitete mora
postati sestavni del ravnanja organizacij združenega dela in
skupnosti ter občanov pri sprejemanju odločitev ter vsako-
dnevno življenju in delu.

Pri posodabljanju tehnološke opreme v organizacijah
združenega dela bo v skladu s kriteriji prestrukturiranja

osnovni pogoj tudi sanacija virov onesnaženosti. V občini
bomo uredili varno skladiščenje posebnih odpadkov ter ob
tem proučili možnosti za vračanje nekaterih surovin v
ponovno uporabo.

Kvalitetneje bomo varovali naravno in kulturno dediščino
ter dobrine skupnega družbenega pomena.

2.9. SKLADNEJŠI RAZVOJ OBČINE

Z izvajanjem načrtovane poselitvene politike, z izboljša-
njem dnevne oskrbe v trgovinski mreži in z razvojem družbe-
nih dejavnosti bomo postopoma zmanjševali razlike med
Novim mestom, ostalimi večjimi naselji in podeželjem ter pre-
prečevali pretirano koncentracijo prebivalstva na eni in odse-
ljevanje na drugi strani.

Razvoj manj razvitih krajevnih skupnosti bomo pospeše-
vali z večjimi vlaganji v komunalno in cestno infrastrukturo
ter z večjim deležem sredstev, ki jih bomo združevali v občini
za pospeševanje razvoja krajevnih skupnosti.

Pri skladnejšem razvoju občine bo imelo pomembno vlogo
tudi mladinsko prostovoljno delo.

2.10. SPLOŠNA LJUDSKA OBRAMBA IN DRUŽBENA SAMOZAŠČITA

Nadaljnjo krepitev sistema splošne ljudske obrambe in
družbene samozaščite bomo zagotavljali s stalnim povečeva-
njem učinkovitosti, mobilnosti in celovitosti obrambne in
samozaščitne sposobnosti prebivalcev. Usposabljali bomo
delovne ljudi in občane za preprečevanje in obvladovanje
vseh vrst družbeno škodljivih pojavov v miru in učinkovito
delovanje v primeru naravnih in drugih nesreč, morebitnih
izrednih razmer in vojne. Obrambne in samozaščitne dejavnosti
bomo razvijali v funkciji samoupravnega razvoja in kot ne-
ločljiv del samoupravnih pravic, odgovornosti in družbeno-
političnega delovanja delovnih ljudi in občanov v vseh obli-
kah njihove samoupravne in družbene organiziranosti.

3. GLOBALNI MATERIALNI OKVIRI RAZ- VOJA

3.1. DEMOGRAFSKA GIBANJA IN POSELITEV

Po predvidevanjih se bo število prebivalstva v občini pove-
čalo od približno 58.000 v letu 1985 na približno 60.600 v letu
1990, kar pomeni 1,0 % letno rast. Poleg tega pričakujemo, da
bo v občini še začasno prisotnih poprečno 1.600 prebivalcev.
Starostni sestav prebivalstva ne bo doživel bistvenih premi-
kov.

Demografski in poselitveni razvoj bomo uresničevali v
skladu z občinsko zasnovano policentričnega razvoja. Izogibali
se bomo koncentracije prebivalstva in stanovanj. Na ta način
bomo celotni prostor občine ohranjali z demografskega in
poselitvenega vidika. Celotni naravni prirastek bo praviloma
ostajal znotraj vsake krajevnih skupnosti. Prebivalstvo v vaških
in odročnih naseljih bo načeloma stagniralo, viške prebi-
valstva pa bomo praviloma usmerjali v centre krajevnih skup-
nosti.

Ob izvajanju take politike se v nobeni krajevni skupnosti
do leta 1990 ne bo zmanjšalo število prebivalcev. Hitreje od
skupne rasti števila prebivalcev v občini (9 %) se bo poveče-
valo število prebivalstva v mestu Novem mestu (14 %) in v
krajevnih skupnostih Prečna (13 %), Straža (13 %) in Bučna
vas (10 %).

3.2. ZAPOSLOVANJE

S produktivnim in racionalnim zaposlovanjem bo v občini
dosežena 1,0 odstotna letna rast zaposlenih. V združenem
delu se bo zaposlenost povečevala letno za 1,0 % v samostoj-
nem osebni delu pa za 4,5 %. Skupno se bo v obdobju do
leta 1990 zaposlilo 3.950 delavcev, od tega za pokritje narav-

nega odliva 2.375 delavcev. Skupno število zaposlenih se bo
tako povečalo za 1.575 delavcev. Skupno število zaposlenih v
združenem in samostojnem osebni delu bo konec srednje-
ročnega obdobja znašalo okoli 28.600 delavcev. Takšna rast
zaposlenih bo omogočala zaposlitev vse mladine po končanem
šolanju.

Na zaposlovanje v občini bodo vplivale tehnološke spre-
membe v proizvodnji ter spremembe v načinu in obsegu dela
po posameznih dejavnostih, kar bo povzročilo premike delav-
cev znotraj dejavnosti. Zaposlitev tehnološkega viška delav-
cev bomo zagotovili z večanjem izmenskega dela, zlasti v
industriji, s povečanjem zmogljivosti terciarnega sektorja in
zlasti drobnega gospodarstva. Prerazporeditev delavcev bo
omogočena z dopolnilnim izobraževanjem.

V združenem delu bodo vse večje potrebe po strokovnih
delavcih. Delež strokovnega kadra se bo povečal od 59 % v
letu 1985 na 65 % v letu 1990, delež zaposlenih z visoko in
višjo izobrazbo pa se bo povečal z 8,5 % na preko 11 % v letu
1990.

3.3. PROIZVODNJA IN IZVOZ

Industrijska proizvodnja se bo povečevala z letno stopnjo
3,4 %, kar pa je pogojeno predvsem s povečanjem izvoza.
Načrtovano povečanje proizvodnje bo mogoče zaradi boljšega
izkoriščanja proizvodnih potencialov, boljše oskrbe s surovi-
nami, reprodukcijskimi materiali in rezervnimi deli, poveča-
nim obsegom izmenskega dela, izboljšanjem kvalitete in asor-
timana proizvodnje, aktiviranjem novih naložb in ob nezmanj-
šanem obsegu proizvodnje v Industriji motornih vozil Novo
mesto.

Z doslednim uresničevanjem začrtane politike razvoja
kmetijstva in izvedbo načrtovanih naložb bo kmetijska proiz-
vodnja naraščala letno za 3,5 %.

Povečanje obsega proizvodnje in storitev načrtujemo tudi v turizmu in gostinstvu ter v obrti.

Rast družbenega proizvoda bo pogojena predvsem z gibanji na področju ekonomskih odnosov s tujino. Organizacije združenega dela v občini bodo vložile maksimalne napore za dosego načrtovane 4,5 % poprečne letne stopnje rasti izvoza blaga in storitev in hkrati poskrbele za celovitejšo in kvalitetnejšo vključevanje v mednarodno menjavo. Večja izvozna usmeritev je pogoj za razvoj gospodarstva občine.

Glede na močno uvozno odvisnost gospodarstva občine, ki je orientirana na uvoz s konvertibilnega področja, bodo organizacije združenega dela svoj izvoz usmerjale na konvertibilno področje. Načrtovana stopnja izvoza na konvertibilno področje bo znašala 5 % letno.

Izboljšanje zunanjetrgovinske menjave bo potrebno zagotoviti s spremembami v strukturi izvoza in s povečanjem izvoza izdelkov višje stopnje predelave na osnovi domačih surovin in domače tehnologije.

Industrija bo še naprej ostala pglavitni nosilec izvoza. Večji izvoz bodo dosegli tudi v gradbeništvu, prometu, turizmu in kmetijstvu.

Za doseganje planirane proizvodnje in izvoza bomo morali zagotoviti 4%-no letno rast uvoza, predvsem surovin, reprodukcijskega materiala in opreme.

3.4. DRUŽBENI PROIZVOD, DOHODEK IN NJEGOVO RAZPOREJANJE

Projekcija materialnih okvirov gospodarskega razvoja občine do leta 1990 upošteva gospodarska gibanja in rezultate dosedanjega razvoja ter predvidene rezultate stabilizacijskih ukrepov.

Realno se bo družbeni proizvod povečal s poprečno letno stopnjo 3,3 % in se bo v petih letih povečal za 17,6 %.

Po dejavnostih gospodarstva bo realna letna rast družbenega proizvoda naslednja: industrija 3,4 %, kmetijstvo in ribištvo 3,5 %, gozdarstvo 3,3 %, gradbeništvo 2,0 %, promet in zveze 3,3 %, trgovina ter gostinstvo in turizem 3,3 % ter obrt in osebne storitve 3,5 %.

Z izvajanjem varčevalnih ukrepov, predvsem pri porabi surovin in energije, bomo zaustavili slabšanje ekonomičnosti poslovanja, kar bo omogočilo poprečno letno rast bruto dohodka v gospodarstvu za 3,3 %.

Sredstva za amortizacijo se bodo povečala za 5,0 % letno, kar bo imelo za posledico nekoliko počasnejšo rast dohodka. Ta bo znašala v globalu v gospodarstvu 3,0 % letno.

V primeru, da bo dosežena predvidena gospodarska rast v občini in dosežena 3,3 % rast bruto dohodka, bodo sredstva za osebne dohodke in skupno porabo v gospodarstvu rastla skladno z rastjo dohodka, kar bi doprineslo k približno 2 %-ni poprečni letni rasti realnih osebnih dohodkov delavcev.

Realni osebni dohodki na zaposlenega v gospodarstvu bodo odvisni predvsem od produktivnosti dela.

Sredstva za reprodukcijo bodo zaradi povečanega deleža amortizacije rastla letno po stopnji 4,5 %. Sredstva za akumulacijo pa bodo naraščala po poprečni letni stopnji 3,9 %.

3.5. NALOŽBE

Za reprodukcijo v gospodarstvu bo na razpolago okoli 42 milijard dinarjev. Del teh sredstev bodo organizacije združe-

nega dela namenile za obratna sredstva, z ostalimi sredstvi pa bodo izvajale selektivno izbrane naložbe, ki bodo omogočile rast proizvodnje ob prestrukturiranju in povečevanju predvsem konvertibilnega izvoza.

Naložbe v komunalno in cestno infrastrukturo bodo realno manjše kot v predhodnem obdobju tudi zato, ker položaj v komunalnem in cestnem gospodarstvu zahteva vrsto sanacijskih posegov, da bi se položaj v vodooskrbi in cestni mreži še naprej ne poslabševal.

Tudi naložbe v stanovanjsko gospodarstvo se bodo realno zmanjšale.

V družbenih dejavnostih bomo realizirali naložbe iz referendumskega programa, naložbe ki predstavljajo sanacijo položaja posameznih izvajalcev in bistveno ne povečujejo programov ter tiste, za katere bomo v okviru samoupravnih interesnih skupnosti zagotovili sredstva.

3.6. SKUPNA IN SPLOŠNA PORABA

Sredstva za zadovoljevanje skupnih potreb, ki se oblikujejo s svobodno menjavo dela, bodo v globalu naraščala po poprečni letni stopnji 3,3 %, različno po posameznih samoupravnih interesnih skupnostih, glede na dogovorjene prioritete in sprejete programe.

Oblikovana sredstva bodo omogočila postopno uskladitev ravni osebnih dohodkov delavcev v družbeni dejavnosti z osebnimi dohodki delavcev v gospodarstvu, zagotovila enostavno reprodukcijo v izvajalskih organizacijah ter financiranje naložb, ki so pomembne za realizacijo načrtovanega razvoja občine in opredeljene kot prednostne.

Sredstva za splošno porabo bodo v globalu rastla skladno z rastjo dohodka v gospodarstvu, to je 3,0 % letno. Oblikovana sredstva za splošno porabo bodo zagotovila izvajanje zakonskih obveznosti, programa dela skupščine, obrambne priprave, modernizacijo državne uprave vključno s posodabljanjem informacijskega sistema, funkcioniranje organov družbenopolitične skupnosti in uskladitev osebnih dohodkov delavcev v državnih organih z osebnimi dohodki delavcev v gospodarstvu občine.

3.7. OSNOVNI KAZALCI MATERIALNIH OKVIROV RAZVOJA

Element	SRS	Občina Novo m.
Stopnja rasti DP v %	3,5	3,3
– industrija	4,0	3,4
– kmetijstvo	2,5	3,5
Stopnja rasti dohodka v %	3,2	3,0
Zaposleni v združenem delu	1,2	1,0
Produktivnost dela v gosp.	2,2	2,3
Izvoz blaga in storitev	5,8	4,5
– od tega na konvert. tr.	8,0	5,0
Uvoz blaga in storitev	5,2	4,0
Življenjski standard	3,6	3,4
Rast realnih OD	2,1	2,0

4. RAZVOJNE NALOGE V GOSPODARSTVU IN GOSPODARSKI INFRASTRUKTURI

4.1. SMERI PRESTRUKTURIRANJA

Izhajajoč iz temeljnih ciljev preobrazbe gospodarstva občine v smeri povečevanja deleža proizvodnje višje stopnje

predelave in storitev, ki so usmerjene v izvoz na konvertibilna območja in imajo istočasno pogoje za ustvarjanje višjega dohodka na zaposlenega in na vložena sredstva, gospodarnejše rabe prostora, energije in surovin ter boljše oskrbljenosti s primarnimi kmetijskimi proizvodi, bomo v občini pospeševali obstoječo proizvodno strukturo, vendar v tem okviru le tiste proizvodne programe, ki bodo temeljili na kri-

terijih in merilih za prestrukturiranje slovenskega gospodarstva, kot jih opredeljuje družbeni plan SR Slovenije za obdobje 1986–1990 (Uradni list SRS št. 2/86).

Pozornost bomo zato posvečali ne le razvoju tehnološko in razvojno intenzivnih programov, kot so elektro in elektronska industrija (TOZD-i ISKRE), farmacija s kemično industrijo (KRKA tovarna zdravil) in lesna industrija, temveč tudi proizvodnji prometnih sredstev (prikolice) in še posebej tistim delom klasične predelovalne industrije (tekstilna proizvodnja), kjer bomo na osnovi lastnega znanja in v povezavi s tujimi nosilci napredne tehnologije na ožjih sektorjih dosegli vrhunske rezultate.

Intenzivnejše gospodarjenje bomo dosegli s pomočjo hitrejšega uvajanja informatike in računalništva v proizvodnih procesih. To zahteva, posebej v tistih delovnih organizacijah, kjer že delujejo centri AOP, pospešeno uvajanje računalniškega krmiljenja proizvodnih procesov, računalniško podprtega konstruiranja, planiranja in proizvodnje. Združevati bo potrebno znanje z raznih področij elektronske dejavnosti v enotno povezano tehnologijo.

Več poudarka bomo dali razvoju maloserijske proizvodnje, ki bo kooperant velikoserijske (npr. pri tekstilni ali elektro industriji, ipd.) ali pa bo zadovoljevala posebne zahteve kupcev. Ta proizvodnja mora biti fleksibilna in visoko produktivna na osnovi najnovejših tehničnih pridobitev.

Usmeritev na prestrukturiranje industrije in intenziviranje gospodarjenja v industriji bo ravno tako terjala hitrejši in kvalitetnejši razvoj drobnega gospodarstva. Drobno gospodarstvo bo prevzelo tiste tržno zanimive in za reprodukcijo potrebne proizvodne programe, ki ne sodijo v velikoindustrijski način proizvodnje.

Navedene usmeritve zahtevajo intenzivnejšo kadrovske obnovo in izboljšanje kvalifikacijsko-izobrazbene strukture predvsem na področju razvojnih, poslovnih in marketinških del. Povečane potrebe po znanju in raziskovalnih dosežkih bodo terjale, da bodo gospodarske organizacije združenega dela v prihodnje še intenzivneje ustvarjale raziskovalne TOZD-e in enote v svojih sestavih, jih kadrovske krepile in zagotavljale ustrezno opremljenost raziskovalnega dela.

4.2. KMETIJSTVO IN ŽIVILSTVO

Kmetijska proizvodnja se bo odvijala na 29.623 ha kmetijskih zemljišč. Obseg kmetijskih zemljišč se do konca tega planskega obdobja ne bo zmanjšal, tako da bomo s sodobnejšimi agrotehničnimi metodami, agro- in hidro-melioracijami večali kmetijsko proizvodnjo po poprečni letni stopnji 3,5 % in zagotovili 87 %-no samooskrbljenost. To pa zahteva intenziviranje poljedelske proizvodnje in doseganje večjih hektarskih donosov, spremembe setvenega kolobarja, povečanje pridelava grozdja, sadja in vrtnin ter nadaljnji razvoj živinoreje na lastnih virih krme.

S sredstvi sklada za intervencije v kmetijstvu bomo pospeševali kmetijsko tržno proizvodnjo, del sredstev pa bomo namenili vlaganjem v hribovita in kraška območja. Za nadomestitev površin, ki bodo uporabljena v druge namene, bodo izvedene dokaj obsežne agrarne operacije.

KMETIJSKA ZEMLJIŠKA SKUPNOST bo zagotavljala programe ter investicijsko-tehnično dokumentacijo za izvajanje agrarnih operacij.

Hidromelioracije bomo izvajali v obsegu 1.200 ha in sicer na območju Šentjernejskega polja na površini 500 ha in Radulje 700 ha.

Komasacije bomo izvajali na melioracijskem območju Šentjernejskega polja v delu k.o. Ostrog, k.o. Gradišče, k.o. Šentjernej; na melioracijskem območju Radulje v delu k.o. Tomažja vas, k.o. Dobrava, k.o. Mršča vas, k.o. Stara vas, k.o. Dole, k.o. Zagrad, k.o. Zbure, k.o. Gorenja vas; na melioracijskem območju Mokro polje v delu k.o. Gradišče,

k.o. Polhovica; na agromelioracijskem območju Globodol v delu k.o. Globodol, k.o. Golobinjek, na skupni površini 2.100 ha.

Agromelioracije bomo izvajali na območju Globodola, Šentjernejskega polja, Dol. Stare vasi pri Škocjanu, Gornjega Križa, Velikega Kala, Podgrada, Kamenc – Kamenje na skupni površini 2.500 ha. Na območju Suhe krajine bomo izvajali programe za revitalizacijo kmetijskih zemljišč v zaraščanju na površini 200 ha. Poleg tega bodo izvedene še melioracije trajnih nasadov in sicer: Brezovica 60 ha nasadov jablan in na Vinjem vrhu 60 ha vinogradov.

Za uresničitev navedenih nalog bomo vložili 1.628,8 mio din. Pri financiranju bodo sodelovale Zveza vodnih skupnosti Slovenije z 985,9 mio din, Območna vodna skupnost Dolenjske s 413 mio din, Zveza kmetijsko zemljiških skupnosti Slovenije in Kmetijska zemljiška skupnost občine Novo mesto s 102,7 mio din ter banke s 127,2 mio din.

Kmetijska zemljiška skupnost bo organizirala izdelavo agrokarte, skrbela, da bodo vsa kmetijska zemljišča obdelana ter odkupovala vso razpoložljivo kmetijsko zemljo.

Agro in hidro melioracije ter komasacije bodo izvedene v sodelovanju s kmetijsko pospeševalno službo.

Mercator – KIT KZ Krka Novo mesto bo kot nosilka kmetijske proizvodnje širila obseg družbeno-organizirane tržne proizvodnje, večala število članov ter razvijala take ekonomske odnose, da bomo postopno prestrukturirali kmetijstvo in izboljšali gospodarski položaj kmetov. Okrepili bomo kmetijsko pospeševalno službo, tako da bo en kmetijski strokovnjak – pospeševalec usmerjal in spremljal delo na največ 200 usmerjenih kmetijah.

Kmetijsko-tržno proizvodnjo bomo povečevali po 3,5 %-ni letni stopnji in sicer bo:

- proizvodnja in odkup krušnih žit rastle po 5 %-ni letni stopnji, tako da bomo v letu 1990 dosegli 4.000 ton odkupa,
- proizvodnja in odkup krompirja rastle po stopnji 8 % in v letu 1990 dosegla 4.500 ton odkupa,
- proizvodnja koruze za zrnje in silažo rastle po stopnji 6 %, tako da bomo v letu 1990 dosegli 5.784 ton,
- prireja in odkup mleka bosta rastle po stopnji 4 % letno in bomo leta 1990 dosegli 17.730.000 litrov,
- prireja in odkup mesa rastle po letni stopnji 3 % in bomo v letu 1990 dosegli 2.250 ton,
- pridelava hmelja bo rastle po stopnji 1 % letno,
- prireja in odkup konj in ovac po stopnji 3 % letno.

Posebna skrb pospeševalne službe pa bo večanje pridelave in odkupa grozdja ter pridelave in odkup vrtnin. Pospeševali bomo rejo konj in ovac ter razvijali čebelarstvo.

Planirani obseg kmetijske tržne proizvodnje bomo dosegli tudi z zaposlovanjem strokovno usposobljene kmečke mladine na tržno usmerjenih kmetijah.

Naložbe bomo prvenstveno namenili za kvalitetno izboljšavo kmetijskih površin ter v objekte za shrambo kmetijskih pridelkov ter v ureditev oskrbnih centrov in dogonskih mest.

Mercator – KIT KZ Krka bo investirala v:

- predelovalnico mesa na Cikavi; predračunska vrednost investicije znaša 80 mio din. Opredeljena je v planu skupnih investicij SOZD Mercator KIT z izgradnjo v letu 1988;
- oskrbni center za dogonsko mesto v Jurki vasi v višini 25 mio din;
- kmetijsko oskrbni center in dogonsko mesto Dvor v višini 20 mio din;
- posodobitev agroservisov;
- sovlaganja v kooperacijsko proizvodnjo z zasebnimi proizvajalci, s čimer se bo povečalo število stojišč za živino: pri kravah za 1000, pitancih 1.000, plemenskih svinjah 480 in prašičih – pitancih za 4.800 stojišč v višini 1.276,5 mio din.

Ljubljanske mlekarne bodo posodobile svoje prostore za zbiranje mleka na Trški gori in pripravile dokumentacijo za določeno vrsto predelave mleka v Novem mestu.

V organizirano tržno proizvodnjo bo vključena lastna proizvodnja in sicer krmnih žit, koruze, mleka, mesa, sadja in hmelja **SREDNJE KMETIJSKE ŠOLE GRM**. Šola bo razvijala čebelarstvo ter obnavljala sadovnjake in hmeljišča. Vlaganja bodo usmerjali v obnavljanje in modernizacijo kmetijske opreme, gospodarskih objektov ter v intenzifikacijo kmetijske proizvodnje.

Dolenjski Veterinarski zavod Novo mesto bo zagotovil preventivno zdravstveno varstvo živali, kontrolo neoporečnosti živil živalskega izvora in s tem varstvo prebivalstva pred zoonozami in zagotovil tako epizootiološko stanje, ki bo omogočalo promet živali in živil živalskega izvora. V sodelovanju s kmetijsko pospeševalno službo bo skrbel za kvalitetni razplod prašičev in govedu.

Z namenom, da bo kmetijsko-živinorejska proizvodnja v stalnem kontaktu z najnovejšimi dosežki v stroki, bomo ustanovili kmetijsko-živinorejski zavod kot institucijo višje oblike za pospeševanje poljedelstva in živinoreje.

Emona ribarstvo – Ribogojnica Krka Dvor bo povečala prirajo rib šarenk po povprečni letni stopnji 8 %, tako da bodo v letu 1990 dosegli 210.000 kg tržnih količin šarenk.

Ribiška družina Novo mesto bo adaptirala ribnike na Strugi pri Otočcu, zgradila ribogojni objekt na Radešici in popravljala jezove na reki Krki.

Žito Ljubljana TOZD Pekarna in slaščičarna Dolenjska Novo mesto bo rekonstruirala proizvodno linijo in povečala skladiščne kapacitete, predvsem pa bo izboljšala kvaliteto svojih pekarskih izdelkov. Finančna sredstva za rekonstrukcijo pekarske linije bodo zagotovljena iz lastnih sredstev Žita Ljubljana, iz združenih sredstev gospodarstva občine, blagovnih rezerv občine in bančnih sredstev.

4.3. GOZDARSTVO

Osnovna naloga gozdarstva bo krepitev prirasta lesa, zato bodo naložbe usmerjene predvsem v zagotavljanje enostavne gozdno-biološke reprodukcije, razširjeno reprodukcijo pa bomo zagotavljali z melioracijami malo donosnih gozdov.

Gozdno gospodarstvo Novo mesto in (GG Brežice) bosta gospodarila s 46.885 ha gozdnih površin v občini. V skladu z gozdno-gospodarskimi načrti bo Gozdno gospodarstvo Novo mesto v gozdovih na območju občine posekalo povprečno letno 178.716 m³ lesa.

Ta količina bo dosežena z realizacijo planiranega poseka v gozdovih družbenega sektorja in z doslednim posekom odkazil v zasebnih gozdovih. Blagovna proizvodnja gozdnih sortimentov obsega: 43 % lesa za mehansko predelavo, 18 % lesa za celulozo, 12 % lesa za iverne plošče, 12 % tehničnega lesa za druge namene in 15 % lesa listavcev za drva.

Za kvalitetno rast gozdne mase bodo letno obnovili 225 ha gozdov, izvedli nego na 1.508 ha gozdov, opravili varstvo gozdov na 577 ha ter uredili gozdove na 4.110 ha. Za razširitev gozdno-biološke reprodukcije bodo izvedli vzdrževanje nasadov na 181 ha letno in osnovali 112 ha nasadov letno.

Gozdno gospodarstvo bo skrbelo za razširitev gozdnih prometnic. V ta namen bo letno na novo zgrajenih 4,2 km cest in rekonstruiranih 2 km cest.

Za uresničevanje navedenega programa bomo sredstva združevali na sledeči način:

1. za financiranje enostavne gozdnobiološke reprodukcije

zdržuje sredstva pri območni SIS Gozdno gospodarstvo v višini 14 % od prodajne vrednosti gozdnih sortimentov;

2. za razširjeno gozdnobiološko reprodukcijo se združujejo sredstva od skupne vrednosti vlaganj: porabniki lesa 65 %, republiška SIS za gozdarstvo 22 % in Gozdno gospodarstvo Novo mesto 13 %;

3. za izgradnjo gozdnih prometnic so viri financiranja naslednji: Gozdno gospodarstvo Novo mesto 58 %, porabniki lesa 31 % in republiški SIS za gozdarstvo 11 % od skupne vrednosti cest.

Zaradi racionalne porabe lesne mase bo Gozdno gospodarstvo skupaj z Novolesom in drugimi porabniki lesa realiziralo skupni projekt »MELES« (mehanizirana lesna skladišča) v Zalogu. Vrednost te investicije znaša 720 mio din.

Samoupravni sporazum o skupnem prihodku bo razširjen na IMV in SGP Pionir ter druge porabnike lesa, s čimer bomo dosegli boljše oskrbo z lesom.

Zaradi zaraščanja slabših kmetijskih površin, predvsem v Suhi krajini bodo Kmetijska zemljiška skupnost, KZ Krka in GG Novo mesto opredelili zemljišča, ki za intenzivno kmetijsko proizvodnjo niso primerna, bodo pa primerna za namensko vzgojo celuloznega lesa.

4.4. NARAVNI VIRI IN RUDARSTVO

Na območju občine nimamo pomembnejših naravnih virov. Izjeme v tem pogledu so gozd in termalna voda ter večje zaloge nekovinskih mineralnih agregatov (kremenčevi peski, dolomit, kvarcit).

Geološke prospekcije nakazujejo možnost izkoriščanja večjih zalog lignita pri Otočcu. Zato bomo vlagali sredstva v geološke raziskave z namenom, da natančneje ugotovimo količino zalog in možnosti izkoriščanja.

Na področju nekovinskih mineralnih agregatov bomo pospešeno nadaljevali z raziskavami, ki bodo dolgoročno razrešile vprašanje črpanja kamnitih agregatov na nivoju občine.

Kremen Industrija in rudniki nekovin – proizvodni programi obratov, lociranih v naši občini, bodo temeljili na predelavi lastnih nekovinskih rudnin – kremenčevega peska, kvarcita in gline v ognjeodporne materiale in ostale livarsko gradbene pripomočke. Rekonstruirali, modernizirali in povečali bodo obstoječo proizvodnjo. Vso proizvodnjo bodo skoncentrirali in priključili na obstoječo moderno sušilno linijo v Mokrem polju, za katero so že zgrajeni proizvodni prostori. Rekonstrukcija bo potekala skozi vse srednjeročno obdobje v skladu z letnimi plani.

Surovinska osnova je zagotovljena iz proizvodnje dosedanjih obratov, na novomeškem področju s peskom in glino iz Birčne vasi ter iz novega ležišča kremenčevega peska Polhovica II. Odpiranje novega ležišča bo na Polhovici zahtevala posek približno 2 ha gozdnih površin. Investicijska vlaganja bodo tudi v obnavljanje in modernizacijo zastarele opreme.

4.5. GRADBENIŠTVO IN INDUSTRIJA GRADBENEGA MATERIALA.

Razvoj gradbeništva in industrije gradbenega materiala bomo usmerjali v povezovanje z drugimi dejavnostmi zaradi skupnega nastopa na domačem in tujem trgu, kar mora postati stalna usmeritev. V ta namen bomo gradbeništvo organizirali za prevzemanje izvajanja kompleksnega inženiringa. Spodbujali bomo industrializacijo gradnje. Gradbene organizacije bodo v delovni proces vnašale boljše organizacijske rešitve in dosežke znanosti ter inovacij pri uporabi racionalnejše tehnologije in materialov, še posebej na področju stanovanjske gradnje.

Predvidena dinamika investiranja ne obeta možnosti za večje zaposlovanje gradbenih kapacitet v obdobju 1986-1990, zato bo probleme presežka zaposlenih treba reševati z nadalj-

nim preusmerjanjem kapacitet na dela v tujini (ob pogoju racionalne organiziranosti in povezanosti v okviru panoge v SRS in SFRJ) in tudi s preusmerjanjem kapacitet iz čistih gradbenih del v spremljajoče dejavnosti, kot so fabrikacija elementov, inštalacije in obrtniška dela. V gradbeništvu bodo nadaljevali s tehnološkimi raziskavami in vlaganji v proizvodnjo gradbenih elementov ob uporabi domačih surovin.

Splošno gradbeno podjetje Pionir bo zaradi upadanja investicij zmanjševal svoj proizvodni program gradnje objektov ter se preusmerjal na specializirane proizvodne dejavnosti kot so kovinarstvo, lesna dejavnost in keramičarstvo, montažno-inštalacijske dejavnosti in zaključna dela. Še nadalje bo razvijal ostale dejavnosti, kot se projektiva, tehnična komerciala in inženiring.

Razmerje med gradbeno operativno in ostalimi dejavnostmi bo v letu 1990 znašalo 60 : 40. V zvezi s tem bodo razvijali tiste dejavnosti, ki so sposobne najhitreje reagirati na spremenjene ekonomske in tržne razmere. Pri kovinski dejavnosti poleg obstoječe proizvodnje načrtuje nadaljni razvoj in serijsko proizvodnjo kalupov, opažne tehnike in naprav za kontrolo hidravličnih komponent.

Pri keramičarstvu predvideva nadaljnjo širitev proizvodnih kapacitet in osvajanje novih proizvodnih programov.

Razvoj ostalih dejavnosti bo zahteval izdelovanje kompletnih ponudb, od projektiranja do izvajanja. Potrebna bo vključitev ekonomskega projektiranja, to je iskanje najracionalnejših variant, s čimer bo izvajalec del naročniku jamčil večjo varnost zgrajenega objekta, pravilnejšo obdelavo detajlov in prostora, realnejše roke ter možnost spreminjanja projektne dokumentacije.

Postopoma bo dejavnosti, ki jih sedaj izvaja v Bršljinu in na drugih obstoječih lokacijah v Novem mestu, selil na novo lokacijo v Češči vasi.

SGP Pionir bo skupaj z drugimi porabniki kamnitih agregatov pripravil dokumentacijo in odprl kamnolom na relaciji Birčna vas - Uršna sela.

Projekta, ki sta v izvajanju, montažna stanovanjska gradnja in kombinirano prednapejanje, bosta stala približno 108 oz. 27 mio din. Prvi predstavlja uvedbo novega proizvodnega programa v obstoječih prostorih, drugi pa uvedbo novega proizvodnega programa v novih prostorih na obstoječi lokaciji.

Na območju obstoječih barak bo zgradil samski dom kot nadomestilo za improvizirana bivališča, ki bodo odstranjena.

Cestno podjetje Novo mesto opravlja dejavnost vzdrževanja in varstva magistralnih, regionalnih in lokalnih cest, gradbenih del nizkih gradenj, proizvodnjo asfaltov in ostalo. Krčili bodo obseg dejavnosti gradbenih del nizkih gradenj in se preusmerili na vzdrževanje in varstvo cest, kar bo leta 1990 predstavljalo polovico vrednosti celotne proizvodnje.

Gradbeno podjetje **GRADBENIK** Žužemberk bo nadaljeval svojo dejavnost. Največji del predstavljajo gradbene storitve, strojne storitve in transport ter ostale dejavnosti. Razširil in moderniziral bo separacijo peskokopa Klek. Vlagal bo sredstva v sanacijo izkoriščenih površin.

Industrija gradbenega materiala se bo tesneje povezala z gradbeništvom in trgovino. Ob intenzivni racionalizaciji energije se bo morala proizvodnja preusmerjati na lažje in finalno bolj obdelane materiale in pri tem stalno slediti tehnološkemu napredku.

Potrebno bo izvajati tudi stalne geološke raziskave. Širiti bo treba tudi pridobivanja in uporabo kamnitih agregatov (dolomitov).

Strešnik - Industrija gradbenega materiala Dobruška vas bo svoja prizadevanja v srednjeročnem obdobju usmeril v dolgoročno zagotovitev domače surovinske osnove, v zmanjševanje stroškov energije, v širitev asortimana ponudbe in dvig

kvalitete svojih izdelkov. Planirajo povečanje deležev tistih programov, ki zahtevajo večjo udeležbo znanja in zahtevnejšo tehnologijo proizvodnje.

Za realizacijo zastavljenih nalog bodo dokončali avtomatizacijo proizvodnje betonskih strešnikov. Modernizirali in razširili bodo zmogljivosti za proizvodnjo betonskih garaž, ki bodo omogočale proizvodnjo 200 enot letno. Ostala akumulacija bo usmerjena v nakup in zamenjavo transportne in ostale opreme, nakup računalnika, v raziskave in nakup zemljišč za peskokop ter pričetek eksploatacije peskokopa. Nova oprema in avtomatizacija tehnološkega postopka bo vplivala na povečanje fizičnega obsega proizvodnje, na zmanjšanje stroškov energije na enoto proizvoda, na izboljšanje produktivnosti in kvalitete izdelkov, hkrati pa bo sprostila tehnološki višek zaposlenih, ki jih bodo usmerili v nove proizvodne programe.

Krka TOZD Izolacije, proizvajalec izolacijskih materialov in steklene volne, bo osnovna prizadevanja usmeril v program za energetsko racionalizacijo in tehnološko posodobitev postopka proizvodnje steklenih izolacijskih izdelkov ter v povečanje proizvodnih kapacitet od 8.000 ton letno na 11.000 ton.

Nadaljnja prizadevanja bodo usmerjena na razširitev asortimana izdelkov višje stopnje dodelave ter v razširitev specializirane inženiring dejavnosti za projektiranje in izvajanje izolacij za toplotno in zvočno izolacijo.

Opekarna Zalog bo v okviru osnovnega proizvodnega programa opečnih izdelkov, ki ima sezonski značaj, letno proizvedla 12.000.000 enot NF in sicer za pokrivanje regijskih potreb. Zmanjšala bo porabo energije na enoto proizvoda za okoli 8 %. Vpeljala bo dodatni proizvodni program. Naložbe bo usmerjala v zamenjavo iztrošene opreme, adaptacijo proizvodnih in drugih objektov ter v odpravljanje ozkih grl.

4.6. INDUSTRIJA

Industrija bo tudi v srednjeročnem obdobju 1986-1990 ostala v strukturi občinskega gospodarstva prevladujoče in najpomembnejše področje. Glede na stopnjo odpisanosti osnovnih sredstev in glede na omejena razpoložljiva investicijska sredstva bo osnovna usmeritev razvoja industrije do leta 1990 obnova, rekonstrukcija in modernizacija ter razvoj novih tržno in izvozno zanimivih programov. Ob takšni usmeritvi in doslednem izvajanju načrtovanih nalog planiramo povprečno 3,3 % letno rast družbenega proizvoda.

4.6.1. ELEKTROINDUSTRIJA

Iskra IEZE TOZD Keko Žužemberk: Nadaljnja rast tovarne je zasnovana na petih izhodišnih tehnoloških grupacijah:

- osvojitve kompletnega programa keramičnih kondenzatorjev iz vseh standardnih kondenzatorskih mas, vključno s kondenzatorji na osnovi polprevodniške keramike,
- osvojitve proizvodnje ključnih materialov za izdelavo enoslojnih in večslojnih keramičnih kondenzatorjev,
- proizvodnja strojne opreme in prodaja know-how-a,
- proizvodnja elektromehanskih sklopov,
- novi izdelki, ki bodo imeli osnovo v obstoječih tehnologijah KEKO in EMS, višji stopnji profesionalizacije KEKO in EMS ter lastnem aplikativnem razvoju.

V naslednjem srednjeročnem obdobju načrtujemo vlaganja v proizvodno opremo in pomožna delovna sredstva; 1,0 milijarda din planiranih investicijskih sredstev ter 24 %-no povečanje števila zaposlenih bo omogočilo 5 do 6 % realno rast proizvodnje, večjo samostojnost pri izdelavi kondenzatorskih polizdelkov, večjo profesionalizacijo izdelkov, razširitev programa keramičnih kondenzatorjev, večjo konkurenčnost na tujih trgih in večjo izvozno usmerjenost programa keramičnih kondenzatorjev.

Izvoz bo še vedno pogojen z uvoznimi možnostmi, povečeval se bo z 10 % letno stopnjo rasti in bo konec srednjeročnega obdobja dosegel 20–30 % celotnega prihodka. Prodaja na domačem trgu bo po predvidevanjih rastla počasneje od izvoza in sicer po stopnji 5–6 % letno.

Iskra IEZE TOZD Hipot Šentjernej: nosilni proizvodni program TOZD-a bo proizvodnja hibridnih debeloslojnih vezij.

Planirana poprečna rast proizvodnje vezij je 11 % letno. V izvoz bodo plasirali 50 % fizičnega obsega tega programa, pri čemer imajo največjo tržno možnost predvsem pasivna hibridna vezja.

Program proizvodnje prikazalnikov na tekoče kristale bo sprva namenjen substituciji uvoza na domačem trgu, po realizaciji investicije za vzpostavitev velikoserijske proizvodnje pa bo tudi izvozno usmerjen. Srednjeročni cilj je do leta 1990 vzpostaviti kapacitete za 1 mio kosov enot ter 40 % fizičnega obsega plasirati v izvoz. Klasičen proizvodni program TOZD-a je proizvodnja potenciometrov. Z realizacijo določenih pogojev je ta program mogoče ohraniti kot perspektiven. Zato bodo povečali kvaliteto izdelkov, dosegli večjo stopnjo profesionalizacije programa, povečali program keramičnih kondenzatorjev in avtomatizirali proizvodnjo v fazi montažnih operacij.

Proizvodnjo opreme bodo organizirali kot ekonomsko zanimiv program, ki bo v celotni vrednosti proizvodnje dosegel 8 %-ni delež.

Za realizacijo zastavljenih nalog bodo pristopili k naslednjim investicijam:

1. Polavtomatizacija oz. avtomatizacija montažnih postopkov v proizvodnji potenciometrov.
2. Investicija v proizvodnjo prikazalnikov za tekoči kristal za vzpostavitev velikoserijske proizvodnje v novih prostorih.
3. II. faza investicije v razširitev programa proizvodnje hibridnih vezij.
4. Modernizacija galvanizacije.
5. Oprema za razširitev računalniških kapacitet.

Iskra IEZE TOZD Upori Šentjernej: Nosilni proizvodni program TOZD-a bo proizvodnja uporov z 80 %-no udeležbo v strukturi vrednosti celotne proizvodnje, ki ga bodo prestrukturirali v proizvodnjo MF uporov in uporov na kapični zasnovi, s čimer se bodo prilagodili novim tržnim potrebam. V petih letih bodo proizvodnjo tega programa fizično povečali za približno 50 %.

Poleg glavnega programa bodo povečevali tržno zanimiv program proizvodnje opreme za čiste tehnologije (ultrazvočne in brezprašne komore), ki bo nadomeščal dosedanja uvoz teh proizvodov. Do leta 1990 bodo proizvodnjo povečali do obsega 14 % vrednosti celotne proizvodnje.

Izkušnje na področju proizvodnje uporov jim omogočajo, da so sposobni ponuditi know-how s kompletno opremo iz lastnih delavnic in lastno tehnologijo. Na tovrstne usluge bo do konca srednjeročnega obdobja odpadlo preostalih 6 % vrednosti proizvodnje TOZD-a.

V sodelovanju s TOZD HIPOT bodo poiskali možnosti za proizvodnjo nekaterih polizdelkov za HIPOT-ov LCD program, ki bo nadomestila njegove uvozne komponente. Največje investicije v srednjeročnem obdobju bodo:

1. dokončanje investicije v razširitev, prestrukturiranje in modernizacijo proizvodnje plastnih uporov,
2. rekonstrukcija proizvodnih prostorov in sprememba tehnologije za proizvodnjo uporovnih vezij, senzorjev, transparentnih in drugih tankih plasti,
3. investicija v proizvodnjo opreme za avtomatizacijo proizvodnega procesa,
4. investicija v projekt za povečanje proizvodnje opreme za čiste tehnologije.

Iskra Avtomatika TOZD Tenel Novo mesto: bo zastavila nove programske usmeritve, s katerimi bo postopno odpravila neakumulativne proizvodne programe in jih nadomestila s perspektivnejšimi. Programska struktura in vrednostni deleži posameznih programov v celotni proizvodnji bodo leta 1990 naslednji:

- napajalne naprave in napajalni sistemi za avtomatizacijo procesov 26,4 %,
- napajalne naprave za večnamensko uporabo 19,4 %,
- konektorji 12,5 %,
- napajalne naprave in napajalni sistemi za telekomunikacije 12,5 %,
- modulni napajalniki naprav 15,2 %,
- ostala dejavnost 14 %.

V pripravi je investicijski projekt dolgoročnega značaja za povečanje kapacitet in modernizacijo proizvodnje profesionalnih napajalnih naprav na novi lokaciji na Cikavi. Investicija bo potekala etapno skozi vse obdobje do leta 2000.

Na področju ekonomskih odnosov s tujino bodo izboljšali izvozno razmerje med kliringom in konvertibilnim izvozom tako, da bodo do leta 1990 dosegli razmerje 53 : 47 v korist kliringa.

4.6.2. Farmacevtska in kemična industrija

Krka tovarna zdravil Novo mesto bo zadržala približno enako strukturo proizvodov in storitev, kot jo je imela v preteklem obdobju. Vrednost zdravil, ki predstavlja 3/5 vrednosti vseh prodanih proizvodov in storitev, bo svojo udeležbo še malenkostno povečala. Proizvodnja zdravil bo naraščala s poprečno 6 % letno stopnjo rasti.

Krka bo zlasti v farmacevtiki razvijala lastne tehnološke postopke, tako da se bo odvisnost od tujih licenc zmanjšala od dosedanjih 2/3 na polovico. Stare preparate bodo zamenjali s sodobnejšimi proizvodi, temelječimi na izsledkih lastnega znanja in raziskovalnega dela in z njimi skušali čim popolneje pokrivati vsa najbolj zanimiva industrijska področja.

Krka je pomemben izvoznik farmacevtskih izdelkov. V planskem obdobju 1986–1990 bo povečala svoj izvoz na predvidoma 68.679.000 S v letu 1990, kar pomeni 29,2 % povečanje.

Z izvozom pokriva svoje uvozne potrebe. Te so planirane za leto 1990 v vrednosti 47.590.000 S ali 52,9 % več kot je znašal uvoz v letu 1984.

Investicije bodo namenjene pretežno modernizaciji obstoječih zmogljivosti (90 %), rekonstrukcijam obratov in odpravi ozkih grl ter razširitvam in dopolnitvam programov. Skupaj bo delovna organizacija do leta 1990 v občini investirala predvidoma 15,39 milijard din.

Največja bo investicija TOZD ZDRAVILA in sicer v izgradnjo in rekonstrukcijo tabletnega obrata, aseptično polnjenje in kapsuliranje, rekonstrukcijo obrata za proizvodnjo injekcijskih raztopin in solucij, obrata za proizvodnjo mazil in sirupov. S to investicijo bodo zmogljivosti posodobili in razširili.

TOZD Biokemija bo pristopila k rekonstrukciji obrata in razširitvi kapacitet za proizvodnjo farmacevtskih surovin.

TOZD Institut bo investiral v izgradnjo novih laboratorijev za potrebe predkliničnih raziskav in razvoja tehnologij ter nakup sodobne raziskovalne opreme.

TOZD Tehnoservis bo vlagal v izgradnjo biološkega predčiščenja odplak fermentacijske proizvodnje, v racionalizacijo porabe toplotne energije (nabava oljnega grelca za parni kotel, izvedba centralnega računalniškega nadzora klimo naprav, izvedba zračnih cevovodnih povezav, nakup alternativnega vira toplote), v instalacijo diesel agregata 1000 KW in izgradnjo daljnovoda Poganci – Ločna.

TOZD Marketing bo investiral v rekonstrukcijo skladišča gotovih izdelkov oz. razširitev obstoječega skladišča.

TOZD Zelišča bo na novo zgradila prostore za predelavo in skladiščenje v Cegelnici.

DSSS bo vlagala v nakup novega računalnika in računalniške opreme.

4.6.3. KOVINSKO PREDELOVALNA INDUSTRIJA

Industrija motornih vozil bo v okviru proizvodnje prikolic še naprej izdelovala prikolice, ki jih bo plasirala na vsa dosežanja tržišča in poiskala tudi možnosti na novih tržiščih.

Osnova za to je dopolnjen sanacijski program, ki vključuje vse potrebne aktivnosti, vključno z investicijami v posamezne obrate, ki sestavljajo proizvodnjo prikolic.

Na podlagi podpisanega aneksa k obstoječi pogodbi z RNUR-jem bo IMV v letu 1986 nadaljeval s proizvodnjo avtomobilov po sedanjem programu z RNUR-jem, s tem, da bo v letu 1986 podpisal z istim partnerjem dolgoročno pogodbo in na ta način zagotovil nadaljnjo proizvodnjo avtomobilov v IMV najmanj za srednjeročno obdobje 1986–1990, po možnosti pa tudi do leta 2000.

V kolikor sporazum z RNUR-jem ne bo možno doseči, obstajajo možnosti za nadaljevanje avtomobilske proizvodnje z nekaterimi tujimi in domačim partnerjem.

V primeru, da tudi te možnosti ne bodo dale ustreznih rezultatov, bo IMV v tem srednjeročnem obdobju prestrukturiral avtomobilski program z realizacijo alternativnih programov.

4.6.4. LESNA INDUSTRIJA

Novoles Lesni kombinat Novo mesto-Straža bo v finalni predelavi usmerjal proizvodnjo v višje stopnje predelave, obdelave in izrabe lesa, v uvajanje lesnih substitutov ter v dvig kvalitete proizvodov na osnovi intenzivnejšega razvojnega dela na področju konstruiranja in oblikovanja proizvodov ter modernizacije in kompjuterizacije tehnologij. V primarni predelavi je slovenska lesno surovinska osnova že dosegla zgornjo raven možne eksploatacije gozdov, zato bo glavna naloga Novolesa v povezavi z Gozdnim gospodarstvom mobilizirati in skoncitrirati kapacitete za hranjenje oblovine in proizvodnjo žaganega lesa za Dolenjsko in si s tem dolgoročno zagotoviti surovine za svojo dejavnost. Zastavljeni razvojni cilji imajo dolgoročni značaj, vendar bodo spodaj navedeni investicijski projekti začetni že v tem srednjeročnem obdobju:

- Dolgoročni razvoj gozdarstva in primarne predelave lesa je projekt, ki bo v povezavi z GG Novo mesto skoncitriral celotno proizvodnjo žaganega lesa ob centralnem mehaniziranem skladišču oblovine v Zalogu;
- Razvoj lesnega strojništva in energetike, ki vsebuje modernizacijo opreme ter boljše izkoriščanje večjih količin odpadne lesne surovine v energetske namene, ki se bo sprostila z realizacijo prvega projekta;
- Prestrukturiranje pahištvene proizvodnje – projekt bo vseboval reorganizacijo proizvodnje po proizvodnih enotah s ciljem specializacije dela na posameznih fazah obdelave izdelkov. Hkrati s tem bodo zamenjali in modernizirali tehnološko opremo praktično v vsch fazah dela;
- Razvoj integralnega poslovanja, v okviru katerega bodo postopno prešli na enoten poslovni in proizvodni informacijski sistem, ki bo preko terminalov medsebojno povezoval vse Novolesove proizvodne enote.

Na področju zunanjetrgovinske menjave bodo povečevali izvoz za 8,0 % povprečno letno, uvoz pa za 8,1%, pri čemer bo 90 % izvoza usmerjenega na konvertibilno področje. Do leta 1990 se pokritje uvoza z izvozom ne bo bistveno spremenilo, uvoz bo okoli 3-krat pokrit z izvozom.

Število vseh zaposlenih bo naraščalo po 1,1 letni stopnji. Delež kadrov V., VI. in VII. stopnje izobrazbe bo v strukturi vseh zaposlenih leta 1990 dosegel 15 %.

4.6.5. TEKSTILNA, KONFEKCIJSKA IN OBUTVENA INDUSTRIJA

Novoteks tekstilna tovarna Novo mesto, bo tudi v bodoče kot svojo prioriteto usmeritev razvijal primarno proizvodnjo, ki bo dosegla 80 % vrednosti celotne proizvodnje. V TOZD-ih s sedežem v občini Novo mesto bodo modernizirali opremo in tehnologijo, pri čemer ne bodo zaposlovali novih delavcev.

V programu česanih tkanin v klasičnih mešanicah bodo prestrukturirali delo proizvodnje v tkanine, proizvedene iz prej v različnih mešanicah umetnih in naravnih vlaken, efektivnih prej s prisotnostjo domačih umetnih vlaken finejšega značaja, kar bo zmanjšalo uvozno odvisnost in porabo energije.

Dopolnitev obstoječega programa bo proizvodnja mikanih tkanin, ki bo temeljila na reciklaži odpadkov iz lastnih predilnic in deloma na uvoženi volni.

V dopolnitev programa tkanin bodo vključevali razvoj prej in tkanin za tehnične namene.

V proizvodnji volnenih tkanin, ki bo v skupni metraži predstavljala 50 % načrtovane proizvodnje, bodo sledili modnim tokovom zunanjskega trga z vgrajevanjem boljše kakovosti in visoke produktivnosti.

V skladu z načrtovanim razvojnimi programom v tem srednjeročnem obdobju bodo intenzivneje vlagali v modernizacijo opreme. Za načrtovano prestrukturiranje proizvodnega programa je potrebno povečati prostorske kapacitete na področju oplemenitenja tkanin in skladiščenja preje, zato načrtujejo investiranje tudi v gradbene objekte.

Del naložb bo namenjenih za racionalizacijo porabe energije. Načrtujejo zamenjavo poslovne računalniške opreme in uvedbo procesnega računalnika za barvno metriko.

V konfekciji bodo razvijali proizvodnjo zgornjih delov oblačil, oblačil za prosti čas in program za mlade in otroke. Na področju dodelavnih poslov se bo večal obseg proizvodnje v smeri večjega deleža klasičnega izvoza. Zaradi velike iztrošenosti bodo modernizirali opremo, v kar je vključen tudi procesni računalnik za krojenje.

Labod tovarna oblačil Novo mesto bo ostala na dosedanjem proizvodnem programu, ki bo usmerjen v zahtevnejše izdelke z več vložene kvalitete dela in znanja. Zmanjševali bodo serije posameznih modelov in s tem povečali tržno prilagodljivost. Program klasičnih srajc se bo v strukturi proizvodnje zmanjševal na račun večje udeležbe ženske konfekcije.

V izvozu, ki bo več kot 95%-no konvertibilen, si bodo prizadevali povečati delež klasičnega izvoza tako, da bo razmerje med dodelavnim in klasičnim izvozom 50:50. Dodelavni izvoz bodo skušali koncipirati na novih odnosih s tujimi partnerji, kjer ino-partner ne bo več dajal samo surovin in diktiral normative, temveč jih bo oskrboval tudi s potrebno tehnologijo in opremo.

Glavna investicijska prizadevanja bodo usmerjena v obnavljanje zastarele opreme, ki jo bodo zamenjevali etapno skozi vse srednjeročno obdobje, in v drugo fazo opremljanja proizvodnje z računalniško tehnologijo. Zgradili bodo centralizirano, avtomatizirano, računalniško vodeno skladišče gotovih izdelkov s predvideno površino 3.000 m² ob obstoječi lokaciji. Poleg tega bodo adaptirali in razširili industrijski paviljon v Ločni.

Beti Metlika TOZD Konfekcija Mirna peč bo nadaljevala s programom moškega, otroškega in ženskega spodnjega perila, povečal pa se bo tudi delež ostale konfekcije v vrednosti skupne proizvodnje. Investicije v nove kapacitete ne predvidevajo, kakor tudi ne povečanja števila zaposlenih. Z nakupom procesnega računalnika v začetku srednjeročnega obdobja bodo modernizirali proizvodnjo v fazi krojenja. V petih letih bodo izvoz povečali za 12 %, uvoz pa za 4 %.

Tovarna obutve Novo mesto – proizvodni program obeh TOZD bo tovarna zadržala tudi v prihodnje.

Tovarna poslovno-tehnično sodeluje s Planiko Kranj in Pekom Tržič. Preko omenjenih organizacij poteka pretežno tudi izvoz in uvoz. V zunanjetrgovinski menjavi predvidevajo 80 % porast. Od tega bo le dobra tretjina klasičnega izvoza. Kažejo se možnosti izvoza proizvodov na klirinški trg, kjer bo vrednost njihove prodaje narasla do leta 1990 na 1,8 mio USA \$.

Zaradi visoke stopnje odpisanosti opreme bo od predvidenih investicij 439 mio din 58 % namenjeno zamenjavi opreme. Poleg tega bodo razširili proizvodne in skladiščne prostore. Investicije bodo pretežno (93 %) financirali iz lastnih sredstev.

Za realizacijo srednjeročnega plana bo tovarna potrebovala dodatno število zaposlenih v neposredni proizvodnji, tako da se bo povprečno število zaposlenih povečalo do leta 1990 na 459, ali za 12 %. Pri tem je predvideno izboljšanje njihove kvalifikacijske strukture.

4.6.6. GRAFIČNA INDUSTRIJA

Tiskarna Novo mesto bo povečala obseg tiskarskih storitev od 240 ton v letu 1984 na predvidoma 500 ton v letu 1990. Do leta 1990 se bo struktura njenih storitev spremenila tako, da bo tiskanje obrazcev zavzelo okoli 80 % vrednosti celotne proizvodnje. Prizadevanja Tiskarne bodo usmerjena zlasti v pokrivanje potreb združenega dela Dolenjske. Svoj proizvodni program bo prilagajala temu cilju. Nadomeščala bo zastarelo opremo in jo posodabljala, izpopolnila linijo za tiskanje t.im. neskončnih obrazcev in dopolnila linijo za izdelavo kartonažne embalaže.

DIC TOZD Grafika Novo mesto bo razvijala računalniško obdelavo besedil za potrebe množičnega obveščanja in drugih uporabnikov družbeno-informativnega sistema, barvno repro-tehniko in laserski tisk. V okviru izpopolnjevanja in vzdrževanja obstoječe opreme bo razvijala lastno vhodno enoto za vnos podatkov za računalniško obdelavo besedil in nabavila sodobnejše enote za osvetljevanje.

4.7. DROBNO GOSPODARSTVO

Proces prestrukturiranja gospodarstva v občini Novo mesto vključuje tudi čedalje močnejše uveljavljanje drobnega gospodarstva tako v družbenem kot v zasebnem sektorju. Z njegovim pospešenim razvojem bomo dosegli:

- popolnejšo in pestrejšo oskrbo prebivalstva z blagom široke potrošnje in z osebnimi in tehničnimi storitvami,
- zadovoljevanje potreb gospodarstva na območju občine,
- nadomeščanje uvoza,
- kvalitetnejše učinke poslovanja v organizacijah združenega dela in občini,
- večjo zaposlenost.

Zavedajoč se prednosti, ki jih ponuja drobno gospodarstvo, bodo organizacije združenega dela in družbena skupnost v mejah svojih možnosti in pristojnosti spodbujale njegov razvoj.

Organizacije združenega dela, zlasti s področja industrije, gradbeništva in trgovine, bodo v svojih razvojnih programih in planih opredeljevale proizvode, polproizvode, faze dela in podobno, za katere je ugotovljeno, da je njihova proizvodnja v okviru obstoječega poslovnega procesa nesmotna in nerenabilna in je primerna za prenos v obstoječe ali nove enote drobnega gospodarstva. V razvojnih programih in planih organizacij združenega dela bodo tudi definirani pogoji za kooperacijsko sodelovanje z enotami drobnega gospodarstva.

V skladu z izraženimi družbenimi interesi in potrebami ter v skladu z obstoječimi prostorskimi možnostmi bodo občina in krajevne skupnosti dajale pobudo za ustanavljanje in organiziranje novih enot drobnega gospodarstva ter aktivno sodelovale pri pridobivanju potrebnih lokacij.

Pri prostorskem in urbanističnem načrtovanju bo Zavod za družbeno planiranje omogočal lokacije za storitvene dejavnosti v območju stanovanjskih sosesk, pri čemer bodo njihove predvidene zmogljivosti morale zadoščati tudi za zadovoljevanje potreb občanov bližnjih obstoječih stanovanjskih sosesk. Za proizvodne dejavnosti in tiste dejavnosti drobnega gospodarstva, ki povzročajo hrup, onesnažujejo zrak in so prometno zahtevne, bo predvidel lokacije v industrijskih in posebnih obrtnih conah.

Izvršni svet bo z Zavodom za družbeno planiranje, skladom stavbnih zemljišč in Samoupravno stanovanjsko skupnostjo zagotovil zadostno število primerno prostorsko urejenih lokacij za servisne dejavnosti za osebne in tehnične storitve. Te lokacije bo omogočil po programu razvoja drobnega gospodarstva, ter skladno s potrebami občanov in ekološkimi pogoji. Skrajševali bomo postopke pri izdaji dovoljenj v zvezi z lociranjem, adaptacijo in gradnjo objektov drobnega gospodarstva.

Pri pridobivanju lokacij bodo imeli prednost občani, ki se bodo ukvarjali z najbolj deficitarnimi poklici, v neorganizirani gradnji pa obrtniki, katerih dejavnost bo namenjena opravljanju tehničnih storitev za potrebe kmečkih gospodarstev.

Po programu sklada stavbnih zemljišč je za potrebe drobnega gospodarstva predvidenih v občini 32 lokacij, od tega 25 v Novem mestu, 7 pa v ostalih krajih, in sicer: v Žabji vasi (1), na Cikavi (17), v dopolnilni gradnji v Novem mestu (7) in na Selih pri Dolenjskih Toplicah (7).

Lokacije za obrtno dejavnost bodo v skladu s programom komunalno le delno opremljeni. Dokončno komunalno opremljanje bo sledilo v naslednjem srednjeročnem obdobju v breme posameznih investitorjev.

V skladu z razvojnim programom drobnega gospodarstva in ugotovljenimi prioritarnimi strokami bo občina pospeševala in usmerjala razvoj drobnega gospodarstva tudi z ukrepi selektivne davčne politike. Ljubljanska banka Temeljna dolenska banka Novo mesto in druge poslovne banke pa bodo razvoj drobnega gospodarstva, zlasti njegove prednostne programe, kreditirale pod ugodnejšimi pogoji.

Posebne pomena za razvoj drobnega gospodarstva je tudi izmenjava informacij med organizacijami združenega dela in enotami drobnega gospodarstva o razpoložljivih presežkih delovnih programov, prostih zmogljivostih; izmenjava tržnih, tehničnih, tehnoloških informacij in informacij s področja investicijsko-kreditne politike, kadrov in poslovnih prostorov. Potekala bo preko regijskega poslovno-informacijskega centra, ki bo organiziran v okviru republiškega informacijskega centra.

Obrtna nabavno-prodajna zadruga (ONPZ) HRASST Novo mesto bo delovala kot pospeševalec proizvodnega dela zasebnega sektorja drobnega gospodarstva. V ta namen bo skrbela za zagotavljanje del svojim članom, plasman izdelkov, uvajala specializacijo, še intenzivneje razvijala kooperacijske odnose ter posredovala nova tehnična in tehnološka dognanja.

Osnovna dejavnost zadruge so zaključna dela v gradbeništvi, ki bodo v letu 1990 pokrivala polovico njenega proizvodnega programa, drugo polovico pa proizvodnja najrazličnejših izdelkov in opravljanje raznih storitev. Dejavnost zadruge poteka v kooperaciji s člani.

OBRTNO ZDRUŽENJE Novo mesto bo organiziralo pravno in drugo pomoč zasebnim obrtnikom ter knjigovodski servis. Ustanovilo bo posebno kreditno službo za drobno gospodarstvo.

KOVINAR Novo mesto, katerega osnovna dejavnost je opravljanje drugih storitev kovinsko-predelovalne obrti, bo do leta 1990 spremenil svoj proizvodni program tako, da bo z okoli 40 % zastopana izdelava novih strojev in naprav, s po 30 % pa izdelava in montaža raznih konstrukcij ter ostale storitve strojne in stavbne ključavničarske stroke. Število zaposlenih bo v petih letih poraslo od 95 v letu 1985 na predvidoma

120, pri čemer se bo občutno izboljšala njihova kvalifikacijska sestava.

Krojaško podjetje KROJAČ Novo mesto bo prestrukturiralo svojo dejavnost in se povežalo s tekstilno industrijo.

4.8. ENERGETIKA

Eden najpomembnejših dejavnikov nadaljnega družbeno-ekonomskega razvoja občine je nemotena oskrba z energijo in energetskimi surovinami. Ker je občina Novo mesto v celoti slabo opremljena z energetskimi objekti in napravami za pridobivanje, pretvarjanje in prenos energije, predstavlja le-ta enega bistvenih omejitvenih faktorjev nadaljnega razvoja. Zato bodo imele pri prestrukturiranju gospodarstva in industrije prednost dejavnosti in panoge s sorazmerno majhno porabo energije na enoto učinka.

Za doseganje bolj zanesljive oskrbe z energijo bomo povečevali zmogljivosti energetske infrastrukture, nadaljevali s prizadevanji in aktivnostmi za njeno dopolnjevanje z drugimi viri in vrstami energije. Ob tem pa ostaja še trajna skrb in prizadevanje za vsestransko in neprestano varčevanje z energijo vseh vrst in za njeno racionalno porabo v gospodarstvu, zlasti industriji in prometu, v gospodinjstvih, javnih ustanovah in pri drugih uporabnikih.

4.8.1. Elektrogospodarstvo

Med najpomembnejšimi energetskimi viri je električna energija. Za oskrbo občine Novo mesto z električno energijo skrbi Elektro Ljubljana preko svojih treh TOZD in sicer: TOZD ELEKTRO Novo mesto na pretežnem delu občine, TOZD ELEKTRO Ljubljana okolica na območju Žužemberka in TOZD ELEKTRO Kočevje na območju Hinj.

Poraba električne energije preko distribucijskega omrežja vseh treh TOZD se bo do leta 1990 predvidoma povečala na 276 500 MWh, kar pomeni 6,2%-no povprečno letno stopnjo rasti.

Za zagotovitev normalnega obratovanja elektroenergetskega sistema in zanesljivega zadovoljevanja potreb po kvalitetni električni energiji bo Elektro Ljubljana obnavljal in posodabljal obstoječe ter gradil nove prenosne in distribucijske zmogljivosti tudi na območju občine Novo mesto.

Zgrajene bodo 110 kV zasavske zbiralnice od Trbovelj preko Sevnice in Krškega do Novega mesta in podaljšek do Trebnjega. Med njimi bo v letih 1986–1987 zgrajena tudi razdelilna postaja 110 kV Hudo.

Izgradnja vseh objektov zasavskih zbiralnic je med seboj povezana in v časovni odvisnosti. Zaključena bo predvidoma do leta 1988. Investitor pretežnega dela objektov in sektorjev zasavskih zbiralnic so Savske elektrarne Ljubljana, po en objekt bosta financirali še Elektrarna Brestanica in Termoelektrarna Trbovlje, medtem ko je investitor daljnovoda 2 x 110 kV Novo mesto-Trebnje Elektro Novo mesto.

Za sanacijo in dopolnitev elektroenergetskega omrežja srednje in nizke napetosti bo TOZD Elektro Novo mesto v obdobju 1986–1990 v skladu s svojimi razvojnimi možnostmi obnavljal in zgradil 130 km daljnovodov napetosti 20 kV, 75 transformatorskih postaj in 100 km priklonnega nizkonapetostnega omrežja. Pri daljnovodih srednje napetosti je približno polovica arterijskih povezav, ostalo predstavlja novogradnjo in obnovo obstoječih daljnovodov 20 kV.

V skladu s programom bo TOZD Elektro Novo mesto gradil majhne hidroelektrarne, in s tem izrabil tiste možne vodne vire, ki so ekonomsko in tehnično upravičeni za izkoriščanje.

Do leta 1990 bo zgradil delavnice in skladišča v nadzorništvo Šentjernej.

Na območju Žužemberka bo TOZD Elektro Ljubljana okolica zgradil oz. obnovil tiste objekte, ki so najnujnejši zaradi možnosti priklopa novih odjemalcev in novogradenj in zaradi sanacije obstoječih elektroenergetskih razmer. Letno

bodo zgradili 1 – 2 objekta (transformatorska postaja ali rekonstrukcija nizkonapetostnega omrežja), pri čemer je v izbor vključenih 10 objektov.

Vključeni so še daljnovodi srednje napetosti v posamičnih razdaljah 0,2 km do 1,3 km, oz. v skupni dolžini 4,1 km, medtem ko znašajo posamezne razdalje nizkonapetostnega omrežja 0,2 km do 1,9 km, skupaj 9 km. Moč transformatorskih postaj bo 50 kVA.

Na območju Hinj bo TOZD Elektro Kočevje zgradil oz. obnovil 1,7 km daljnovodnega omrežja, 2 transformatorski postaji 110 kVA in 6,8 km nizkonapetostnega omrežja.

4.8.2. Ostali energetski viri

Samoupravna stanovanjska skupnost občine Novo mesto, Samoupravna komunalna skupnost občine Novo mesto in drugi porabniki energije bodo s pospeševanjem graditve centralnih energetskih sistemov prispevali k zmanjšanju izgub energije in k njeni racionalni porabi, kakor tudi k varstvu zraka in okolja. Do leta 1990 bodo samoupravna stanovanjska skupnost in večji porabniki pripravili dokumentacijo in lokacijo za gradnjo toplarne v Novem mestu.

Samoupravna stanovanjska skupnost bo pripravila predlog za obliko povezave obstoječih kotlovnice v Novem mestu, ki so sedaj v upravljanju hišnih samouprav.

Uporabniki plina in izvršni svet SO Novo mesto se bodo zavzemali za izvedbo priprav na gradnjo južnega Slovenskega plinovoda na relaciji Koper-Kočevje-Novo mesto-Krško, kot dela plinovodnega omrežja po zasnovi naftovodnega in plinovodnega omrežja v SR Sloveniji do leta 2000.

V Birčni vasi bo zgrajeno večje skladišče naftnih derivatov posebnege pomena. Za reševanje (energetske problematike na območju občine Novo mesto bomo spodbujali uvajanje in razširjanje novih virov energije, zlasti sončne, in s tem nadomeščali energijo iz konvencionalnih virov, obenem pa prispevali k čim boljšemu zraku in okolju.

Zaradi čim bolj racionalne rabe energije bomo vlagali sredstva v toplotno izolacijo obstoječih stanovanjskih hiš in objektov družbenega standarda. Pri projektiranju in gradnji vseh objektov bomo dosledno upoštevali normative za toplotno izolacijo, da bi se toplotne izgube zmanjšale na minimum.

4.9. TRGOVINA

Zaradi zaostankov bo razvoj trgovine, kljub omejenim investicijskim možnostim temeljil na krepitvi specializacije in sodobni organiziranosti, na večji kadrovski usposobljenosti ter odgovornosti za pravočasno in kvalitetno preskrbo prebivalstva. Zato bodo trgovalne organizacije v prodajalnah na drobno nadaljevale z modernizacijo in specializacijo ter z reorganizacijo maloprodajne mreže po teritorialni zaokroženosti prodajaln zagotavljale večjo koncentracijo blaga.

V novih stanovanjskih soseskah bomo skladno z gradnjo stanovanj zagotavljali tudi trgovinske kapacitete. Na območjih, kjer mreža trgovin ne pokriva v zadostni meri potreb občanov, družbeni sektor pa ne kaže interesa za izgradnjo novih kapacitet oz. ohranitev obstoječih, bomo zasebnikom omogočili ustanovitev obratovalnic z dejavnostjo prodaje na drobno.

V razširitev trgovinskih kapacitet bodo investirale naslednje trgovinske organizacije združenega dela:

EMONA DOLENJKA bo v Novem mestu zgradila večjo blagovnico na lokaciji Novi trg ali na drugi ustrezni lokaciji, odkupila poslovno stavbo SDK na Glavnem trgu, adaptirala poslovni prostor za komisijsko trgovino, zgradila samopostrežno trgovino v naselju Slatnik in razširila skladišče za opravljanje grosistične dejavnosti. Izvršila bo pripravljala dela za gradnjo samopostrežne trgovine v soseski Irča vas – Brod.

Mercator TOZD Standard Novo mesto bo zgradil samopostrežni trgovini v Prečni in Ljubljanski cesti v Novem mestu, trgovino v Gotni vasi ter prvo fazo grosističnega skladišča v Češči vasi.

Novotehna bo adaptirala blagovnico na Glavnem trgu in usposobila dve prodajalni na Partizanski cesti. Z adaptacijo skladiščnih prostorov v Bršljinu bo pridobila 3.100 m² skladiščnih površin. Razširila bo prodajno-servisno enoto v Bršljinu ter razširila in rekonstruirala objekt v Mirni Peči.

Mercator KZ Krka bo razširila blagovnico v Žabji vasi, rekonstruirala trgovino v Bršljinu, razširila in obnovila trgovino v Straži in rekonstruirala preskrbovalni kmetijski center na Grabnu.

Trgovinske organizacije bodo posodobile še najmanj 10 obstoječih prodajal v občini.

Izvršni svet Skupščine občine Novo mesto bo omogočal zainteresiranim trgovskim organizacijam, da zgradijo v občini Novo mesto nove prodajne zmogljivosti na ustreznih lokacijah. V letu 1986 bodo lokacije zagotovljene na relaciji most v Ločni – Žabja vas.

Trgovina na debelo bo v naslednjem srednjeročnem obdobju šele našla svoje mesto v prostoru občine. Pri tem so njene osnovne naloge naslednje:

- kvalitetna oskrba industrije, gradbeništva, obrti in drugih potrošnikov,
- izgradnja skupnih skladiščnih prostorov oz. oblikovanje grosistično – distribucijskih centrov, ki bodo oskrbovali maloprodajno mrežo,
- postopen prenos vseh skladiščnih prostorov iz središča Novega mesta v enotni blagovno-distribucijski center.

Izgradnjo in oblikovanje blagovno-transportnega centra bomo omogočili z graditvijo grosističnih skladišč in z izdelavo ureditvenega načrta za širše območje Bršljina ter z ojačanjem in rekonstrukcijo infrastrukture.

Na ta način se bodo prodajne zmogljivosti do leta 1990 povečale za 8.000 m², prodajne površine na prebivalca se bodo s tem povečale na 0,50 m². Povečale se bodo tudi skladiščne površine in sicer maloprodajne za najmanj 6.500 m², grosistične pa za najmanj 5.500 m².

V obdobju 1986–1990 bomo povečali blagovne rezerve v občini, tako da bomo dosegli 3 mesečno rezervo živil in blaga, ki je potrebna za preskrbo prebivalstva. Večali in obnavljali bomo tudi skladiščne zmogljivosti za blagovne rezerve.

Za stabilnejšo oskrbljenost prebivalstva in združenega dela bomo organizirali skupnost za preskrbo.

4.10. GOSTINSTVO IN TURIZEM

Turistično gospodarstvo ima v prostoru občine glede na naravne danosti izredno ugodne možnosti za razvoj. Da bi jih kar najbolj celovito izkoristili in uresničili tudi dolgoročne usmeritve razvoja, moramo že v tem srednjeročnem razdobju:

- zavarovati območja, ki so namenjena za razvoj turizma (Žužemberk z dolino gor. Krke, Dolenjske Toplice, Otočec in Šmarješke Toplice), kjer bi celotni gospodarski razvoj temeljil na razvoju turizma in gostinstva ter dejavnosti, ki so s tem neposredno povezane,
- koncentrirati osnovno turistično ponudbo v območjih z že uveljavljenimi turističnimi centri,
- z uspešnim trženjem razpoložljivih zmogljivosti ob pospešenem razvoju spremljajoče turistične ponudbe doseči, da se bo čas zadrževanja in obseg potrošnje turistov kar najbolj povečal,
- ob upoštevanju naravnih možnosti pospešeno razvijati nekatere posebne oblike turizma, kot so: lovski, kmečki, ribiški, pa tudi izletniški turizem.

Nosilec razvoja turizma v občini Novo mesto, KRKA tovarna zdravil TOZD ZDRAVILIŠČA, bo za razvoj turistične ponudbe uresničevala naslednja investicijska vlaganja:

- v Zdravilišču Dolenjske Toplice bo dogradila prvo fazo kopališkega zdraviliškega doma s povezovalnim traktom in ustrezno infrastrukturo, dogradila kamp in športna igrišča, sanirala bife ter financirala geološko vrtino;
- v Zdravilišču Šmarješke Toplice bo adaptirala objekt ob športnem bazenu v apartmaje, adaptirala zunanji bazen, pričela z deli na prvi fazi prizidka k hotelu in financirala novo geološko vrtino;
- v Hotelu Grad Otočec bodo dogradili športna igrišča, adaptirali nočni lokal, razširili motelsko restavracijo in izdelali študijo za nov avtokamp;
- v Novem mestu bodo adaptirali in razširili kavarno na Glavnem trgu ter adaptirali gostilno Rotovž in restavracijo Pri Vodnjaku.

Ob rekonstrukcijah obstoječih kapacitet in nekaterih novogradnjah bodo dvignili nivo kvalitete in obseg turistične ponudbe, kar bo mogoče le ob boljši kadrovski strukturi zaposlenih. S pestrejšo in širšo turistično ponudbo bodo še posebno pozornost namenili tranzitnemu turizmu in skušali zadržati goste na območju občine.

Z novimi zmogljivostmi in ob boljšem izkoriščanju obstoječih se bo obisk gostov povečal za 30 %, pri čemer bodo močneje udeleženi predvsem tudi gostje.

Avtopromet GORJANCI TOZD GOSTINSTVO ne bo imelo večjih vlaganj v razširitev kapacitet, pač pa bo posebno skrb namenilo izboljšanju kvalitete ponudbe in njeni pestrosti.

Nosilec razvoja družbene prehrane v Novem mestu je SREDNJA ŠOLA ZA GOSTINSTVO IN TURIZEM Novo mesto. Zaradi zastarelosti obratov in opreme bodo izvedli večjo rekonstrukcijo objekta na Glavnem trgu št. 30 in nabavili novo opremo. Skupna predračunska vrednost je 150 mio din. Z naložbo bodo povečali zmogljivosti družbene prehrane za okoli 30-40 % kar bi zadoščalo potrebam prehrane do leta 1990. Plan izvedbe je 1988 leto. Prenovitev restavracije Breg bo stekla leta 1987 vrednost investicije je 110 mio din. Pretežni del naložb bo pokrit z lastnimi sredstvi.

DOLENJSKA TURISTIČNA ZVEZA in TURISTIČNA DRUŠTVA v občini bodo izdajala propagandni in reklamni material ter pripravljala programe različnih turističnih prirediteljev.

V izvedbo programov se bodo vključevale turistično-gostinske in kulturne organizacije v občini. V celovito turistično ponudbo se bo vključilo tudi zasebno gostinstvo s celovito gostinsko ponudbo.

Kot spremljajočo turistično ponudbo bomo razvijali kmečki-vinogradniški turizem.

4.11. PROMET IN ZVEZE

Razvoj prometne infrastrukture bo podrejen širšim družbenim merilom racionalnosti. S tega vidika tudi republika predvideva le del posodobitve avtoceste (Šmarje-Sap-Višnja Gora) in delno posodobitev železniške proge Ljubljana-Trebnje-Sevnica, to pomeni, da bo zagotavljanje večanja mobilnosti ljudi in blaga, kakor tudi zagotavljanje varnejšega in udobnejšega prevoza v magistralnem delu prometa odloženo v čas po letu 1990. Zato je na našem območju močno vprašljiva realizacija zahteve po zmanjševanju stroškov prometa v ceni izdelka, kakor tudi načela preusmerjanja prenosa blagovnih prometnih tokov s ceste na železnico. Učinki pospeševanja integralnega transporta se prav tako odmikajo v obdobje po letu 1990. Vztrajali bomo, da v republiki izdelajo konkretne programe za vlaganja v modernizacijo magistralne ceste in železnice na našem območju.

4.11.1 Železniški promet

Glavni cilji nadaljnega razvoja železnice so povečanje obsega in kvalitete dela, normalno poslovanje in racionalna

delitev prometa med cesto in železnico, kar bo omogočila ustrezna politika cen, razvijanje novih poslovnih metod in metod organizacije dela ter posodobitev informacijskega sistema.

Deleži ŽELEZNIŠKE TRANSPORTNE ORGANIZACIJE Novo mesto glede na celotno železniško gospodarstvo Slovenije znašajo pri prevozu potnikov 5,8 % pri prevozu blaga 1,0% in skupaj 2,3 % ter bodo ostali predvidoma nespremenjeni do konca srednjeročnega obdobja. Pri prevozu blaga in potnikov bo razmerje 33 : 67; porast naloženega oz. razloženega blaga bo minimalen. V potniškem prometu ne predvidevajo razširitve kapacitet, le porast števila prodanih vozovnic. Na osnovi rasti potniškega in blagovnega prometa so planirane naslednje stopnje rasti do leta 1990: prevoz potnikov 1,0 %, prevoz blaga 1,4 %.

V srednjeročnem obdobju 1986–1990 bo Železniška transportna organizacija Novo mesto začela s prvo fazo rekonstrukcije postaje Novo mesto na obstoječi ter deloma razširjeni lokaciji.

Izdelali bodo programe za posodobitev progovnega odseka Trebnje–Novo mesto–Karlovac ter povečali osni pritisk na vseh progovnih odsekih Novo mesto–Trebnje na 20 t, vgradili avtostop naprave, uvajali računalniško vodenje železniškega prometa in hitreje razvijali železniški integralni transport.

4.11.2. Ceste

Modernizacije in rekonstrukcije magistralnih cest bodo potekale v skladu s programom Skupnosti za ceste Slovenije.

Nadaljevali bomo z aktivnostmi za izgradnjo novega mostu v Novem mestu, ki bo povezoval magistralno z regionalno cesto. Financiranje tega mostu bo potekalo iz sredstev RSC, občinske SIS za ceste, samopriskevka mestnih KS in sredstev združenega dela.

Naloga na področju regionalnega in lokalnega cestnega omrežja bodo:

- a. redno vzdrževanje regionalnih (118 km) in lokalnih (510 km) cest in cestnih objektov na njih, kar vključuje vsa dela, ki zagotavljajo prevoznost, to je zlasti:
 - izvajanje nadzora nad prevoznostjo in uporabnostjo cest;
 - vzdrževanje cestnega telesa in prometnih površin izven vozišča, objektov, cestnega zemljišča, opreme in naprav, ter zagotavljanje prevoznosti cest v vsakem letnem času;
 - odprava zmrzlinjskih in drugih poškodb;
 - odprava poškodb in odstranjevanje ovir, nastalih zaradi elementarnih dogodkov oz. povzročenih po uporabnikih cest;
 - vzdrževanje objektov in zgradb, namenjenih za vzdrževanje cest.
- b. dokončanje začelih nalog:
 - rekonstrukcija ceste Kandija–Uršna sela v dolžini 2,2 km in
 - izgradnja mostu preko Temenice v Prečni s priključki na obstoječo cesto Bršljin–Straža;
- c. modernizacija posameznih delov lokalnih cest I. skupine v manj razvitih krajevnih skupnostih in sicer:
 - Smuka – Hinje – Prevole – Žvirče – Struge;
 - Uršna sela – Laze;
 - Stopiče – Dolž – magistralna cesta,
 - Koroška vas – Jurna vas I. etapa,
- d. obnove in sanacije lokalnih cest I. skupine, ki so prometno najbolj obremenjene:
 - Kronovo–Dobrava 6,0 km
 - Bršljin–Straža 0,6 km,
 - Vavta vas–Dolenjske Toplice–Podturen 3,2 km in
 - Mokro polje–Orehovica–Šentjernej 8,0 km.
- e. opremljanje regionalnih in lokalnih cest s potrebno signalizacijo in drugo opremo, ki zagotavlja večjo varnost v cestnem prometu.

f. izvajanje večjih popravil mostov.

g. modernizacije, rekonstrukcije in asfaltiranje regionalnih cest:

- Dvor–Lašče
- Straža–Novo mesto
- Zbure–Šmarjeta
- Lakenc–Zbure
- Škocjan–Bučka
- Žužemberk–Dobrnich
- Soteska–Žužemberk–Bič

h. sofinanciranje izboljšave oz. sanacije elementov lokalnih cest po krajevnih skupnostih in sicer:

- financiranje posegov za ublažitev vzponov, za doseg zadostne širine cest, za izboljšavo poteka cest v krivinah, za zagotovitev preglednosti, ureditev priključkov, odvodnjavanje in podobno;
- usposabljanje prometno pomembnejših cest;
- izenačevanje pogojev za osnovno prometno povezanost kraja oz. območja v občini.

i. sofinanciranje urejanja avtobusnih postajališč na regionalnih in lokalnih cestah.

j. financiranje drugih nalog in aktivnosti, to je delovanje SIS in strokovne službe, za anuitete in obresti, projekte, študije, odškodnine in drugo.

Za realizacijo programa Samoupravne interesne skupnosti za ceste občine Novo mesto v obdobju 1986–1990, bomo v občini zbrali sredstva iz naslednjih virov:

- prispevek iz dohodka po stopnji 0,80 % od BOD,
- prispevek iz ČD po stopnji 0,40 % od BOD,
- pristojbine za cestna motorna vozila,
- prispevek od prodaje pogonskih goriv,
- posebna združena sredstva TOZD,
- sredstva krajevnih skupnosti,
- bančna posojila.

4.11.3. PTT dejavnost

Glavna naloga PODJETJA ZA PTT PROMET Novo mesto bo v naslednjem srednjeročnem obdobju zmanjševanje razkoraka med ponudbo in povpraševanjem.

Predvidene letne stopnje rasti so za poštno storitve 2,0 %, za prenos tekstov 6,8 % ter prenos podatkov 5,4 %. Največji del v vrednosti vseh storitev predstavljajo telefonske storitve, ki se bodo povečevale z 8,0 % letno stopnjo. V telegrafski promet bodo vključevali nove kapacitete v letu 1986. Dve novi vrsti storitev, teletext in faksimile bodo naraščale po poprečni stopnji 50 % letno. Uvedli bodo posebno omrežje za prenos podatkov.

Uresničili bodo več razvojnih projektov:

1. širitev GATC (glavne avtomatske telefonske centrale) Novo mesto (1000 priključkov),
2. širitev GATC Novo mesto II. faza,
3. VF (visoko frekvenčni) ali PCM kabelski sistemi, ki bodo povezovali: Brusnice, Hinje, Mirno Peč, Otočec, Šentjernej, Škocjan, Šmarješke Toplice, Žužemberk, Stražo, Dolenjske Toplice z Novim mestom.
4. kabelske povezave:
 - Ločna–Šmarješke Toplice–Škocjan,
 - Ločna–Stopiče,
 - Dvor–Žužemberk,
 - Novo mesto–Birčna vas,
5. širitve končnih avtomatskih telefonskih central: Brusnice, Dolenjske Toplice, Hinje, Mirna Peč, Otočec, Stopiče, Straža, Šentjernej, Škocjan, Šmarješke Toplice, Žužemberk, Birčna vas,
6. izgradnja nove pošte v Novem mestu na desnem bregu Krke, s čimer bi zadostili potrebam po poštnih storitvah v sedmih krajevnih skupnostih.

Po samoupravnem sporazumu predvidena sredstva za urešičitev teh investicij znašajo 2.170 mio din. Zaradi širšega

programa predvidevajo povečati površine, ki služijo obratovanju, od sedanjih 16.557 m² na 18.500 m² leta 1990.

4.11.4. Prevozna dejavnost

Avtopromet, gostinstvo in turizem GORJANCI Novo mesto–Straža bodo v srednjeročnem obdobju povečali obseg vlečnih vozil in se v večji meri vključevali v mednarodni promet. S preusmeritvijo na vozila z večjo nosilnostjo bodo povečali fizični obseg dejavnosti do leta 1990 za 84 %.

Izboljšali bodo mestni in primestni promet z avtobusi ter prevoze delavcev. Zato bodo obnavili in povečali vozni park.

Izvedli bodo pripravljala dela za obnovo skladiščnih prostorov v Bučni vasi. Na obstoječi lokaciji v Vavti vasi bodo zgradili 1.700 m² novih delavnic.

4.11.5. Blagovni transport

BLAGOVNO TRANSPORTNI CENTER Ljubljana TOZD SKLADIŠČA Novo mesto so nosilec razvoja pretovorne dejavnosti z vidika izgradnje skladiščno-pretovornih zmogljivosti ter ključni nosilec izvajanja integralnega transporta za gospodarstvo na območju novomeške občine in regije.

Predvidevajo spremenjeno strukturo proizvodnega programa: skladiščenje carinskega blaga bodo zmanjšali za 8 %, skladiščenje izvoznega blaga povečali za 2 % ter ostalega blaga povečali za 6 %, tako da bo struktura proizvodnega programa leta 1990 obsegala skladiščenje:

- carinskega blaga 16 %,
- izvoznega blaga 6 %,
- ostalega blaga 76 %.

Zaradi hitrejšega razvoja integralnega transporta bodo zgradili nov blagovno-transportni terminal na novi lokaciji ob industrijsko-železniškem tiru pri Češči vasi. Investicija bo znašala 648 mio din. S tem bo skladiščna dejavnost skoncentrirana, kar pomeni racionalizacijo dejavnosti. Posodabljali bodo tudi obstoječe skladiščne površine. Težili bodo k večjemu izkoristku skladiščnega prostora in pretovorne mehanizacije, pri izvajanju integralnega transporta pa h kontejnerizaciji in paletizaciji blaga v smislu povečanja hitrosti obračanja zaloga blaga in hitrejših dostav. Obseg paletiziranega blaga se bo povečal od 25 % na 40 %.

4.12. KOMUNALNO GOSPODARSTVO

Pri opredeljevanju nalog v komunalnem gospodarstvu izhajamo predvsem iz potreb po:

- sanaciji, zaščiti in racionalizaciji obstoječega omrežja komunalnih objektov in naprav;
- povečanju zaščite koriščenih virov pitne vode – pred onesaženjem in količinsko;
- širjenju komunalnega standarda v skladu z možnostmi in s posebnim poudarkom na razvoju manj razvitih območij;
- večjem vključevanju združenega dela v sanacijo razmer v komunalni infrastrukturi kraja;
- podpiranju programov krajevnih skupnosti na podlagi enotno dogovorjenih meril in kriterijev;
- omogočanju stanovanjske gradnje in prostorskega razvoja občine.

4.12.1. Oskrba naselij z vodo

V načrtu so obsežnejše sanacije vodovodnih sistemov za izboljšanje kvalitete vode, zmanjšanje izgub in zagotovitev obstoječega standarda oskrbe z vodo, in sicer:

- sanacijski ukrepi in ureditve na obstoječih zajetjih pitne vode;
- sanacija starejšega omrežja vodovodnega sistema Novo mesto in Globočec – Suha krajina;
- sanacija vodovodov Karteljevo, Gaberje, Žaloviče;
- ureditev novih zajetij pitne vode v Družinski vasi in povezave z vodovodom Javorovica in Pendirjevka;

- gradnja primarnih cevovodov in objektov za potrebe družbeno-usmerjene stanovanjske gradnje v KS Dolenjske Toplice, Mirna Peč, Straža, Sentjernej in Novo mesto;
- širitev organizirane oskrbe z vodo na še nepreskrbljena območja Suhe krajine;
- projekti in študije;

V okviru programa pospeševanja razvoja manj razvitih krajevnih skupnosti v občini bo Samoupravna komunalna skupnost občine Novo mesto:

1. V KS Žužemberk nadaljevala gradnjo vodovodnega sistema Malo Lipje – Vel. Lipje in pripravila projektno dokumentacijo za izgradnjo vodovodnega sistema Križe–Reber–Ajdoska planota v predračunski vrednosti 72 mio din, od tega bo delež sofinanciranja iz posebej združenih sredstev (0,1 % iz ČD) znašal 25 mio din, ostali del pa bodo sredstva komunalne skupnosti;
2. V KS Birčna vas izgradila prvo in drugo etapo primarnega vodovoda v predračunski vrednosti 36,7 mio din, pri čemer bo delež sofinanciranja posebej združenih sredstev (0,1 % iz ČD) znašal 10 mio din;
3. V KS Uršna sela, kjer v obdobju 1981–1985, ko je KS štela med nerazvite, ni bila dokončana izgradnja vodovoda Uršna sela–Laze, bo Komunalna skupnost sofinancirala dela v vrednosti 12 mio din.

4.12.2. Odvajanje in čiščenje odpadkov

Na področju kanalizacijskih sistemov in čistilnih naprav je predvideno nadaljevanje gradnje že začetih sistemov, gradnja kanalizacijskih sistemov za splošno sanacijo razmer v naseljih, povečanje zmogljivosti kanalizacijskih objektov in naprav za omogočanje nadaljnjega gospodarskega razvoja in družbeno usmerjene stanovanjske gradnje v večjih naseljih.

Na področju kanalizacijskih sistemov in čistilnih naprav so predvidene naslednje naloge:

- industrijska čistilna naprava Krke – tovarne zdravil v Ločni,
- izvedba sanacijskih ukrepov pri čistilni napravi v Ločni,
- kanalizacijski sistem Straža–Toplice in čistilna naprava Straža,
- kanal A Bučna vas – II. b faza,
- projekti in študije.

Predračunska vrednost navedenih nalog znaša 847,8 mio din.

Izgradnjo industrijske čistilne naprave v Ločni bo financirala Krka tovarna zdravil. Za izgradnjo ostalih kanalizacijskih sistemov in čistilnih naprav pa bo Samoupravna komunalna skupnost sklenila posebne dogovore za sofinanciranje z OZD in krajevnimi skupnostmi, kjer se bodo ti sistemi gradili.

V okviru programa pospeševanja razvoja manj razvitih krajevnih skupnosti v občini bo Samoupravna komunalna skupnost pripravila dokumentacijo in začela izgradnjo kanalizacijskega sistema in čistilne naprave v Žužemberku v predračunski vrednosti 86,4 mio din.

4.12.3. Urejanje pokopališč

Na področju urejanja pokopališč so predvidene:

- razširitev in ureditev pokopališč v Novem mestu;
- urejanje pokopališč (razširitve in obnove), gradnje in obnove mrliških vežic po krajevnih skupnostih izven Novega mesta;
- izdelava ureditvenih načrtov pokopališč.

4.12.4. Odstranjevanje odpadkov

Izdelali bomo projektno dokumentacijo za gradnjo 3. faze odlagališča komunalnih odpadkov v Leskovcu in nabavili potrebno opremo za širitev dejavnosti.

4.12.5. Kolektivna komunalna dejavnost

Vključevala bo:

- čiščenje javnih površin v Novem mestu, Dolenjskih Toplicah, Straži, Sentjerneju in Žužemberku;

- vzdrževanje mestnih ulic in cest;
 - urejanje javnih površin v naseljih (javnih parkirišč in vseh javnih poti) in urejanje javnih objektov in opreme na teh površinah;
 - vzdrževanje javnih parkov, zelenic in opreme na javnih zelenih površinah v Novem mestu in delno v Žužemberku;
 - zimsko službo v Novem mestu;
 - vzdrževanje obstoječe javne razsvetljave in plačevanje tokovine v vseh naseljih;
 - vzdrževanja obstoječih javnih sanitarij;
 - vzdrževanje in razširitev tržnice v Novem mestu.
- Navedene naloge bomo opravljali po enakih normativih in standardih, kot so bili v uporabi doslej.

4.12.6. Javni mestni promet

Izvajalec tega dela komunalne dejavnosti bo tudi v prihodnje avtopromet, gostinstvo in turizem GORJANCI Novo mesto. Samoupravna komunalna skupnost občine Novo mesto bo v skladu s študijo mestnega prometa in v sodelovanju z mestnimi krajevnimi skupnostmi nadaljevala z zgradnjo in opremljanjem avtobusnih postajališč, uredila bo avtobusno postajo v Novem mestu kot začasni objekt do izgradnje novega mostu.

4.12.7. Dimnikarska služba

Izvajal jo bo Zavod za požarno varnost Novo mesto in izboljševal kvaliteto svojih storitev.

4.12.8. Druge naloge

- Druge naloge komunalne dejavnosti obsegajo:
- sofinanciranje naložb v komunalno infrastrukturo po programih manj razvitih krajevnih skupnosti;
 - plačevanje anuitet in obresti od kreditov;
 - delovanje Samoupravne komunalne skupnosti občine Novo mesto in njene strokovne službe;
 - izdelava projektov in študij.
- Za realizacijo nalog s področja komunalnega gospodarstva bodo viri financiranja:
- prispevek iz dohodka po stopnji 0,80 % od BOD,
 - prispevek iz čistega dohodka po stopnji 0,50 % od BOD,
 - sredstva OVS Dolenjske,
 - sredstva Komunale Novo mesto,
 - prispevki OZD,
 - sredstva krajevnih skupnosti,
 - krediti.

KOMUNALA Novo mesto bo občanom in združenemu delu še nadalje zagotavljala primerne življenjske in delovne pogoje z ustreznim in kvalitetnim opravljanjem svoje osnovne dejavnosti: proizvodnja in distribucija vode, prečiščevanje in odvajanje odpadkov, odvažanje, odlaganje in predelava odpadkov, čiščenje javnih površin v naselju, pogrebna dejavnost, idr.

Zaradi nekvalitetnega, dotrajanega in zastarelega vodovoda in kanalizacijskega omrežja bo naloga Komunale predvsem zaščititi in ohraniti obstoječe objekte in naprave, njihova sanacija in odpravljanje pomanjkljivosti.

Komunala Novo mesto bo svoje delo usklajevala z načrtovalci prostorskega razvoja, projektantskimi organizacijami in ostalimi izvajalci gradenj komunalnih objektov in naprav ter v skladu s sprejetimi programi graditve in rekonstrukcije komunalnih objektov in naprav.

4.13. VODNO GOSPODARSTVO

Vodno gospodarstvo bo izvajalo naslednje osnovne naloge:

- varstvo pred škodljivim delovanjem voda in varstvo pred poplavami,
- urejanje vodnega režima,
- spremljanje stanja vodnega režima in zaščita vodnih virov,
- varstvo voda pred onesnaževanjem.

OBMOČNA VODNA SKUPNOST DOLENJSKE Novo mesto bo realizirala v občini Novo mesto naslednje naloge s področja vodnogospodarske dejavnosti:

- a. tekoče vzdrževanje vodno-gospodarskih objektov in naprav v splošni rabi na nižinskih vodotokih, redno vzdrževanje naravnih strug nižinskih vodotokov reke Krke in njenih pritokov za ohranitev in izboljšanje obstoječega stanja vodnega režima;
- b. urejanje vodnega režima za obrambo pred poplavami na naslednjih nižinskih vodotokih in lokacijah:
 - Kobilja-Šmalčja vas v dolžini 0,5 km
 - Šmarješke Toplice - avtocesta v dolžini 0,2 km
 - Črmošnjice-Podturen v dolžini 1,0 km,
 - jezovi na Krki;
- c. ureditev vodnega režima Draškoveškega potoka v dolžini 1,0 km zaradi osuševanja kmetijskih zemljišč;
- d. vlaganje v študijsko-raziskovalno dejavnost:
 - vodno-gospodarske katastre po enotni metodologiji za SRS,
 - hidrologije manjših pritokov,
 - študije za vodnogospodarske programe in kompleksne optimalne ureditve spodnje Krke z Raduljo in povodja Temenice;
- e. spremljanje stanja vodnega režima; sofinanciranje strokovnih podlag in hidrogeoloških raziskav za ugotavljanje vodnih virov in sanacijo virov onesnaženja; sofinanciranje opreme in investicij v zvezi z razlitjem nevarnih snovi ter zaščita vodnih virov v Suhi krajini in Novem mestu. Na območju občine Novo mesto so predvidene naslednje investicije v :
 - a. osuševanje zemljišč oz. hidromelioracijske sisteme - HMS Radulja z regulacijo Radulje in njenih pritokov Dolski potok, Pijavnik, Goriški potok, Podbrežinski potok, Laknica v skupni dolžini 14,4 km in melioracijskim območjem 600 ha;
 - HMS Šentjernejsko polje I. - Potok Curk v dolžini 1,4 km in pripadajočimi 530 ha;
 - HMS Pendarjevka - Mokro polje - Kamnišček v dolžini 1,6 km in melioracijskim območjem 60 ha.
 - varstvo kakovosti voda z naložbo v čistilni sistem Novo mesto.

VODNO GOSPODARSKO PODJETJE Novo mesto je izvajalec vodno gospodarskih del na območju dolenjskih in posavskih občin ter na delu občin Grosuplje, Kočevje, Laško in Litija; 30 % njegove dejavnosti odpade na občino Novo mesto. Vzdrževalo bo vodotoke, izvajalo priprave in melioracije kmetijskih zemljišč, izvajalo regulacije, gradilo kanalizacije, nasipe in druge vodno gospodarske objekte. Posebno skrb bo posvečalo preprečevanju onesnaženja tekočih voda in vodnih virov ob nenadnih razlitjih nevarnih snovi. V ta namen se bo ustrezno opremilo (UKV zveze, črpalke, gumijaste pregrade, ipd.), kadrovsko organiziralo in strokovno povežalo s specializiranimi organizacijami.

Pri izvajanju svoje dejavnosti bo Vodnogospodarsko podjetje Novo mesto tudi v prihodnje sodelovalo s Hidrogeoposlovno skupnostjo s področja vodnega gospodarstva, s kmetijskimi organizacijami področja Dolenjske, vsemi vodnogospodarskimi podjetji, ZTO (kamnolom in prevoz), delovnimi organizacijami s področja gradbeništva za preskrbo z betonom, projektantskimi organizacijami idr. Zaradi uspešnejše izpopolnitve tehnologije pri drenažah bo podjetje razvilo kooperacijsko sodelovanje z zasebnimi obrtniki - lastniki drenažnih strojev.

Podjetje bo izpopolnjevalo in posodabljalno svojo strojno opremo ter na Cikavi zgradilo skladišče, pomožne delavnice in spremljajoče objekte.

4.14. STANOVANJSKO GOSPODARSTVO

Pri določanju osnov srednjeročnega plana za obdobje 1986–1990 in pri realizaciji plana bomo upoštevali naslednje usmeritve in cilje:

- nadaljevati z družbeno usmerjeno gradnjo stanovanj v blokih v Novem mestu in v vseh razvojnih središčih občine, predvsem tam, kjer izkazuje potrebo,
- omogočiti individualno gradnjo, predvsem organizirano, v Novem mestu in v vseh razvojnih središčih,
- zmanjšati stanovanjski primanjkljaj, predvsem v urbanih središčih in industrijskih centrih, kjer je primanjkljaj sedaj največji,
- zaustaviti propadanje stanovanjskega fonda oz. zagotoviti sredstva za vzdrževanje in prenovu.

Prostorsko prioriteto gradnje bomo določili na osnovi naslednjih kriterijev:

- prvenstveno bomo nadaljevali gradnjo na kompleksih, ki se dograjujejo na osnovi prejšnjega srednjeročnega plana;
- družbena stanovanja bomo gradili na območjih, kjer že obstaja ali se razvija komunalna infrastruktura oz. je že pripravljena urbanistična dokumentacija. V mestu bomo boljše izkoriščali proste površine za gradnjo v okviru že obstoječih zazidalnih območij (plombe). Na izven-mestnem območju bomo v skladu s policentrično zasnovo poselitve gradili predvsem v naseljih, kjer se bodo razvijale tudi spremljajoče dejavnosti (vrtni, šole, trgovine).

Na ostalih območjih bomo izvajali pretežno individualno gradnjo na slabših zemljiščih in z možnostmi komunalnih priključkov.

S pospeševanjem strnjene zazidave bomo zagotavljali višjo gostoto poselitve in racionalizacijo stroškov infrastrukture.

Na področju individualne gradnje bomo z ustreznimi sredstvi (zemljiška, davčna, posojilna politika) stimulirali organizirane oblike (predvsem stanovanjske zadruge) in gostejšo zazidavo z boljšo izrabo zemljišč.

Pri načrtovanju novih stanovanjskih sosesk bomo zaradi zagotavljanja kvalitetnejših bivalnih pogojev pospeševali nižje tipe zazidave in s tem dosegli sprejemljive gostote poselitve.

Do leta 1990 bomo zgradili 1.170 stanovanj, od tega 506 stanovanj v blokovni gradnji in 664 individualnih stanovanjskih hiš.

Poprečna površina stanovanja, zgrajenega v blokovni gradnji, bo 54 m², individualne stanovanjske hiše pa okrog 135 m². V družbeno-usmerjeni gradnji bo zgrajenih 344 družbeno-najemnih stanovanj, 140 solidarnostnih stanovanj in 22 etažnih stanovanj.

V družbeno usmerjeni gradnji bomo začeli v Novem mestu v soseskah Irča vas – Brod in v Mrzli dolini graditi 435 stanovanj ter na Otočcu, v Straži, Šentjerneju, Žužemberku, Šmarjeti in Dolenjskih Toplicah 100 stanovanj. V organizirani gradnji individualnih stanovanjskih hiš bomo v Novem mestu zgradili 164 stanovanjskih hiš in sicer v Irči vasi – Brod, Regrških košenicah, Jedinščici, Žabji vasi in dopolnilni gradnji Irča vas – Brod, Žibertov hrib in Cegelnica, izven Novega mesta bomo v organizirani gradnji zgradili 157 stanovanjskih hiš.

Poleg tega bomo na območju občine zgradili še 343 stanovanjskih hiš.

Število in površina dograjenih stanovanj:

Zap. št.	Vrsta gradnje	Št.	Skupna površina m ²
1.	Družbeno usmerjena blok. grad.		
1.1.	Družbeno namenjena stanovanja	344	18.576
1.2.	Solidarnostna stanovanja	140	7.560
1.3.	Etažna stanovanja	22	1.188
SKUPAJ		506	27.324

2.	Gradnja individualnih hiš		
2.1.	Organizirana gradnja	321	42.728
2.2.	Neorganizirana gradnja	343	48.020

SKUPAJ	664	90.748
--------	-----	--------

gradnja stanovanj skupaj	1.170	118.476
--------------------------	-------	---------

Lokacije gradnje stanovanj

Zap. št.	K R A J	Družb. usm. grad.	Org. ind. gradnja	Neorg. ind. gradnja
1.	NOVO MESTO			
	– Irča vas-Brod			
	– Mrzla dolina	436	43	
	– Regrške koš.		100	
	– Jedinščica		10	
	– Žabja vas		6	
	– Cegelnica		5	
	– Ostali predeli			33
2.	OSTALI KRAJI			
	– Otočec	14	10	
	– Straža	20	45	
	– Šentjernej	15	5	
	– Žužemberk	11	10	
	– Šmarjeta		10	
	– Dol. Toplice	29		
	– Stopiče		10	
	– Sela pri Dol. Toplicah		8	
	– Meniška vas		10	
	– Prečna		4	
	– Mirna peč		30	
	– Ostali predeli		25	310
SKUPAJ		535	321	343

Razmerje med družbeno in individualno gradnjo bo v srednjeročnem obdobju predvidoma 43 : 57 v korist individualne gradnje. Razmerje med družbeno in zasebno lastnino pa 41 : 59 v korist zasebne lasti.

SAMOUPRAVNA STANOVANJSKA SKUPNOST občine Novo mesto bo pripravila dolgoročni program prenove stanovanjskega fonda. Pri tem bo dan poseben poudarek prenovi fonda v starem mestnem jedru Novega mesta in stavb, ki so pomembne z vidika ohranjanja naravne in kulturne dediščine. S prenovo želimo pridobiti nove stanovanjske površine in izboljšati bivalni standard občanov.

Konkretne naloge s področja prenove stanovanjskega fonda bomo oblikovali v letnih načrtih Samoupravne stanovanjske skupnosti občine Novo mesto.

Pri družbeno organizirani prenovi zastarelega stanovanjskega fonda bomo upoštevali načelo, da cena ne sme bremeniti stanovanjskega gospodarstva bolj kot cena novogradnje. Zato bo potrebno v te namene predvideti zagotavljanje dopolnilnih sredstev iz drugih virov, kot so sredstva od prodaje in sredstva sofinanciranja lastnikov poslovnih prostorov ter druga namenska sredstva.

Uveljavljali bomo tržna načela pri oddaji gradbenih del. Graditelji stanovanj se bodo zavzemali za večjo produktivnost in za racionalizacijo pri gradnji stanovanj. Skrajšali bodo roke gradnje. Pri tem bodo skrbeli za optimizacijo tipologije gradnje in za varčevanje z energijo.

Viri sredstev za realizacijo programa stanovanjske dejavnosti (gradnja, prenova in modernizacija stanovanj, vzajemnost in solidarnost) so:

- prispevek iz čistega dohodka v višini 3, 8 % od BOD (1,2 % od BOD bomo združevali za namene vzajemnosti,

- s sredstvi 2,6 % od BOD pa bodo OZD reševale stanovanjske probleme svojih delavcev),
- prispevek iz dohodka v višini 1,1 % od BOD za vse namene solidarnosti v občini in republiki,
- sredstva individualnih graditeljev,
- krediti,
- druga sredstva.

Stanovanjski sklad bomo uporabljali racionalno in zato pospeševali zamenjavo stanovanj, stimulirali racionalnejšo izkoriščenost zasebnega stanovanjskega sklada in spodbujali oddajo neizkoriščenih stanovanjskih enot v najem.

Postopoma bomo prešli na stroškovne stanarine, ki bodo omogočale pokrivanje vsaj enostavne reprodukcije, s subvencioniranjem stanarin pa bomo omogočili socialno varnost občanov z nižjimi dohodki.

4.15. POŽARNA VARNOST

Temeljni cilji dejavnosti požarnega varstva v obdobju 1986–1990 bodo predvsem:

- preprečevanje nastajanja požarov,
- zagotavljanje hitre in učinkovite intervencije ob nastalih požarih, elementarnih nezgodah, razlitjih in izločanjih nevarnih snovi,
- kadrovska in materialna krepitev poklicne gasilske enote,
- usposabljanje prostovoljnih gasilskih enot,
- usklajena organiziranost, delovanje, razvoj in financiranje dejavnosti požarnega varstva v dolenski regiji.

Na področju požarne varnosti bomo izvajali program SIS za varstvo pred požari v občini Novo mesto.

Za načrtno in učinkovito požarno varstvo ter požarno-varstveno osveščanje delovnih ljudi in občanov so zadolžene tako organizacije združenega dela, kakor tudi gasilska društva za območja krajevnih skupnosti in poklicna gasilska enota za občino kot celoto.

Največji poudarek bo dan preventivi, kjer se morajo tesneje povezovati in delovati vsi izvajalci in nosilci požarnega varstva. Ti so:

1. ZAVOD ZA POŽARNO VARNOST Novo mesto, ki bo zlasti

- zagotavljal delovanje in razvoj poklicne gasilske enote do nujno potrebnega standarda,
- skrbel za usposabljanje prostovoljnih gasilcev in enotno nastopanje poklicnih in prostovoljnih gasilcev ob intervencijah, v sodelovanju z OGZ,
- razvijal sistem obveščanja in alarmiranja za potrebe požarne varnosti,
- opravljal servisno dejavnost za vso gasilsko opremo,
- zagotavljal intervencije s posebnim tehničnim vozilom,
- opravljal dimnikarsko dejavnost;

2. Gasilska društva kot nosilci preventivnih dejavnosti, ki bodo

- vključevala in strokovno usposabljala prostovoljne gasilce,
- skrbeli za nabavo in vzdrževanje gasilske opreme in urejanje gasilskih prostorov,
- zagotavljala intervencije ob manjših požarih,
- se vključevala v enoten sistem intervencij gasilskih enot;

3. Industrijska gasilska društva, ki bodo:

- strokovno usposabljala poklicne gasilce v OZD in prostovoljne gasilce iz vrst delavcev,
- izvajala stalne preventivne aktivnosti v delovnih organizacijah;

4. Občinska gasilska zveza Novo mesto, ki bo povezovala in usklajevala delovanje prostovoljnih gasilskih društev in industrijskih gasilskih društev, tako glede izobraževanja in usposabljanja, preventivnega delovanja, opremljenosti, interesov, ter izvajanja vseh skupnih nalog požarnega varstva.

Financiranje dejavnosti požarnega varstva bo potekalo iz naslednjih virov:

- prispevka iz dohodka po stopnji 0,50 % od bruto osebnih dohodkov,
- prispevka iz vplačanih premij za zavarovanje premoženja proti požaru,
- s posebnim samoupravnim sporazumom združenih sredstev uporabnikov storitev interventne enote za odstranjevanje posledic nevarnih snovi,
- lastne dejavnosti zavoda za požarno varnost,
- kreditov.

Zavod bo z ustrežno organiziranostjo najmanj 20 % sredstev pridobil z dopolnilno dejavnostjo.

4.16. OSTALE DEJAVNOSTI

4.16.1. Bančništvo in zavarovalništvo

Poslovne banke, ki delujejo na območju občine Novo mesto, to je LJUBLJANSKA BANKA Temeljna dolenska banka Novo mesto ter JUGOBANKA Temeljna banka Ljubljana in BEOGRADSKA BANKA Temeljna banka Ljubljana s svojima poslovnima enotama, bodo v obdobju 1986–1990 uresničevale cilje tekoče ekonomske in kreditno-monetarne politike, kakor tudi cilje in naloge dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije.

V ta namen bodo skrbele zlasti za:

- dosledno obravnavo in upoštevanje vseh družbeno-dogovorjenih prednostnih namenov in dejavnosti,
- stalno rast združenih, zbranih in pridobljenih dinarskih in deviznih sredstev prebivalstva in uporabnikov družbenih sredstev,
- pridobivanje čim več sredstev za naložbe v osnovna in trajna obratna sredstva v skladu s kriteriji prednostnega usmerjanja združenih sredstev iz medbančnih odnosov,
- kvalitetnejše storitve članicam, komitentom in občanom.

ZAVAROVALNA SKUPNOST TRIGLAV Ljubljana DOLENJSKA OBMOČNA SKUPNOST Novo mesto bo svoje aktivnosti usmerila zlasti v:

- vsestransko zavarovanje premoženja družbenega in zasebnega sektorja v realni vrednosti,
- razvijanje novih oblik zavarovanja, ki so sedaj manj uveljavljene,
- vsestransko in učinkovitejšo dejavnost preprečevanja škodnih dogodkov,
- usmerjanje začasno prostih zavarovalnih sredstev v propulzivne dejavnosti in ostale prednostne namene.

Poslovne banke in zavarovalnica bodo pri namenskem usmerjanju svojih sredstev podpirale tiste razvojne programe svojih članic z vsega območja regije, ki bodo predhodno strokovno ocenjeni kot izraziti pospeševalci dinamične rasti gospodarstva. Pri tem bodo še posebej podpirale razvojne projekte s področja izvozno usmerjenih proizvodnih dejavnosti, kmetijstva, turizma in drobnega gospodarstva.

4.16.2. Družbeni sistem informiranja

V občini Novo mesto bomo v obdobju 1986–1990 gradili in razvijali tak družbeni sistem informiranja, ki bo zagotavljal podatke za planiranje, odločanje ter samoupravno sporazumevanje in dogovarjanje. Enotni družbeni sistem informiranja bomo razvijali postopoma in v skladu z možnostmi nabave računalniških zmogljivosti in razvojnem aplikativne programske opreme.

Upoštevujoč skupne osnove družbenega sistema informiranja bomo razvijali večnamenske baze podatkov, ki bodo zagotavljale povezanost podatkov o občani, prostoru ter samoupravnih organizacijah in skupnostih.

Z usklajeno aktivnostjo različnih nosilcev družbenega sistema informiranja bomo v vse evidence, ki se nanašajo na občana, vnesli enotno matično številko občana, vzpostavili

register teritorialnih enot ter nanj vezali podatke, ki se nanašajo na prostor, kakor tudi poenotili sisteme izkazovanja podatkov o organizacijah in skupnostih. V sklopu izgradnje družbenega sistema informiranja se bomo posebej angažirali pri posodabljanju dela uprave ter administrativnega poslovanja in s tem zagotovili podatke in informacije za vse nosilce odločanja v mestu in občinah ter vplivali na zmanjšanje rasti administrativnih služb.

S tehničnega in programskega vidika bomo tako usklajevali nadaljnji razvoj informacijske baze, da bo možno okvirno oblikovati integracijsko vez med vsemi informacijskimi službami v občini. Informacijske službe bodo medsebojno usklajevale svoje programe in plane razvoja ter dela in naloge pri izvajanju skupnih osnov družbenega sistema informiranja. Pri tem bodo upoštevale:

- zahteve po podatkih, ki so potrebni delovnim ljudem in občanom za njihovo samoupravno delo in delegatsko odločanje, uresničevanje oblasti in opravljanje družbenih zadev,
- potrebe po spremljanju in sprejemanju ter uresničevanju planskih aktov občine,
- potrebe v zvezi s samoupravnim sporazumevanjem in družbenim dogovarjanjem,
- možnosti dopolnjevanja in neposrednega preverjanja posameznih podatkov in informacij,
- potrebe v zvezi z uresničevanjem funkcij državne uprave in državnih organov v občini,
- uresničevanje in pospeševanje samoupravnih odnosov in samoupravnega odločanja na vseh področjih življenja in dela,
- potrebe v zvezi z neposrednim izvrševanjem zakonov in drugih predpisov ter sprejemanje odlokov in predpisov v občinskih skupščinah ter drugih občinskih organih in spremljanje njihovega izvajanja,
- potrebe v zvezi z delovanjem splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite.

Za zagotovitev preglednosti in dostopnosti podatkov bodo informacijske službe v občini vzpostavile in vodile kataloge svojih podatkov na podlagi predpisane metodologije.

Organizacijsko in kadrovske bomo krepili informacijske službe in nadaljevali z uvajanjem avtomatske obdelave podatkov v delo občinskih organov. Vzpostavili bomo tak statistično-planski informacijski sistem, ki bo omogočil celovitejšo planiranje in tekoče ukrepanje.

5. RAZVOJNE NALOGE NA PODROČJU DRUŽBENIH DEJAVNOSTI

V družbenih dejavnostih bomo hitreje razvijali tista področja, ki neposredno in v največji meri prispevajo k rasti proizvodnje, produktivnosti ter splošni kulturni ravni. Razvoj družbenih dejavnosti bo potekal na podlagi časovno in vsebinsko usklajenih programov uporabnikov in izvajalcev v okviru materialnih možnosti. Prednost bodo imeli: raziskovalna dejavnost, zdravstveno varstvo in izobraževanje. Zagotavljali bomo nadaljnje uveljavljanje svobodne menjave dela, usklajevanje potreb po storitvah in družbenih dejavnosti z materialnimi možnostmi združenega dela, skupno oblikovanje programov uporabnikov in izvajalcev na podlagi uveljavljenih enotnih normativov in standardov ter cen storitev.

Hkrati bomo zagotavljali postopno izenačevanje pogojev dostopnosti dobrin in storitev družbenega standarda občanov.

Na posameznih področjih družbenih dejavnosti bomo oblikovali programe tako, da ne bodo poslabševali doseženega izhodišnega položaja. Sredstva za družbene dejavnosti bodo lahko rastle usklajeno z rastjo dohodka. Če bodo potrebe po nekaterih storitvah in dejavnostih naraščale hitreje, bo treba v večji meri izkoristiti možnosti za pridobivanje dohodka z neposredno svobodno menjavo dela s porabniki storitev.

Preko sredstev javnega obveščanja in delegatskih gradiv bomo vsem občanom in delegatom skupščin zagotavljali kakovostno obveščanje. Zato bo glasilo »Odločajmo« še naprej služilo potrebam obveščanja in dela delegatov in delegacij.

DOLENJSKI LIST in novoustanovljeni Radio ter tovarniški časopisi bodo tudi v prihodnje opravljali funkcijo medija javnega obveščanja delavcev in občanov v občini.

Z oddajnim centrom Trdinov vrh bo dokončno zagotovljen kvaliteten sprejem TV programa in prenos programa Radia Novo mesto na območju celotne občine in regije.

ZAVOD ZA DRUŽBENO PLANIRANJE bo organiziral osrednjo informacijsko službo za potrebe planiranja družbenega razvoja.

ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA bo z opravljanjem informacijskega dela zadovoljevala potrebe interesentov, povezanih z izobraževanjem, kulturo in raziskovanjem. V okviru tega bo še posebej vodila in vzdrževala registre javnih delavcev in tekočo domoznansko bibliografijo.

4.16.3. Davčna politika in splošna poraba

UPRAVA ZA DRUŽBENE PRIHODKE bo dosledno zajemala tiste dele dohodkov občanov, ki zapadejo v obdavčitev.

Preprečevala bo neupravičeno bogatenje na podlagi neprijavljenega dohodka ter zagotavljala pravočasno izterjavo družbenih obveznosti občanov.

Davčno politiko bomo usklajevali tudi v regiji, v ta namen bomo sprejeli dogovor o oblikovanju in izvajanju enotne davčne politike v regiji. Z njim bodo poleg opredelitve elementov davčne politike določene tudi davčne stopnje, merila za oprostitev in olajšave posameznih vrst davkov.

Za racionalno delovanje bomo na davčnem področju širili računalniško obdelavo ter posodabljali računalniško opremo.

Oblikovana sredstva za splošno porabo bodo morala zagotavljati in omogočati kvalitetno in pravočasno izvajanje nalog uprave, pravosodja in drugih organov, ki financirajo svojo dejavnost iz proračunskih sredstev. Pri tem bo zagotovljena gospodarna raba teh sredstev. V upravnih organih bomo posodabljali sistem zajemanja podatkov in družbeni informacijski sistem.

Zoženi materialni okviri razvoja bodo dopuščali le omejeno in selekcionirano investicijsko dejavnost. Za investicije bomo namenili manj sredstev kot v prejšnjem planskem obdobju, zato bo treba ravnati s sredstvi skrajno racionalno.

V posameznih družbenih dejavnostih bodo imeli prednost programi, ki povečujejo ustvarjalno sposobnost in materialno moč. V organizacijah združenega dela družbenih dejavnosti bodo preverili svojo obstoječo organizacijo in poslovanje, učinkovitost gospodarjenja in izrabo zmogljivosti. Izvajalci v družbenih dejavnostih bodo združevali del sredstev amortizacije in s temi sredstvi izvajali skupno dogovorjene naloge v posamezni dejavnosti.

Samoupravne interesne skupnosti družbenih dejavnosti se bodo ustrezno prilagodile samoupravni in delovni organiziranosti in dosegle večjo učinkovitost.

5.1. RAZISKOVALNA DEJAVNOST

Na področju raziskovalne dejavnosti bomo dosegli večjo povezanost in skladnost raziskovalne sfere s potrebami ter raziskovalnim snovanjem organizacij združenega dela. Program OBČINSKE RAZISKOVALNE SKUPNOSTI Novo mesto bo v naslednjem petletnem obdobju obsegal:

- program raziskovalnih nalog, predvsem na področju

usmerjenega družbenega razvoja, energije, hrane, surovin in varstva okolja;

- program pospeševanja raziskovalne dejavnosti;
- program pospeševanja inovacijske dejavnosti;
- sodelovanje pri realizaciji skupnih nalog, ki se bodo uresničevale v Raziskovalni skupnosti Slovenije;
- program drugih skupnih nalog.

Za program raziskovalnih nalog bomo namenili od 60 do 75 % vseh zbranih sredstev, za program pospeševanja raziskovalne dejavnosti 10 % vseh združenih sredstev, za financiranje pospeševanja inovacijske dejavnosti pa približno 5 % vseh zbranih sredstev.

Za uresničevanje nalog bomo izboljševali kadrovske strukture, skrbeli za boljšo opremljenost znanstveno raziskovalnega dela in omogočali dostop do najnovejše znanstvene in tehnične literature.

Na podlagi razvojne strategije gospodarstva občine bomo spodbujali in usmerjali raziskave predvsem na področju predelave lesa, biokemije s farmacevtiko, elektronike, strojništva in končnih tekstilnih izdelkov. Organizacije združenega dela bodo v večji meri kot doslej nosilke aplikativnega raziskovalnega dela.

Za uresničitev programa občinske raziskovalne skupnosti bomo udeleženci združevali sredstva iz dohodka po stopnji 0,1 % od dohodka in bomo v planskem obdobju združili 201,2 mio din.

Organizacije združenega dela bodo povečale aktivnosti in sredstva za svojo lastno raziskovalno in inovacijsko dejavnost.

5.2. IZOBRAŽEVANJE

Izobraževanje je opredeljeno kot prednostna dejavnost, ki bo prispevala k dvigu izobrazbene ravni občanov, omogočala ustvarjalno in raziskovalno delo ter razvijala vsestransko, samostojno in svobodno osebnost.

Poleg uresničevanja nalog osnovnega in usmerjenega izobraževanja bomo dali poudarek pospeševanju izobraževanja iz dela in ob delu na podlagi kadrovske in izobraževalne potrebe organizacij združenega dela ter razvijali samoizobraževanje kot pomembno področje nadaljnega izobraževanja zaposlenih.

5.2.1. Osnovno izobraževanje

V osnovne šole bo leta 1990 vključenih v občini 7.550 učencev v okoli 330 oddelkih. Postopoma bomo v oddelke od prvega do tretjega razreda uvajali vsebino celodnevni oblik dela osnovne šole, tako da bomo do leta 1990 vključili v te oblike dela 3.200 učencev v 120 oddelkih. Osnovna šola s prilagojenim predmetnikom ne bo širila svoje dejavnosti. V enakem obsegu kot doslej bo potekalo osnovno izobraževanje odraslih. Glasbena šola bo v letu 1990 vključevala v 22 oddelkih 540 učencev.

Pri izvajanju osnovnošolskih programov bomo dali prednost uresničevanju zagotovljenega programa, ki bo omogočal izenačeno raven osnovnega izobraževanja za vse otroke v občini. Pomembna naloga je nadaljevanje uvajanja novega programa življenja in dela osnovne šole, kar bo prispevalo k preraščanju osnovne šole v izobraževalno, kulturno in telesno kulturno središče krajevne skupnosti. Večji poudarek bomo dali razvijanju različnih oblik individualizacije in notranje diferenciacije pouka.

Z razširitvijo osnovne šole XII. SNOUB Bršljin Novo mesto, za kar bomo združevali sredstva po posebnem samoupravnem sporazumu, bomo zagotovili zmanjšanje dvoizmenškega pouka v tej in ostalih osnovnih šolah v Novem mestu.

Občinska izobraževalna skupnost bo na podlagi samoupravnega sporazuma o temeljih plana za obdobje 1986–1990 združevala sredstva za programe osnovnega izobraževanja in druge naloge skupnosti.

Pri izvajanju vzgojno-izobraževalnih programov bomo upoštevali standarde in normative, ki so določeni v samoupravnem sporazumu o temeljih plana Občinske izobraževalne skupnosti.

Zagotovljeni program bomo uresničevali ne glede na gospodarsko moč občine.

V obdobju 1986–1990 bomo izvajali izgradnjo, dozidavo in rekonstrukcijo osnovnih šol po referendumskem programu, ki zajema:

- dokončanje gradnje osnovne šole Otočec,
- dograditev osnovne šole Vavta vas,
- dozidava osnovne šole Mirna Peč,
- dozidava osnovne šole Škocjan,
- dozidava osnovne šole Šmarjeta.

Za realizacijo referendumskega programa bomo občani združili sredstva v višini 374 mio din. Pri financiranju referendumskega programa bodo sodelovala sredstva amortizacije, ki jih združujejo osnovne šole v višini 90 mio din.

Za potrebe Doma pionirjev Slovenije, ki bo zgrajen v okviru nastajajočega Memorialnega in kulturnega centra BAZA 20 v Dolenjskih Toplicah, bo ob osnovni šoli Baza 20 dograjena kuhinja in varstveni oddelki.

5.2.2. Usmerjeno izobraževanje

Obdržali bomo sedanjo mrežo šol in programe usmerjenega izobraževanja za vse smeri in stopnje strokovne usposobljenosti. Spreminjali jo bomo le v primeru, če bodo to zahtevale potrebe združenega dela v občini in regiji, pri tem pa bomo upoštevali racionalnost mreže šol in materialne možnosti uporabnikov.

Zagotavljali bomo možnosti za vključevanje vseh učencev, ki bodo končali 8-letno šolanje v usmerjeno izobraževanje, in to pretežno v tehnično-tehnološke usmeritve.

V šolskem letu 1988–89 bomo pričeli izvajati prenovljene programe usmerjenega izobraževanja in bomo odpravili pomanjkljivosti sedanjih, ki se kažejo v prezahtevnosti, preobsežnosti in v prekrivanjih. Organizacije združenega dela bodo zagotavljale izvajanje programa praktičnega dela in na ta način učencem omogočile uspešno pridobivanje strokovnih znanj in usposobljenosti. Za kakovostno izvajanje programov usmerjenega izobraževanja bomo materialna sredstva namenili predvsem opremljanju šolskih učilnic in kabinetov ter nakupu novih metodoloških pripomočkov in učil. Pri Srednji šoli tehniških in zdravstvene usmeritve »Boris Kidrič« v Novem mestu bomo dogradili telovadnico.

Srednja kmetijska šola Grm se bo s svojimi strokovnimi kadri in opremo vključevala v kmetijsko pospeševalno dejavnost. Usposobila bo sadovnjake na površini 4 ha, zgradila večnamenski kmetijski objekt za praktični pouk, učni čebelnjak in dokončala opremljanje doma za učence.

Z ustreznim štipendiranjem bodo izobraževalne organizacije in OZD s področja gospodarstva sodelovale pri pridobivanju novih strokovnih kadrov, odpravljale honorarno delo učiteljev in skrbele za kakovostno izvajanje vseh izobraževalnih programov v občini. Z večjo povezanostjo šol z združenim delom bomo poskrbeli za strokovno izpopolnjevanje učiteljev.

Povečali bomo usmerjanje mladine na šolanje v programe višjih in visokih šol. Uporabniki bodo z ustreznjšo kadrovske in štipendijske politiko ter uveljavljanjem študija ob delu omogočili večjemu številu mladih študij na višji in visoki stopnji usmerjenega izobraževanja ter podiplomski študij. Poleg obstoječih usmeritev na višji stopnji, ki že delujejo v občini, bomo odpirali nove oddelke v skladu s potrebami in interesi združenega dela in učencev.

5.3. ZDRAVSTVENO VARSTVO

Kot pomembnejše opredeljujemo v zdravstvenem varstvu naslednje cilje:

- izboljšanje zdravstvenega stanja prebivalstva z zmanjša-

- njem obolevnosti in zmanjšanje posledic pri najresnejših in najpogostejših obolenjih;
- učinkovitejše zdravstveno varstvo prebivalstva z izboljšanjem preventivnih, zdravstveno-vzgojnih in prosvetnih ukrepov;
- nadaljnji razvoj družbenoekonomskih odnosov in svobodne menjave dela s krepitvijo delegatskega sistema ter uresničitev načela o enakem družbenoekonomskem položaju uporabnikov in izvajalcev;
- večja strokovna povezanost zdravstvenih delovnih organizacij v občini in regiji zaradi doslednejše delitve dela;
- povečana motiviranost in odgovornost občanov, da v večji meri skrbijo za svoje zdravje in njihov aktivnejši odnos do zdravja.

Na področju zdravstvenega varstva bomo prednostno razvijali naslednje naloge:

1. Ukrepe in aktivnosti za večjo samozaščito in zaščitno dejavnost občanov, predvsem na področju kroničnih obolenj in poškodb.
 2. Širitev zdravstveno-vzgojne dejavnosti.
 3. Večanje obsega preventivnih in dispanzerskih oblik dela pri preprečevanju, odkrivanju, zdravljenju in rehabilitaciji.
- Prav zaradi tega bomo pri načrtovanju zdravstvenih dejavnosti in zmogljivosti zagotovili materialne in druge pogoje, predvsem:
- v splošni medicini, medicini dela, pri razvoju zdravljenja in nege bolnikov na domu;
 - preventivnem zobozdravstvu;
 - psihiatrični dejavnosti.

V bolnišničnem zdravstvu bomo prenesli večji del storitev na specialistično-ambulantno dejavnost, s čimer bomo zmanjšali obseg bolnišničnega zdravljenja in postopno zmanjšali stopnjo hospitalizacije ter skrajšali čas zdravljenja. Vse to bomo dosegli le z večjo povezanostjo temeljnih organizacij in enot zdravstvenih delovnih organizacij v okviru ZDRAVSTVENEGA CENTRA DOLENJSKE.

V okviru osnovne zdravstvene dejavnosti bomo ustanovili dispanzer za mentalno zdravje, ki bo opravljal tudi naloge pedopsihiatrije in bo deloval za celotno območje medobčinske zdravstvene skupnosti. V okviru zobozdravstvene dejavnosti bomo v skladu z materialnimi možnostmi formirali nove zobozdravstvene teame na območjih, ki so oddaljena od Novega mesta in so izrazito deficitarna.

V planiranem obdobju bomo zadržali uveljavljeni sistem solidarnosti v pokrivanju stroškov v zvezi s preprečevanjem, odkrivanjem, zdravljenjem in rehabilitacijo obolelih in poškodb na delu ter nadomestil osebnega dohodka. V zvezi s tem se bomo še posebej zavzemali za dosledno uveljavitev vseh ukrepov, ki bodo preprečevali poškodbe pri delu in poklicna obolenja. Zadržali bomo sedanji sistem participacije k stroškom zdravstvenega varstva. Na ta način bomo od občanov zbrali okoli 2,5 % potrebnih sredstev za pokrivanje stroškov zdravstvenih storitev.

Z združenimi sredstvi v občinski zdravstveni skupnosti bomo zagotavljali uresničevanje dogovorjenih pravic do zdravstvenih storitev in socialne varnosti po načelih medsebojne solidarnosti. Poleg tega bomo zagotavljali:

- uresničevanje nalog pri usposabljanju in opremljanju zdravstvenih organizacij za delovanje v izrednih razmerah in pogojih splošnega ljudskega odpora,
 - za solidarnostne naloge v okviru republiške zdravstvene skupnosti;
 - izvajanje skupnih nalog na ravni medobčinske zdravstvene skupnosti in
 - izvajanje skupnih nalog na ravni republiške zdravstvene skupnosti.
- Zagotovili bomo sredstva za naslednje naložbe:

- dograditev in oprema pralnice in energetike pri splošni bolnišnici,
 - adaptacija operacijskega bloka pri splošni bolnišnici in nabava opreme,
 - oprema zdravstveno-informacijskega centra Novo mesto.
- Navedene naložbe se bodo financirale s sredstvi občinske zdravstvene skupnosti oz. regionalne zdravstvene skupnosti.
- Za ostale naložbe, ki jih predvidevajo izvajalci zdravstvenega varstva, kot so:
- novogradnja lekarne – I. faza v Novem mestu,
 - novogradnja Zavoda za socialno medicino in higieno,
 - izgradnja polikliničnega trakta Splošne bolnišnice,
- bomo zagotovili sredstva s sklepanjem posebnih samoupravnih sporazumov.

Izvajalci zdravstvenega varstva v občini bodo pripravili skupni program porabe sredstev amortizacije, ki jo bodo namenjali prvenstveno za nabavo zdravstvene opreme.

5.4. OTROŠKO VARSTVO

Na področju družbenega varstva otrok bomo do leta 1990 povečali število predšolskih otrok, vključenih v dnevno vzgojo in varstvo, ter tako dosegli 49%-no zajetje vseh predšolskih otrok.

Povečali bomo obseg vzgojnega programa, ki obsega pripravo otrok na osnovno šolo v naslednjem obsegu: 250 ur v letu 1986 in največ 525 ur v letu 1990.

Za otroke z motnjami v telesnem in duševnem razvoju bo poskrbljeno v razvojnem oddelku in mobilni specialni službi.

Otrokom iz socialno in materialno ogroženih družin bo solidarnostno zagotovljena dogovorjena raven socialno varstvene pomoči predvsem v funkcionalni obliki.

Zagotavljali bomo tudi vzgojno varstveni program otrokom, ki niso vključeni v vzgojno varstvene organizacije, kjer predvidevamo vključitev 280 otrok starih od 3–4 leta in 280 otrok od 4–5 let. V ta namen se bodo vzgojno varstvene organizacije povezale z drugimi organizacijami in društvi v krajevnih skupnostih, ki se ukvarjajo z dejavnostjo za predšolske otroke in organizirale skupne dopolnjujoče vzgojne programe.

Planirano zajetje otrok v družbeno varstvo bomo dosegli z razširitvijo obstoječih in izgradnjo novih vrtcev ter s povečanjem družinskega varstva.

Po posebnem samoupravnem sporazumu bomo v občini združevali sredstva iz čistega dohodka na osnovi BOD za realizacijo programa investicij na področju otroškega varstva in sicer za izgradnjo po dveh igralnic s pripadajočimi prostori ob osnovnih šolah Vavta vas, Mirna Peč, Škojcan ter Šmarjeta in za izgradnjo vrtca v Novem mestu.

5.5. KULTURA

Kot prednostne naloge v kulturi opredeljujemo:

- sanacijo prostorov Študijske knjižnice Mirana Jarca,
- varstvo naravne in kulturne dediščine,
- razvoj knjižničarstva,
- izboljšanje kadrovske strukture z zaposlitvami strokovnih delavcev in štipendiranjem potrebnih kadrov.

Po posameznih kulturnih dejavnostih bomo uresničevali naslednje naloge:

Knjižničarstvo:

V letu 1990 bomo dosegli blizu 5 knjig na prebivalca občine Novo mesto, povečala se bo izposoja in nakup novih knjig. Izvedli bomo prenovno študijske knjižnice in zagotovili ustrezne prostore za njeno dejavnost. Pomembna naloga je tudi graditev splošno izobraževalne mreže knjižnic v občini, razširitev dejavnosti potujoče knjižnice ter posodobitev opreme in razvoj avdiovizualno-informacijskega sistema.

Založništvo:

Oživeli in okrepili bomo izdajanje za Dolenjsko pomembnih del in del mladih, še ne uveljavljenih avtorjev.

Gledališka, glasbena in plesna dejavnost:

Preko Zveze kulturnih organizacij bomo vplivali na kakovost in razvoj ljubiteljskih skupin. Izvedli bomo priprave za ustanovitev polpoklicnega gledališča v Novem mestu. Podpirali bomo umetniško ustvarjalnost mladih ter posebno skrb namenili njihovi kakovostni umetniški vzgoji v šolah.

V okviru Doma kulture bomo skrbeli za organizacijo in ponudbo kakovostnih programov in prireditev.

Likovna dejavnost:

Dolenjska galerija in Jakčev dom bosta nosilca likovne dejavnosti v občini. Vodila in usmerjala bosta njen kakovostni razvoj.

Kinematografska dejavnost:

Za izboljšanje pogojev gledanja filmov bomo nabavili novo kinoaparaturu v Domu kulture v Novem mestu in usposobili kinoaparature v ostalih krajih v občini. Posebna skrb bo namenjena posredovanju kvalitetnega filmskega programa, filmski vzgoji mladih in ljubiteljskemu filmskemu ustvarjanju.

Varstvo naravne in kulturne dediščine:

Nadaljevali bomo z zavarovalnimi posegi in celovitejšo predstavitvijo nepremične in premične dediščine, zaščito in predstavitvijo spomenikov NOB, z organiziranjem razstav ter varstvom arhivskega in dokumentarnega gradiva.

Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine bo nadaljeval z izvajanjem nalog, ki mu jih nalaga zakon. Uredil bo register naravne in kulturne dediščine ter ga dopolnjeval s podatki o stanju in ogroženosti, potrebnih posegih in možnostih aktivne izrabe. Do leta 1990 bomo v občini izvedli varstvene posege na kulturnih spomenikih, naravnih znamenitostih in akcije širšega pomena na dogovorjenih objektih v okviru sredstev, ki jih bosta za to namenila Kulturna skupnost Slovenije in Občinska kulturna skupnost.

Dolenjski muzej bo usmeril aktivnost k naslednjim nalogam:

- dograjevanju stalnih ali postavitvi stalnih zbirk v tistih muzejskih oddelkih, ki so še brez nje;
- razvijanju povojne muzejske zbirke in ustvarjanju pogojev za njeno postavitve;
- registraciji in popisu znanega muzejskega fonda v občini;
- ureditvi depojev za kakovostno hrambo muzealij in ostalega muzejskega gradiva;
- priključitvi na računalniški sistem, zbiranjem, hranjenju in obdelavi podatkov ter pridobitvi multimedijalne tehnike za sodobno prezentiranje muzejskega gradiva.

Zgodovinski arhiv Ljubljana enota za Dolenjsko bo nadaljeval z izvajanjem z zakonom določenih nalog. Za učinkovito delo arhiva mu bo potrebno zagotoviti ustrezne prostore.

Kulturna skupnost občine bo sofinancirala programe družbenih organizacij in društev, izgradnjo TV pretvornika na Trdinovem vrhu, lokalno radijsko postajo ter druge programe v skladu s svojim načrtom. V okviru združevanja sredstev po posebnem samoupravnem sporazumu kulturne skupnosti bomo namenili sredstva za naslednje naložbe:

- prenova Študijske knjižnice Mirana Jarca Novo mesto,
- prenova Križatije,
- sofinanciranje večjih vzdrževalnih del na domovih v krajevnih skupnostih.

V okviru nastajajočega memorialnega in kulturnega centra Baza 20 bomo zgradili Dom pionirjev Slovenije. Za potrebe doma bo ob osnovni šoli Baza 20 dograjena kuhinja ter vzgojno varstveni oddelki. Za financiranje te naložbe bo sklenjen poseben sporazum.

5.6. TELESNA KULTURA

Na področju telesne kulture bomo skrbeli za športno aktivnost vseh občanov, zlasti otrok in mladine. Povečali bomo število udeležencev programa športne značke v programu šolskih otrok, skrbeli bomo za izboljšanje vadbe šolske mladine v dejavnosti šolskih športnih društev. Z organiziranjem množičnih akcij bo dana možnost večjemu številu občanov za udeleževanje v športno-rekreativni dejavnosti. S spodbujanjem rekreativne dejavnosti v krajevnih skupnostih in organizacijah združenega dela bomo dosegli 27% vključitev občanov v organizirano športno rekreacijo.

Z uveljavljanjem selektivnih in prednostnih programov vrhunskega športa in njegovo povezanostjo z množicami bodo ustvarjeni pogoji za razvoj nadarjenih mladih športnikov. Zagotavljali bomo uresničevanje prednostnih programov na vseh ravneh, to je v otroškem varstvu, izobraževanju in v telesnokulturnih organizacijah.

Z rekonstrukcijami in dograditvami bomo stadion Bratstva in enotnosti usposobili za večje prireditve. Vzdrževali in povečali bomo površine, namenjene telesni kulturi ter izboljšali kadrovske strukture delavcev, ki na tem področju delajo.

Občinska telesnokulturna skupnost bo financirala občinski program, ki zajema telesnokulturne dejavnosti na področju športne rekreacije, množičnega športa, programe posameznikov in ekip v sistemih tekmovalnega športa, dogovorjeni program in dogovorjeni republiški program.

Športna dejavnost bo financirala v razmerju 55 % za športno rekreacijo in 45 % za posameznike in ekipe v sistemih tekmovalnega športa.

5.7. SOCIALNO VARSTVO

Prizadevali si bomo za zagotavljanje in razvoj socialne varnosti in varstva delavcev, delovnih ljudi in občanov. Posebno pozornost bomo namenili družbenemu varstvu otrok in mladine, družbeni skrbi in pomoči družini, socialno varstveni pomoči, zaposlovanju, solidarnosti na stanovanjskem področju, družbenemu varstvu invalidov, socialni varnosti starejših občanov, varstvu borcev in socialnemu varstvu v zdravstvenem varstvu.

Prizadevali si bomo za uresničitev naslednjih prednostnih nalog:

- zaposlovanje mladih po končanem šolanju,
- zagotavljanje enakih razvojnih možnosti otrok in mladine, da se bodo lahko vključili v izobraževanje in usposabljanje za delo v skladu s svojimi sposobnostmi, ne glede na socialni položaj družine,
- reševanje stanovanjskih potreb mladih družin,
- zaposlovanje invalidnih oseb in oseb z zmanjšano delovno zmožnostjo,
- pomoč in skrb za starejše občane, ki niso vključeni v domsko varstvo.

Sistematično bomo reševali probleme Romov in večjo pozornost posvečali njihovi socializaciji. Celovito reševanje njihovih problemov bo zagotavljalo sodelovanje med občinskimi skupnostmi otroškega varstva, socialnega skrbstva, zaposlovanja in občinske izobraževalne skupnosti. V reševanje romskih bivalnih problemov, kjer bo do leta 1990 zgrajenih 55 stanovanj, se bodo vključili tudi sklad stavbnih zemljišč, komunalna in stanovanjska skupnost ter skupnost socialnega skrbstva.

5.8. SOCIALNO SKRBBSTVO

Zaradi naraščajočih problemov, ki jih rešuje socialno skrbstvo, krepitev preventivnih oblik dela, izpopolnjevanja dosedanjih in iskanja novih oblik dela, organiziranja enotne skupne evidence koristnikov socialno-varstvenih pravic, krepitev socialno-skrbstvene dejavnosti v organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih, organiziranja prostovoljne

dejavnosti v krajevnih skupnostih in usposabljanja prostovoljcev bo potrebno kadrovske okrepiti strokovne službe skupnosti in izobraževati ter usposablјati strokovne delavce.

Celovito reševanje problemov bomo dosegli z intenzivnim sodelovanjem z drugimi organizacijami in skupnostmi, ki se srečujejo s socialnimi problemi.

Prizadevali si bomo, da bomo čimvečjemu številu starejših občanov, s številnimi prostovoljnimi in strokovnimi storitvami, omogočili življenje na njihovih domovih, v Domu starejših občanov pa še bolj prilagodili organizacijo dela potrebam starostnikov.

Z načrtnim delom bomo preprečevali in odpravljali vzroke za nastajanje socialnih problemov in družbeno negativnih pojavov, kot so alkoholizem in druge oblike zasvojenosti.

Skupnost socialnega skrbstva bo osebam, ki nimajo sredstev za preživljanje in so nesposobne za pridobitno delo, preko sistema solidarnosti zagotavljala dogovorjeno raven socialne varnosti v obliki družbene pomoči ali oskrbe v socialnih zavodih.

Družbeno varstvo bomo zagotavljali tudi duševno in telesno prizadetim osebam, ki se ne morejo usposobiti za samostojno življenje in delo.

V okviru skupnosti socialnega skrbstva bomo izvajali temeljni program skupnosti, sofinancirali občinski dopolnilni program in po načelu vzajemnosti sodelovali pri financiranju programa skupnih nalog Skupnosti socialnega skrbstva Slovenije.

5.9. ZAPOSLOVANJE

Občinska skupnost za zaposlovanje bo s posredovanjem zaposlitve in s pripravo brezposelnih oseb na zaposlitev skrbela za čim manjšo brezposelnost, zlasti strokovnega kadra.

Na področju zaposlovanja bo izvajala predvsem naslednje naloge:

- nadaljevala bo z aktivnostmi na pripravi realnih planov zaposlovanja ob upoštevanju usmeritev resolucije,
- spremljala bo tekoče zaposlovanje s ciljem produktivnega zaposlovanja in izboljšanja kvalifikacijske strukture zaposlenih,
- spremljala bo izvajanje dogovora glede zaposlovanja pripravnikov in njihove nadaljnje ustrezne zaposlitve,
- skrbela bo za vključevanje brezposelnih oseb, ki se po končani šolski obveznosti ne bodo vključile v usmerjeno izobraževanje, v ustrezno predpripravo za zaposlitev,
- v primeru brezposelnosti zaradi strukturnega neskladja bo v sodelovanju z OZD vključevala brezposelne osebe v ustrezne programe za dokvalifikacijo ali prekvalifikacijo,
- v primeru tehnoloških in ekonomskih presežkov delavcev bo skupaj z OZD iskala rešitve v okviru prerazporejanja in dodatnega izobraževanja,
- zagotavljala bo zaposlitev invalidom in drugim za delo manj zmožnim osebam,
- skrbela bo za socialno varnost brezposelnih oseb, katerim bo prenehalo delovno razmerje iz objektivnih razlogov.

Pri poklicnem usmerjanju bo s prosvetljevanjem in informiranjem mladine in staršev vplivala na ustrezne poklicne odločitve, pri čemer bo poudarek:

- na usmerjanju v programe, ki usposablјajo za proizvodne poklice oz. poklice, ki jih združeno delo v občini najbolj potrebuje, ter na usmerjanju ženske mladine v poklice, ki so tradicionalno moški,
- na usmerjanju za študij iz dela in ob delu,
- z ustrezno štipendijsko politiko vplivati na zmanjšanje neskladja med ponudbo in povpraševanjem po kadrih.

Spremljali in analizirali bodo uresničevanje dogovorjene kadrovske politike ter o tem obveščali uporabnike v občini.

Posodablјali bodo informacijski sistem na področju kadrovske dejavnosti.

V okviru dogovorjenega programa v Zvezi skupnosti za zaposlovanje SR Slovenije bodo izvajali naloge skupnega programa za republiko in zagotavljali potrebna sredstva.

6. PROSTORSKE SESTAVINE DRUŽBENEGA PLANA

6.1. CILJI UREJANJA PROSTORA IN VARSTVA OKOLJA

Na področju urejanja prostora in varstva okolja bomo skladno z globalno zasnovo v dolgoročnem planu in urbanističnimi zasnovami naselij nadaljevali z aktivnostmi, ki so bile pričete v preteklem srednjeročnem obdobju. V obdobju 1986–1990 bomo zaradi varstva površin za proizvodnjo hrane, racionalne rabe obstoječe in predvidene komunalne, energetske in prometne infrastrukture nadaljevali s pričetimi aktivnostmi za odpravo teh problemov.

Na podlagi določil prostorskih sestavin dolgoročnega plana in urbanističnih zasnov bomo sprejeli potrebne prostorske izvedbene akte kot osnovo za operativno uresničevanje določil nove prostorske zakonodaje pri nadaljnjih posegih v prostor.

Za učinkovito uresničevanje usmeritev, ki bodo dogovorjene v prostorsko izvedbenih aktih, bomo postopoma uveljavili ukrepe na posameznih spremljajočih področjih, ki imajo svoj neposreden ali posreden odraz v urejenosti okolja. To so zlasti ukrepi na področju odprave motenj v okolju in ukrepi na področju zemljiške politike. S slednjimi bomo preprečili tiste razloge neskladnega prostorskega razvoja, ki izvirajo iz neusmerjenega prometa z zemljišči, posledica pa je disperzna urbanizacija.

Varovali bomo okolje pred škodljivimi snovmi, spodbujali razvoj sodobnih, surovinsko in energetske varčnih in čistih tehnologij ter načrtovali sanacijo tistih obstoječih tehnologij, ki povzročajo prekomerno onesnaženje okolja. Zato bomo

vse investicije, kot tudi nove rekonstrukcije, preverjali že v fazi vključevanja v planske dokumente, detaljno pa v fazi priprave investicijskega programa in prostorskega izvedbenega akta tudi s stališča vplivov na okolje. Za zmanjšanje onesnaževanja voda bomo širili mrežo odvajanja odpadnih voda ter pospešeno nadaljevali s proučevanjem za zmanjševanje onesnaževanja zraka z daljinskim ogrevanjem.

Pri izdelavi prostorskih izvedbenih aktov bo ustrezna pozornost posvečena uravnovešeni zastopanosti vseh interesov, ki so prisotni v prostoru, skladno z njihovim družbenim pomenom, še zlasti pa uveljavljanju širših družbenih interesov glede smotrne rabe zemljišč pred ozkimi lokalnimi.

Glede na nekatere nedorečenosti pri prostorskih sestavinah dolgoročnega plana in urbanističnih zasnovah bomo nadaljevali z izdelavo podrobnejših strokovnih podlag ter na teh osnovah ustrezno dopolnjevali dolgoročne planske dokumente.

Ker pri pripravi dolgoročnega plana nismo uspeli izdelati krajinskih zasnov območij na način, kot jih zahteva zakonodaja s področja urejanja prostora, bomo to plansko nalogo, ki izhaja iz dolgoročnega plana opravili v tekočem srednjeročnem obdobju.

Prostorski razvoj občine je opredeljen z dolgoročnim planom. Temeljno načelo politike urbanizacije je policentrični razvoj občine, predvsem krepitev vseh mikroregij in njihovih središč. V okviru policentričnega razvoja pa bo potekal tudi proces prestrukturiranja omrežja/naselij v občini z namenom, da se zagotovi čim bolj ekonomična razporeditev njihovih funkcij v prostoru.

Nadaljevali bomo politiko varovanja najboljših kmetijskih

zemljišč, vendar bomo zaradi zagotavljanja možnosti nadaljnega razvoja gospodarstva na obstoječih lokacijah ter smotrnega razvoja naselij občinskega in širšega lokalnega pomena namenili urbanizaciji tudi del kmetijskih zemljišč I. območja.

Preko gospodarjenja z gozdovi in drugimi ukrepi bomo zagotovili naraščanje gozdnega prirasta in krepili varovanje gozdov s posebnim pomenom in varovalnih gozdov.

Graditev stanovanj bomo usmerjali predvsem na manj kvalitetna zemljišča. Nove stanovanjske površine bomo pridobivali tudi v predelih, predvidenih za preno. Racionalno bomo izrabili tudi proste površine znotraj obstoječih naselij.

V srednjeročnem obdobju bomo razvoj industrije usmerjali v izrabo površin v okviru obstoječih lokacij. Delne širitve planiramo v gozdne površine proti Prečni ob racionalni izrabi prostora. Obstoječo industrijo, ki meji na boljša kmetijska zemljišča, bomo v skladu z usmeritvami dolgoročnega plana zaključili v okviru sprejetih zazidalnih načrtov, ob upoštevanju tehnoloških, ekonomskih, ekoloških in drugih omejitev.

Posebno skrb bomo posvetili zagotavljanju potrebnih količin in kvaliteti vod. Nadaljevali bomo delo pri raziskavah novih vodnih virov in izvajali predpise o varovanju ter fizično zavarovali območja vodnih virov.

Posebno skrb bomo namenili razvoju in vzdrževanju obstoječe komunalne, prometne in energetske infrastrukture.

Razvijali in izpopolnjevali bomo skupne osnove družbenega sistema informiranja skupaj s prostorskim informacijskim sistemom. Zagotovili bomo funkcionalni prostor za potrebe ljudske obrambe in družbene samozaščite.

Občina Novo mesto bo sodelovala pri nalogah, ki izhajajo iz obveznih izhodišč dolgoročnega plana SR Slovenije za obdobje 1986–2000 in družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1986–1990.

6.2. NAMENSKA RABA PROSTORA NA OBMOČJIH, KJER SO PREDVIDENE NALOGE V ZVEZI Z UREJANJEM PROSTORA

Skladno z dolgoročno zasnovano politiko policentričnega razvoja bomo večino posegov izvajali v Novem mestu kot regijskem središču in večjem industrijskem centru v SR Sloveniji ter pomembnejših lokalnih središčih (Žužemberk, Straža, Šentjernej, Škocjan, Mirna Peč), naselij posebnega pomena (Dolenjske in Šmarješke Toplice ter Otočec) ter lokalnih središčih (Stopiče, Bela cerkev, Birčna vas, Vel. Brusnice, Dolž, Gabrje, Hinje, Orehovica, Dol. Mokro polje, Dvor, Ratež, Zbure in Šmarjeta).

V naštetih naseljih bomo izvajali bodisi sprejete prostorske izvedbene akte, bodisi pa bomo zanje pripravili in sprejeli nove izvedbene dokumente, ki bodo podlaga za izvajanje posegov v prostor.

6.2.1. Namenska raba površin

V obdobju 1986–1990 bomo s pozidavo za stanovanja, proizvodne in terciarne dejavnosti ter za izgradnjo infrastrukture spremenili namembnost 331,80 ha kmetijskih površin, od tega 62,85 ha s prvega območja.

6.2.2. Vodnogospodarske ureditve

– Redno vzdrževanje reke Krke v dolžini 68,55 km in 31 pritokov v skupni dolžini 239,95 km ter vodnogospodarskih objektov na njih.

– Večja vzdrževalna dela na vodotokih kot obrambo pred poplavami in sicer:

- Kobila–Šmalčja vas,
- Šmarješke Toplice – avtocesta 0,20 km
- Črmošnjica–Podturn 1,00 km
- jezovi na Krki

– Urejanje vodnega režima vodotokov kot sestavni del in vključevanje v hidromelioracijske sisteme naslednjih področij:

- HMS Radulja z regulacijo Radulje in njenih pritokov:

Dolski potok, Pijavnik, Goriški potok, Podbrežinski potok in Laknica v skupni dolžini 14,361 km in melioracijskim območjem 600 ha;

- HMS Šentjernejsko polje I/A z regulacijo potoka Curk v dolžini 1,4 km in melioracijskim območjem 530 ha;
- HMS Pendarjevka – Mokro polje s potokom Kamnišček v dolžini 1,583 km in melioracijskim območjem 60 ha;
- Draškovec – Draškovski potok.

Območja urejevanja vodotokov so vključena v območja izvajanja hidromelioracij. Posege bomo izvajali po letnih planih OVS Dolenjske in v skladu s plani Kmetijsko zemljiške skupnosti občine Novo mesto in plani Kmetijske zadruge Krka Novo mesto.

– Varovanje vodnih virov, ki se uporabljajo za javno oskrbo z vodo ali so za tako uporabo predvideni, se izvaja po odloku o zaščiti vodnih virov na območju občine Novo mesto. (Skupščinski Dolenjski list št. 13/85).

6.2.3. Kmetijske ureditve

Agromelioracije bomo izvajali na naslednjih območjih:

- Globodol, na območju kot je navedeno v odloku o uvedbi agromelioracijskega postopka; izvedli bomo odstranjevanje kamenja, grmovja, meliorativno gnojenje ter mestoma izravnavali teren in urejali poti. Dela bomo zaključili do konca 1987.
- Veliki kal – Dolenje Kamence – Dolenje Kamenje na območju, kot je navedeno v odloku o uvedbi agromelioracijskega postopka. Agromelioracije bomo izvajali v dveh etapah in sicer najprej v KS Bučna vas in KS Otočec, nato pa v KS Mirna Peč. Vsa dela bomo zaključili do konca 1987. Izvedli bomo odstranjevanje kamenja, grmovja in meliorativno gnojenje.
- Šentjernejsko polje na območju, kot je navedeno v odloku o uvedbi agromelioracijskega postopka za območje Šentjernejsko polje I/A in Šentjernejsko polje I/B. Dela bomo zaključili do konca 1987.
- Melioracijsko območje Radulje v obsegu kot bo določeno z načrtom regulacije Radulje, ki ga pripravlja VGP Novo mesto. S tem načrtom bo definiran tudi poseg v prostor.

6.2.4. Gozdarske ureditve

Posege bomo izvajali na obstoječih gozdnih površinah:

- Enostavna gozdno-biološka reprodukcija z:
 - obnovo gozdov na 225 ha,
 - nego gozdov na 1,508 ha,
 - varstvom gozdov na 577 ha,
 - urejanjem gozdov na 4.110 ha.
- Razširjena gozdno-biološka reprodukcija na 293 ha obstoječih gozdnih površin.

Novogradnje gozdnih cest bodo izvajali v skladu s potrebami izkoriščanja gozdov po gospodarskem načrtu GG Novo mesto, lahko pa tudi kot posledica raznih nenadnih naravnih pojavov (vihar, žled itd.). Zgradili bodo 21 km novih gozdnih cest.

Zaradi racionalne porabe lesne mase bo GG Novo mesto z drugimi porabniki lesa realiziral projekt »MELES« v Zalogu. Za realizacijo projekta bomo namenili območje izkoriščenih glinokopov severno od proizvodnih prostorov Opekarne Zalog. Za navedeni poseg bomo sprejeli zazidalni načrt.

6.2.5. Raziskovanje in izkoriščanje rudnin

6.2.5.1. Pridobivanje kamnitih materialov

Za peskokop Poljane pri Žužemberku, ki ga upravlja in izkorišča GP Gradbenik Žužemberk, bo izdelan sanacijski načrt.

Za kamnolom in peskokop Klek – Žužemberk, ki ga upravlja in izkorišča GP Gradbenik Žužemberk, bomo na podlagi »Elaborata o klasifikaciji, kategorizaciji in izračunu rezerv dolomita« (Geološki zavod SRS, Ljubljana 1980) ter ob upoštevanju omejitvenih faktorjev izdelali ureditveni načrt, ki bo podrobneje določil način eksploatacije dolomita.

V kamnolomu Soteska, ki ga upravlja in izkorišča GG Novo mesto, bo eksploatacija potekala skladno z lokacijsko odločbo iz leta 1980.

V kamnolomu Krvavi kamen, ki ga upravlja in izkorišča GG Novo mesto, bo izkoriščanje potekalo v skladu z lokacijsko odločbo iz leta 1980.

Za kamnolom Cerov log bomo izdelali ureditveni načrt, ki bo določil pogoje izkoriščanja.

Nadaljevali bomo z geološkimi raziskavami za odprtje centralnega kamnoloma na relaciji Birčna vas – Uršna sela.

6.2.5.2. Pridobivanje kremenčevega peska

Kremenčev pesek pridobiva in predeluje Kremen Novo mesto. Poleg območij, kjer se izvaja pridobivanje peska že do sedaj, bodo razširili preskokope na območju Polhovice. Razširjeno območje zajema parcele št. 293, 294/2, 295/2, 296/2 in 297/2 vse k.o. Polhovica.

6.2.5.3. Na področju Gumberka v KS Brusnice bomo pričeli z raziskavami zalog in možnostmi izkoriščanja lignita.

6.2.5.4. Surovinska baza Opekarne Zalog so glinokopi v okolici Zaloga pri Novem mestu. Na podlagi analize surovinske baze, ki jo je izdelal ZRMK Ljubljana leta 1974, se predvidevajo širitve zahodno od obstoječih glinokopov. Za izkoriščanje bo izdelan ureditveni načrt, ki bo določil točen obseg in pogoje za izkoriščanje zalog.

6.3. RAZVOJ DEJAVNOSTI V PROSTORU

6.3.1. Urejanje stavbnih zemljišč

Program urejanja stavbnih zemljišč temelji na smernicah za družbeni plan občine ter na razvojnih programih posameznih dejavnosti, panog in organizacij združenega dela. Usklajen je tudi s programom stanovanjske graditve v občini ter spoštuje načelo racionalnosti, varčevanja s sredstvi in prostorom, varovanja kmetijskih zemljišč, pri čemer tudi upošteva širše družbene interese.

Sklad stavbnih zemljišč bo pridobival stavbna zemljišča za

gradnjo stanovanj in gradnjo objektov drobnega gospodarstva v naslednjih krajih:

Novo mesto: Mrzla dolina I, Regrške košenice, Žabja vas, Cikava – obrtna cona, Irča vas – Brod, Brod, Irča vas, Drska, dopolnitve v Novem mestu,

Otočec,

Dolenjske Toplice: na Kamenju,

Sela pri Dolenjskih Toplicah,

Straža,

Žužemberk,

Šmarjeta,

Mirna Peč,

Šentjernej,

za razno dopolnilno gradnjo.

Za Rome bo sklad pridobival zemljišča v Novem mestu – Žabjek, v Žužemberku, v Dobruški vasi in na Ruperč vrhu.

Program urejanja stavbnih zemljišč predvideva pripravo lokacij za:

– 631 stanovanj v družbenousmerjeni gradnji,

– 283 stanovanj v organizirani gradnji,

– 32 obrtnih lokacij,

– druge objekte gospodarskih in družbenih dejavnosti,

– 55 stanovanj za Rome

– ter nadaljevanje izgradnje komunalnih objektov in naprav v soseskah, ki so bile v izvajanju v obdobju 1981–1985, v obsegu razpoložljivih sredstev.

Sklad stavbnih zemljišč bo izvajal pripravljala dela za gradnjo stanovanj v Dolenjskih Toplicah (77) in individualnih stanovanjskih hiš v Dolenjskih Toplicah (39), Straži (71), Šentjerneju (40) in Mirni Peči (35).

Pridobivanje stavbnih zemljišč v družbeno lastnino v površini 56 ha in urejanje stavbnih zemljišč za družbeno usmerjeno gradnjo stanovanj v blokkih, individualnih stanovanjskih hiš v organiziranih soseskah in gradnjo objektov drobnega gospodarstva bo realizirano po krajih in letih takole:

Zap. št.	Kraj–soseska	Skupaj št. lok. in stanovanj kom	Od tega po letih				
			1986	1987	1988	1989	1990
A. NOVO MESTO							
1.	MRZLE DOLINE I.						
	· stanovanj v blokkih	350			350		
	· individ. in vrstne lokac.	57			57		
2.	REGRŠKE KOŠENICE						
	– individualne lokacije	52		52			
3.	ŽABJA VAS						
	– stanovanj v blokkih	225					225
	– individualne lokacije	31					31
	– obrtne lokacije	1					1
4.	CIKAVA						
	– obrtne lokacije	17	1				16
5.	DOPOLNILNA GRADNJA						
	– individualne lokacije	17			4		13
	– obrtne lokacije	7					7
	SKUPAJ 1 DO 5	757	1	52	354	93	257
B. OSTALI KRAJI							
6.	OTOČEC						
	– individualne lokacije	33					33
7.	DOL. TOPLICE – NA KAMENJU						
	– stanovanj v blocih	(77)					(77)
	– individualne in vrstne lo c.	(39)					(39)
	– obrtne lokacije	(2)					(2)
8.	SELA PRI DOL. TOPLICAH						
	– obrtne lokacije	7	7				
	– individualne lokacije	10		10			

Zap. Kraj – soseska št.	Skupaj št. lok. in stanovanj kom	Od tega po letih				
		1986	1987	1988	1989	1990
9. STRAŽA						
– stanovanj v blokih	20	20				
– individualne in vrstne lok.	(71)				(71)	
10. ŽUŽEMBERK						
– stanovanj v blokih	11	11				
– individualne lokacije	43	13	30			
11. ŠMARJETA						
– stanovanj v blokih	10				10	
– individualne lokacije	15				15	
12. MIRNA PEČ						
– individualne lokacije	(35)					
13. ŠENTJERNEJ						
– stanovanj v blokih	15	15				
– individualne lokacije	(40)					
14. ORGANIZIRANA IZVEN						
– individualne gradnje	25	5	5	5	5	5
15. ROMI						
– Žužemberk	15				15	
– Žabjak	26		26			
– Dobruška vas	10				10	
– Ruperč vrh	4	4				
SKUPAJ 6 DO 15	244 (264)	75	71	5	88 (189)	5
SKUPAJ 1 DO 15	1.001 (264)	76	123	359	181 (189)	262

Lokacije za gradnjo individualnih hiš v Mirni Peči in Šentjerneju bodo pripravljene za oddajo po letu 1990, ko bodo zgrajene primarne komunalne naprave.

Pridobivanje stavbnih zemljišč v družbeno lastnino za gradnjo gospodarskih objektov in objektov družbenega standarda bo potekalo v skladu s prostorskim delom srednjeročnega družbenega plana in po dinamiki, ki jo bodo določile OZD in skupnosti same.

Površine z mejo območij, namenjenih za kompleksno graditev, so določene v grafičnem delu 1 : 5000.

Urejanje stavbnih zemljišč obsega različno stopnjo komunalne opreme:

- soseske družbeno usmerjene gradnje stanovanj v blokih bodo popolno komunalno opremljene,
- obstoječe soseske individualne gradnje, realizirane v obdobju 1981–1985, bodo dograjevane z manjkajočimi komunalnimi napravami na stroške kupcev lokacij do take stopnje komunalne opreme, kot jo bodo imele soseske, realizirane v tem planskem obdobju,
- soseske za individualno gradnjo ter soseske za obrtno dejavnost bodo v tem obdobju le delno opremljene, dokončno bodo opremljene v naslednjem planskem obdobju na stroške kupcev lokacij. Delna komunalna oprema obsega izgradnjo cest brez pločnikov (lahko tudi brez asfalta), vodovod, kanalizacijo ali greznice, električno omrežje brez javne razsvetljave,
- za potrebe gradenj gospodarskih in družbenih objektov bo obveznost za izgradnjo komunalnih naprav prenešana – v skladu z izvedbenim načrtom, na investitorje posameznih objektov, individualne lokacije izven organiziranih sosesk bodo pripravljene brez komunalne opreme, obveznost za izgradnjo komunalnih naprav bo prenešana na individualne investitorje. Pri tem bo uveljavljeno načelo, da investitorji zgradijo komunalne naprave sami ali s sofinanciranjem preko programa v krajevni skupnosti, v kateri so take lokacije.

Pri oddaji lokacij za individualno gradnjo bomo sledili poselitveni politiki in interesom posameznih krajevnih skupnosti ter načelu, da bodo v krajih izven Novega mesta dobili lokacije le tisti, ki imajo v kraju zaposlitev in krajanje krajevne skupnosti, v kateri so lokacije.

Vrednost programa urejanja stavbnih zemljišč znaša (po cenah iz leta 1985) din 1.556.000.000.

Viri financiranja bodo:

- prispevek iz čistega dohodka po 1,1% prispevni stopnji od BOD,
- nadomestilo za uporabo stavbnega zemljišča,
- sredstva investitorjev družbenega sektorja,
- sredstva individualnih investitorjev,
- krediti.

Sredstva iz prispevka iz čistega dohodka, sredstva nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča ter ostala sredstva bodo porabljena v skladu s investicijskimi programi urejanja stavbnih zemljišč posameznih sosesk za nepovratna vlaganja v komunalno urejanje stavbnih zemljišč, da se bo na ta način znižala cena komunalno opremljenega stavbnega zemljišča v družbeno usmerjeni gradnji stanovanj v blokih in individualnih stanovanjskih hiš ter pri gradnji objektov drobnega gospodarstva.

Porabljena bodo za:

- plačilo prispevkov za priključitev na kanalizacijo za bloke, individualne in obrtne lokacije,
- plačilo prispevkov za priključitev na vodovod za bloke in individualne ter obrtne lokacije,
- plačilo prispevka za spremembo kmetijskega zemljišča v gradbeno za bloke in za skupna zemljišča v pozidavi individualnih hiš in obrtnih lokacij,
- plačilo prispevka za priključitev na telefonsko omrežje za primarne naprave za bloke,
- sofinanciranje primarnih komunalnih naprav že prerazporejenih v obdobju 1981–1985, za ČN, kanalizacijo in vodovode,

- sofinanciranje zazidalnih načrtov za stanovanjsko gradnjo in obrtno dejavnost,
- odplačilo anuitet za najete kredite za že sprejete in nove obveznosti,
- financiranje strokovne službe.

Tisti, ki ne bodo prispevali sredstev iz čistega dohodka po stopnji 1,1 % od BOD za izvajanje programa urejanja stavbnih zemljišč, bodo pri nakupu stanovanj in lokacij za gradnjo stanovanjskih hiš in obrtnih delavnic plačevali polno ceno komunalno opremljenega stavbnega zemljišča po investicijskem programu urejanja stavbnih zemljišč posameznih sosesk.

Program urejanja stavbnih zemljišč bo izvajal Sklad stavbnih zemljišč občine Novo mesto, ki bo izdelal podrobne letne

programe nalog v skladu z vsakoletno resolucijo o politiki uresničevanja družbenega plana občine.

Na podlagi prostorsko ureditvenih pogojev bomo omogočili gradnjo še v naslednjih naseljih: Hinje (0,90 ha), Birčna vas (2,8 ha), Vel. Brusnice (1,00 ha), Dolž (0,90 ha), Gaberje (0,80 ha), Orehovica (0,50 ha) Dol. Mokro polje (1,00 ha), in Ratež (0,50 ha). V ostalih naseljih občine bomo izvajali nadomestne in dopolnilne gradnje na območjih obstoječe gradbene strukture na površini cca 27 ha.

Usmerjena stanovanjska gradnja se bo v tem srednjeročnem obdobju izvajala na kompleksih, ki so prikazani z obodno razmejitvijo na kartah 1 : 5000 in so sestavni del tega plana. Opredeljuje jih naslednja tabela:

Naselje	Soseska	Povr. v ha	Opomba
NOVO MESTO	Irča vas – Brod	3,0	ZN sprejet
	Mrzla dolina	10,8	ZN v fazi sprejemanja
	Irča vas, Brod, Volčičeva	4,0	ZN bo pripravljen
	Regrške košenice	15,0	ZN sprejet
	Jedinščica	3,8	ZN sprejet
	Žabja vas	11,0	ZN sprejet
ŽUŽEMBERK	Stranska vas	4,3	ZN sprejet
	Žužemberk	0,2	PUP
DOLENJSKE TOPLICE	Na Kamenju	10,7	ZN sprejet
	Sela pri Dol. Toplicah	5,0	na podlagi sprejetih LD
STRAŽA	Gmajna	3,5	ZN v pripravi in PUP
OTOČEC	Otočec	15,0	ZN sprejet
ŠENTJERNEJ	Center	0,2	na podlagi PUP
	Za hipodromom	4,0	ZN v pripravi
MIRNA PEČ	Češenska hosta	4,0	ZN v pripravi
STOPIČE	za šolo	2,0	ZN sprejet
PREČNA	Prečna	0,8	PUP
ROMSKA NASELJA	Žabjak	6,5	ZN sprejet
	Žužemberk	2,0	ZN v pripravi (dve varianti Budganja luža in Zafara)
	Ruperč vrh	0,4	na podlagi PUP
	Škocjan – Dobruška gmajna	1,5	ZN v pripravi

6.3.2. Prostorski razvoj dejavnosti sekundarnega sektorja

V obdobju 1986–1990 je planirana gradnja objektov proizvodnih dejavnosti skladno s cilji in politiko gospodarskega razvoja občine s težnjo po hitrejših kvalitativnih strukturnih spremembah. Večina novih objektov je predvidena v območjih že obstoječih industrijskih površin. Povsem na novo pose-

gamo le v gozdne površine ob Češči vasi (BTC, Krka tovarna zdravil in SGP Pionir). Posegi so razvidni v kartografskem gradivu tega srednjeročnega družbenega plana, kjer je prikazana lega in velikost omejitev nameravanih posegov. Podrobnosti kaže naslednja tabela:

Delovna organizacija	Lokacija	Povr. v ha	Opomba
Krka tovarna zdravil – širitev	Cegelnica	7,5	ZN bo pripravljen
	Ločna	8,0	ZN sprejet
	Ločna	0,8	PUP
LABOD – širitev			
Iskra Šentjernej			
TOZD Hipot, Upori	Šentjernej	8,5	ZN sprejet
KZ Krka – predelava mesa	Cikava	X	ZN v razgrnitvi
SGP Pionir – central. obrati	Češča vas		
	I. faza	14,7	ZN sprejet
Novoles – širitev	Hruševce	3,8	ZN sprejet
GG – CMS	Zalog	8,0	ZN bo pripravljen
Iskra TOZD TENEL	Cikava	X	ZN sprejet
Novoteks – skladišče	Bršljin	1,0	na podlagi LD
Gorjanci	Vavta vas	0,2	URN
Novoles – širitev	Ruperč vrh	0,7	PUP
Vodnogospodarsko podjetje	Cikava	X	ZN v razgrnitvi

x površine so sestavni del ZN Cikava v skupni površini 23,0 ha.

6.3.3. Prostorski razvoj terciarnih dejavnosti

V obdobju 1986–1990 je planirana gradnja oskrbnih, servisnih in turističnih dejavnosti skladno s cilji postopnega večanja deleža teh dejavnosti v družbenem proizvodu občine.

Posegi so razvidni v kartografskem gradivu. Na področju prostorskega razvoja terciarnih dejavnosti so predvideni naslednji posegi:

Nosilec izvedbe	Lokacija	Povr. v ha	Opomba
BTC TOZD Skladišča Novo mesto	Prečna	4,0	ZN v pripravi
ŽG ŽTO Novo mesto	Prometno vozl. Bršljin I. faza	3,0	URN
Združeni investitorji	terciarna cona Ragovo	13,5	ZN v pripravi
Krka tov. zdravil	Zdrav. cona Dolenjske Toplice	10,5	URN in ZN bo pripravljen
Krka tov. zdravil	Tur. cona Otočec	5,2	URN bo pripravljen
Mercator TOZD Standard	trgovine v Gotni vasi, Bršljinu, Straži, Žužemberku, Prečni	0,2	PUP
Mercator KZ KRKA	Žabja vas, Bršljin, Straža, Graben, Jurka vas, Dvor, Mirna Peč	0,5	PUP
Emona Dolenjka	trgovine v Novem mestu Mali Slatnik, Irča vas – Brod	1,5	PUP
Petrol	sklad. naft. der. Birčna vas	8,0	ZN v pripravi
Elektro	sklad. prost. v Šentjerneju	1,0	PUP
Posamezni investitorji servisne dejavnosti	Drska	0,2	LD

6.3.4. Prostorski razvoj družbenih dejavnosti

Na področju družbenih dejavnosti bomo izvajali naslednje posege:

Dejavnost	Lokacija	Povr. v ha	Opombe
osnovno šolstvo	Dolenjske Toplice	0,2	PUP
	Vavta vas	2,5	ZN ali PUP
	Mirna Peč	0,2	PUP
	Škocjan	1,5	PUP
	Šmarjeta	1,5	PUP
	Bršljin	2	PUP
Usmerjeno izobraževanje	SŠTZU Boris Kidrič	5,0	ZN sprejet
zdravstveno varstvo	bolnica – dograditev polikliničnega trakta	2,0	PUP
	izgradnja Lekarne, Zavoda za socialno medicino in higieno	0,8	PUP
otroško varstvo	igralnice v Vavti vasi, Mirni Peči, Škocjanu		PUP
	Šmarjeti, Brusnicah, Dolenjskih Toplicah, VVO Regrške košenice, Šentjernej – poveč.	1,0	ZN sprejet
kultura	prenova Študijske knjižnice Mirana Jarca	–	PUP
	prenova Križatije	–	PUP
telesna kultura	prenova stadiona Bratstva in enotnosti	4,0	PUP

6.3.5. Infrastruktura

6.3.5.1. Železniška mreža

V obravnavanem planskem obdobju so predvideni na železniškem omrežju le posegi na območju razširitve železniške postaje v Bršljinu, za kar se bo izdelala ustrezna prostorska izvedbena dokumentacija na osnovi ureditvenega načrta Bršljina.

6.3.5.2. Cestno omrežje

Na cestnem omrežju se predvidevajo, poleg rednega vzdrževanja, tudi večja vzdrževalna dela in rekonstrukcije, ki bodo delno potekale tudi izven sedanjih tras in bodo posegale na nove parcele. Posegi so vrisani v kartografski material v merilu 1 : 5000. Za te posege bodo izdelani lokacijski načrti ali lokacijske dokumentacije, ki bodo precizirali zasedbo novih parcel. Iz naslova večjih vzdrževalnih del in rekonstrukcij bodo opravljena dela na naslednjih cestnih odsekih:

1. rekonstrukcija ceste R 326 na odsekih Lašče – Dvor in Žužemberk – Dobrnich,
2. rekonstrukcija delov ceste R 327 na odseku Soteska – Žužemberk,
3. modernizacija z delno rekonstrukcijo ceste Žužemberk – Reber – Bič,
4. rekonstrukcija in modernizacija ceste Smuka – Hinje – Struga,
5. rekonstrukcija ceste Kandija – Uršna sela – Laze,
6. rekonstrukcija delov ceste Uršna sela – Dol. Toplice,
7. izgradnja mostu preko Temenice na cesti Bršljin – Straža v Prečni z rekonstrukcijo ceste v območju mostu,

8. rekonstrukcija delov ceste R 333 na odseku Straža – Novo mesto,
9. modernizacija in rekonstrukcija ceste Koroška vas – Jurna vas,
10. modernizacija in rekonstrukcija ceste Stopiče – Dolž – M4
11. modernizacija in rekonstrukcija ceste R 332 na odseku Lakence – Zbure – Škocjan,
12. modernizacija ceste R 386 na odsekih Zbure – Šmarjeta in Škocjan – Bučka,
13. rekonstrukcija delov ceste Dobrava – Maharovec,
14. rekonstrukcija ceste M 4 na odseku Krka – Mačkovec,
15. izgradnja novega cestnega mostu v Novem mestu s priključkom.

6.3.6. Energetika

6.3.6.1. Oskrba z električno energijo

Za oskrbo z električno energijo bodo na visokonapetostnem nivoju zgrajene daljnovidne navezave Krško – Brestanica – Novo mesto in Novo mesto – Trebnje. Trase daljnovidov so zarisane v karti merilo 1 : 5000.

Lokacije TP izven zazidalnih območij so vrisane v kartah merilo 1 : 5000, zanje bodo izdelane lokacijske dokumentacije.

Predvidena je tudi izgradnja RTP na lokaciji Hudo, kar je vrisano v kartah merilo 1 : 5000.

6.3.6.2. Oskrba s tekočim plinom in naftnimi derivati

Na področju preskrbe s tekočim plinom se v obravnavi

nem planskem obdobju ne predvidevajo posegi v prostor. Na območju Birčne vasi bo pričeta izgradnja skladišč za tekoča goriva, za kar bo izdelan zazidalni načrt. Področje je vrisano na karti v merilu 1 : 5000.

6.3.7. Komunalni vodi in naprave

6.3.7.1. Vodovod

V obravnavanem planskem obdobju so predvidene izgradnje naslednjih novih primarnih vodov in sicer:

1. Pendirjevka,
2. Javorovica,
3. Novo mesto—jug II. faza,
4. Suha krajina— V. Lipje — M. Lipje — Lašče,
5. Birčna vas I. in II. faza,
6. Kuzarjev kal,
7. Laze,
8. Dol. Toplice — Na Kamenju,
9. Gornja Straža — cevovod,
10. Mirna Peč,
11. Šentjernej — Volčkova vas, hipodrom, romska naselja,
12. Karteljevo — Mirna Peč.

Istočasno bodo zgrajeni naslednji objekti s področja vodovodov:

1. rezervoar Volčkova vas na parcelah št. 1214/2, 1208, 1261/1, 1254/1 vse k.o. Šentjernej,
2. rezervoar Uršna sela (za Laze) na parceli št. 2785/2 k.o. Dobindol,
3. rezervoar Mirna Peč na parceli št. 991/44 k.o. Hmeljčič,
4. rezervoar Orehek na parceli št. 1494/2 k.o. Zajčji vrh,
5. črpališče Mirna Peč na parceli št. 533/4 k.o. Mirna Peč,
6. rezervoar Cvingar Dol. Toplice — širitev,
7. rezervoar Sv. Rok Novo mesto,
8. rezervoar Straža — širitev,
9. črpališče in rezervoar Kuzarjev kal.

6.3.7.2. Kanalizacija

S področja odvajanja odpadnih voda so predvideni naslednji prostorski posegi:

1. širjenje centralne čistilne naprave v Novem mestu,
2. kanalizacijski sistem Straža — Dolenjske Toplice,
3. kanalizacijski sistem Šentjernej,
4. kanalizacijski sistem Mirna Peč,
5. kanalizacijski sistem Žužemberk,
6. rekonstrukcija kanala L v Novem mestu,
7. kanal A Bučna vas — II/b faza
8. izgradnja tehnološke čistilne naprave tovarne zdravil Krka.

Posegi so vrisani v karte merilo 1 : 5000. Zanje bo izdelana ustrezna prostorska izvedbena dokumentacija.

6.3.7.3 Pokopališča

Posegi v zvezi z urejanjem pokopališč so vrisani v kartografski material v merilu 1 : 5000 po sporazumu o temeljih plana Samoupravne komunalne skupnosti občine Novo mesto. Za posamezne ureditve bo izdelana ustrezna prostorska izvedbena dokumentacija.

Predvidena so naslednja nova pokopališča:

- Stranska vas 0,5 ha,
- Škocjan 1,5 ha.

Širitve bodo izvedene na naslednjih pokopališčih:

- Brusnice 0,3 ha,
- Dolž 0,1 ha,
- Slape 0,1 ha,
- Šentjernej 0,8 ha,
- Gradišče 0,3 ha,
- Orehovica 0,2 ha,
- Mirna Peč 0,5 ha,
- Stopiče 0,5 ha,
- Smolenja vas 0,1 ha,
- Gaberje 0,2 ha,
- Šmihel 2,5 ha,
- Prečna 1,5 ha,
- Dvor 0,5 ha.

6.3.7.4 Odlagališča odpadkov

Predvideno je širjenje področja odlaganja komunalnih odpadkov na lokaciji obstoječe deponije v Leskovcu in vrisano v karte v merilu 1 : 5000. Za konkretne posege bo predhodno izdelan ureditveni načrt.

Na isti lokaciji bo zgrajena deponija posebnih odpadkov.

6.4. NAČINI UREJANJA PROSTORA

Pri urejanju prostora in usmerjanju dejavnosti v prostoru bomo v prvi vrsti upoštevali varovanje dobrin splošnega pomena, racionalno rabo prostora, organizacijo dejavnosti, varovanja in izboljšanja okolja s ciljem zagotoviti vsem prebivalcem enakovredne pogoje bivanja in dela.

Za doseg te ciljev je v srednjeročnem obdobju potrebna izdelava planskih dokumentov, in sicer:

krajinskih zasnov za območja, ki so predlagana za krajinske parke in je nujno zavarovanje posebnih vrednot v prostoru: dolina Krke, Partizanski Rog z dolino Starih žag in Gorjanci.

Za izvajanje vseh posegov v prostor, ki so predvideni v tem planskem obdobju, bomo izdelali prostorsko izvedbene akte, in sicer:

Zazidalne načrte bomo izdelali za nova naselja ali za posamezna območja znotraj ureditvenih območij naselij ter za turistična in industrijska območja zunaj ureditvenih območij naselij.

Ureditvene načrte bomo izdelali za prenavo, dopolnilno gradnjo in komunalno asanacijo v ureditvenih območjih naselij in v drugih poselitvenih območjih, za urejanje zelenih in rekreacijskih površin ter za urejanje drugih posegov v prostor.

Lokacijske načrte bomo izdelali za posamezne infrastrukturne objekte in naprave znotraj ureditvenih območij naselij in zunaj teh območij.

Prostorske ureditvene pogoje bomo izdelali in sprejeli za:

- območja, za katera dolgoročni družbeni plan ni predvidel izdelave prostorskih izvedbenih načrtov,
- območja, kjer so že realizirani prostorski izvedbeni načrti,
- območja, za katera je predvidena izdelava prostorskih izvedbenih načrtov z dolgoročnim družbenim planom, pa se le-ti ne bodo izvajali v tem srednjeročnem obdobju.

V obdobju 1986–90 ostajajo v veljavi naslednji izvedbeni akti, ki so bili sprejeti v preteklih planskih obdobjih:

Krajevna skupnost	Naselje	Št.	Zadeva	Izdal	Sprejet
Šmarjeta	Šmarješke Toplice	Z-21/68	Weekend naselje Šmarješke Toplice	Dominvest N.m. oktober 1968	SDL 26/68
Žužemberk	Žužemberk	Z-10/68	Stanovanjski del nad šolo v Žužemberku	Podj.za stanov. gosp.in urejanje naselij, maj 1968	SDL 19/68

Krajevna skupnost	Naselje	Št.	Zadeva	Izdal	Sprejet
Novo mesto SKS		Z-8/70	Stanovanjsko naselje pod Cvibljem	Dominvest Novo m. junij 1970	SDL 19/70
		Z-4/81	Stanovanjska zazidava v Stranski vasi pri Žužemberku	ZDP Novo mesto	
	Dvor	Z-2/74	Stanov.predel na Dvoru-jugovzhodni del	Dominvest N.m. september 1974	SDL 11/74
	Ragovska	Z-1/68	ZN Majde Šile-Ragovska, stanov.soseska	Dominvest N.m. december	SDL 20/68
		Z-9/72	ZN Majde Šile-Ragovska, dopolnilni predel visoke zazidave	Dominvest N.m. april 1972	SDL 11/72
	Žibertov hrib	Z-3/72	ZN stanov.naselje ob Zagrebški cesti	Dominvest N.m. 1972	SDL 5/72
		Z-70/75	Povečanje gostote stan. enot na Žibertovem hribu	Dominvest N.m. januar 1976	SDL 19/77
	Cikava	Z-10/73	ZN komunalno-servisna cona na Cikavi	Dominvest N.m. december	sprejet 17.7.1974 ni objav.v SDL
		Z-3/78	Razširitev obrtno-servisne cone na Cikavi (Iskra)	ZDP Novo mesto september 1981	SDL 18/82
		Z-2/78	ZN stanov.-poslovna soseka v Žabji vasi (delno)	ZDP Novo mesto november 1982	SDL 24/82
Gotna vas	Z-6/67	ZN stanov.soseska Gotna vas, severni del	Zavod za stanov.gospodar., 1967	SDL 27/68	
Jedinščica	Z-2/73	ZN Jedinščica	Dominvest N.m. 1973	SDL 13/77	
	Z-4/69	ZN za IMV	Dominvest N.m. januar 1969	SDL 9/69 ni objav. v UVD	
Novo mesto SKS	Kandija	Z-762/66	ZN Znančeve njive	Zavod za stanov.gospodarstvo	Zavod za stanov.gospodarstvo
		Z-3/69	Znančeve njive-dopol.	Zavod za stanov.gospodarstvo	Zavod za stanov.gospodarstvo
		Z-4/65	ZN Nad mlini	Zavod za stanov.gospodarstvo	Zavod za stanov.gospodarstvo
	Z-10/76	Zdravstveni center Novo mesto	Dominvest N.m. maj 1977	SDL 26/77	
Šmihel	Šmihel	Z-1/69	ZN med Šmihelsko c. in potokom Težka voda	Dominvest N.m. januar 1969	SDL 6/69 ni bil sprejet, vendar v izvajanju
		Z-28/75	Center srednjih šol v Šmihelu	Dominvest N.m. september 1977	
Šmihel	Šmihel	023 84-65/2	Dopolnilna zazidava obstoječega naselja Šmihel pri Novem mestu	Podj.za stan.gospod.in urej naselij N.m.	sprejet 28. 6. 1966 ni objav. v UVD
Drska	Irča vas-Brod	Z-3/69	ZN stanovanjsko naselje Irča vas-Brod	Dominvest N.m. februar 1969	SDL 14/69
		Z-9/73	Sprememba ZN Irča vas-Brod, intervenc.hiše	Dominvest N.m. marec 1972	SDL 18/73
		Z-1/78	ZN stanov.soseska Irča vas-Brod	ZDP Novo mesto	SDL 27/81 in 20/82
	Regerča vas	Z-1/67	ZN Regerča vas - zahodni del	Podj.za stan.g.in urejanje naselij, februar	SDL 21/67
		Z-3/70 Z-2/79	Sprememba ZN Regerča vas Regerške košenice	Dominvest 1970 ZDP Novo mesto, maj 1981	SDL 27/81
	Novi trg	Z-12/74	ZN trgovsko-poslovnega predela A1-4 v N.m.	LUZ Ljubljana marec 1978	SDL 23/79
	Marof Cesta herojev	UI-810/81	ZN Pokopališče na Marofu	UI-Ljubljana	SDL 27/81
		Z-22/72	ZN Cesta herojev-stanov. poslovni kompleks	Dominvest N.m. november 1972	sp.19.4.73 ni ob.v SDL
		UI-503/68	ZN Cesta herojev-stanov. poslovni kompleks	UI-Ljubljana junij 1977	SDL 19/77
	Ločna	Z-23/69	ZN Industrijski rezervat v Ločni (Krka)	Dominvest N.m. junij 1969	SDL 28/69
Mačkovec	Z-22/68	ZN Mačkovec-obrtno stanovanjska cona	Dominvest N.m. junij 1968	SDL 26/68	
	Z-33/75	ZN Mačkovec	Dominvest marec 1975	SDL 24/75 ni ob.v SDL	
Bučna vas	Z-11/74	ZN predel Bučna vas	Dominvest 1974		
	Z-61/76	Predlog spremembe ZN st. naselja Novoteksa in šol. centra v Bršljinu	Dominvest 1969, popr. 1972 in 1977	SDL 14/69, 5/72,32/77	
	Z-156/71	Dopol.zazidava ob stan. soseki severnega dela Bršljina Novoteks	Dominvest N.m. 1971	ni objav. v SDL	

Krajevna skupnost	Naselje	Št.	Zadeva	Izdal	Sprejet
DOLENJSKE TOPLICE	Dolenjske Toplice	97/66	Zazidalni načrt Dolenjske Toplice	Podj.za stan.gosp.in urej.naselij	UVD 13/67 in SDL 23/74
		Z-293/72	Razširjena lok.dokum.za stanovanjske hiše v dveh delih	Dominvest N.m.april 1972	-
		Z-39/77	Predlog ZN pokopališča v Dolenjskih Toplicah	ZDP Novo mesto marec 1979	-
Mirna Peč	Meniška vas Mirna Peč	LZ	Razšir.lokac.dokument.za stanov. hiše	ZDP Novo mesto	-
		1015-II/66	ZN dopolnilne zazidavice Mirna Peč	Pod. za stan. g.in ur.naselij Novo mesto	31.1.1968
Otočec	Otočec	Z-21/73	ZN stanov. predel v Mirni Peči-zahodni del	Dominvest N.m.september 1974	SDL 1/74 in SDL 23/74
		Z-5/67-II	ZN stanovanj, naselja Otočec	Podj.za stan.g.in urej. naselij N.m., maj 1967	SDL 27/67
Prečna	Prečna	Z-3/79	Razvojno območje severno od naselja Otočec	ZDP Novo mesto november 1981	SDL 24/82
		Z-2/68	ZN turistična cona na Otočcu	Dominvest Novo mesto, 1970	srp.29.9.70 ni ob.v SDL
Stopiče	Stopiče	Z-2/80	ZN Prečna - stanovanjsko naselje	Podj.za stan.g.in ur.n. N.m.	SDL 19/69
Straža	Straža	Z-50/75	Stanovanjska zazidava ob šoli (ind.gradnja, 2 bloka + vrtec)	Dominvest Novo mesto november 1975	SDL 25/75
		Z-12/68	Stanov.-obratna pozidava SV od šole v Stopičah	ZDP Novo mesto maj 1982	SDL 15/82
Šentjernej	Šentjer.	Z-4/69	ZN G.Straža in dopolnit.	Podj.za stan.g.in ur.n. N.m.	SDL 19/68
		Z-25/72	Straža nad pošto	Podj. za stan. g.in ur.n. N.m.	SDL 27/67
		Z-1/74	ZN IGP Novoles v Straži	Dominvest N.m.januar 1973	SDL 10/73
Škocjan	Škocjan	Z-11/68	Sejmišče 1	Dominvest N.m.oktober 1974	SDL 11/74
		Z-8/74	ZN za tovarniški kompleks ISKRA v Šentjerneju	Podj.za stn.g.in ur.n.N.m.	SDL 19/68
		Z-1/78	Dopolnitev ZN Šentjernej	Dominvest N. m.september 1973	SDL 23/74 sprejet, ni obj.v SDL
		29/75	ZN Sejmišče 1	Dominvest N. m.avgust 1975	sprejet, ni obj.v SDL
Novo mesto	Bršljin	Z-18/77	Zazidalni načrt Škocjan	Dominvest N.m.maj 1977	SDL 22/77
		Z-6/76	Območje D	Dominvest N.m.maj 1977	SDL 22/77
		Z-7/76	Območje A	Dominvest N.m.maj 1977	SDL 22/77
		Z-8/76	Območje I	Dominvest N.m.maj 1977	SDL 22/77
D.Toplice	D.Toplice		ZN Romsko naselje	ZDP, 1984	SDL 4/85
Prečna občina	Češča vas		ZN Na Kamenju	ZDP, 1985	SDL 1/85
Novo m.			ZN GIP Pionir-ind. cona	ZDP, 1984	SDL 17/84
Novo m.	Novo mesto		UR občine Novo mesto	-	SDL 2/73
Novo m.	Novo mesto		ZN Kandijsko križišče	-	SDL 13/73
Novo m.	Straža		ZN Bajnof		SDL 11/72
Novo m.	Novo m.		ZN Kregarjev hrib		SDL 26/68
			ZN Potrošniški center ob Kandijski in Zagrebški cesti		SDL 26/68
Novo m.	Novo m.		ZN Prehrambena industrija Ločna		SDL 26/68 in 3/69
Novo m.	Novo m.		ZN Šmihel-Regreča vas		SDL 19/68
D.Toplice	D.Toplice		ZN Počitniške hiše D.Toplice		SDL 19/72
Novo mesto	Novo mesto		ZN Soseska »Nad mlini«		UVD 13/65
					UVD 13/65
					SDL 10/69 in 13/69

V okviru ureditvenih območij urbanističnih zasnov za Novo mesto, Žužemberk, Dolenjske Toplice, Stražo, Otočec, Mirno peč, Šmarjeto in Šentjernejo bomo v tem srednjeročnem obdobju izdelali naslednje izvedbene načrte:

A. V izdelavi so naslednji prostorsko izvedbeni akti:

Prostorsko izvedbeni akti	Krajevna skupnost	Delovni naslov	Površina v ha
zazidalni načrt	Drska	Mrzla dolina I	10,8
zazidalni načrt	Straža	Gmajna	3,8
zazidalni načrt	Mali Slatnik	Obrotno servisna cona	23,0
zazidalni načrt	Mirna Peč	Cikava-sprememba in širitev	4,0
zazidalni načrt	Majde Šilc	Češenska hosta	
zazidalni načrt	Žužemberk	cona terciarnih dejavnosti	13,5
zazidalni načrt		Ragovo	
zazidalni načrt	Škocjan	romsko naselje	2,0
zazidalni načrt		Budgajska luža ali Zafara	
zazidalni načrt		romsko naselje Dobruška	
zazidalni načrt		gmajna	1,5
ureditveni načrt	Bršljin	ureditveni načrt Bršljin	56,6

B. Do leta 1990 bomo izdelali naslednje prostorsko izvedbene akte:

Planski akti	Naselje	Zazidalni načrt	Obseg ha
UZN Novo mesto	Novo mesto	spremembe in dopolnitve ZN	
		Irča vas – Brod	
		spremembe in dopolnitve ZN	27,0
		Žabja vas	
		zazidalni načrt za BTC –	
		Češča vas	30,0
		zazidalni načrt za farma-	
		cevtvsko industrijo v Cegel-	
		nici	12,0
		zazidalni načrt Ločna –	
		sprememba – Krka tovar. zdrav.	16,0
		zazidalni načrt za indivi-	
		dualne hiše Regrške košenice	
		II	6,4
		ZN Irča vas, Brod, Volčičeva	4,0
UZN Straža	Straža	zazidalni načrt za stanovanj-	
		ska cono v Vavti vasi	6,0
		zazidalni načrt za osnovno	
		šolo Vavta vas	2,5
		zazidalni načrt za širitev	
		Novolesa (sprememba in dop.)	14,5
		zazidalni načrt Zalog – CMS	8,0
UZN D. Toplice	D. Toplice	ZN Na Cvibljju (stanov. gr.)	5,0
		zazidalni načrt za zdravstve-	
		no zdraviliško cono	5,0
UZN Žužemberk	Žužemberk	zazidalni načrt Klek	8,4
UZN Šentjernejo	Šentjernejo	zazidalni načrt Center	2,2
		ZN »Za hipodromom«	4,0
		pri šoli	6,0
UZN Šmarješke Toplice	Šmarjeta		
UZN Otočec	Otočec	dopolnitve ZN	2,5
UZN Škocjan	Škocjan	ZN Hrastulje	2,5
UZN Dvor	Dvor	ZN stanovanjska gradnja	3,0
	Jama	ZN industrijska cona	5,0
UZN Stopiče	Stopiče	ZN dopolnitev nad šolo	2,5
UZN Birčna vas	Birčna vas	ZN skladišče tekočih goriv	8,0

Pozidan prostor bomo preurejali na podlagi ureditvenih načrtov:

Planski akti	Naselje	Ureditveni načrti	Površina v ha
UZN Novo mesto	Novo mesto	Ureditveni načrt mestnega jedra	40,5
		Načrt dopolnilne zazidave	
		v obstoječih soseskah	20,0
UZN D. Toplice	D. Toplice	Ureditveni načrt jedra	4,5
UZN Straža	Straža	Ureditveni načrt jedra	4,5
UZN Žužemberk	Žužemberk	Ureditveni načrt jedra	4,0

6.5. SEZNAM POSEGOV NA 1. OBMOČJE KMETIJSKIH ZEMLJIŠČ

obdobju 1986–1990 posegli na 1. območje kmetijskih zemljišč na naslednjih območjih:

Skladno z dolgoročnim planom občine Novo mesto bomo v

Naselje-lokacija	Namen	Površina v ha	Opomba
NOVOMESTO – Ločna	Industrijska cona tovarne zdravil Krka	8,0	ZN sprejet 1968
NOVOMESTO – Cikava	Širitev ind.-obrtne cone	3,7	ZN sprejet 1982
NOVOMESTO – Jedinščica	stan. soseska	2,8	ZN sprejet 1983
NOVOMESTO – dogr.stad.		1,5	PUP
PREČNA – Češča vas	industr.cona Pionir	0,9	ZN sprejet 1984
NOVOMESTO – Bršljin	TOZD Zelišča	3,5	URN v pripravi
	Razširitev osnovne šole	2,0	URN v pripravi
NOVOMESTO – Ragovo	Oskrbna cona – dostopi	1,0	ZN v pripravi
PREČNA – Češča vas	BTC – dostopi	1,5	ZN v pripravi
ŠENTJERNEJ	Širitev pokopališča	0,8	URN
STRAŽA – Hruševac	Ind. cona Novoles	3,8	ZN sprejet 1974
ZALOG	Industr. cona CSM	3,0	ZN bo pripravljen
VAVTA VAS	šola	2,0	PUP ali ZN (ref.pr.)
VAVTA VAS	Gorjanci – širitev	0,2	PUP
DOLENJSKE TOPLICE	Stanovanjsko območje	3,95	ZN sprejet 1984
DOLENJSKE TOPLICE	Zdraviliška cona + rekreac.	6,1	ZN bo pripravljen
ŠENTJERNEJ	poslovni prost. TOZD Hipot		
	Upori	0,6	ZN že sprejet
DOBRUŠKA GMAJNA	Romsko naselje	1,5	ZN v pripravi
MIRNA PEČ	Širitev trgovine KZ Krka	0,2	PUP
RUPERČ VRH	Novoles – širitev	0,7	URN bo pripravljen
PREČNA	širitev pokopališča	0,6	PUP bo pripravljen
ŠKOCJAN	širitev pokopališča	0,2	PUP
STRANSKA VAS	širitev pokopališča	0,5	PUP
DVOR	širitev pokopališča	0,2	PUP
BRUSNICE	širitev pokopališča	0,3	PUP
SLAPE	širitev pokopališča	0,1	PUP
ŠMARJE	širitev pokopališča	0,3	PUP
GRADIŠČE	širitev pokopališča	0,3	PUP
GABERJE	širitev pokopališča	0,2	PUP
MIRNA PEČ	širitev pokopališča	0,5	PUP
GRADIŠČE	črpališče, kanal	0,2	PUP
SELA PRI ZALOGU	ČN	0,7	PUP
ZUŽEMBERK	ČN	0,4	PUP
GRADENC	rezervoar	0,1	PUP
ŠENTJERNEJ	ČN	0,6	PUP
MIRNA PEČ	ČN	0,4	PUP
VOLČKOVA VAS	rezervoar	0,2	PUP
DALJNI VRH	rezervoar	0,2	PUP
ŠKOCJAN – ZBURE	rekonstrukcija ceste	1,2	PUP
DRAGA – MAHAROVEC	rekonstrukcija ceste	2,0	PUP
NOVOMESTO-STRAŽA-POTOK	rekonstrukcija ceste	2,0	PUP
ZUŽEMBERK-DVOR-SOTESKA	rekonstrukcija ceste	1,6	PUP
SMUKA-HINJE – STRUGE	rekonstrukcija ceste	0,3	PUP
RAZNE ŠIRITVE CEST	ob rekonstrukcijah	2,0	PUP
SKUPAJ		62,85 ha	

6.6. KARTOGRAFSKI DEL IN PROGRAMSKE ZASNOVE

Programske zasnove za območje, kjer bomo izvajali novo-

gradnje, bomo pripravili na kartografskih gradivih v merilu 1:2500 in 1:5000 ter so sestavni del družbenega plana.

7. SPLOŠNA LJUDSKA OBRAMBA IN DRUŽBENA SAMOZAŠČITA

Razvoj splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite se bo še nadalje uveljavljal kot sestavina socialističnega samopravnega razvoja kot neločljiv del samoupravnih pravic, odgovornosti in družbeno-politične aktivnosti delovnih ljudi in občanov.

Temeljne naloge na področju splošne ljudske obrambe in samozaščite so:

- nadaljnji tehnični razvoj teritorialne obrambe v skladu z obrambno razvojnimi načrti, izboljšanje njene mobilizacijske pripravljenosti in kvalitete usposabljanja ter krepitev zaledne oskrbe kot dela skupnega sistema oskrbe v vojni na območju občine;
- nadaljnje uveljavljanje organizacijskih, kadrovskih in drugih rešitev v razvijanju zasnov narodne zaščite, usklajene z razvojem teritorialne obrambe;
- razvoj civilne zaščite bo temeljil predvsem na povečanju kvalitete njenih priprav s poudarkom na organizacijski kre-

- pitvi in razvoju splošnih enot civilne zaščite, pri čemer se številčno enote in štabi praviloma ne bodo povečevali nad 17 % od skupnega števila prebivalcev. V osnovno usposabljanje bo zato vključenih najmanj 80 % vseh pripadnikov civilne zaščite, zagotovljena okoli 80 % opremljenost s predpisano zaščitno in reševalno opremo; nadaljevalo se bo s programom opremljanja z osebnimi in kolektivnimi sredstvi za radiološko, biološko in kemično zaščito in uveljavljeno bo usposabljanje po novih učnih načrtih;
- dograditev upravnih žičnih in radijskih zvez, kar bo omogočilo neprekinjeno delo centra za obveščanje;
- razvijanje in izpopolnjevanje sistema obrambno-samozaščitnega usposabljanja;
- razvijanje in izpopolnjevanje obrambnih, varnostnih in samozaščitnih priprav s poudarkom na konkretnosti, realnosti, zanesljivosti in usklajenosti načrtovanih rešitev na vseh ravneh, zlasti še dejavnosti posebnega družbenega pomena;
- nadaljnje oblikovanje občinskih blagovnih rezerv;

– nadaljevanje racionalne in kvalitetne gradnje zaklonišč in njihovo vzdrževanje ter zagotavljanje dvonamenske uporabe. V srednjeročnem obdobju bomo zgradili tri javna zaklonišča, druga zaklonišča pa skladno z gradnjo stanovaljskih in poslovnih objektov in sicer na območjih obvezne gradnje zaklonišč.

Za financiranje skupnih nalog ljudske obrambe in družbene samozaščite bomo v občini namenjali sredstva v višini 0,4 % od narodnega dohodka ali 862 mio din do leta 1990.

8. KRAJEVNE SKUPNOSTI

Za razvoj in krepitev vloge krajevnih skupnosti bomo spodbujali in izpopolnjevali delovanje delegatskega sistema in nadaljevali z uveljavljanjem in poglobljanjem samoupravnih in družbenoekonomskih odnosov v krajevnih skupnostih. TOZD in v KS, zlasti v primerih reševanja skupne problematike. Krajevne skupnosti bodo osnovni nosilec in pobudnik vseh družbenih aktivnosti na svojem območju.

Za uresničevanje nalog na samoupravnem, družbenoekonomskem, prostorskem in socialnem področju bomo zagotovili usklajeno delovanje, zato se bodo krajevne skupnosti dogovarjale z drugimi nosilci planiranja, med krajevnimi skupnostmi in v skupnosti krajevnih skupnosti.

Za reševanje prostorskih problemov bodo KS vključevale v svoje programe gradnjo večnamenskih družbenih centrov oz. se bodo vključevale v izgradnjo družbeno usmerjene gradnje novih sosesk.

Krepitev materialne osnove razvoja krajevnih skupnosti bomo zagotavljali z družbenim dogovarjanjem in samoupravnim sporazumevanjem med krajevnimi skupnostmi, TOZD in posameznimi SIS na osnovi programov. Razvoj bo usmerjen predvsem v razreševanje problemov in hitrejšo izgradnjo komunalne ter druge infrastrukture v krajevnih skupnostih.

V skladu s politiko pospeševanja razvoja manj razvitih krajevnih skupnosti bomo pospeševali vlaganja v razvoj drobnega gospodarstva.

V obdobju 1986–1990 bosta imeli status nerazvitega območja v naši občini KS Hinje in Žužemberk (kot del Suhe Krajine), na podlagi dogovorjenih kriterijev pa še KS Bircna vas, Dolž in Podgrad, ker ne dosegajo 80% razvitosti povprečja občine.

Poleg tega bodo krajevne skupnosti zagotavljale svoj hitrejši razvoj z organiziranjem in izvedbo raznih oblik prostovoljnega dela, svobodne menjave dela, krajevnimi samopripekvi itd.

V srednjeročnem obdobju 1986–90 bodo nadaljevale z realizacijo nalog iz referendumskega programa, sprejetega in začete tega v preteklem srednjeročnem obdobju.

Za uresničevanje hitrejšega razvoja manj razvitih krajevnih skupnosti je Samoupravna komunalna skupnost občine Novo mesto vnesla v svoj program naslednje naloge:

KS ŽUŽEMBERK: 1. Nadaljevanje gradnje vodovodnega sistema Malo Lipje–Veliko Lipje.
2. Pripravo projektne dokumentacije za izgradnjo vodovodnega sistema Križe–Reber–Ajdovska planota
3. Pripravo dokumentacije in začetek gradnje kanalizacijskega sistema in ČN v Žužemberku.
Predračunska vrednost nalog je 158,4 mio din. Pri izvedbi bodo sodelovala posebej združena sredstva (0,1% iz ČD) v višini 25,0 mio din, pri gradnji kanalizacijskega sistema in ČN pa OZD v višini 30 % od predračunske vrednosti.

– 45 % sredstev ali 388 mio din bomo združevali po samoupravnem sporazumu po stopnji 0,35 % na osnovi BOD iz dohodka,
– 40 % sredstev ali 344,8 mio din bo zagotovil proračun občine,
– 15 % sredstev ali 129,2 mio din pa bodo porabili nosilci planiranja neposredno za financiranje lastnih programov na področju ljudske obrambe in družbene samozaščite.

KS BIRČNA VAS: Izgradnja primarnega vodovoda I. in II. etapa v predračunski vrednosti 36,8 mio din. Pri izvedbi bodo sodelovala posebej združena sredstva v višini 10 mio din.

KS URŠNA SELA: Krajevna skupnost je v obdobju 1981–1985 sodila med nerazvite KS. V tem obdobju je izvajala dela v zvezi z vodooskrbo, ki pa so ostala nedokončana. Zato je komunalna skupnost vnesla v svoj program delno sofinanciranje izgradnje vodovoda Uršna sela-Laze v višini 12 mio din.

Občinska skupnost za ceste je vnesla v svoj program naslednje naloge:

KS HINJE: Modernizacija ceste Smuka – Hinje – Struge – I. etapa v dolžini 2,5 km s predračunsko vrednostjo 68,8 mio din. Pri financiranju bodo sodelovala sredstva iz 0,1% v višini 14 mio din.

KS DOLŽ: Modernizacija ceste Stopiče – Dolž – magistralna cesta – I. etapa v dolžini 5 km v predračunski vrednosti 37,5 mio din. Pri financiranju bodo sodelovala sredstva od 0,1 % od ČD v višini 7 mio din.

KS PODGRAD: 1. Modernizacija ceste Koroška vas – Jurna vas – I. etapa v dolžini 1,8 km v predračunski vrednosti 15,1 mio din. Pri financiranju bodo sodelovala sredstva od 0,1 % od ČD v višini 7 mio din.
2. Pri dograditvi večnamenskega doma v Podgradu bodo sodelovala sredstva od 0,1 % od ČD v višini 7 mio din.

Za zadovoljevanje splošnih in skupnih potreb delovnih ljudi in občanov v krajevnih skupnostih bomo dograjevali sistem financiranja krajevnih skupnosti, ki bo temeljil na samoupravnem združevanju dela in sredstev med delovnimi ljudmi in občani, organizacijami združenega dela, samoupravnimi interesnimi skupnostmi in drugimi organizacijami in skupnostmi.

Za izvajanje programov in nalog v krajevnih skupnostih bomo združevali sredstva iz čistega dohodka po stopnji 0,6 % od BOD po domicilnem principu. Od te stopnje bomo 0,1 % združevali za uresničevanje hitrejšega razvoja manj razvitih krajevnih skupnosti v občini.

Krajevne skupnosti bodo sredstva, združena iz čistega dohodka, namenjale predvsem:

- modernizaciji in rekonstrukciji cest,
- izgradnji vodovodov,
- izgradnji kanalizacijskih naprav,
- izgradnji PTT omrežja,
- vzdrževanju in obnovitvi objektov na pokopališčih,
- modernizaciji nizkonapetostnega elektro omrežja,
- izgradnji avtobusnih postajališč,
- dograditvi družbenih domov ter otroških in športnih igrišč.

O uporabi sredstev so se krajevne skupnosti dogovorile v samoupravnem sporazumu o usklajevanju planov krajevnih skupnosti v občini Novo mesto.

9. SKLADNEJŠI REGIONALNI RAZVOJ

Da bi zagotovili skladnejši regionalni razvoj, bomo sodelovali z občinami Črnomelj, Metlika in Trebnje na vseh področjih gospodarskega in družbenega razvoja. Pripravili bomo dogovor o skupnih temeljih plana štirih dolenjskih občin in se dogovorili za način razreševanja skupnih nalog.

V skladu z uresničevanjem politike skladnejšega regionalnega razvoja bomo z občinami Trebnje, Kočevje in Grosuplje pripravili 10-letni razvojni program za Suho krajino ter program aktivnosti za njen hitrejši razvoj.

V sodelovanju z občinami Brežice, Krško in Metlika ter z občinami Ozalj, Jastrebarsko in Samobor bomo sprejeli odločitev o razvoju območja Žumberak – Gorjanci

10. OKVIRI IN UKREPI ZA URESNIČEVANJE DRUŽBENEGA PLANA

Izvršni svet Skupščine občine Novo mesto si bo v okviru svojih pristojnosti prizadeval za neovirano izvajanje družbenega plana. Zato bo:

- tekoče spremljal izvajanje družbenega plana in vsako leto do 1. julija predložil občinski skupščini poročilo o uresničevanju družbenega plana;
- z letnimi plani o politiki izvajanja družbenega plana zagotovil etapnost izvajanja;
- v primerih, ko bo prišlo do objektivnih razlogov neizpolnjevanja plana, dajal pobude za spremembe in dopolnitve srednjeročnega družbenega plana.

Medobčinska gospodarska zbornica za Dolenjsko Novo mesto bo na podlagi sprejetih letnih programov dela z organizacijskimi aktivnostmi spodbujala in skrbela za pravočasno in koordinirano uresničevanje nalog na področju gospodarstva.

Občinska konferenca SZDL Novo mesto in Občinski svet zveze sindikatov Slovenije Novo mesto bosta na podlagi programov dela, ki bodo upoštevali tudi naloge iz tega plana, dajala politične pobude za njihovo uresničevanje.

10.1. POMEMBNEJŠI UKREPI NA POSAMEZNIH PODROČJIH

1. Organizacije združenega dela bodo od podpora Medobčinske gospodarske zbornice za Dolenjsko Novo mesto sprejele in izvajale ukrepe za zmanjšanje stroškov, predvsem materiala in energije.
2. Kmetijska zemljiška skupnost bo nosilec izdelave agrokarte, s katero bodo dane strokovne osnove za rajonizacijo kmetijske proizvodnje na temelju naravnih danosti in smotno prilagajanje strukture proizvodnje.
3. Izvršni svet bo spremljal uresničevanje izvajanja programa drobnega gospodarstva v občini in bo po potrebi sprejemal ukrepe za njegov hitrejši razvoj. Predvsem bo pospeševal kooperacijo industrije z drobnim gospodarstvom, ustanavljanje novih enot in razvoj storitvene dejavnosti.
4. Komite za urbanizem si bo preko sklada stavbnih zemljišč prizadeval za pravočasno pridobivanje in urejanje stavbnih zemljišč.
5. V SR Sloveniji bo sklenjen družbeni dogovor o skupnih izhodiščih in osnovah za družbeno usmerjanje pridobivanja in razporejanja dohodka ter za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo. Organizacije združenega dela in druge samoupravne organizacije in skupnosti bodo v ustreznih samoupravnih sporazumih dejavnosti in v svojih samoupravih splošnih aktih konkretizirale v dogovoru dogovorjene skupne osnove in merila za oblikovanje in razporejanje dohodka ter za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo.
Temeljne organizacije združenega dela bodo v svojih splošnih aktih o delitvi sredstev za osebne dohodke spodbujale razvojno delo.
Vse organizacije združenega dela v občini bodo oblikovale samoupravno telo, ki bo zbiralo inovacijske pobude, jih

vrednotilo ter skrbelo za materialno in moralno priznanje dela delavcev pri inovativnem delu.

6. Izvajalci na področju družbenih dejavnosti bodo v okviru posamezne samoupravne interesne skupnosti združevali sredstva amortizacije, pripravili programe za racionalno rabo teh sredstev in to vnesli v planske dokumente SIS.
7. Organizacije združenega dela in druge samoupravne organizacije in skupnosti bodo uskladile svoje samoupravne akte z zakonom o razširjeni reprodukciji in minulem delu. Določile bodo natančna merila za investicijsko odločanje in ugotavljanje odgovornosti v primeru, da so bile strokovne podlage pomanjkljivo pripravljene.
8. Izvršni svet bo v okviru politike cen omogočal postopno uvajanje ekonomskih stanarin.
9. Izvršni svet občine bo z usmerjanjem sredstev zagotovil oblikovanje rezerv kmetijskih in živilskih proizvodov, zlasti pšenice, semen, sladkorja, olja in mesa.

V skladu s preskrbovalnimi bilanci osnovnih živil bo skrbel za oblikovanje tržnih blagovnih rezerv. S sredstvi blagovnih rezerv bo sodeloval tudi pri izgradnji skladišč.

10. Za hitrejšo reševanje stanovanjskih vprašanj mladih družin bo Samoupravna stanovanjska skupnost prilagodila svoje akte tako, da bo mladim družinam omogočena pridobitev solidarnosti stanovanj in kreditov pod ugodnejšimi pogoji.
Samoupravna stanovanjska skupnost bo poskrbela, da bodo organizacije združenega dela v svojih splošnih aktih o reševanju stanovanjskih vprašanj določile tudi pogoje in merila za reševanje stanovanjskih vprašanj mladih družin.
11. Samoupravna skupnost za zaposlovanje bo za usklajevanje potreb združenega dela po novih zaposlitvah izdelala letne zaposlitvene bilance, ki bodo predstavljale konkretizacijo srednjeročnih opredelitev ob upoštevanju sprememb, ki jih narekujejo kvalitetni faktorji razvoja.
12. Delavci v organizacijah združenega dela in drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih bodo zaposlovali v skladu s tem planom na prednostnih proizvodnih programih in v tistih proizvodnjah, ki bodo dosegale nadpovprečne rezultate. Prednost pri zaposlovanju bodo imeli iskalci prvih zaposlitev z višjo stopnjo izobrazbe.
13. Organizacije združenega dela bodo pri presoji svojih investicijskih programov upoštevale naslednje kriterije:
 - izvozno usmerjenost,
 - razvojno-tehnološko intenzivnost,
 - gospodarno rabo energije in surovin,
 - produktivnost in racionalno zaposlovanje,
 - varovanje okolja in racionalno rabo prostora.
14. Za pospeševanje razvoja manj razvitih krajevnih skupnosti v občini bodo ukrepi usmerjeni v spodbujanje vlaganja za izboljšanje življenjskega okolja.
15. Na področju urejanja prostora in varstva okolja bomo na podlagi obveznih izhodišč iz dolgoročnega plana SR Slovenije in bilanc namenske rabe zemljišč zavarovali vse naravne vire: vodne vire, mineralne surovine, gozdove, kmetijska zemljišča, naravno in kulturno dediščino, območje za gospodarsko infrastrukturo in območja stavbnih zemljišč.

16. Na področju varovanja okolja bomo vztrajali, da samoupravne organizacije in skupnosti – onesnaževalci izdelajo sanacijske programe na področju varstva voda, zraka, hrupa in odlaganja vseh vrst odpadkov.
17. Sprejeli bomo ukrepe za vzdrževanje naravne in kulturne dediščine, s posebnim poudarkom na aktivnem varstvu objektov, ki imajo poseben kulturni, znanstveni rekrea-

- cijski in ekološki pomen. Posebno skrb bomo posvetili spomenikom NOB in ljudske revolucije.
18. Na podlagi sprejetega programa o izdelavi prostorskih izvedbenih aktov, ki bodo osnova za pravočasno pridobivanje in urejanje stavbnih zemljišč, bo Izvršni svet pripravil program financiranja za nemoteno pripravo teh prostorskih dokumentov.

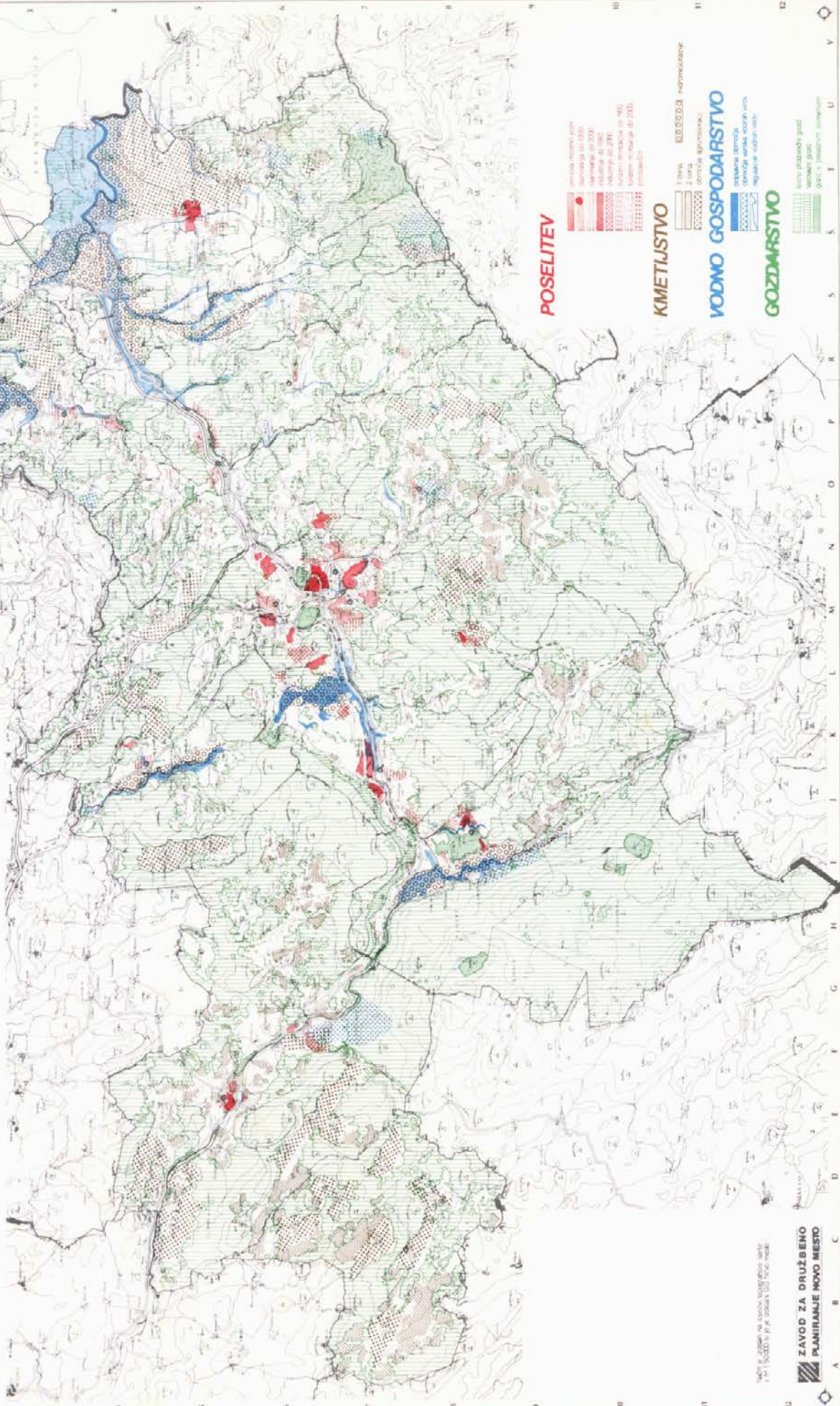
VSEBINA

	Stran	
1.	UVOD IN IZHODIŠČA	64
2.	CILJI IN USMERITVE DRUŽBENEGA RAZVOJA	64
2.1.	RAZVOJ SAMOUPRAVNIH DRUŽBENOEKONOMSKIH ODNOSOV	64
2.2.	POVEČANJE IZVOZA	64
2.3.	TEHNOLOŠKO POSODABLJANJE GOSPODARSTVA	64
2.4.	STABILNA GOSPODARSKA RAST	64
2.5.	KMETIJSKA PROIZVODNJA	64
2.6.	GOSPODARSKA IN KOMUNALNA INFRASTRUKTURA	64
2.7.	DRUŽBENE DEJAVNOSTI	65
2.8.	SMOTRNA RABA PROSTORA IN VAROVANJE OKOLJA	65
2.9.	SKLADNEJŠI RAZVOJ OBČINE	65
2.10.	SPLOŠNA LJUDSKA OBRAMBA IN DRUŽBENA SAMOZAŠČITA	65
3.	GLOBALNI MATERIALNI OKVIRI RAZVOJA	65
3.1.	DEMOGRAFSKA GIBANJA IN POSELITEV	65
3.2.	ZAPOSLOVANJE	65
3.3.	PROIZVODNJA IN IZVOZ	65
3.4.	DRUŽBENI PROIZVOD, DOHODEK IN NJEGOVO RAZPOREJANJE	66
3.5.	NALOŽBE	66
3.6.	SKUPNA IN SPLOŠNA PORABA	66
3.7.	OSNOVNI KAZALCI MATERIALNIH OKVIROV RAZVOJA	66
4.	RAZVOJNE NALOGE V GOSPODARSTVU IN GOSPODARSKI INFRASTRUKTURI	66
4.1.	SMERI PRESTRUKTURIRANJA	66
4.2.	KMETIJSTVO IN ŽIVILSTVO	67
4.3.	GOZDARSTVO	68
4.4.	NARAVNI VIRI IN RUDARSTVO	68
4.5.	GRADBENIŠTVO IN INDUSTRIJA GRADBENEGA MATERIALA	68
4.6.	INDUSTRIJA	69
4.6.1.	Elektroindustrija	69
4.6.2.	Farmacevtska in kemična industrija	70
4.6.3.	Kovinsko predelovalna industrija	71
4.6.4.	Lesna industrija	71
4.6.5.	Tekstilna konfekcijska in obutvena industrija	71
4.6.6.	Grafična industrija	72
4.7.	DROBNO GOSPODARSTVO	72
4.8.	ENERGETIKA	73
4.8.1.	Elektrogospodarstvo	73
4.8.2.	Ostali energetske viri	73
4.9.	TRGOVINA	73
4.10.	GOSTINSTVO IN TURIZEM	74
4.11.	PROMET IN ZVEZE	74
4.11.1.	Železniški promet	74
4.11.2.	Ceste	75
4.11.3.	PTT dejavnost	75
4.11.4.	Prevozniška dejavnost	76
4.11.5.	Blagovni transport	76
4.12.	KOMUNALNO GOSPODARSTVO	76
4.12.1.	Oskrba naselij z vodo	76
4.12.2.	Odvajanje in čiščenje odplak	76
4.12.3.	Urejanje pokopališč	76
4.12.4.	Odstranjevanje odpadkov	76
4.12.5.	Kolektivna komunalna dejavnost	76
4.12.6.	Javni mestni promet	77
4.12.7.	Dimnikarska služba	77
4.12.8.	Druge naloge	77
4.13.	VODNO GOSPODARSTVO	77
4.14.	STANOVANJSKO GOSPODARSTVO	78
4.15.	POŽARNA VARNOST	79
4.16.	OSTALE DEJAVNOSTI	79
4.16.1.	Bančništvo in zavarovalništvo	79
4.16.2.	Družbeni sistem informiranja	79
4.16.3.	Davčna politika in splošna poraba	80
5.	RAZVOJNE NALOGE NA PODROČJU DRUŽBENIH DEJAVNOSTI	80
5.1.	RAZISKOVALNA DEJAVNOST	80
5.2.	IZOBRAŽEVANJE	81
5.2.1.	Osnovno izobraževanje	81

5.2.2.	Usmerjeno izobraževanje	81
5.3.	ZDRAVSTVENO VARSTVO	81
5.4.	OTROŠKO VARSTVO	82
5.5.	KULTURA	82
5.6.	TELESNA KULTURA	83
5.7.	SOCIALNO VARSTVO	83
5.8.	SOCIALNO SKRBTSTVO	83
5.9.	ZAPOSLOVANJE	84
6.	PROSTORSKE SESTAVINE DRUŽBENEGA PLANA	84
6.1.	CILJI UREJANJA PROSTORA IN VARSTVA OKOLJA	84
6.2.	NAMENSKA RABA PROSTORA NA OBMOČJIH, KJER SO PREDVIDENE NALOGE V ZVEZI Z UREJANJEM PROSTORA	85
6.2.1.	Namenska raba površin	85
6.2.2.	Vodno gospodarske ureditve	85
6.2.3.	Kmetijske ureditve	85
6.2.4.	Gozdarske ureditve	85
6.2.5.	Raziskovanje in izkoriščanje rudnin	85
6.3.	RAZVOJ DEJAVNOSTI V PROSTORU	86
6.3.1.	Urejanje stavbnih zemljišč	86
6.3.2.	Prostorski razvoj dejavnosti sekundarnega sektorja	88
6.3.3.	Prostorski razvoj terciarnih dejavnosti	88
6.3.4.	Prostorski razvoj družbenih dejavnosti	89
6.3.5.	Infrastruktura	89
6.3.5.1.	Železniška mreža	89
6.3.5.2.	Cestno omrežje	89
6.3.6.	Energetika	89
6.3.6.1.	Oskrba z električno energijo	89
6.3.6.2.	Oskrba s tekočim plinom in naftnimi derivati	89
6.3.7.	Komunalni vodi in naprave	90
6.3.7.1.	Vodovod	90
6.3.7.2.	Kanalizacija	90
6.3.7.3.	Pokopališča	90
6.3.7.4.	Odlagališča odpadkov	90
6.4.	NAČINI UREJANJA PROSTORA	90
6.5.	SEZNAM POSEGOV NA PRVO OBMOČJE KMETIJSKIH ZEMLJIŠČ	93
6.6.	KARTOGRAFSKI DEL IN PROGRAMSKE ZASNOVE	94
7.	SPLOŠNA LJUDSKA OBRAMBA IN DRUŽBENA SAMOZAŠČITA	94
8.	KRAJEVNE SKUPNOSTI	95
9.	SKLADNEJŠI REGIONALNI RAZVOJ	96
10.	OKVIRI IN UKREPI ZA URESNIČEVANJE DRUŽBENEGA PLANA	96
10.1.	Pomembnejši ukrepi na posameznih področjih	96

Dolgoročni
družbeni
plan
NOVO
MESTO

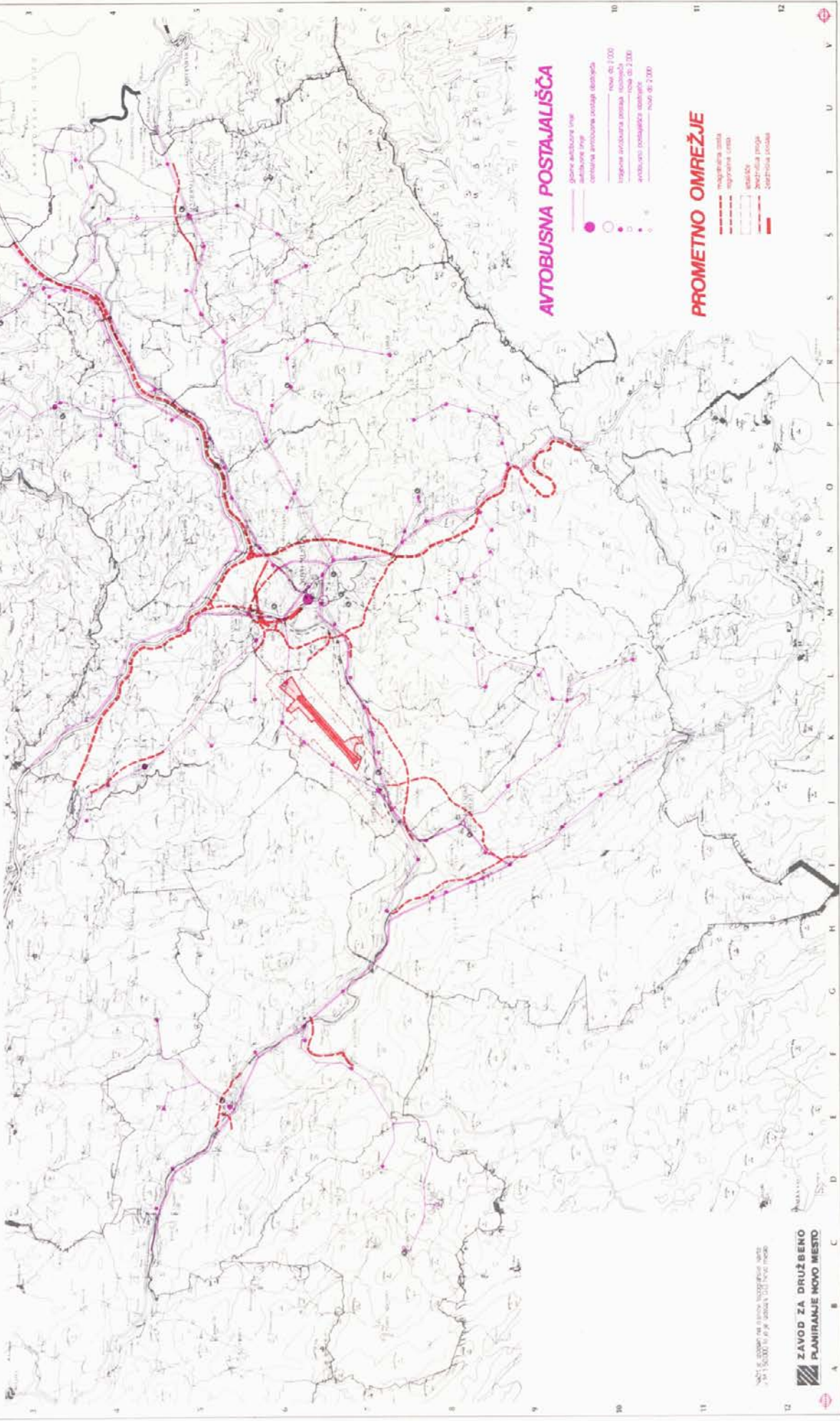

NOVO MESTO NA DOLINSKI KRAJINI
1:100000
1971
1972
1973
1974
1975
1976
1977
1978
1979
1980
1981
1982
1983
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020

ZAVOD ZA DRUŽBENO
PLANIRANJE NOVO MESTO

Dolgoročni
družbeni
plan
NOVO
MESTO

AVTOBUSNA POSTAJALIŠČA

- gornje avtoBUSNE LINE
- avtoBUSNE LINJE
- centralna avtoBUSNA postaja (območje)
- novi do 1000
- regionalna avtoBUSNA postaja (območje do 2000)
- avtoBUSNA postajališča (območje)
- novi do 2000

PROMETNO OMREŽJE

- magistralna cesta
- regionalna cesta
- okolišje
- zastavljena proga
- območje vrtov

IZ OBLASTI ZA VEŠTOČENJE IN PLANIRANJE
NOVO MESTO, UL. P. P. POŠTARJA 10, SI-8000

ZAVOD ZA DRUŽBENO
PLANIRANJE NOVO MESTO

SKUPŠČINSKI DOLENJSKI LIST

za občine
CRNOMELJ,
METLIKA, NOVO
MESTO, RIBNICA
IN TREBNJE

Uradno glasilo skupščin občin Črnomelj, Metlika, Novo mesto, Ribnica in Trebnje izdaja DIC tozd Dolenjski list, Novo mesto. Glavni urednik Drago Rustja, odgovorni urednik Marjan Legan.

Izhaja po potrebi. Za družbenopolitične skupnosti in organizacije, delovne organizacije, društva in druge pravne osebe je naročnina za SDL všteta v naročnino za Dolenjski list, za preostale je letna naročnina 500 din, izvod v prosti prodaji stane 20 din.

Tekoči račun pri podružnici SDK Novo mesto 52100-603-30624. Naslov: Dolenjski list, 68001 Novo mesto, Germova 3, p. p. 33, telefon (068) 23-606 in 24-200. Na podlagi mnenja republiškega komiteja za informiranje IS SRS (št. 421-1/72 od 15. 11. 1984) se za Skupščinski Dolenjski list ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov.

Časopisni stavek, prelom in filmi: DIC, tozd Grafika, Novo mesto. Tisk: Tiskarna Novo mesto.